

Uradni list

Evropske unije

C 354

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 53

28. december 2010

Obvestilo št.

Vsebina

Stran

I *Resolucije, priporočila in mnenja*

MNENJA

Evropski ekonomsko-socialni odbor**461. plenarno zasedanje 17. in 18. marca 2010**

2010/C 354/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o načrtu za enakost žensk in moških (2006–2010) in strategiji za nadaljnje ukrepanje	1
2010/C 354/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o invalidih: zaposlovanje in dostopnost za invalide v EU po fazah. Lizbonska strategija po letu 2010 (raziskovalno mnenje)	8
2010/C 354/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju priseljenih delavcev (raziskovalno mnenje)	16
2010/C 354/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o evropski prometni politiki v okviru lizbonske strategije po letu 2010 in strategije trajnostnega razvoja (raziskovalno mnenje)	23
2010/C 354/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremembah v industriji in perspektivah industrije dvokolesnih motornih vozil v Evropi (mnenje na lastno pobudo)	30
2010/C 354/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o reformi skupne kmetijske politike leta 2013 (mnenje na lastno pobudo)	35

SL

Cena:
4 EUR

(Nadaljevanje na naslednji strani)

<u>Obvestilo št.</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2010/C 354/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Za nov način upravljanja mednarodnih organizacij	43
2010/C 354/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prometni politiki na Zahodnem Balkanu	50
2010/C 354/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o organizacijah civilne družbe in predsedstvu Sveta EU (mnenje na lastno pobudo)	56
2010/C 354/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o izvajanju Lizbonske pogodbe: participativna demokracija in evropska državljanska pobuda (člen 11) (mnenje na lastno pobudo)	59

III Pripravljalni akti

Evropski ekonomsko-socialni odbor

461. plenarno zasedanje 17. in 18. marca 2010

2010/C 354/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za severni stalež osliča in ribištvo, ki izkorišča ta stalež COM(2009) 122 konč. – 2009/0039 (CNS)	66
2010/C 354/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o sistemu nadzora in izvrševanja, ki se uporablja na območju, zajetem v Konvenciji o prihodnjem večstranskem sodelovanju v ribištvu severovzhodnega Atlantika COM(2009) 151 konč. – 2009/0051 (CNS)	67
2010/C 354/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za zahodni stalež šura in ribištvo, ki izkorišča ta stalež COM(2009) 189 konč. – 2009/0057 (CNS)	68
2010/C 354/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za stalež sardona v Biskajskem zalivu in ribištvo, ki izkorišča ta stalež COM(2009) 399 konč. – 2009/0112 (CNS)	69
2010/C 354/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o uvedbi programa za dokumentacijo o ulovu tunov <i>Thunnus thynnus</i> in o spremembi Uredbe (ES) št. 1984/2003 COM(2009) 406 konč. – 2009/0116 (CNS)	70

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

461. PLENARNO ZASEDANJE 17. IN 18. MARCA 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o načrtu za enakost žensk in moških (2006–2010) in strategiji za nadaljnje ukrepanje

(2010/C 354/01)

Poročevalka: **Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**

Podpredsednica Evropske komisije Margot Wallström je v dopisu z dne 25. septembra 2009 zaprosila Evropski ekonomsko-socialni odbor, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti pripravi raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Načrt za enakost žensk in moških (2006–2010) in strategija za nadaljnje ukrepanje.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 137 glasovi za, 3 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

1.1 Enakost žensk in moških je cilj sam po sebi, prav tako pa je tudi eden od predpogojev za doseganje ciljev EU za rast, delovna mesta in socialno kohezijo.

1.2 Vmesna ocena načrta za enakost se izvaja v času gospodarske krize. Preučiti je treba vpliv in posledice krize za ženske in moške z vidika njihovega različnega položaja v družbi.

1.3 Enakost mora postati del vseh politik, zlasti socialne politike in politike zaposlovanja, prav tako pa je treba nadaljevati prizadevanja za odpravo ovir, ki preprečujejo polno in enakopravno udeležbo žensk in moških na trgu dela.

1.4 Za zagotovitev in povečanje ekonomske neodvisnosti žensk je treba izboljšati kakovost in povečati število delovnih mest za ženske, tudi s podporo za samozaposlene, se boriti proti tveganju negotovosti zaposlitve, ki so ji izpostavljene, ter spodbuditi pravično delitev družinskih in gospodinjinskih obveznosti.

1.5 Razlogi za neenakost v plačah so strukturni: podcenjevanje sposobnosti, ki tradicionalno veljajo za „ženske“; poklicna in sektorska segregacija; negotova delovna mesta; prekinitve delovne dobe itd. Zakonodaja in kolektivne pogodbe so učinkoviti instrumenti v boju proti neenakosti plač, pri čemer je potrebno sodelovanje vseh gospodarskih in družbenih subjektov.

1.6 Večja prisotnost žensk v podjetništvu in političnih dejavnostih spodbuja enakost, njihovo ekonomsko neodvisnost, preseganje stereotipov o spolih ter udeležbo žensk pri sprejemanju odločitev.

1.7 Ženske so še posebno izpostavljene socialni izključenosti in revščini. Individualizacija socialnih pravic, minimalni zajamčeni dohodek, priznanje obdobj neaktivnosti in skrajšanega delovnega časa zaradi potrebe po oskrbi so ukrepi, ki povečujejo socialno varnost ter zmanjšujejo tveganje revščine med prebivalci.

1.8 Usklajevanje družinskega in poklicnega življenja je bistvenega pomena za doseganje enakosti in povečanje zaposlenosti žensk: kakovostne javne socialne storitve, ter izboljšanje obstoječih pravil glede porodniškega, očetovskega in starševskega dopusta. Doseči je treba napredek, da bodo vsi socialni akterji prevzeli odgovornost pri pravični delitvi gospodinjstskih obveznosti in obveznosti oskrbe.

1.9 EESO meni, da je treba spodbujati enakopravno zastopnost žensk pri sprejemanju odločitev; za to si morajo države članice močnejše prizadevati ter določiti jasne cilje in učinkovite ukrepe (pozitivna diskriminacija, načrti za enakost itd.).

1.10 EESO meni, da je treba zaradi nenehnih pojavov nasilja med spoloma in trgovine z ljudmi uveljaviti obstoječo zakonodajo in pripraviti nacionalne akcijske načrte, ki bodo usklajeni v okviru splošne evropske strategije, in da je treba podpreti posebne programe na tem področju.

1.11 EESO meni, da je treba za boj proti seksističnim stereotipom družbo vzgajati in izobraževati v skladu z neseksističnimi načeli, zagotoviti usposabljanje tako moškim kot ženskam, spodbuditi zanimanje žensk za študij naravoslovnih in tehničnih predmetov, izboljšati podobo poklicev, ki tradicionalno veljajo za „ženske“, ter preprečevati seksizem v medijih.

1.12 Zunanjo in razvojno politiko EU bi bilo treba uporabiti za spodbujanje pravic žensk na mednarodni ravni ter tako izboljšati njihovo usposobljenost in okrepiti njihovo vlogo.

1.13 EESO meni, da je treba analizo spolov kot horizontalno temo v celoti vključiti v vsa področja ukrepanja Komisije ter to analizo uporabiti v proračunskih postopkih na evropski in nacionalni ravni. Za to so potrebni človeški viri, specializirani za področje enakosti, kot tudi kazalci, razčlenjeni po spolu, ki bodo jasno prikazali položaj žensk in moških ter omogočili oceno izvajanja načrta za enakost.

1.14 V novi strategiji za enakost, ki se bo izvajala od leta 2010, cilji ne smejo ostati zgolj priporočila Komisije državam članicam, temveč zavezujoče direktive z merljivimi cilji. Zato je potrebna večja politična vključenost na vseh ravneh, institucije EU pa morajo biti zgled, treba pa je tudi proaktivno preučiti do zdaj opravljeno delo ter izvesti oceno učinka izvajanja.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Načrt za enakost žensk in moških 2006–2010 je zaveza Evropske komisije, da bi v sodelovanju z državami članicami dosegla napredek na področju enakosti. EESO na predlog Komisije izvaja oceno načrta, s proučitvijo vpliva sprejetih ukrepov in

njihove ravni izvajanja, prav tako pa pripravlja predloge za ukrepanje v zvezi z novo strategijo od leta 2010.

2.2 EESO priznava široko zavezo EU za enakost: Rimska pogodba iz leta 1957 vključuje načelo enakega plačila, Amsterdamska pogodba iz leta 1997 uporablja dvojni pristop, ki združuje horizontalno metodo in posebne ukrepe, Lizbonska pogodba pa vsebuje izrecno zavezo za odpravo neenakosti in spodbujanje enakosti.

2.3 Na mednarodni ravni je Evropska unija pristopila k pekiškimi izhodiščem za ukrepanje, razvojnim ciljem tisočletja kot tudi h Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, ki žensko postavlja v središče najbolj perečih vprašanj na področju človekovih pravic.

2.4 Kljub temu obsežnemu ureditvenemu okviru zastavljeni cilji niso bili doseženi, neenakost žensk in moških pa še vedno obstaja. Na nobenem od šestih prednostnih področij iz načrta za enakost 2006–2010 niso bile dosežene bistvene spremembe v enakosti spolov. S tega vidika se postavlja vprašanje, ali obstaja resnična politična volja za spremembe. Vključitev načela enakosti spolov, ki je ključni dejavnik konkurenčnosti in rasti, mora postati prednostna naloga nove strategije EU 2020.

2.5 Ocena načrta za enakost 2006–2010 se izvaja v času gospodarske krize in preučiti je treba njene posledice za ženske, saj imajo drugačen položaj na trgu dela in v javnih politikah socialnih izdatkov, zlasti izdatkov za socialne storitve, ki na ženske najbolj vplivajo.

2.6 Kriza je najprej prizadela poklice, ki jih tradicionalno opravljajo moški (gradbeništvo, promet, industrija), pozneje pa se je razširila na druge sektorje, v katerih so v večini zastopane ženske (bančne storitve, trgovina itd.). Tako so se družinski prihodki v številnih primerih omejili izključno na plačo ženske, ki je običajno nižja od plače moških, saj so ženske večinoma zaposlene v sektorju storitev, s skrajšanim delovnim časom ali za določen čas ali v sivi ekonomiji. Vse to pa negativno vpliva na nacionalno gospodarstvo, saj znižuje zasebno potrošnjo ter s tem zavira oživitev gospodarstva.

2.7 Kriza vpliva tudi na socialne politike; nadomestilo za brezposelnost je za ženske manjše, kar zadeva višino in trajanje, saj je njihov položaj na trgu dela pogosto manj ugoden. Poleg tega se obseg osnovnih javnih storitev na področju higiene, zdravstva in izobraževanja zmanjšuje, socialne službe pa omejujejo svojo ponudbo v času, ko jo družine, zlasti pa ženske, najbolj potrebujejo. Ker gre za sektorje, v katerih so dejavne zlasti ženske, bo tudi to imelo negativne učinke na zaposlitev žensk.

2.8 Protikrizni ukrepi ne morejo biti nevtralni glede na spol, politike za okrevanje gospodarstva in obstoječi programi strukturnih skladov pa bodo morali upoštevati različen položaj žensk in moških v družbi.

2.9 Enakost mora postati prednostna naloga ne samo zato, da bi se spoprijeli s sedanjo krizo in bi se začelo okrevanje, temveč tudi zato, da bi se soočili z demografskimi in gospodarskimi izzivi, ki vplivajo na evropski socialni model ter na ženske in njihovo ekonomsko neodvisnost.

3. Posebne ugotovitve – 1. del: prednostna področja ukrepanja za enakost moških in žensk

V načrtu za enakost 2006–2010 so določeni zaveze in ukrepi, ki se zdijo potrebni za doseganje napredka na področju enakosti ter odpravo neenakosti.

Prvi del načrta vsebuje šest prednostnih področij političnega ukrepanja z ustreznimi kazalci:

1. Zagotavljanje enake ravni ekonomske neodvisnosti za ženske in moške
2. Usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja
3. Enaka zastopnost žensk in moških pri odločanju
4. Izkoreninjenje vseh oblik nasilja, katerih žrtve so ženske
5. Odprava seksističnih stereotipov
6. Spodbujanje enakosti spolov v zunanji in razvojni politiki.

Drugi del je osredotočen na izboljšanje upravljanja.

3.1 Zagotavljanje enake ravni ekonomske neodvisnosti za ženske in moške

3.1.1 Doseganje ciljev lizbonske strategije na področju zaposlovanja

3.1.1.1 Veliko držav še vedno ni izpolnilo cilja lizbonske strategije, ki predvideva 60-odstotno zaposlenost žensk. Medtem ko je stopnja zaposlenosti moških 70,9 %, pa je ta pri ženskah samo 58,8 %⁽¹⁾, v starostni skupini nad 55 let pa je stopnja zaposlenosti 36,8 % pri ženskah in 55 % pri moških. Brezposelnost pogostejše prizadene ženske, čeprav se z razvojem krize ta razlika zmanjšuje (9,8 % brezposelnih žensk v primerjavi z 9,6 % moških).

⁽¹⁾ Vir: Eurostat (EFT), podatki o zaposlenosti 2/2009, podatki o brezposelnosti 9/2009.

3.1.1.2 Poleg števila je treba povečati tudi kakovost zaposlitev za ženske, saj so te prekomerno zastopane v sektorjih z nizko plačo in na delovnih mestih z višjim tveganjem negotovosti zaposlitve. Delovna mesta s skrajšanim delovnim časom v večji meri zasedajo ženske (31,5 % žensk v primerjavi z 8,3 % moških), 14,3 % zaposlenih žensk pa ima pogodbo za določen čas. Po drugi strani pa se v času materinstva njihova stopnja zaposlenosti zmanjša za več kot deset odstotnih točk, kar odraža neenako porazdeljenost družinskih obveznosti in pomanjkanje storitev oskrbe.

3.1.1.3 EESO priporoča, da se izvede skupna analiza stopnje brezposelnosti in stopnje neaktivnosti žensk iz družinskih razlogov⁽²⁾. Ker ženske skrbijo za družino, velikokrat ne izpolnjujejo pogojev, da bi jih obravnavali kot „brezposelne“, tako da neaktivnost postane oblika prikrite brezposelnosti.

3.1.1.4 Potreben je večdisciplinaren pristop, ki bo omogočil dopolnitev politik zaposlovanja s socialnimi in izobraževalnimi ukrepi; izobraževanje, ki odpravlja stereotipe na področju zaposlovanja; kakovostne javne socialne storitve, ki zagotavljajo oskrbo za vzdrževane osebe; ter kampanje za ozaveščanje o porazdelitvi družinskih obveznosti med ženske in moške.

3.1.1.5 Komisija mora vključiti enakost v vse svoje programe in jo v tem okviru tudi spodbujati (kar velja za program PROGRESS). Strukturni skladi so idealen okvir: dajejo informacije o stopnji izvajanja v državah ter omogočajo izvedbo letne ocene vpliva navedenih ukrepov na enakost spolov in posameznih državah in tudi določitev ustreznih ukrepov in sankcij za tiste, ki ne zagotavljajo zadostnega števila kakovostnih delovnih mest za ženske.

3.1.2 Odprava razlik v plačah za ženske in moške

3.1.2.1 Doseganje izenačenosti plač je nujno za doseganje enakosti, vendar je kljub napredku na področju zakonodaje razlika v plačah žensk in moških 17,4 %, pri ženskah nad 50 letom starosti pa ta razlika dosega 30 %.

3.1.2.2 Razlogi za neenakost plač so strukturni: odrinjanje v manj ugledne gospodarske sektorje in poklice z nizkimi plačami, večja zaposlenost v sivi ekonomiji in socialno negotovih poklicih ter prekinitev ali skrajšanje poklicne dejavnosti iz družinskih razlogov. Vse to negativno vpliva na višino plač žensk.

3.1.2.3 EESO priporoča⁽³⁾, da vsaka država članica preveri svoje predpise, kar zadeva pogodbenne pogoje in plače, da se prepreči neposredna in posredna diskriminacija žensk.

⁽²⁾ Stopnja neaktivnosti zaradi oskrbe v družini (otroci in vzdrževani družinski člani) je za ženske med 25 in 54 letom starosti 25,1 % v primerjavi z 2,4 % za moške, poleg tega pa je zaradi drugih družinskih obveznosti neaktivnih 19,2 % žensk v primerjavi z 2,9 % moških (Vir: EFT, Eurostat, 2008).

⁽³⁾ UL C 211, 19.8.2008, str. 54.

3.1.2.4 Zakonodaja mora vključevati mehanizme nadzora, s katerimi se odkriva diskriminacija na podlagi spola in spodbujati pregledne sisteme za klasifikacijo poklicev, na podlagi katerih bodo kvalifikacije, izkušnje in potencial celotnega osebja enako vrednoteni in nagrajeni.

3.1.2.5 Pogajanja o kolektivnih pogodbah so učinkovit instrument za vključitev sistemov vrednotenja delovnih mest, ki bodo neodvisni od spola, odobritev študijskega dopusta za nadaljnje usposabljanje žensk, prekinitev dela in odobritev dopusta iz družinskih razlogov, prožne porazdelitve delovnega časa itd., kar bo zmanjšalo razlike v plačah.

3.1.3 Podjetnice

3.1.3.1 Čeprav so ženske visoko kvalificirane, na odgovornih delovnih mestih v podjetjih še vedno predstavljajo manjšino. Komisija je spodbudila enakost v okviru družbene odgovornosti podjetij, povečala državno pomoč za podjetja, ki jih ustanovijo ženske (Uredba ES št. 800/2008), ter zagotovila podporo mreži podjetnic. Navedena mreža bi morala poleg vlad in uradnih institucij vključevati tudi pomembne organizacije civilne družbe ter tako omogočiti izmenjavo izkušenj in dobrih praks.

3.1.3.2 Priporočajo se izvedba akcijskega načrta EU o spodbujanju podjetništva, da se poveča število podjetij, ki jih ustanovijo ženske, ter ukrepi, kot so boljši dostop do financ in posojil, razvoj podjetniških mrež za organizacijo in svetovanje, ustrezno poklicno usposabljanje in prekvalifikacije, spodbujanje dobrih praks itd.

3.1.4 Enakost spolov na področju socialnega varstva in boja proti revščini

3.1.4.1 Ženske so še posebno izpostavljene socialni izključenosti in revščini. Neenak položaj na trgu dela in njihov odvisni položaj v sistemih socialnega varstva sta dejavnika, ki prispevata k tej situaciji.

3.1.4.2 Pogoje dostopa do socialnega varstva za ženske in moške je treba izenačiti. Skrajšanje delovnega časa iz družinskih razlogov, koriščenje porodniškega in/ali starševskega dopusta zaradi oskrbe, zaposlitev s skrajšanim delovnim časom ali za določen čas, plačne razlike in diskriminacija zmanjšujejo višino in trajanje prihodnjih socialnih prejemkov žensk, zlasti nadomestila za brezposelnost in pokojnine. Za delno omilitev neenakega položaja je treba – poleg drugih ukrepov – čas, ki je namenjen neplačanemu delu, kot tudi obdobja skrajšanega delovnega časa in neaktivnosti iz družinskih razlogov priznati kot v celoti plačan davčni prispevek.

3.1.4.3 Javni sistem socialnega varstva mora zagotavljati dostojen minimalni dohodek, ki zmanjšuje tveganje revščine z namenjanjem posebne pozornosti starejšim ženskam, vdovam, ki prejemajo izvedeno pokojnino, ter materam samohranilkam.

3.1.4.4 Posebno pozornost je treba nameniti zasebnim pokojninskim sistemom, ki so uveljavljeni v nekaterih državah, saj se pogoji za prihodnje pokojnine določajo na podlagi posameznih prihodkov in pričakovane življenjske dobe, kar je neugodno zlasti za ženske.

3.1.4.5 Evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti 2010 bo sovpadalo s koncem lizbonske strategije in izvajanja odprte metode koordinacije. Nova strategija EU 2020 mora določiti konkretne cilje in učinkovitejše ukrepe na kratek in dolgi rok za boj proti revščini, zlasti revščini žensk.

3.1.5 Vidik spolov na področju zdravja

3.1.5.1 EESO meni, da je potrebna nova zdravstvena strategija, ki bo vključevala različne potrebe moških in žensk na področju zdravja, čeprav ugotavlja, da do zdaj še niso bili sprejeti nobeni konkretni ukrepi v tej smeri. Zato je potreben napredek na področju raziskav zdravja žensk in bolezni, ki jih prizadenejo.

3.1.5.2 Staranje prebivalstva in udeležba žensk na trgu dela bosta v prihodnosti povečala povpraševanje po dolgoročnih storitvah oskrbe. Države članice morajo zagotoviti kakovostne javne zdravstvene in socialne storitve, saj njihovo pomanjkanje prizadene zlasti ženske, ki opravljajo večino dela, povezanega z oskrbo.

3.1.6 Boj proti večkratni diskriminaciji, zlasti diskriminaciji priseljenk ali pripadnic etničnih manjšin

3.1.6.1 EESO poudarja potrebo po vključitvi vprašanja spolov v politiko priseljevanja in azila. Priseljenkam in pripadnicam etničnih manjšin je treba nameniti več pozornosti, saj so bolj izpostavljene neenakosti in so v ranljivejšem položaju, zlasti v obdobju gospodarske krize ⁽⁴⁾.

3.1.6.2 Feminizacija priseljevanja je neposredno povezana s povpraševanjem po delovni sili v sektorjih gospodinjstva in oskrbe, v veliki meri zaradi nezadostne socialne infrastrukture. Veliko priseljenk je zaposlenih v teh sektorjih, za katera sta značilni neformalnost in negotovost zaposlitve. Ta področja zaposlitve je treba „profesionalizirati“ in zakonsko urediti, prav tako pa je treba spodbuditi strokovno usposobljenost za večjo vključenost priseljenk na trg dela.

3.2 Usklajevanje poklicnega ter zasebnega in družinskega življenja

3.2.1 Cilji lizbonske strategije na področju zaposlovanja žensk so bili izpolnjeni kljub temu, da cilji iz Barcelone, kar zadeva storitve za varstvo otrok (za najmanj 33 % otrok, mlajših od 3 let, in 90 % otrok med 6. in 9. letom starosti), niso bili izpolnjeni. Nujno je potrebna infrastruktura storitev za varstvo z zadostnim številom mest in prožno ponudbo storitev, ki zagotavlja posamezniku prilagojen in kakovostni pristop: infrastruktura, ki je na voljo tudi zunaj delovnega časa in v

⁽⁴⁾ Glej mnenji UL C 182 z dne 4.8.2009, str. 19 in UL C 27 z dne 3.2.2009, str. 95.

času počitnic, menze, specializirani centri glede na različne potrebe po oskrbi itd. Naložbe v socialne storitve pozitivno vplivajo na gospodarstvo in zlasti na zaposlenost ter prinašajo visoko socialno korist.

3.2.2 Skrb za otroke in vzdrževane osebe zahteva prilagodljiv delovni čas, pri čemer je treba delovni čas reorganizirati tako, da se ga prilagodi družinskim in poklicnim potrebam ter da postane enako dostopen za ženske in moške.

3.2.3 Veliko žensk izbere zaposlitev s skrajšanim delovnim časom kot način usklajevanja, kar je deloma posledica nezadostne ponudbe varstva. Vendar pa feminizacija zaposlitve s skrajšanim delovnim časom ni samo posledica družinskih obveznosti, temveč je velikokrat edina možnost za ženske, da se vključijo na trg dela ⁽⁵⁾.

3.2.4 Na področju dopustov je treba zagotoviti izenačenost individualnih pravic žensk in moških, ne glede na sklenjeno pogodbo (samostojni podjetnik, za določen čas, za nedoločen čas itd.). EESO v zvezi s tem podpira sporazum, sklenjen med Evropsko konfederacijo sindikatov, BUSINESSEUROPE, CEEP in UEAPME, za podaljšanje starševskega dopusta ⁽⁶⁾, čeprav meni, da je treba nadaljevati prizadevanja za popolno izenačenost. EESO pozdravlja pobudo Komisije za večjo zaščito nosečih delavk, žensk, ki so pred kratkim rodile, ali tistih, ki dojijo, ter meni, da je treba zagotoviti porodniški dopust najmanj 18 tednov ⁽⁷⁾.

3.2.5 Da bi v celoti izkoristili človeški kapital, si je treba jasno prizadevati za soodgovornost vseh socialnih akterjev pri gospodinskih obveznostih in obveznostih oskrbe, ki so jih v glavnem prevzele ženske. Potrebna sta kampanja v podporo boljši delitvi gospodinskih opravil in oskrbe, kar je eden od razlogov za neenakost, ter ponovno ovrednotenje te vrste del.

3.3 Spodbujanje enake udeležbe žensk in moških pri sprejemanju odločitev

3.3.1 Potrebna je odločnejša zaveza za doseganje enakopravnosti žensk in moških pri sprejemanju odločitev ⁽⁸⁾ na ekonomskem, političnem, znanstvenem in tehnološkem področju.

⁽⁵⁾ Leta 2008 je 31,5 % zaposlenih žensk v EU zasedalo delovno mesto s skrajšanim delovnim časom, v primerjavi z 8,3 % moških. Med ženskami, zaposlenimi s skrajšanim delovnim časom, je bilo 27,5 % takih, ki so morale skrbeti za otroka ali vzdrževano osebo, in 29,2 % takih, ki niso našle delovnega mesta s polnim delovnim časom (pri moških je bil ta odstotek 3,3 % oziroma 22,7 %). Vir: EFT, Eurostat.

⁽⁶⁾ Starševski dopust se podaljša s treh na štiri mesece, pri čemer ima oče neprenosljivo pravico do enega meseca, in velja za vse delojemalce ne glede na vrsto pogodbe.

⁽⁷⁾ UL C 277 z dne 17.11.2009, str. 102.

⁽⁸⁾ Evropska unija je pred desetimi leti na konferenci v Parizu *Ženske in moški na vodilnih mestih* podpisala zavezo, da si bo prizadevala za enakopravnejšo udeležbo žensk in moških pri sprejemanju odločitev.

Položaj žensk se v zadnjih letih skoraj ni spremenil. Zato je treba določiti jasne cilje in roke za njihovo izpolnitev kot tudi posebne politike in učinkovite ukrepe (pozitivna diskriminacija, programi za enakost, posebno usposabljanje, kvote za udeležbo, kampanje ozaveščanja itd.).

3.3.2 Enakopravnost žensk in moških v politiki mora biti v središču evropskega povezovanja. Na evropskih volitvah junija 2009 so ženske zasedle 35 % mest v Evropskem parlamentu, medtem ko Komisijo sestavlja 10 komisark in 17 komisarjev. V nacionalnih parlamentih je delež žensk 24-odstoten, v posameznih nacionalnih vladah pa ženske zasedajo 25 % ministrskih resorjev ⁽⁹⁾. V EESO je trenutno 23,6 % članic in 76,4 % članov, medtem ko je na direktorskih mestih (direktorji, poddirektorji, pomočniki generalnih sekretarjev) zgolj 16,7 % žensk v primerjavi s 83,3 % moških. Enakopravna zastopanost moških in žensk mora biti ključna prednostna naloga za doseganje enakosti na vseh ravneh.

3.3.3 Napredek na področju raziskav v javnem sektorju je zelo skromen (39 % mest zasedajo ženske), poleg tega pa skoraj ni sprememb v gospodarskem in finančnem sektorju (ženske ne zasedajo nobenega vodilnega mesta v centralnih bankah, v njihovih upravah predstavljajo samo 17 % članov, v upravnih odborih velikih družb pa komaj 3 %).

3.4 Izkoreninjanje nasilja na podlagi spola in trgovine z ljudmi

3.4.1 Nasilje nad ženskami in deklicami je še vedno resen problem. Gre za svetovni in sistemski pojav, ki ima različne oblike in izraze. Podobno kot Komisija tudi EESO izraža zaskrbljenost zaradi števila žensk, ki so žrtve nasilja, zaradi obsega trgovine z ženskami in prostitucije, zlasti med priseljenkami, in zaradi kaznivih dejanj, storjenih pod pretvezo tradicije ali religije ⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Izvajati je treba ustrezne socialne, ekonomske in pravne ukrepe, da se zmanjšajo in odpravijo dejavniki, ki spodbujajo nasilje nad ženskami, kot so: pomanjkanje materialnih sredstev, ekonomska odvisnost, nizka raven izobraženosti, stereotipi o spolih, težave pri dostopu do trga dela itd.

3.4.3 Posebno pozornost je treba nameniti priseljenkam, ki so zaradi svoje družbene izoliranosti ali neurejenega statusa najbolj ranljive. Jezik, socialno-kulturne razlike ali nepoznavanje obstoja storitev oskrbe jim včasih preprečuje, da bi zaprosile za pomoč, kadar so žrtve nasilja. Položaj je še slabši v primeru priseljenk brez dokumentov, zato je treba sprejeti posebne ukrepe za odpravo ovir in zagotavljanje njihovih pravic.

⁽⁹⁾ Podatki iz oktobra 2009.

⁽¹⁰⁾ UL C 110 z dne 9.5.2006, str. 89.

3.4.4 Potrebni so posebni programi (poleg nadaljevanja že obstoječih programov, kot je Daphne) in več finančnih sredstev za preprečevanje nasilja nad ženskami in boj proti njemu. Oblikovati je treba nacionalne akcijske načrte v okviru usklajene strategije na evropski ravni, in sicer s konkretnimi ukrepi in roki, ki zagotavljajo njihovo učinkovito izvajanje. Prednostna naloga držav članic mora biti uveljavljanje obstoječih pravnih okvirov za preprečevanje nasilja v družini ter zaščita žrtev in ogroženih oseb, vključno z otroki. Poleg tega so potrebni kazalci, ki omogočajo podroben vpogled v vse vidike nasilja med spoloma, vključno s spolno zlorabo in trgovino z ljudmi. Statistični podatki, združeni na ravni EU, so nujni za spremljanje in oceno na tem področju.

3.4.5 Glede na zaskrbljujoče število nasilnih dejanj, vključno z nasiljem med spoloma, ki se zgodijo med mladimi, je pomembna odločitev Komisije, da se boj proti nasilju med spoloma vključi med projekte programa Mladi v akciji, hkrati pa je treba kulturo nenasilja in spoštovanje pravic vseh posameznikov vključiti v programe izobraževanja in usposabljanja otrok in mladih.

3.5 Odprava seksističnih stereotipov v družbi

3.5.1 Seksistični stereotipi so kulturno in socialno vedenje, ki predpostavlja obstoj „moških“ in „ženskih“ vlog in funkcij, kar vpliva na usposabljanje in možnosti zaposlitve ter povzroča segregacijo na trgu dela. Stereotipi pomenijo oviro za enakost in polno sodelovanje žensk in moških pri sprejemanju odločitev.

3.5.2 Kljub visoki ravni dosežene izobrazbe so ženske še vedno v glavnem zaposlene v gospodarskih sektorjih, kot so zdravstvo in socialne storitve, izobraževanje, trgovina, javna uprava, poslovne storitve, hoteli in restavracije itd., in poklicih, ki tradicionalno veljajo za „ženske“ (prodajalke, gospodinjske pomočnice, negovalke, administrativno osebje itd.), v najnižjih poklicnih kategorijah z najmanj možnostmi za dostop do boljših delovnih mest. V zadnjih letih se segregacija ni spremenila, saj je povečanje zaposlenosti žensk mogoče zaznati v sektorjih, kjer te že prevladujejo.

3.5.3 Za boj proti seksističnim stereotipom je treba:

- vzgajati otroke in mladino v skladu z neseksističnimi vzori, pri čemer je treba nadzirati zlasti učni material in učitelje, ki obnavljajo takšne stereotipe. EESO podpira vključitev enakosti spolov kot posebne prednostne naloge v programe izobraževanja in usposabljanja na ravni Skupnosti;
- povečati udeležbo žensk v študijih naravoslovnih in tehničnih predmetov, kjer so podpovprečno zastopane, in jim s tem omogočiti dostop do boljših delovnih mest ter

uravnotežiti prisotnost žensk in moških na vseh področjih znanosti;

- podpirati podjetniškega duha, inovacije in ustvarjalnost žensk v vseh sektorjih, ne glede na to, ali so samozaposlene, delavke ali brezposelne, kot pomemben instrument za prikaz prednosti, ki jih ženske prinašajo družbi;
- zagotoviti enakopravno udeležbo žensk na trgu dela, zlasti kadar so matere in skrbijo za otroke;
- ovrednotiti delo žensk, zlasti na področju oskrbe, ter tako spodbuditi stalno usposabljanje;
- odpraviti seksistične stereotipe v medijih in oglaševalski industriji ter pri tem posebno pozornost nameniti nasilju in ponižujočemu prikazovanju žensk;
- povečati število žensk na mestih odločanja v medijih, da se spodbudita nediskriminatorna obravnava in realistična podoba žensk in moških v družbi.

3.6 Spodbujanje enakosti spolov zunaj EU

3.6.1 Komisija mora preko svoje zunanje in razvojne politike še naprej spodbujati pravice žensk na mednarodni ravni. Razsežnost spolov je treba vključiti v vse vidike sodelovanja s posebnimi ukrepi za ženske ter spodbujati njihovo udeležbo v procesih sprejemanja odločitev in njihovo sposobnost dajanja pobud, pa tudi povečati zmogljivosti držav v razvoju, da bodo prevzele nalogo spodbujanja enakosti.

3.6.2 Vprašanje spolov je treba vključiti v evropsko varnostno in obrambno politiko (EVOP), da se omogoči delovanje v kriznih situacijah. Komisija bo morala na področju humanitarne pomoči v primeru naravnih nesreč posebno pozornost nameniti ženskam z otroki ali vzdrževanimi družinskimi člani, v obdobju konflikta pa ženskam, ki so žrtve nasilja moških.

4. Del II: Izboljšanje upravljanja za spodbujanje enakosti spolov

4.1 Analizo spolov je treba horizontalno vključiti v vsako področje ukrepanja Komisije, vključno s proračunom, ter oceniti napredek na področju enakosti znotraj lastne strukture. Zato so potrebni človeški viri, usposobljeni na področju enakosti spolov, ter dobri kazalci, razčlenjeni po spolu, ki omogočajo vpogled v položaj žensk.

4.2 Komisija mora voditi odprt in stalen dialog z ženskimi organizacijami, socialnimi partnerji ter drugimi organizacijami civilne družbe, da bi bolje razumela težave v zvezi z neenakostjo.

4.3 EESO poziva Komisijo, naj od vseh enot zahteva, da v vseh svojih dokumentih, uradnih besedilih, tolmačenju vseh jezikov in na spletnih straneh uporabljajo ne-seksističen jezik.

5. Del III: Strategije po letu 2010

EESO na predlog Komisije pripravlja vrsto predlogov za nov načrt za enakost, ki se bo izvajal od leta 2010.

5.1 Enakost žensk in moških je treba obravnavati globalno. Cilj politik Skupnosti ne sme biti samo krepitev sodelovanja žensk na vseh področjih, soočanje z demografskimi izzivi ali izboljšanje dobrega počutja otrok, temveč morajo biti njihovi ukrepi izrecno usmerjeni na zmanjšanje neenakosti pri delitvi družinskih obveznosti, obveznosti oskrbe in gospodinjskih opravil, zlasti med ženskami in moškimi ter med vsemi socialnimi akterji na splošno.

5.2 Komisija mora horizontalno vključiti enakost spolov kot prednostno nalogo v vsa svoja področja delovanja, komisije, enote, ukrepe, politike in direktorate. Vprašanje spolov ne zadeva samo generalnega direktorata za zaposlovanje in socialne zadeve.

5.3 Potrebni so strokovnjaki za vprašanja spolov, ki bodo zagotovili usposabljanje in zadostni material za povečanje ozaveščenosti, znanja in sposobnosti evropskega osebja na področju enakosti. Eurostat mora še naprej zbirati statistične podatke po spolu, izboljševati že obstoječe metodologije ter vključevati nove kazalce, ki bodo omogočili boljše razumevanje resničnega položaja žensk ter s tem zagotovili popoln pregled razmer v EU.

5.4 Vprašanje spolov je treba priznati v proračunih EU in vseh držav članic. Prav tako so potrebne študije za oceno učinka javnih ukrepov na ženske in moške.

5.5 Strukturni skladi so odličen okvir, ki državam članicam omogoča vključitev enakosti spolov v njihove operative programe in različne faze uporabe sredstev, ter vključuje oceno učinka v zvezi s spoloma na vsakem prednostnem področju ali področju ukrepanja iz navedenih programov. Za

izboljšanje rezultatov sta potrebna večje usklajevanje in sodelovanje med strukturnimi skladi in nacionalnimi organi za enakost.

5.6 Komisija mora zagotoviti učinkovito izvajanje zakonodaje tako, da predstavi primere dobre prakse in kaznuje države, ki ne spoštujejo načela enakosti žensk in moških. Prav tako mora nadzirati in oceniti enakost spolov v vseh svojih politikah in direktoratih. Za to sta potrebni metoda ocenjevanja, ki omogoča spremljanje in oceno izpolnjevanja zastavljenih ciljev, dosežkov ali nazadovanj, ter tudi ustanovitev enote za ocenjevanje, ki sistematično na podlagi kazalcev iz načrta za enakost nadzira in vrednoti izvajanje posameznih držav.

5.7 Kar zadeva morebitne spremembe prihodnjega načrta, EESO priporoča, da se spremeni področje 1, tako da se ustvarijo podkategorije, saj to področje zajema različne teme (zaposlovanje, zdravje, priseljevanje), ki zahtevajo različne mehanizme ukrepanja. Poleg tega se priporoča oblikovanje novega področja „ženske in okolje“, saj imajo ženske glede na njihov poseben interes za kakovost in trajnost življenja sedanjih in prihodnjih generacij ključno vlogo v trajnostnem razvoju ⁽¹⁾.

5.8 EESO poudarja pomembno vlogo socialnih partnerjev pri spodbujanju enakosti v okviru socialnega dialoga in pogajanj o kolektivni pogodbi. Dober primer je okvir ukrepov za enakost žensk in moških iz leta 2005.

5.9 Evropski inštitut za enakost spolov mora imeti pomembno vlogo pri izboljšanju upravljanja in reviziji veljavne zakonodaje na področju ozaveščanja in enakosti. Inštitut mora spremljati in zagotoviti, da bodo vse politike upoštevale in spodbujale enakost, prav tako pa mora podpreti odgovornejšo in bolj vključujočo državljansko in politično udeležbo pri vprašanjih spolov.

5.10 Gospodarske in finančne težave, s katerimi se sooča Evropa, ter demografske spremembe ne smejo vplivati na cilj doseganja enakosti in ga potisniti v ozadje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁾ Kakor je navedeno v pekinških izhodiščih za ukrepanje, 1995.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o invalidih: zaposlovanje in dostopnost za invalide v EU po fazah. Lizbonska strategija po letu 2010 (raziskovalno mnenje)

(2010/C 354/02)

Poročevalec: **g. CABRA DE LUNA**

Z dopisom z dne 23. julija 2009 je g. LÓPEZ GARRIDO, državni sekretar za Evropsko unijo v ministrstvu za zunanje zadeve in sodelovanje, v imenu prihodnjega španskega predsedstva EU zaprosil Evropski ekonomsko-socialni odbor, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti pripravi raziskovalno mnenje o temi:

Invalidi: zaposlovanje in dostopnost za invalide v EU po fazah. Lizbonska strategija po letu 2010.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 152 glasovi za, nobenim glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

Strategija EU 2020

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) zahteva, da se pri sprejetju strategije EU za leto 2020, smernic za zaposlovanje in socialne agende vključi razdelek o invalidnosti, da se zagotovi vključevanje in boljše usklajevanje tega vidika v vseh politikah Skupnosti.

1.2 EESO opozarja, da bo imela vključitev meril za spodbujanje politik na področju invalidnosti v prihodnjo strategijo EU 2020 učinke na gospodarsko učinkovitost za celotno družbo in da bo s tem vodila do napredka pri vključenosti v družbo in nediskriminaciji.

1.3 EESO meni, da je treba sprejeti Evropski pakt o invalidnosti, s katerim bi postavili temelje nove evropske politike na področju invalidnosti, v skladu s prihodnjo strategijo Komisije za invalide, v okviru Lizbonske pogodbe in Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov in njenega protokola, h kateri morajo Evropska unija in države članice čim prej pristopiti.

1.4 EESO zahteva ukrepe, ki spodbujajo inovacije, temeljijo na statističnih podatkih in zagotavljajo prepoznavnost invalidov v vseh ustreznih evropskih in nacionalnih statistikah.

Zaposlovanje in invalidi

1.5 EESO se zavzema za vključujoč trg za vse in opozarja, da morajo politike zaposlovanja za invalide temeljiti na pristopu, ki v posameznikovem življenju zajema vse procese, povezane z delom (*lifestreaming*), in se posebej osredotočati na izobraževanje, zaposlovanje, ohranjanje zaposlenosti in na ponovno

vključevanje na poklicnem področju. V prihodnji strategiji EU do leta 2020 in v novi strategiji Komisije za invalide morajo imeti prednost politike, namenjene *mladim* invalidom, ne glede na to, ali gre za prirojeno ali pozneje nastalo invalidnost.

1.6 EESO poziva Komisijo, naj v enem letu predloži poročilo o izvajanju določb o invalidnosti in zaposlovanju iz Direktive 2000/78.

1.7 EESO opozarja, da zaposlovanje v običajnem delovnem okolju zahteva razvoj ustreznih socialnih storitev ter spodbud in motivacij. Priznava tudi vlogo podjetij, ki zaposlujejo pretežno invalide, in nasploh podjetij socialne ekonomije ter malih in srednje velikih podjetij, ki prav tako zahtevajo podporo socialnih storitev in spodbud; s tem EESO poudarja pomen socialnih partnerjev na tem področju.

1.8 EESO zahteva politike ozaveščanja, ki naj bi odpravljale še vedno navzoče predsodke do delavcev invalidov, in poudarja vlogo medijev pri sprejemanju različnosti.

Dostopnost

1.9 EESO poudarja, da je dostopnost koristna ne samo za invalide temveč za celotno družbo ter da prinaša podjetjem več strank.

1.10 Glede dostopnosti EESO priporoča postopno izvajanje na podlagi skupnih kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih ciljev (vključno z jasno določenimi in zavezujočimi roki za že obstoječe in nove izdelke, storitve in infrastrukturo).

1.11 EESO podpira ustanovitev Evropske prestolnice splošne dostopnosti.

1.12 EESO opozarja na nujnost predložitve zakonodaje o elektronski dostopnosti (e-dostopnosti), ponovno potrjuje svojo podporo načelu „načrtovano za vse“ in razvoju standardov glede dostopnosti, poziva k predložitvi ustreznega konkretnega akcijskega načrta pred letom 2011 in zagovarja razvoj „evropske invalidske kartice“, da se olajša medsebojno priznavanje pravic in čezmejnih potovanj invalidov.

Enakost spolov in invalidnost

1.13 Enakost spolov je treba kot tematiko, ki zajema več področij, vključiti v načrtovanje, razvoj, spremljanje in vrednotenje ukrepov v zvezi z invalidi, da bi tako spremenili prikrito in večvrstno diskriminacijo invalidnih žensk in deklet.

Socialni dialog in invalidnost

1.14 EESO priznava pomen socialnih partnerjev pri zagotavljanju pravičnih in ugodnih delovnih pogojev za invalide, kot so na voljo drugim.

1.15 Socialni partnerji morajo vidik invalidnosti vključiti v vse svoje ukrepe, medsektorska in sektorska pogajanja ter pogajanja na ravni podjetij, zlasti na področju zaposlovanja, dostopnosti in socialnega varstva.

Sodelovanje in civilni dialog

1.16 EESO potrjuje svojo polno zavezanost načelu „nič za invalide brez vključenosti invalidov“. To načelo je treba uveljaviti v strategiji EU do leta 2020 in v programih za invalide, financiranih z javnimi sredstvi.

1.17 EU in države članice morajo zagotoviti spodbujanje in zagotavljanje sredstev za razvoj civilne družbe ter s tem njihovo neodvisnost in sposobnost za sodelovanje pri oblikovanju politike in/ali zagotavljanju socialnih storitev.

2. Uvod

2.1 EESO pozdravlja zahtevo španskega predsedstva za pripravo mnenja *Invalidi: zaposlovanje in dostopnost za invalide v EU po fazah. Lizbonska strategija po letu 2010*.

2.2 EESO je s svojimi mnenji – vse od svojega prvega posebnega mnenja na lastno pobudo o vključevanju invalidov v družbo, sprejetega julija 2002 ⁽¹⁾ – ustvaril večsektorski nabor

dokumentov, ki je stalno na voljo in s katerim je mogoče podpreti enako obravnavanje ter nediskriminacijo invalidov in njihovih družin ⁽²⁾.

2.3 Invalidi predstavljajo več kot 16 % prebivalstva (najmanj 80 milijonov) ⁽³⁾, kar je delež, ki se s staranjem prebivalstva še naprej povečuje.

2.4 EESO priznava napredek v zakonodaji ⁽⁴⁾ in izvajanju evropskih politik ⁽⁵⁾, ki je – skupaj z madridsko izjavo leta 2002 ⁽⁶⁾ – prispeval k temu, da je EU postala za invalide bolj vključujoča. Vendar so še mogoče izboljšave, saj je bil napredek doslej omejen na posamezne sektorje, razdrobljen in okrnjen zaradi pomanjkanja enotne strategije, kot je bilo ugotovljeno z vmesno oceno evropskega akcijskega načrta 2003-2010 ⁽⁷⁾. Poleg tega je treba okrepiti tudi službe Evropske komisije, pristojnih za evropske politike v zvezi z invalidi.

2.5 EESO opozarja na najnovejše raziskave Eurobarometra iz leta 2009 ⁽⁸⁾, po katerih se je zaznana diskriminacija zaradi invalidnosti močno povečala (v lanskem letu za 8 %, tj. s 45 % v letu 2008 na 53 % v letu 2009), tako da se je v letu 2009 več kot 33 % invalidov počutilo diskriminirane.

2.6 EESO priznava, da je do napredka na področju ukrepov za invalide v veliki meri prišlo po zaslugi prizadevanj za ozaveščanje in pritiska evropskega invalidskega gibanja ter njegovih predstavniških organizacij, združenih v Evropski invalidski forum (EDF), ter podpore socialnih partnerjev.

2.7 EESO opozarja „trojko predsedstev“ Sveta, naj pri svojih predsedovanjih upošteva to mnenje.

⁽²⁾ Mnenja EESO: UL C 182, 4.8.2009, str. 19 – UL C 10, 15.1.2008, str. 80 – UL C 93, 27.4.2007, str. 32 – UL C 256, 27.10.2007, str. 102 – UL C 185, 8.8.2006, str. 46 – UL C 88, 11.4.2006, str. 22 – UL C 110, 9.5.2006, str. 26 – UL C 24, 31.1.2006, str. 15 – UL C 110, 30.4.2004, str. 26 – UL C 133, 6.6.2003, str. 50 – UL C 36, 8.2.2002, str. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

⁽⁴⁾ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27.11.2000 – Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11.7.2006; Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1107/2006 z dne 5.7.2006 [UL L 204, 26.7.2006] in Telekomunikacijski paket (COM(2007) 697 konč. - 2007/0247 (COD)).

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije o socialni agendi (COM(2005) 33 konč.) in Sporočilo Komisije o enakih možnostih za invalide: evropski akcijski načrt (COM(2003) 650 konč.).

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

⁽⁸⁾ Eurobarometer: Diskriminacija v EU v letu 2009 (na podlagi terenske raziskave med 29. majem in 14. junijem 2009).

⁽¹⁾ Mnenje EESO, UL C 241, 7.10.2002, str. 89.

3. Nova politika v zvezi z invalidnostjo v prihodnji strategiji EU do leta 2020

3.1 EESO soglaša s Komisijo, da morajo politike v okviru strategije EU do leta 2020 „jasno in nazorno prispevati k socialni koheziji z reševanjem problema brezposelnosti in spodbujanjem socialne vključenosti [...]. Zato je treba ponovno premisliti izobraževalne sisteme in trge dela ter povečati mobilnost in okrepiti dinamičnost Evrope, da bomo lahko v celoti izkoristili svoj potencial za inovacije in ustvarjalnost“⁽⁹⁾.

3.2 Odbor meni, da je treba v okviru strategije EU do leta 2020 sprejeti Evropski pakt o invalidnosti, kot je bil že sklenjen v zvezi z enakostjo spolov in mladino.

3.3 Pakt mora biti skupni sporazum, ki ga odobri Svet ministrov in ga ob sodelovanju Evropskega parlamenta, Ekonomsko-socialnega odbora ter socialnih partnerjev in predstavnikov organizirane civilne družbe sklenejo vlade držav članic, Komisija in Evropski invalidski forum. Pakt bi moral upravljati evropski invalidski odbor pod predsedstvom predstavnika držav članic in z izvršnim sekretariatom Komisije. Zajemal bi potrebne skupne cilje za države članice, ustrezne kazalnike uspešnosti in obveznost predložitve poročila pomladanskemu Evropskemu svetu⁽¹⁰⁾. Tako bi za politiko v zvezi z invalidnostjo uporabili različico odprte metode koordinacije.

3.4 Pakt mora obsegati: enakopraven dostop do izobraževanja, enako obravnavanje pri zaposlovanju in dostopu do njega, zakonodajo o minimalni plači in socialnem varstvu, svobodo gibanja, samostojno življenje in osebno samostojnost, enak dostop za invalide do dobrin in storitev, dogovor o programu za dostop do novih tehnologij, mestnega prometa in zdravstvene oskrbe, kakor tudi pomoč pri vseh oblikah odvisnosti in navsezadnje davčno politiko, ki spodbuja vključevanje invalidov in upošteva dodatne stroške, povezane z izvajanjem večine njihovih vsakodnevnih dejavnosti⁽¹¹⁾.

3.5 Pakt mora obravnavati potrebe invalidnih žensk in deklet, invalidne mladine, staranje in invalidnost, ljudi, ki za osebno samostojnost potrebujejo veliko pomoči, ter invalide na podeželskih območjih in spodbujanje raziskav, razvoja in inovacij na področju invalidnosti.

3.6 Pakt mora predložiti sporazum, ki ga je treba razviti v okviru Lizbonske pogodbe, Listine o temeljnih pravicah in Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov ter se opira na tri stebre:

3.6.1 (i) Zgodovinski trenutek za pregled politik EU – Invalide in njihove družine postaviti v središče politik EU

3.6.1.1 EESO pričakuje, da se bosta s sprejetjem strategije EU do leta 2020 in socialne agende povečala usklajevanje ter učinek sedanje lizbonske strategije in prenovljene socialne agende⁽¹²⁾, ki sta bila doslej omejena. Zato je treba v strategijo vključiti razdelek o invalidih in njihovih družinah, ki mora med drugim obravnavati zaposlovanje, izobraževanje, vključevanje v družbo in socialno varstvo ter tako zagotoviti vključitev tematike invalidnosti med tri najpomembnejše prednostne usmeritve strategije⁽¹³⁾.

3.6.1.2 EESO opozarja, da bo vključitev politik na področju invalidnosti – v okviru pristojnosti EU – v strategijo EU do leta 2020 imela učinke na gospodarsko učinkovitost za celotno družbo in vodila do napredka pri vključevanju v družbo in nediskriminaciji; to kažejo najnovejše študije analiz stroškov in koristi⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Evropski pakt o invalidnosti mora biti v skladu s prihodnjo strategijo Komisije za invalide⁽¹⁵⁾, ki naj bi nadomestila obstoječi akcijski načrt za invalide 2003-2010.

3.6.1.4 Evropska strategija zaposlovanja in odprta metoda koordinacije na področju socialne vključenosti, socialnega varstva, pokojnin, izobraževanja, mladine in na drugih področjih morata s svojimi smernicami in skupnimi cilji države članice še naprej zavezovati k vključevanju in izboljševanju politike v zvezi z invalidnostjo, da bi jo zajeli v svoje nacionalne načrte, povečali svoje analitične zmogljivosti in redno poročali o rezultatih.

3.6.1.5 Politike Skupnosti morajo preprečevati vse hude kršitve temeljnih pravic, zlasti nastanitev invalidov v velike zaprte ustanove, ločeno izobraževanje, odvzem pravne sposobnosti ali nasilje proti invalidom. Pri tem je treba upoštevati še posebej neugoden položaj invalidnih žensk in deklet ter oseb, ki potrebujejo veliko pomoči⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Potrebujemo ukrepe, ki spodbujajo inovacije in temeljijo na statističnih podatkih. Cilj pakta mora biti prepoznavnost invalidov v vseh ustreznih statističnih instrumentih⁽¹⁷⁾. Zato morajo biti na voljo viri, kazalci in usklajeni statistični instrumenti, ki so ažurni in zanesljivi; med drugim je treba za evropsko raziskavo o delovni sili (*European Labour Force Survey*) ustvariti stalen modul o invalidnosti in modul o vključenosti invalidov v družbo. Poleg tega je treba v ustrezne splošne module vključiti vprašanja o invalidnosti.

⁽¹²⁾ COM(2009) 58 konč.

⁽¹³⁾ COM(2009) 647 konč.

⁽¹⁴⁾ Gregorio RODRÍGUEZ CAMPO, Carlos GARCÍA SERRANO in Luis TOHARIA. *Ocena politike zaposlovanja invalidov in opredelitev ter gospodarski stroški novih predlogov za vključevanje na trg dela*. Colección Telefónica, na voljo št. 9, Ediciones Cinca. April 2009. ISBN: 978-84-96889-48-4. Madrid, Španija.

⁽¹⁵⁾ Resolucija Sveta (2008/C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>.

⁽¹⁷⁾ Mnenje EESO, UL C 10, 15.1.2008, str. 80.

⁽⁹⁾ COM(2009) 647 konč.

⁽¹⁰⁾ Resolucija Sveta (2008/C 75/01).

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO, UL C 93, 27.4.2007.

(<http://w3.bcn.es/fixters/baccessible/greugecomparatiueconmic.683.pdf>); http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf.

3.6.1.7 EESO zahteva, da se na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov v smernice EU o človekovih pravicah in mednarodnem humanitarnem pravu, ki naj bi jih sprejel Svet EU, vključi smernico o pravicah invalidov.

3.6.2 (ii) Zagotoviti primeren evropski pravni okvir za invalidnost

3.6.2.1 EESO ugotavlja, da začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe prinaša nove pravne podlage. Opozarja tudi na člene 10, 11 in 19, ter 21 in 26 Listine EU o temeljnih pravicah, ki imajo enak status kot pogodba.

3.6.2.2 Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov ustvarja nove obveznosti za EU, zato EESO zahteva, da

3.6.2.2.1 EU v skladu s sklepom Sveta⁽¹⁸⁾ takoj pristopi h Konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov in njenemu protokolu. EESO opozarja na pravno vrednost te mednarodne pogodbe in poziva države članice, naj se zavežejo k njeni čimprejšnji ratifikaciji;

3.6.2.2.2 se na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov analizira vso zakonodajo EU s področja notranjega trga, prometa, davkov, konkurence, zdravja, potrošnje, digitalnih in elektronskih medijev, zaposlovanja, izobraževanja ter nediskriminacije;

3.6.2.2.3 se vzpostavi usklajevalni mehanizem⁽¹⁹⁾ v okviru Komisije, v katerem bi sodelovali vpleteni komisarji, in ustanovi neodvisni organ, ki ga predvideva Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov⁽²⁰⁾.

3.6.2.3 EESO pozdravlja predložitev sedanjega predloga direktive o nediskriminaciji⁽²¹⁾, ki presega področje zaposlitve, vendar opozarja, da predlog ni dovolj usklajen s Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov. Ta direktiva, ki je trenutno v razpravi v Svetu, mora zagotoviti, da bo pojem diskriminacije invalidom v nekaterih okoliščinah priznal prednostno obravnavo; poleg tega je treba določiti obseg uporabe pri vprašanih socialnega varstva, zdravja in izobraževanja; ob tem je treba ugotoviti, da je ločeno izobraževanje diskriminatorno; dostopnost za invalide mora veljati na splošno. Razumne prilagoditve je treba izvesti na vseh področjih, za njihovo uresničevanje pa je treba ponuditi javne spodbude. Dostopnost mora zajemati tudi vse dobrine in storitve, ki so ponujene javnosti. In končno je treba obveznosti EU pri izvedbi na tem področju izpolnjevati bolj oprijemljivo; ustrezne predpise za nove stavbe je treba uporabljati takoj, za obstoječe stavbe pa je treba sprejeti realistične zahteve.

⁽¹⁸⁾ Sklep Sveta 15540/09 z dne 24.11.2009.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

⁽²¹⁾ Predlog direktive Sveta (COM(2008) 426 konč., 2.7.2008).

3.6.3 (iii) Ustrezno financiranje za Evropski pakt o invalidnosti

3.6.3.1 Odbor opozarja, da je treba določbe splošnih pravil strukturnih skladov v zvezi z nediskriminacijo in dostopnostjo invalidov kot merila za izbor in izvajanje projektov, ki jih sofinancira EU⁽²²⁾, v prihodnji kohezijski politiki ohraniti in poostriti. Prihodnja kohezijska politika mora poleg tega z zadostnimi finančnimi sredstvi zagotavljati ukrepe za invalide v vseh državah članicah. Ta načela je treba razširiti na evropski proračun in druge evropske programe na področju raziskav, konkurence, izobraževanja, zaposlovanja, socialnih zadev in razvojnega sodelovanja, med drugim tudi z novimi programi po letu 2014.

3.6.3.2 EESO ugotavlja, da je sodelovanje civilne družbe pri neposrednem upravljanju ESS (pri usposabljanju in zaposlovanju) ter ESRR prineslo zelo pozitivne rezultate in se zavzema za razširitev uporabe tega modela po letu 2013 tudi na operativne programe strukturnih skladov.

3.6.3.3 EESO meni, da ohranitev finančne podpore prek programa *Progress* za podporo evropskim organizacijam invalidov, kot so med drugim Evropski forum invalidov ali ustanove za vključevanje v družbo, krepi demokracijo v EU in strukturirano civilno družbo.

4. EU in zaposlovanje invalidov

4.1 Zaposlovanje invalidov je treba zajeti v evropsko strategijo zaposlovanja. Položaj delavcev v Evropi je sicer zapleten, vendar je položaj delavcev invalidov še mnogo težji. Zato je treba ustvariti trg, ki bo vključeval vse delavce.

4.2 EESO je zaskrbljen zaradi stopnje brezposelnosti invalidov. Že pred krizo 78 % oseb z visoko stopnjo invalidnosti ni imelo dostopa do trga dela. Delež neaktivnega prebivalstva je bil med njimi dvakrat tolikšen kot med ostalim prebivalstvom, stopnja zaposlenosti pa je bila za 20 % nižja od povprečja neinvalidov⁽²³⁾.

4.3 Zaradi krize (ki je v EU privedla do 10-odstotne brezposelnosti)⁽²⁴⁾ se položaj na trgu dela za invalide poslabšuje v dveh smereh. Prvič: vstop na trg dela bo še težji⁽²⁵⁾. In drugič: vlade si bodo prizadevale svoje javnoproračunske primanjkljaje zmanjšati s krčenjem vseh vrst pomoči in pokojnin. EESO opozarja, da invalidi ne smejo biti glavne žrtve krize, in nasprotuje krčenju podpor zanje⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladiscapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_obser.

⁽²³⁾ Statistics in Focus, tema 3: Zaposlovanje invalidov v Evropi 2002, Eurostat 26/2003; http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Statistični urad Evropskih skupnosti (Eurostat) – januar 2010.

⁽²⁵⁾ Eurobarometer, Diskriminacija v EU v letu 2009; in mnenje EESO, UL C 256, 27.10.2007, str. 102.

⁽²⁶⁾ <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisDiscapacidad.doc>
<http://www.cermi.es/en-US/Pages/Portada.aspx>.

4.4 Obstaja tveganje, da bo kriza povečala tveganje revščine za invalide in njihove družine. Po drugi strani pa bi bila lahko kriza tudi priložnost za razvoj bolj vključujoče gospodarske dejavnosti, ki ponuja spodbude in povečuje produktivnost podjetij, kar prispeva k izboljšanju gospodarstva kot celote.

4.5 EESO poudarja, da mora biti spodbujanje zaposlovanja invalidov eden glavnih ciljev evropske strategije zaposlovanja, in zahteva, da se v smernice za zaposlovanje vključi cilj, ki vsebuje Sklep 34 spomladanskega zasedanja Evropskega sveta 2006 ⁽²⁷⁾: „Glavni cilj je povečanje udeležbe na trgu dela, zlasti [...] invalidnih oseb [...]. Za uresničitev teh ciljev naj bi delo potekalo v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji.“ Oblikovati je treba seznam ukrepov, ki jih morajo upoštevati države pri izvajanju svojih nacionalnih načrtov.

4.6 Socialni partnerji imajo ključno vlogo pri vstopanju invalidov na trg dela s pomočjo kolektivnih pogajanj in pri njihovem vključevanju v družbo. Prav tako prispevajo k razvoju politik raznolikosti in – v dogovoru z delodajalci, ki morajo prejeti spodbude za sodelovanje – k pogajanjem z delodajalci o načrtih za raznolikost, za uresničevanje katerih je mogoče uporabiti politike družbene odgovornosti podjetij. EESO zato izraža zadovoljstvo, da so evropski socialni partnerji decembra 2009 uspešno zaključili pogajanja za nov samostojen sporazum o vključujočih trgih dela.

4.7 EESO pričakuje, da bo v enem letu predloženo poročilo o izvajanju določb o invalidnosti in zaposlovanju iz Direktive 2000/78 ⁽²⁸⁾.

4.8 EESO ponovno opozarja, da imajo invalidi tako kot vsi drugi sposobnosti za to, da so polno udeleženi v delovnem življenju, in da njihovih sposobnosti ne bi smeli podcenjevati, temveč jih krepiti. Invalidi imajo enako pravico do dela kot vsi drugi.

4.9 EESO opozarja, da so vedno pogostejše težave z duševnim zdravjem glede na rezultate raziskave Eurofund oblika invalidnosti, ki je glavni razlog za predčasni odhod s trga dela, ki v nekaterih državah dosega skoraj 40 % ⁽²⁹⁾ vseh primerov zgodnjega upokojevanja. Potrebujemo spremembo odnosa do položaja teh delavcev ter ustrezno ozaveščanje državljanov in oblasti.

4.10 EESO opozarja, da morajo za priznanje teh znanj obstajati mehanizmi za potrjevanje znanj, pridobljenih bodisi z (neformalnimi) izkušnjami ali rednim izobraževanjem. Zato se EESO zavzema za uvedbo „potnega lista kvalifikacij“ ⁽³⁰⁾, ki bi invalidom omogočal poklicno mobilnost znotraj EU.

4.11 Politike zaposlovanja za invalide morajo zajemati vse okoliščine, povezane z zaposlovanjem (*lifestreaming*) ⁽³¹⁾, in sicer stanovanjsko vprašanje, osnovno izobraževanje, usposabljanje, družinsko preizkušnost, finančne težave, zdravje, neugodne življenjske razmere in lokalno gospodarstvo, pa tudi zaposlovanje, ohranitev zaposlitve in ponovno vključevanje na trg dela.

4.12 Prost pretok (načelo Skupnosti) za invalide ne obstaja. To vpliva na njihove možnosti potovanja zaradi dela znotraj EU in zadeva tudi študij, upokojevanje ali katerokoli drugo dejavnost.

4.13 Med ovirami za prost pretok je predvsem dejstvo, da pravic, kot je pravica do osebne nege, ni mogoče „izvažati“. Mogoče pa bi jih bilo uresničiti s konkretnimi ukrepi za usklajevanje sistemov socialne varnosti in evropskimi kampanjami za ozaveščanje in usposabljanje.

4.14 EESO opozarja, da mora „dejavno vključevanje“ vzpostavljati povezavo s trgom dela in zagotavljati zadostno raven dohodkov ter dostop do kakovostnih socialnih storitev, ki vplivajo na izboljšanje življenjskih razmer, tudi za brezposelne ⁽³²⁾.

4.15 EESO opozarja, da zaposlovanje v običajnem delovnem okolju zahteva službe za zaposlovanje, poklicno usposabljanje, socialne in zdravstvene storitve ter ohranjanje oziroma upravljanje dohodkov in spodbud ⁽³³⁾.

4.16 EESO se zavzema za primerne socialne storitve in davčne ureditve v takšni obliki, da vključevanje v trg dela za invalide ne bi pomenilo izgube kupne moči in da bi bili motivirani za delo na kakovostnih delovnih mestih za pravično plačilo; zavzema se tudi za uvedbo finančnih spodbud za podjetja, s katerimi bi spodbujali zaposlovanje invalidov, zaposlovanje s pomočjo na rednem trgu dela, samozaposlovanje invalidov in krepili njihovega podjetniškega duha, med drugim tudi z drugimi načini mikrofinanciranja ⁽³⁴⁾, pa tudi finančnih spodbud za nevladne organizacije, ki ponujajo podporne storitve delavcem invalidom in njihovim družinam.

4.17 Sprejeti je treba ukrepe za ohranjanje delavcev, ki so postali invalidi, na njihovih delovnih mestih ali za njihovo ponovno zaposlitev na teh mestih, da jim ne bi bilo treba predčasno zapuščati trga dela; poleg tega je treba na delovnem mestu in v njegovem okolju sprejeti primerne ukrepe za invalide; in končno je treba zagotoviti programe usposabljanja in poklicnega izpopolnjevanja za invalide, da se jim omogoči redno poklicno pot ⁽³⁵⁾. V državah, kjer obstajajo sistemi kvot, je treba zagotoviti, da se cilji zaposlovanja izpolnijo s primernimi mehanizmi in podporo. Zaposlovanje invalidov je mogoče izboljšati tudi z vključevanjem socialnih meril v javna naročila.

⁽²⁷⁾ Sklepi predsedstva Evropskega sveta z dne 23. in 24. marca 2006 v Bruslju <http://register.consilium.europa.eu/pdf/sl/06/st07/st0775-re01.sl06.pdf>.

⁽²⁸⁾ Direktiva Sveta 2000/78.

⁽²⁹⁾ Analiza Evropske fundacije za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer na osnovi podatkov, ki jih je zbral nemški federalni sistem za spremljanje zdravja (German Federal Health Monitoring) (2007): http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E.

⁽³⁰⁾ Evropski center za podjetja z javno udeležbo in podjetja splošnega gospodarskega pomena (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽³¹⁾ Evropski center za podjetja z javno udeležbo in podjetja splošnega gospodarskega pomena (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer.

⁽³³⁾ Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Priročnik Ustvarjanje vključujoče družbe: vključevanje problematike invalidnosti na podlagi primera socialne ekonomije; http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EESO je trdno prepričan, da je koristneje financirati zaposlovanje kot pa nadomestila za primer brezposelnosti, tako kot je koristneje spodbujati invalide k iskanju zaposlitve ali delodajalce k zaposlovanju invalidov in končno tudi samozaposlovanje invalidov.

4.19 EESO se zavzema za ukrepe za mlade invalide, vključno s predšolskim izobraževanjem, ter za ukrepe za njihov prehod iz izobraževanja do prve zaposlitve, kot tudi za ukrepe v primerih oseb, ki postanejo invalidi, in ki zagotavljajo ohranjanje dela in ponovno vključevanje vanj. Te skupine morajo v prihodnji strategiji EU 2020 imeti prednost in morajo biti vključeni v pregled strategije Komisije za invalide. EESO opozarja na svoje mnenje SOC/349, da je treba razviti strategijo ne samo za mlade, ampak tudi z mladimi ⁽³⁶⁾.

4.20 EESO priznava vlogo podjetij, v katerih je večina delavcev invalidov, in tistih, ki so na tem področju bolj dejavna, ter nasploh podjetij socialne ekonomije, kot so zadruge, vzajemne družbe, združenja in fundacije, ki spodbujajo vključevanje invalidov v družbo in njihovo udeležbo na trgu dela z enakimi pravicami v zvezi z delom in jim podeljujejo poseben status za pomoč, ki jo določijo države članice.

4.21 EESO poudarja podporo malim in srednje velikim podjetjem za razvoj vključujoče perspektive dela in svoje ključne vloge pri zagotavljanju učinkovitosti ukrepov v korist invalidov pri zaposlovanju.

4.22 Institucije in organi EU ter držav članic morajo poznati razmere in dajati zgled pri zaposlovanju delavcev invalidov, in sicer s pripravo načrtov konkretnih ukrepov, s katerimi je mogoče izboljšati sedanje stopnje zaposlovanja invalidov, ki so na splošno zelo nizke.

4.23 EESO opozarja na pomen koncepta prožne varnosti za invalide: tj. izboljšanje razmer za prožnost in prilagodljivost človeških virov v podjetjih, skupaj z izboljšanjem kakovosti delovnih razmer in varnosti zaposlitve. Strategije morajo zagotoviti usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, vseživljenjsko učenje in lažje prehode med različnimi možnimi socialnimi viri, stanji in zaposlovanjem v življenjskem ciklu invalidov.

4.24 EESO podpira odpiranje novih delovnih mest na področju okolja in socialnih storitev ter spodbujanje dostopnosti in „načrtovanja za vse“ – vse to so priložnosti za zaposlovanje invalidov.

4.25 EESO se zavzema za podpore delavcem invalidom, ki potrebujejo pomoč, in za storitve, ki jih potrebujejo družinski člani invalidov, da lahko slednji še naprej delajo.

4.26 Ukrepi ozaveščanja pomagajo odpravljati predsodke ⁽³⁷⁾ o delavcih invalidih; namenjeni morajo biti socialnim part-

nerjem, upravljavcem, vodilnim delavcem in drugim zaposlenim ter zaposlenim v zdravstvu in javni upravi ⁽³⁸⁾.

4.27 Podjetjem in delavcem je treba zagotoviti preprosto uporabo navedenih instrumentov spodbujanja; javne službe jih morajo učinkovito propagirati in uporabljati.

4.28 Poudariti je treba vlogo medijev kot ključnih nosilcev ozaveščanja in razširjanja načel strpnosti, vključevanja v družbo in sprejemanja različnosti v evropski družbi.

4.29 EESO podpira razvoj inovativnih pobud, kot sta že omenjena „potni list kvalifikacij“ in *lifestreaming*, in izpostavlja še druge primere:

4.29.1 model storitve *job coaching* – stalne podpore v rednem delovnem okolju s pomočjo in z mentorstvom;

4.29.2 uvedba sistema priznavanja predhodno pridobljenega znanja ⁽³⁹⁾, ki odraža postopno pridobivanje poklicnih izkušenj;

4.29.3 spremljanje skozi celotno delovno dobo v podjetjih in javni upravi;

4.29.4 uporaba novih tehnologij, kot so npr. avdiovizualni učni pripomočki (*videotutorials*) ⁽⁴⁰⁾, ter nasploh oprema s podpornimi tehnologijami in zagotovitev dostopa do splošnih tehnologij na delovnem mestu;

4.29.5 razvoj modela upravljanja invalidnosti (*disability management model*) ⁽⁴¹⁾ v okviru splošne politike raznolikosti v podjetjih.

5. Dostopnost za invalide

5.1 EESO opozarja na resolucijo Sveta EU z dne 17. marca 2008, ki navaja, da je *dostopnost za invalide odločilnega pomena za vsako vključujočo družbo, ki temelji na nediskriminaciji* ⁽⁴²⁾. Pri tem imajo ključno vlogo socialni partnerji, saj je dostopnost predpogoj za zaposlitev.

5.2 EESO spominja na svoje raziskovalno mnenje o *enakih možnostih za invalide* ⁽⁴³⁾, v katerem poudarja, da imajo invalidi enake pravice kot drugi državljani, vendar različne potrebe in različne načine dostopnosti do blaga in storitev.

5.3 EESO priporoča postopno uvajanje skupnih kratko-ročnih, srednjeročnih in dolgoročnih ciljev (z jasnimi in zavezujočimi roki za nove in obstoječe dobrine, storitve in infrastrukturo), ki države članice zavezujejo, da za to med drugim uporabljajo možnosti javnih naročil.

⁽³⁶⁾ Mnenje EESO, UL C 318, 23.12.2009, str. 113.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

⁽³⁸⁾ Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer; <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ Evropski center za podjetja z javno udeležbo in podjetja splošnega gospodarskega pomena (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ Evropski center za podjetja z javno udeležbo in podjetja splošnega gospodarskega pomena (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ Evropski center za podjetja z javno udeležbo in podjetja splošnega gospodarskega pomena (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Resolucija Sveta (2008/C 75/01).

⁽⁴³⁾ Mnenje EESO, UL C 93, 27.4.2007, str. 32.

5.4 EESO ugotavlja, da je dostopnost ključnega pomena za neposredno uresničevanje političnih in državljskih pravic in da je zato treba pripraviti posebne načrte za dostopnost, ki vključujejo standarde in sankcije, zavezujoče za vse organe oblasti; poleg tega morajo invalidi imeti dostop do mehanizmov, s pomočjo katerih lahko svoje pravice iztožijo. Tako volitve v Evropski parlament ne bi smele več potekati brez zagotovljene dostopnosti do volišč in brez pomembne zastopnosti invalidov med kandidati na volilnih seznamih; zato je treba v državah članicah sprejeti ustrezne ukrepe.

5.5 EESO opozarja na prizadevanja držav članic in Komisije za zagotovitev dostopnosti; cilj mora biti povsem neovirana dostopnost za invalide (do javnih zgradb, zgradb javnega pomena, zasebnih podjetij, dobrin in storitev, turizma, elektronske trgovine, informacij, prevoza, tehnologije in komunikacij).

5.6 Poleg tega EESO poudarja, da je takšna dostopnost koristna za vse (starejši ljudje, nosečnice, ljudje z zmanjšano zmoglostjo gibanja itd.). Podjetja, ki bodo lažje dostopna, bi lahko pridobila dodatne stranke (15 % potrošnikov). Novi izdelki odpirajo nove trge in so vir trajnostne gospodarske rasti.

5.7 EESO nadalje poudarja, da je zavzemanje za dostopnost tudi zavzemanje za temeljne pravice evropskih državljanov, kot je zapisal že v svojem mnenju o *e-dostopnosti* ⁽⁴⁴⁾.

5.8 EESO opozarja evropske institucije in zlasti Komisijo, da je dostopnost do njihovih stavb in elektronskih informacijskih sistemov (npr. do spletne strani – dela s sporočili Komisije, namenjenimi javnosti) omejena. Zato je treba pripraviti načrt za dostopnost, ki naj pokaže resnično zavzetost za invalide ⁽⁴⁵⁾.

5.9 EESO poziva k zagotovitvi državnih pomoči ⁽⁴⁶⁾ za podjetja in zasebne storitve za doseg cilja razumnih prilagoditev v skladu z Direktivo 2000/78 ⁽⁴⁷⁾. Preventivno načelo dostopnosti bi bilo treba začeti razvijati pri zasebnih storitvah.

5.10 Nadaljevati je treba z razvojem standardov za dostopnost v podporo zakonodaji javnih naročil po vzoru uspešne zakonodaje ZDA. EESO opozarja na pomen dialoga med institucijami, industrijo in civilno družbo pri opredelitvi teh standardov ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ Mnenje EESO, UL C 110, 9.5.2006, str. 26, in Resolucija Sveta z dne 6.2.2003 (UL C 39, 2003, str. 5).

⁽⁴⁵⁾ COM(2007) 501 konč.

⁽⁴⁶⁾ Člena 41 in 42 Uredbe Komisije (ES) št. 800/2008 z dne 6.8.2008.

⁽⁴⁷⁾ Direktiva Sveta 2000/78 z dne 27.11.2000.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm;
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

5.11 EESO podpira ustanovitev *Evropske prestolnice splošne dostopnosti*, temelječe na sistemu podeljevanja zastav, po katerem bi evropskim mestom in regijam podeljevali priznanje za prizadevanja na področju zagotavljanje dostopnosti svojih okolij, dobrin in storitev, in ki bi spodbujal trajnostni razvoj lokalnih skupnosti.

5.12 EESO upa, da novi predpisi o pomorskem prometu, mestnih in medkrajevnih avtobusih ter taksijih zadovoljivo upoštevajo različne potrebe invalidov in da ustrezno prilagajajo vsa prevozna sredstva in pripadajočo infrastrukturo po vzoru veljavnih predpisov v letalskem in železniškem prometu.

5.13 EESO je pozdravil sporočilo Komisije o elektronski dostopnosti (*e-dostopnosti*) ⁽⁴⁹⁾ in poziva EU, naj v njem predlagane ukrepe vključi kot evropski strateški okvir za informacijsko družbo. Nujno je uvajanje zakonodaje na področju *e-dostopnosti* na področjih, kot so dostopnost do spletnih strani, vključujoče komuniciranje, telekomunikacijske storitve, mobilni telefoni, računalniška tehnologija, bankomati itd. Ti cilji so bili predstavljeni že leta 2003 v ministrski deklaraciji s Krete ⁽⁵⁰⁾ in deklaraciji iz Rige. Vendar danes obstajajo utemeljeni dvomi, ali jih bo mogoče uresničiti v zastavljenih rokih, zato EESO zahteva, da se še pred letom 2011 pripravi intenziven akcijski načrt za doseg ciljev.

5.14 EESO ponovno potrjuje svojo zavezanost načelu „načrtovano za vse“, in meni, da je vključitev tega koncepta v učne načrte tako na ravni poklicnega usposabljanja kot univerzitetnega izobraževanja temeljnega pomena za to, da ga bodo uveljavljale vse poklicne skupine.

5.15 EESO se zavzema za razvoj „evropske invalidske kartice“, ki bo invalidom pri njihovih potovanjih v tujino po zgledu evropske parkirne kartice zagotovila vzajemno priznavanje pravic, vključno z enako ravniyo dostopa do prevoznih sredstev, kulturnih prireditev in prostočasnih dejavnosti.

6. Spol in invalidnost

6.1 EESO ugotavlja, da je v Evropi med invalidi 60 % žensk, ki ne uživajo enake obravnave, saj še vedno trpijo zaradi diskriminacije pri priznavanju njihovih pravic in dostopu do dobrin in storitev (med drugim pri zdravstvenem varstvu, izobraževanju in preprečevanju nasilja na podlagi spola).

6.2 V zadnjem desetletju je stopnja zaposlenosti invalidnih žensk ostala nespremenjena: velik delež jih je delovno neaktivnih ali brezposelnih, njihove plače so nižje, pri vstopanju na trg dela pa imajo še dodatne težave.

6.3 Vidik spola je treba vključiti v načrtovanje, razvoj, spremljanje in vrednotenje politik na področju invalidnosti. Sprejeti je treba posebne ukrepe in uvesti posebne dejavnosti za zagotovitev dostopa do zaposlitve in spodbujanje zaposlovanja žensk.

⁽⁴⁹⁾ COM(2005) 425 konč., COM(2008) 804 konč.

⁽⁵⁰⁾ Deklaracija o *e-vključenosti*: ministri Evropske unije za promet in komunikacije, april 2003.

7. Socialni dialog in invalidnost

7.1 EESO poziva socialne partnerje, naj za invalide zagotovijo enake – ter primerne in zadovoljive – delovne pogoje kot za druge zaposlene, še zlasti enake možnosti napredovanja in plačila za enako delo, zagotovijo pa naj tudi uresničevanje delavskih in sindikalnih pravic; invalide še zlasti spodbuja, naj sodelujejo v strokovnih in sindikalnih organizacijah, ter nadalje poziva, naj tudi za delo, ki je oddano v zunanje izvajanje, veljajo enaki delovni pogoji⁽⁵¹⁾ (člen 27 Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov).

7.2 Za uresničevanje pravic in enakih možnosti invalidov in njihovo nediskriminacijo je ključnega pomena socialni dialog v zvezi z zaposlovanjem, socialno varnostjo, zdravjem, varnostjo pri delu in drugod. Socialni dialog je temeljnega pomena za uresničevanje konkretnih ukrepov pri zaposlovanju in dostopnosti ter pri usposabljanju, spodbujanju in nudenju pomoči invalidom.

7.3 Socialni partnerji morajo v sodelovanju z organizacijami invalidov vidik invalidnosti vključiti v vse svoje ukrepe, medsektorska in sektorska pogajanja ter pogajanja na ravni podjetij, zlasti na področju zaposlovanja, dostopnosti in socialnega varstva.

7.4 Socialni partnerji morajo sodelovati pri spremljanju in uporabi Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov na področju delovnih odnosov in socialnega varstva.

8. Sodelovanje in civilni dialog

8.1 EESO potrjuje svojo zavezanost načelu „nič za invalide brez vključenosti invalidov“⁽⁵²⁾ in se zavzema za ukrepe za opolnomočenje (*empowerment*) in lastno zagovarjanje pravic (*self-advocacy*).

8.2 EESO meni, da je civilni dialog z invalidi in njihovimi družinami ustrezen okvir za izboljšanje upravljanja v EU, pri katerem se določijo postopki in zavezujoči protokoli ter vzpostavijo *ad hoc* organi za sodelovanje in posvetovanje v EU.

8.3 Organizacije invalidov morajo sodelovati pri periodičnih poročilih, v katerih se ocenjujejo ukrepi za zaposlovanje in dostopnost, uresničevanje Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov ter programi in finančni instrumenti Komisije, da se zagotovi vključitev vizije civilne družbe, na primer z alternativnimi poročili.

8.4 EU in države članice morajo zagotoviti spodbujanje in zagotavljanje sredstev za razvoj civilne družbe ter s tem njihovo neodvisnost in sposobnost za sodelovanje pri oblikovanju politike in/ali zagotavljanju socialnih storitev.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Člen 27 Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov (UNCRPD).

⁽⁵²⁾ Slogan Evropskega invalidskega foruma, generalna skupščina Evropskega invalidskega foruma leta 2009.

**Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju priseljenih delavcev
(raziskovalno mnenje)**

(2010/C 354/03)

Poročevalec: **g. PARIZA CASTAÑOS**

S pismom z dne 23. julija 2009 je g. LÓPEZ GARRIDO, državni sekretar za Evropsko unijo v ministrstvu za zunanje zadeve in sodelovanje, v imenu prihodnjega španskega predsedstva EU v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti zaprosil Evropski ekonomsko-socialni odbor, naj pripravi raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Vključevanje priseljenih delavcev.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 138 glasovi za, 5 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve in predlogi

1.1 EESO poudarja evropsko dodano vrednost politik zaposlovanja, priseljevanja in vključevanja. Izključno nacionalne politike niso učinkovite, zato bo treba okrepiti evropsko podlago teh politik.

1.2 Priseljeni delavci in delavke pozitivno prispevajo h gospodarskemu razvoju in blaginji v Evropi. Zaradi demografskega položaja bo morala EU v prihodnosti sprejemati več priseljencev.

1.3 Za doseganje gospodarske uspešnosti in socialne kohezije je treba izboljšati procese vključevanja. Zaposlovanje je eden ključnih vidikov vključevanja.

1.4 Vključevanje v družbo je dvosmeren družbeni proces vzajemnega prilagajanja, ki ga je treba podpirati z dobrim upravljanjem in zakonodajo. EESO poziva Svet, naj sprejme direktivo, ki mora zagotoviti skupni okvir pravic priseljenih delavcev in izboljšanje zakonodaje za preprečevanje diskriminacije.

1.5 Vključevanje v delovno okolje v smislu enakih priložnosti in enake obravnave je tudi izziv za socialne partnerje in ti ga morajo pri kolektivnih pogajanjih in v okviru socialnega dialoga spodbujati tudi na evropski ravni. Priseljeni delavci in delavke morajo imeti pozitiven odnos do vključevanja.

1.6 Podjetja poslujejo v vse bolj raznolikih okoljih. Imeti morajo pozitiven pristop do kulturne raznolikosti, da bi tako izboljšala vključevanje in obenem povečala svoje možnosti.

1.7 EESO Komisiji predlaga, naj ga zaprosi za raziskovalno mnenje v zvezi z vzpostavitvijo evropske platforme za dialog o upravljanju migracij delovne sile. Vzpostavitev te platforme je predvidena v stockholmskem programu.

2. Okvir mnenja

2.1 Špansko predsedstvo EU je zaprosilo EESO za pripravo raziskovalnega mnenja, ki bi bilo EU v pomoč pri izboljševanju vključevanja priseljenih delavcev. Zato se bo to mnenje osredotočilo na vključevanje priseljenih delavcev pri zaposlovanju in na druge vidike, neposredno ali posredno povezane s trgov del.

2.2 Širši vidiki politike priseljevanja in vključevanja bodo obravnavani samo, če so neposredno povezani z mnenjem. EESO je sprejel več mnenj o vključevanju⁽¹⁾ s širšim pristopom in pripravil mnenje na lastno pobudo, namenjeno temu, da bi bilo vključevanju v novi agendi socialne politike EU posvečene več pozornosti, in sicer na področjih, kot so izobraževanje in usposabljanje, enakost spolov, zdravje, stanovanjska politika, mladinska in družinska politika, revščina, socialna izključenost itd.

2.3 Evropa mora okrepiti pristop k vključevanju v skupni politiki priseljevanja. EESO je oblikoval stalno študijsko skupino za vključevanje, da bi sodeloval z Evropskim forumom za vključevanje.

⁽¹⁾ UL C 27, 3.2.2009 UL C 128, 18.5.2010, str. 29.
UL C 80, 30.3.2004
UL C 318, 23.12.2006
UL C 125, 27.5.2002
UL C 208, 3.9.2003.

2.4 Lizbonska pogodba ima trdnejšo pravno podlago ⁽²⁾, ki Evropski uniji omogoča, da podpira „dejavnosti držav članic zaradi pospeševanja vključevanja državljanov tretjih držav, ki zakonito prebivajo na njihovem ozemlju“.

3. Priseljenci prispevajo h gospodarskemu razvoju in blaginji v Evropi

3.1 V zadnjih letih je Evropa sprejela veliko ljudi iz tretjih držav, ki so prišli kot priseljenci in iskali nove priložnosti. Vendar pa omejevalni ukrepi, ki jih uporabljajo mnoge evropske vlade, omejujejo možnosti podjetij, da bi zakonito najemala priseljene delavce.

3.2 Komisija je v svojem poročilu o zaposlovanju v Evropi iz leta 2008 ⁽³⁾ navedla, da so priseljenci „od leta 2000 znatno prispevali k splošni gospodarski rasti in rasti zaposlovanja v EU tako, da so zmanjšali pomanjkanje delovne sile in zapolnili vrzeli v znanju in spretnostih ter povečali prožnost trga dela“.

3.2.1 V svojem skupnem poročilu o zaposlovanju (2009-2010) ⁽⁴⁾ Komisija navaja, da v nekaterih državah članicah kljub temu, da EU doživlja krizo propadanja delovnih mest, v nekaterih poklicnih kategorijah trpijo pomanjkanje delovne sile. Komisija predlaga tudi večje vključevanje priseljencev, ki so že nastanjeni in še posebej trpijo učinke krize; priporoča tudi spodbujanje podjetij k zaposlovanju bolj raznolike delovne sile in uveljavljanje „listin o različnosti“.

3.3 V EU je bilo od leta 2000 po zaslugi priseljencev ustvarjenih 21 % rasti BDP in 25 % novih delovnih mest, tako da bi nekatere gospodarske panoge stagnirale ali pa bi se njihova rast upočasnila, če v njih ne bi v veliki meri delali priseljeni delavci.

3.4 Treba je upoštevati, da so bile omejitve za delo v EU za državljane novih držav članic v več državah odpravljene (Velika Britanija, Irska, Švedska itd.).

3.5 EESO želi poudariti pomembnost podjetniškega duha številnih priseljencev, ki ustanavljajo podjetja v Evropi in tako prispevajo k ustvarjanju delovnih mest in bogastva, čeprav zakoni o priseljevanju postavljajo težko premagljive ovire.

3.6 Kljub različno močnim migracijskim tokovom v posameznih državah članicah EU se zdi, da so države, ki so sprejele več priseljencev, doživele večjo rast gospodarstva in zaposlovanja. V nekaterih državah članicah, kot so Španija, Velika Britanija, Irska, Italija in druge, je ta delež višji ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Člen 79.

⁽³⁾ COM(2008) 758 konč.

⁽⁴⁾ COM(2009) 674 konč.

⁽⁵⁾ *The Economic and Fiscal Impact of Immigrants* (Gospodarski in davčni vpliv priseljencev), National Institute of Economic and Social Research, oktober 2007, in *Coyuntura española - Los efectos de la inmigración sobre el empleo y los salarios*, (Gospodarski položaj v Španiji – učinki priseljevanja na zaposlovanje in plače), Informe Mensual de la Caixa, št. 295, oktober 2006.

3.7 Povečano priseljevanje v evropske družbe povzroča tudi nove težave in je velik izziv za socialno kohezijo. Evropske družbe se soočajo s številnimi socialnimi problemi, ki izhajajo iz priseljevanja. Ti problemi zahtevajo celosten pristop, kot je predlagal EESO v drugih mnenjih.

3.8 EESO meni, da številni družbeni problemi (rasizem, kriminal, nasilje med spoloma, izključevanje, šolski neuspeh itd.) jasno kažejo na potrebo po boljšem vključevanju. Za vlade so ti problemi, še posebej na lokalni ravni, prevelik zalogaj.

3.9 Mediji obravnavajo vprašanja priseljevanja včasih senzacionalistično in tako ustvarjajo med prebivalstvom vznemirjenost. Tudi nekateri politični voditelji se teh problemov lotevajo oportunistično in neodgovorno.

3.10 EESO z zaskrbljenostjo ugotavlja, da se v številnih delih družbe širita rasizem in ksenofobija. Ekstremistične stranke in gibanja probleme priseljevanja izkoriščajo za širjenje strahu med prebivalstvom in spodbujanje nestrpnih, nasilnih politik, ki so v nasprotju s človekovimi pravicami.

3.11 Rasizem je opredeljen kot kaznivo dejanje v kazenskem pravu, vendar politične oblasti in odgovorni v družbi ob številnih priložnostih do njega kažejo strpnost, ki ni sprejemljiva. Organi kazenskega pregona, mnenjski voditelji, mediji in nosilci političnega odločanja morajo spremeniti svoj odnos in se proti rasizmu bojevati z več odločnosti in socialno-pedagoškega pristopa.

4. V prihodnosti se bo priseljevanje v Evropo okrepilo

4.1 Demografski položaj v EU je takšen, da bodo zaradi staranja prebivalstva in nizke rodnosti trgi dela potrebovali sodelovanje številnih priseljenih delavcev. Po najnovejših demografskih napovedih Eurostata bo delovno sposobno prebivalstvo po letu 2012 začelo upadati, tudi če se bo v tem desetletju priseljevalo 1,5 milijona ljudi na leto. Če se migracijski tokovi v prihodnjem desetletju ne bodo povečali, se bo število delovno sposobnega prebivalstva zmanjšalo za 14 milijonov.

4.2 Razen tega je jasno, da se bo mednarodna mobilnost delavcev v svetu povečala, saj se mnogi ljudje čutijo prisiljene seliti zaradi pomanjkanja dostojnega dela v svojih državah izvora in nekateri od njih želijo pri iskanju novih delovnih in osebnih priložnosti priti v Evropo.

4.3 EESO meni, da je želja novih priseljencev po uresničitvi svojih priseljenjskih načrtov v Evropi velika priložnost.

4.4 EESO meni, da so za to, da bi priseljeni delavci dobili priložnost zase in da bi evropske družbe izboljšale socialno kohezijo, potrebne politike za večjo socialno vključenost, saj je uspeh priseljenjskih načrtov – tako za priseljene delavce kot za družbe gostiteljice – odvisen od tega, kako potekajo procesi vključevanja.

4.5 Gospodarska kriza in naraščajoča brezposelnost vplivajo na vse sektorje družbe, na avtohtone delavce in priseljence. Podatki o trgih dela v Evropi kažejo, da so nizkokvalificirani priseljeni delavci, ki zasedajo slabša delovna mesta, še vedno prve žrtve krize in da priseljenke v večji meri žrtve brezposelnosti.

4.6 Kljub trenutni recesiji in rastoči brezposelnosti v Evropi demografske napovedi kažejo, da bo potem, ko bo kriza presežena ter bodo ponovno vzpostavljene prejšnje ravni gospodarske rasti in zaposlovanja, potreben prispevek novih priseljencev, da bi dopolnili potrebe evropskih trgov dela, ob upoštevanju posebnosti vsake države članice.

5. Evropska zakonodaja za sprejem: izziv, s katerim se je treba spoprijeti

5.1 Odkar je pred desetimi leti EU utrla pot, ki naj bi pripeljala do skupne politike priseljevanja, se največja težava pojavlja pri pripravi zakonodaje o sprejemu novih priseljencev, saj ima vsaka država članica lastno zakonodajo in zelo različne pristope.

5.2 Politike in zakonodaje o priseljevanju ter dostop do zaposlitve so povezane z razvojem trgov dela. Zato je potrebno aktivno sodelovanje socialnih partnerjev, vendar morajo ti procesi temeljiti na spoštovanju človekovih pravic priseljencev.

5.3 EESO meni, da mora zakonodaja o priseljevanju olajševati vključevanje in obravnavati priseljene delavce kot nove državljane, kot ljudi s pravicami, ki jih je treba zaščititi, in ne samo kot delovno silo za zadovoljevanje potreb trgov dela.

5.4 Socialni partnerji morajo sodelovati na različnih ravneh. EESO z zanimanjem spremlja predlog Komisije za oblikovanje evropske platforme za dialog, namenjene upravljanju preseljevanja zaradi dela, pri kateri bi lahko sodelovali socialni partnerji.

5.5 EESO je predlagal skupno politiko priseljevanja in usklajeno zakonodajo, da bi priseljenci lahko prihajali po zakonitih poteh in bili obravnavani pravično, pa tudi, da bi bile zaščitene njihove temeljne pravice in da bi se izboljšalo vključevanje.

5.6 Vendar Evropa priseljencev ni sprejela s primernimi zakoni in politikami, temveč so številni priseljenci zaradi omeje-

valne narave večine politik in nacionalnih zakonodaj prišli po nezakonitih poteh in se čutijo prisiljene delati na črno. EESO meni, da mora EU sprejeti nove pobude za spremembo dela na črno v zakonito delo.

5.7 EESO meni, da bo olajšanje postopkov za zakonito priseljevanje zmanjšalo nezakonito priseljevanje in tveganje, da bi nekateri nezakoniti priseljenci postali žrtve kriminalnih združb, ki se ukvarjajo s tihotapstvom in trgovino z ljudmi. Stockholmski program vključuje nove obveznosti EU v boju proti tem kriminalnim združbam.

5.8 EESO meni, da omejevalne politike zelo negativno vplivajo na procese vključevanja, saj priseljence kažejo kot ljudi, ki niso ne dobrodošli in ne dobro sprejeti.

5.9 Te politike včasih spremljajo politični in socialni diskurzi, ki priseljevanje kriminalizirajo, so izključujoči ter spodbujajo ksenofobijo in diskriminacijo.

5.10 Evropski pakt o priseljevanju in azilu bo udejanjen v prihodnjih letih s Stockholmskim programom. Pričakovati je mogoče, da bo z Lizbonsko pogodbo lažje sprejemati sporazume v Svetu in da bo tudi postopek soodločanja Parlamenta olajšal usklajevanje zakonodaje.

5.11 EESO bi želel horizontalno zakonodajo, vendar sta se Svet in Komisija odločila za pripravo sektorskih direktiv. Pred kratkim je bila sprejeta direktiva o modri karti ⁽⁶⁾ za lažji sprejem visokokvalificiranih delavcev. Komisija namerava v prihodnjih mesecih pripraviti druge nove predloge direktiv.

5.12 EESO meni, da je bistvenega pomena, da ima EU ustrezno zakonodajo o sprejemu, saj je vključevanje tesno povezano z enakim obravnavanjem in nediskriminacijo. Zato je (z nekaterimi predlogi za izboljšave) podprl ⁽⁷⁾ okvirno direktivo o pravicah priseljenih delavcev, ki jo je predlagala Komisija ⁽⁸⁾ in ki je še v razpravi v Svetu. Trenutna različica, ki jo proučuje Svet, temelji na pristopu, ki je za civilno družbo in EESO neustrezen in nesprejemljiv.

5.13 EESO meni, da bi moral Svet sprejeti okvirno direktivo, da se zagotovi ustrezno raven pravic za vse priseljene delavce in prepreči pojave diskriminacije. EESO predlaga španskemu predsedstvu EU, naj v Svetu preusmeri razprave o okvirni direktivi, da bi se omogočilo njeno hitro sprejetje, vendar pod pogojem, da vsebuje ustrezen sistem skupnih pravic v vsej EU, ki temeljijo na enakem obravnavanju, zlasti pravic v zvezi z delom in socialnih pravic za priseljene delavce.

⁽⁶⁾ Direktiva ES/2009/50.

⁽⁷⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 114.

⁽⁸⁾ COM(2007) 638 konč.

5.14 EESO je pred kratkim sprejel mnenje na lastno pobudo, v katerem se zavzema za to, da bi zakonodaja o priseljevanju spoštovala temeljne pravice⁽⁹⁾. V mnenju predlaga napreden okvir pravic in obveznosti. Prav tako je treba preoblikovati direktivo o združevanju družin. Prav tako je treba preoblikovati direktivo o združevanju družin.

6. Zaposlovanje je eden ključnih delov procesa vključevanja

6.1 Vključevanje je dvosmeren družbeni proces vzajemnega prilagajanja, ki zajema priseljence in družbo gostiteljico. To je prvo od skupnih osnovnih načel za vključevanje, ki jih je sprejel Svet leta 2004.

6.2 Vključevanje od oblasti, socialnih partnerjev in organizacij zahteva odločno vodenje. Javne politike lahko te družbene procese spodbujajo; temeljnega pomena je tudi aktivno sodelovanje civilne družbe. V nekem drugem mnenju⁽¹⁰⁾ je EESO poudaril pomembno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti.

6.3 Tudi priseljeni delavci morajo imeti pozitiven odnos do vključevanja ter se prizadevno učiti jezika in se seznanjati z zakoni in običaji družbe gostiteljice.

6.4 EESO skupaj s Komisijo sodeluje pri dejavnostih Evropskega foruma za vključevanje in želi ponovno poudariti pomen sodelovanja organizacij civilne družbe in posvetovanja z njimi na različnih ravneh upravljanja.

6.5 Vključevanje mladih iz družin priseljencev presega okvir delovnega mesta, ki ga obravnava to mnenje, saj je še posebej pomembno v okviru družine, šol in univerz, mest in sosesk, verskih ustanov ter športnih in kulturnih organizacij.

6.6 Delo je eden ključnih delov procesa vključevanja, saj je delo v dostojnih razmerah ključnega pomena za ekonomsko osamosvojitve priseljencev ter olajšuje socialne stike in medsebojno razumevanje med družbo gostiteljico in priseljenci.

6.7 Temelj socialne Evrope je delo, in vključevanje je bistvenega pomena za njen razvoj. Evropska podjetja so nepogrešljivi družbeni akterji; vključevanje jih zadeva in obenem so vanj tudi vpletena.

6.8 Gospodarska kriza in naraščajoča brezposelnost ogrožata procese vključevanja in zaostrujeta nekatere konflikte v družbi in na trgu dela. EESO meni, da morajo v teh okoliščinah okre-

piti prizadevanja za vključevanje vsi akterji: priseljenci, oblasti, socialni partnerji in civilna družba.

6.9 Priseljeni delavci v Evropi morajo biti obravnavani enakopravno, saj jih ščitijo mednarodne konvencije o človekovih pravicah ter načela in pravice, opredeljene v sporazumih Mednarodne organizacije dela. V nekem drugem mnenju⁽¹¹⁾ je EESO navedel pravice in obveznosti, ki jih mora zakonodaja EU zagotavljati delavcem in priseljenim delavcem.

6.10 EESO meni, da je treba zakonodajo in državne ukrepe dopolnjevati v sodelovanju s socialnimi partnerji, ker je vključevanje na trg dela povezano tudi z družbeno naravnostjo in obveznostmi sindikatov in delodajalcev.

6.11 Javni zavodi za zaposlovanje začeti s programi za izboljšanje dostopa priseljencev do zaposlitve: to vključuje poenostavitev priznavanja poklicnih kvalifikacij, nediskriminatorno izboljšanje jezikovnega in poklicnega usposabljanja in ustrezno seznanjenost s sistemi zaposlovanja v državi gostiteljici.

6.12 Sindikati, organizacije delodajalcev, združenja priseljencev in druge organizacije civilne družbe imajo zelo pomembno vlogo pri posredovanju informacij in olajševanju pomoči priseljencem pri iskanju zaposlitve.

6.13 Večina podjetij v Evropi je malih in srednje velikih. Ponujajo zaposlitev za večino aktivnega prebivalstva, pa tudi za priseljence, tako da družbeni procesi vključevanja v veliki meri potekajo v malih in srednje velikih podjetjih.

7. Enaka obravnava in nediskriminacija kot stebra vključevanja

7.1 EESO meni, da sta sprejem in obravnava, ki jo oblasti in podjetja namenjajo priseljenim delavcem, temeljnega pomena. Ti delavci so v primerjavi z avtohtonimi delavci pogosto v slabšem položaju.

7.2 Čeprav se razmere v posameznih državah članicah razlikujejo, tako kot tudi delovna zakonodaja in družbene prakse, je veliko priseljenih delavcev v Evropi v slabšem položaju in ima težave pri iskanju zaposlitve, njihove poklicne kvalifikacije pa niso priznane. Poleg tega pogosto ne govorijo jezika in ne poznajo zakonov, običajev in socialnih institucij.

7.3 Dobra zakonodaja proti diskriminaciji je izhodišče, vendar na nacionalni ravni še vedno obstajajo zakonodaje, ki diskriminirajo priseljene delavce v primerjavi z avtohtonimi. Večidel gre za diskriminatorne prakse zoper delavce zaradi njihovega nacionalnega, etničnega ali kulturnega izvora, kar se kaže neposredno ali posredno.

⁽⁹⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 29.

⁽¹⁰⁾ UL C 318, 23.12.2006.

⁽¹¹⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 29.

7.4 Enaka obravnava in ukrepi za boj proti diskriminaciji so stebri politike vključevanja. Na podlagi dvosmernega pristopa k vključevanju EESO meni, da morajo podjetja, sindikati in oblasti priseljenim delavcem zagotavljati enako obravnavo in preprečevati vsakršno diskriminacijo.

7.5 Delodajalci in priseljeni delavci morajo spoštovati pravila dela in kolektivne pogodbe, ki veljajo v vseh podjetjih ali sektorjih družbe v skladu z nacionalnimi zakoni in prakso. EESO želi poudariti, da sta rasizem in diskriminacija kaznivi ravnanji, ki morata biti v podjetjih prav tako kaznovani v skladu z delovno zakonodajo.

7.6 Za lažje vključevanje v delo je potrebno, da se priseljeni delavci seznanjeni z delovno zakonodajo in kolektivnimi pogodbami, ki urejajo njihove pravice in obveznosti na delovnem mestu.

7.7 Politično in družbeno okolje, naklonjeno vključevanju, bo priseljenim delavcem olajšalo poti in programe vključevanja, ki jim jih morajo zagotoviti oblasti: tako npr. učenje jezika ter seznanjanje z zakoni in običaji.

7.8 Evropski direktivi o enaki obravnavi pri zaposlovanju ⁽¹²⁾ in enaki obravnavi ne glede na rasno ali etnično pripadnost ⁽¹³⁾ sta pglavitna pravna instrumenta pri oblikovanju zakonodaje in praks v državah članicah za boj proti diskriminaciji in pospeševanje vključevanja na področju zaposlovanja.

7.9 Parlament je nedavno sprejel resolucijo o novi direktivi proti diskriminaciji ⁽¹⁴⁾, ki dopolnjuje že obstoječe direktive. Tudi EESO je o tem objavil mnenje, podprl predlog Komisije in priporočil, da se upošteva večkratna diskriminacija. Ta nova direktiva bo, ko bo dokončno sprejeta, razširila načelo nediskriminacije na področja, kot so izobraževanje, zdravstvo, socialno varstvo in stanovanjsko področje.

7.10 EESO meni, da direktive proti diskriminaciji niso bile ustrezno prenesene v nacionalne zakonodaje in da zato v več državah članicah nimajo dobrih zakonodaj proti diskriminaciji. Nova direktiva bo, ko bo sprejeta, zelo pozitiven zakonodajni instrument.

7.11 Socialni partnerji, ki so ključni akterji pri delovanju trgov dela in stebri evropskega gospodarskega in družbenega življenja, imajo pomembno vlogo pri vključevanju. V okviru kolektivnih pogajanj morajo sprejeti svoj delež odgovornosti pri vključevanju priseljencev in na področju kolektivnih pogodb, delovne zakonodaje in prakse odpravljati vse oblike neposredne ali posredne diskriminacije.

7.12 V okviru kolektivnih pogajanj, še posebej v podjetjih, je treba vzpostaviti mehanizme za zagotovitev, da se dostop do zaposlitve in zaposlovanje izvajata v skladu z načelom enakih možnosti. Na tem področju je še posebej pomembno, da so na voljo instrumenti, s katerimi je mogoče preprečiti ne samo neposredno, temveč tudi posredno diskriminacijo.

7.13 Vendar danes enako obravnavanje pri plačah in delovnih razmerah za veliko priseljenih delavcev v praksi ni zajamčeno. Socialni partnerji in organi oblasti, pristojni za zaposlovanje, morajo pripraviti postopke za preprečevanje diskriminacije in morajo biti proaktivni pri spodbujanju enakosti.

7.14 V Evropi se krepijo dvotirni modeli zaposlovanja: dobra delovna mesta za večino evropskih državljanov in visoko usposobljenih priseljencev ter slaba delovna mesta za večino priseljencev. Zato je slaba kakovost dela tudi dejavnik diskriminacije, ko podjetja posežejo po priseljenicah kot „bolj ranljivi“ delovni sili.

7.15 EESO je v več mnenjih predlagal, da bi morale države članice izboljšati svoje sisteme za priznavanje kvalifikacij ⁽¹⁵⁾ in da bi morala EU imeti sistem priznavanja kvalifikacij, ki bi ga bilo mogoče uporabljati za priseljene delavce ⁽¹⁶⁾. V evropskih podjetjih veliko priseljencev opravlja dela na ravni, ki je nižja od njihovih kvalifikacij.

7.16 Veliko priseljenih delavcev je v manj ugodnem položaju in diskriminiranih tudi pri poklicnem razvoju in napredovanju. Delovna zakonodaja, kolektivne pogodbe in praksa v podjetjih morajo zagotavljati načelo enakih možnosti pri napredovanju delavcev. Socialni partnerji morajo pri tem začeti z novimi pobudami.

7.17 Poklicno usposabljanje je zelo pomembno orodje za izboljšanje zaposljivosti priseljenih delavcev, vendar nekatere nacionalne zakonodaje in prakse iz njega izključujejo državljane tretjih držav ali pa zanje določajo omejitve. EESO meni, da morajo oblasti in socialni partnerji priseljenim delavcem olajševati dostop do usposabljanja in pri tem upoštevati enako obravnavanje.

7.18 Nekatere države članice v sodelovanju s podjetji razvijajo programe usposabljanja v državah izvora pred pridobitvijo dovoljenja za prebivanje, kar bo pomagalo državljanom tretjih držav pri njihovem vključevanju v delovno razmerje, ko pridejo v Evropo.

⁽¹²⁾ Direktiva ES/2000/78.

⁽¹³⁾ Direktiva ES/2000/43.

⁽¹⁴⁾ P6_TA(2009) 0211.

⁽¹⁵⁾ Glej zlasti UL C 162, 25.6.2008, str. 90.

⁽¹⁶⁾ Glej med drugim UL C 218, 11.9.2009.

7.19 Evropska unija še ni zadovoljivo rešila vprašanja prenosljivosti pokojninskih pravic za evropske delavce. Priseljeni delavci imajo tudi veliko težav zaradi nacionalnih zakonodaj, ki ne zagotavljajo ustrezno pokojninskih pravic, pridobljenih v času njihovega dela v Evropi. Razlogi za to so zelo raznoliki ter so odvisni od nacionalnih zakonodaj in sporazumov s tretjimi državami.

7.20 EESO predlaga, naj Evropska komisija sprejme – po možnosti zakonodajno – pobudo, da bi priseljenim delavcem v EU zagotovila pokojninske pravice, ko spreminjajo svoje stalno prebivališče v EU in ko se vrnejo v svojo državo izvora ali bivanja v drugi državi.

7.21 Sindikati morajo priseljene delavce sprejemati v svoje vrste in jim pomagati pri dostopu do predstavniških in vodilnih položajev. V Evropi je večina sindikatov razvila dobre prakse za zagotovitev enakega obravnavanja in boja proti diskriminaciji.

7.22 EESO meni, da so potrebne aktivne politike in nove zaveze socialnih partnerjev za pospeševanje vključevanju prijaznih družbenih odnosov, enake obravnave in boja proti diskriminaciji na delovnem mestu. Evropski socialni dialog je lahko ustrezen okvir; socialnim partnerjem omogoča sprejemanje novih zavez, ki se jim zdijo primerne

7.23 Agencija EU za temeljne pravice je preiskovala⁽¹⁷⁾ diskriminacijo pri zaposlovanju na etnični podlagi na trgih dela v Evropi in ugotovila, da je diskriminacija kljub zakonodaji zelo močna.

8. Upravljanje raznolikosti

8.1 Evropske družbe so vse bolj raznolike, in ta raznolikost se bo v prihodnosti še povečala. Priseljencev ni mogoče ustrezno vključevati v delovno okolje brez pozitivnega pristopa h kulturni raznolikosti, ki podjetja in delavce vse bolj zadeva.

8.2 Velike družbe imajo lastno podjetniško kulturo, ki so jo sčasoma razvile med delavci, družbenim okoljem in odnosi s strankami.

8.3 Evropska podjetja so dejavna v mestih, ki postajajo vse bolj raznolika. Odbor regij in Dublinska fundacija sta prek mreže CLIP⁽¹⁸⁾ izmenjala izkušnje za izboljšanje raznolikosti v javnih službah.

8.4 Kulturna raznolikost, ki izhaja iz priseljevanja, je nov izziv, s katerim se je treba soočiti, da se podjetniška kultura

razširi z vključevanjem novih delavcev na različnih ravneh: vodilni in srednji vodstveni ravni ter na ravni drugih zaposlenih.

8.5 Tudi globalizacija podjetjem olajšuje delovanje v novih družbenih in kulturnih okoljih ter na novih trgih s kupci iz različnih kultur.

8.6 Mnoga podjetja priznavajo pomen upravljanja raznolikosti. Zaradi napredka v zadnjih desetletjih v smeri storitvenega gospodarstva so stiki med podjetji in strankami postali pomembnejši; poleg tega je globalizacija spodbudila podjetja k iskanju novih trgov drugod po svetu. Povečuje se raznolikost strank in uporabnikov, h katerim se podjetja usmerjajo.

8.7 Dobro upravljanje te raznolikosti znotraj podjetja omogoča boljšo izrabo zmožnosti vseh delavcev iz različnih okolij in kultur, pa tudi večjo učinkovitost v zunanjih odnosih podjetja s trgov, ki je prav tako raznolik.

8.8 Podjetja, ki dobro upravljajo raznolikost, lažje pritegnejo „talente“ od koderkoli v svetu in tudi stranke na novih trgih. Poleg tega lahko okrepijo ustvarjalnost in inovativnost svojih zaposlenih, ker vsi delavci (vključno s priseljenci) delajo v vzdušju, ki je temu naklonjeno.

8.9 Evropska mala podjetja pogosto nimajo specializiranih služb za upravljanje človeških virov; zato potrebujejo podporo specializiranih struktur, ki jih zagotavljajo oblasti in podjetniške organizacije.

8.10 Upravljanje raznolikosti temelji na doslednem izvajanju ukrepov za enako obravnavanje in boja proti diskriminaciji. Vendar vključuje tudi uvedbo programov sprejemanja za priseljene delavce, ukrepe za prilagoditev kulturnih razlik, komunikacijske sisteme, ki upoštevajo jezikovno raznolikost, postopke mediacije za reševanje sporov itd.

8.11 Potrebno je usposabljanje za upravljanje raznolikosti. Usposabljanje v podjetju lahko zajema različne skupine: vodje podjetja, odgovorne na srednji vodstveni ravni in vse zaposlene ter sindikalne in delodajalske organizacije.

8.12 Tako podjetja kot organizacije delodajalcev in sindikatov bi morale imeti specializirane službe za upravljanje raznolikosti, namenjene spodbujanju pobud, ocenjevanju rezultatov in pospeševanju sprememb.

⁽¹⁷⁾ EU-MIDIS (*European Union Minorities and Discrimination Survey: Main Results Report* – raziskava o manjšinah in diskriminaciji v EU: poročilo o glavnih izsledkih), Agencija EU za temeljne pravice, 9.12.2009.

⁽¹⁸⁾ Evropska mreža mest za lokalno politiko vključevanja priseljencev - Mreža več kot 30 evropskih mest, ki jih upravlja Eurofound.

8.13 Obласти bodo morale sodelovati pri upravljanju raznolikosti v podjetjih, tudi z gospodarskimi in davčnimi spodbudami v podporo podjetjem za pripravo načrtov in spodbujanje izmenjave dobrih praks, razvoj programov za usposabljanje in izvajanje promocijskih kampanj.

9. Težave pri vključevanju v okviru sive ekonomije in nezakonitega priseljevanja

9.1 Priseljeni delavci, ki nimajo dokumentov, so prisiljeni delati v sivi ekonomiji in na črno, kar povečuje sorazmerno težo sive ekonomije v gospodarstvu v tistih državah članicah, ki imajo večje število nezakonitih priseljencev.

9.2 Nezakonite priseljence v mnogih primerih kot delovno silo izkoriščajo nekateri delodajalci, ki bi jih bilo treba zakonsko preganjati. EESO je sprejel mnenje ⁽¹⁹⁾ o predlogu direktive, ki predlaga kazni za delodajalce, ki izkoriščajo nezakonite priseljence.

9.3 Delavke brez dokumentov, ki opravljajo gospodinjstva dela, so v zelo ranljivem položaju in včasih v napol suženjskih razmerah. Nekatero nacionalno zakonodaje v tej dejavnosti ne zagotavljajo v polni meri pravic v zvezi z delom in socialnih pravic. Te težave se še dodatno zaostrejejo za ljudi, ki so v nezakonitem položaju in delajo v sivi ekonomiji. EESO Evropski komisiji predlaga, naj sprejme nove pobude, da se ustrezno zaščitijo delovne in poklicne pravice za te delavke.

9.4 V zadnjih letih nekatere nacionalne zakonodaje inkriminirajo humanitarne organizacije, ki pomagajo ljudem v nezakonitem položaju, da bi preprečile njihovo socialno izključenost in olajšale njihovo vključevanje. EESO opozarja, da so te zakonodaje v nasprotju s človekovimi pravicami in moralnim načelom solidarnosti. Evropska komisija in agencija na Dunaju morata oceniti te razmere in sprejeti potrebne pobude.

9.5 Ker je vključevanje v družbo težje, če so priseljenci v nezakonitem položaju, je EESO predlagal razvoj individualiziranih procesov prilagajanja nezakonitih priseljencev, ki bi

upoštevali njihovo vraščenost v socialno in delovno okolje. To bi moralo potekati na podlagi zaveze Evropskega sveta v okviru Evropskega pakta o priseljevanju in azilu ⁽²⁰⁾, s katerim je bilo dogovorjeno, da se osebne regularizacije iz humanitarnih ali gospodarskih razlogov izvedejo v okviru nacionalnih zakonodaj, zlasti v zaposlitvenih panogah, v katerih dela veliko ljudi v nezakonitem položaju.

10. Pobude Stockholmskega programa

10.1 Komisija je predlagala oblikovanje evropske platforme za dialog za upravljanje migracij delovne sile, v sodelovanju z delodajalci, sindikati, agencijami za zaposlovanje in drugimi vpletenimi stranmi.

10.2 EESO Komisiji predlaga, naj uporabi podoben postopek kot pri oblikovanju Evropskega foruma za vključevanje in v letu 2010 zaprosi za pripravo raziskovalnega mnenja. EESO bi lahko potem s sodelovanjem vseh vpletenih strani predlagal način za vzpostavitev te evropske platforme, s katero želi sodelovati.

10.3 Komisija je tudi predlagala, naj EU sprejme kodeks priseljevanja, ki bi zakonitim priseljencem zagotovil enotno raven pravic, primerljivo s pravicami državljanov EU. Ta kodifikacija obstoječih zakonodajnih besedil bo po potrebi vključevala spremembe, potrebne za poenostavitev in dopolnitev obstoječih določb in izboljšanje njihovega izvajanja.

10.4 EESO meni, da mora evropsko zakonodajo na področju priseljevanja spremljati skupni horizontalni okvir pravic (evropski statut), ki bi zagotavljal spoštovanje in varstvo pravic in svoboščin priseljencev v Evropi, ne glede na poklic, ki ga opravljajo, in ne glede na njihov pravni status. Če bi okvirno direktivo, ki je v razpravi v Svetu, sprejeli z visoko stopnjo zaščite, bi bil to dober pravni instrument za zaščito pravic priseljencev.

10.5 EESO pozdravlja pobudo Komisije, da predstavi evropski kodeks o priseljevanju, dokler gre za zakonodajni predlog, ki zagotavlja temeljne pravice priseljencev in enotno raven pravic, primerljivo z ravni pravic državljanov EU.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ UL C 204, 9.8.2008.

⁽²⁰⁾ Svet EU, 13440/08, 24. september 2008.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o evropski prometni politiki v okviru lizbonske strategije po letu 2010 in strategije trajnostnega razvoja (raziskovalno mnenje)

(2010/C 354/04)

Poročevalec: **g. BUFFETAUT**

Špansko predsedstvo Evropske unije je v dopisu z dne 23. julija 2009 v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo za pripravo raziskovalnega mnenja o naslednji temi:

„Evropska prometna politika v okviru lizbonske strategije po letu 2010 in strategije trajnostnega razvoja“.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 152 glasovi za, 1 glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor poudarja, da so konkurenčnost, zanesljivost, pretočnost in donosnost prometa pogoj za gospodarsko blaginjo v Evropi ter da je prosti pretok oseb in blaga ena od temeljnih svoboščin Evropske unije. Promet bo tako moral pomembno prispevati k uresničitvi ciljev strategije 2020. Odbor opozarja tudi na dejstvo, da je celoten prometni sektor hudo prizadela trenutna gospodarska kriza. Hkrati pa se zaveda, da ta sektor ni dovolj trajnosten.

1.2 Podpira sprejete ukrepe za učinkovito somodalnost, optimizacijo in povezovanje različnih vrst prometa v mreže, da bi vzpostavili celosten prometni sistem in zagotovili čim boljšo pretočnost prometa. Predvsem pa poudarja, da moramo še naprej spodbujati prehod na druge načine prevoza. V nasprotnem primeru se bo razvoj nizkoogljicnih vrst prevoza zaustavil, zastoji in emisije pa se bodo povečevali.

1.3 Evropski ekonomsko-socialni odbor ugotavlja, da je prometni sektor odvisen od fosilnih goriv, kar povzroča emisije in ima posledice za zanesljivost in neodvisnost oskrbe z energijo, hkrati pa se zaveda, da so zaloge, zlasti nafte, omejene, zato meni, da mora bodoča evropska prometna politika ohraniti konkurenčnost sektorja v okviru strategije 2020 in hkrati izpolnjevati štiri glavne cilje: **spodbujanje nizkoogljicnih vrst prevoza, energetska učinkovitost, zanesljivo in neodvisno oskrbo z energijo ter zmanjšanje prometnih zastojev.**

1.4 Glavni izzivi, s katerimi se moramo soočiti in jih vključiti v trajnostno prometno politiko, so vse večja urbanizacija in zahteva po udobju v vsakdanjem prometu, ohranjanje javnega zdravja, kar pomeni zmanjšanje emisij onesnaževal in toplogrednih plinov, ohranjanje tržnega gospodarstva, ki upošteva potrebo po zmanjšanju emisij, opredelitev homogenih območij

za oblikovanje prave celostne prometne politike ter pridobitev razumevanja in podpore javnosti in gospodarskih akterjev, ki bi prispevali k izvajanju novih politik in k novim vedenjskim vzorcem na področju mobilnosti. Jasno pa je, da bodo vsa prizadevanja Evropske unije brez pomena, če bo ukrepe izvajala samo EU. Zaradi segrevanja ozračja in izčrpanja tradicionalnih virov energije je potreben mednarodni sporazum o zmanjšanju količine toplogrednih plinov.

1.5 V teh okoliščinah EESO lokalnim oblastem in državam članicam priporoča, naj izvedejo vrsto konkretnih ukrepov ob podpori in spodbudah Evropske unije. EU lahko ukrepa v okviru zakonodajnih aktov, usmerjanja sredstev iz kohezijskih skladov in sklada za regionalni razvoj, novih smernic na področju vseevropskega prometnega omrežja ter posredovanjem Evropske investicijske banke. Ti ukrepi, ki sodijo v okvir zgoraj navedenih glavnih ciljev, bi lahko bili predvsem:

- izvedba ambicioznega načrta za raziskave in razvoj na področju mobilnosti in prometa (vrste motorjev, gorivo, zmanjševanje emisij, energetska učinkovitost);
- vzpostavitev spletnega foruma za izmenjavo dobrih praks na področju mestnega in medkrajevnega prometa;
- vzpostavitev zmogljivosti P+R (parkiraj in se pelji) in javnega prevoza, zlasti s posebnimi pasovi, namenjenimi samo avtobusom, tramvajskimi progami in progami podzemne železnice;
- izboljšava informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) kot sredstva za zagotavljanje učinkovitega, zanesljivega in varnega javnega prevoza;

- vzpostavitev pravih storitev upravljanja mobilnosti na geografsko dovolj širokih območjih za zagotavljanje čim večje pretočnosti in dobrih povezav med različnimi vrstami prevoza;
- uvedba lokalnih centrov za dostavo in mestnih distribucijskih centrov v mestnih središčih;
- ohranitev železniških prog v mestih;
- uporaba davčnih ukrepov za spodbujanje vrst prevoza in tehnologij, ki so bolj energetske učinkovite in sproščajo manj emisij CO₂ in drugih onesnaževal;
- uvedba varnih in udobnih počivališč za poklicne voznike z izboljšanjem njihovih delovnih pogojev in njihovega usposabljanja;
- hitra uvedba železniškega omrežja, namenjenega predvsem tovornemu prometu, in razvoj prave kulture storitev za stranke v tem sektorju;
- spodbujanje, po potrebi tudi z davčnimi ukrepi, uporabe avtomobilov, ki uporabljajo alternativne vire energije, in biogoriv tretje generacije;
- uvedba pravega evropskega načrta za razvoj električnih vozil, ki bi Evropski uniji omogočil, da opredeli ali prispeva k opredelitvi mednarodnih standardov v tem razvijajočem se sektorju;
- oblikovanje koncepta „zelenih pristanišč“ in vzpostavitev pomorskih avtocest;
- izboljšanje delovnih pogojev in usposabljanja pomorščakov;
- razvoj rečnih avtocest in kombiniranih rečno-pomorskih avtocest ter začetek uporabe novih, bolje prilagojenih tovornih ladij, zlasti za prevoz polpriklopnikov in zabojnikov;
- upoštevanje potrebe po okoljski trajnosti in varstvu okolja pri izbiri vrste prometne infrastrukture;
- internalizacija zunanjih stroškov prevoza v prometnih sektorjih, da ne bi neupravičeno oškodovali posameznih vrst prevoza in da bi ugotovili dejanske stroške prevoza;
- javne oblasti morajo sprejeti uresničljive cilje zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in drugih onesnaževal ter cilje glede trajnosti na področju lokalnega prevoza;

- upoštevanje teh ciljev pri oblikovanju sistemov javnega prevoza in izbiri infrastrukture;
- redno pripravljane zanesljivih in realističnih študij učinka pred začetkom izvajanja predlaganih politik in ukrepov.

1.6 V praksi se nova prometna politika sooča z izzivom ohranjanja dinamike in konkurenčnosti sektorja, hkrati pa postavlja cilje zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in drugih onesnaževal, spodbujanja uporabe kombiniranega prometa, zmanjšanja razdalj in spodbujanja „okolju prijaznega“ prometa ter spodbujanja večjega števila ljudi k uporabi prevoznih sredstev z manj emisijami, izraženo v km/potnika ali km/tovor.

1.7 To lahko dosežemo s preprostimi ukrepi z neposrednim, hitrim in otipljivim učinkom za stroške: izbiro okolju čim bolj prijaznih in najbolj obnovljivih goriv, uporabo bioplina, pridobljenega z recikliranjem odpadkov, obnovo obstoječih lokacij (na primer opuščenih železniških ali pristaniških terminalov) in njihovim preoblikovanjem za namene storitev mobilnosti, izboljšanjem zmogljivosti za nadaljnje povezave, kjer te že obstajajo, enotnimi vozovnicami za regionalni in/ali mestni promet, uvedbo pasov, namenjenih samo avtobusom, spodbujanjem skupne uporabe avtomobilov, lažjo izmenjavo informacij med železniškimi prevozniki itd.

1.8 Obstajajo še druge rešitve, ki zahtevajo pogumne politične odločitve z večjimi finančnimi posledicami, kot so: vzpostavitev zmogljivosti P+R (parkiraj in se pelji), povezanih z zanesljivo alternativno prometno povezavo, vzpostavitev centralnega informacijskega sistema, ki bo omogočal spremljanje odhodov in prihodov vseh vrst prevoza na posameznem območju, zagotovitev najustrežnejšega razvoja mest za zmanjšanje „prisiljene“ mobilnosti, naložbe v tramvaje in podzemno železnico, internalizacija zunanjih stroškov v cene prevoza, razvoj IKT, da se akterjem v verigi mobilnosti zagotovijo zanesljive informacije, preverjanje učinkovitosti izbranih vrst prevoza, priprava načrta za obnovljive vire energije in pridobivanje take energije z uporabo najboljših možnih sredstev (električna energija za tramvaje, plin za določena vozila itd.).

2. Uvod

2.1 Za oblikovanje notranjega trga je potreben učinkovit in zanesljiv sistem za prevoz oseb in blaga. Globalizacija trgovine je bila možna zaradi revolucije na področju prevoza ter zaradi znižanja stroškov, večje ponudbe prevoznikov, konkurence in izgradnje infrastrukture.

2.2 Prevoz ni potreben zgolj za gospodarsko in poklicno življenje, ampak je nujen tudi v zasebnem življenju ljudi. Je nujen pogoj za trgovino, svoboda gibanja pa je temeljna svoboda.

2.3 Prevozne dejavnosti so prav tako pomemben del evropskega gospodarstva. Predstavljajo približno 7 % BDP in 5 % vseh delovnih mest ter ustvarijo 30 % BDP v industriji in kmetijstvu in 70 % BDP v storitvenem sektorju.

2.4 Poudariti je treba, da velika upravna obremenitev v prometnem sektorju in dejstvo, da ta ni enaka v vseh državah članicah, ustvarjata skrite stroške in ovirata trgovino znotraj EU. Ti stroški in upravne obremenitve so še posebej veliki za mala in srednje velika podjetja.

2.5 Evropska unija se sicer lahko pohvali s stroškovno učinkovitostjo in konkurenčnostjo svojega prometnega sektorja, vendar pa sektor še vedno ni dovolj trajnosten. Trajnosten prometni sistem mora ne samo zagotavljati, da se s prevozom izpolnijo posamezne gospodarske naloge, ampak mora biti tudi v skladu s socialnim in okoljskim stebrom trajnostnega razvoja.

2.6 Sam koncept trajnostnega prometa pomeni zagotavljanje ustreznih pogojev za gospodarsko rast ter dostojnih delovnih pogojev in kvalificiranih delovnih mest za družbeno odgovorno dejavnost, ki ne škoduje okolju.

2.7 Kljub napredku na področju zasnove motorjev vozil in kakovosti goriv ter prostovoljnih zavezah proizvajalcev avtomobilov pa delež emisij toplogrednih plinov še vedno najhitreje narašča v prometnem sektorju.

2.8 Količina prevoženega tovora še vedno raste, celo hitreje kot BDP. Število potnikov se je sicer tudi povečevalo povprečno za 1,7 % na leto v obdobju 1995–2007, vendar pa je bilo nižje od rasti BDP v istem obdobju (2,7 %).

2.9 Od leta 2001 se preusmeritev s cestnega prometa na druge vrste prevoza, na primer po železnici ali po celinskih vodah, izvaja zgolj v omejenem obsegu. Še več, promet se vrača nazaj na ceste.

2.10 Sektor je še vedno odvisen od fosilnih goriv (97 %), kar ima škodljive posledice z vidika okolja in energetske odvisnosti.

2.11 Dolgoročna politika mora tako zagotoviti učinkovitost prometa, izboljšati njegov vpliv na okolje in varnost, povečati somodalnost, spodbujati kombinirani promet, izboljšati delovne pogoje in si prizadevati za potrebne naložbe.

2.12 To je še toliko bolj pomembno, ker Komisija v študijah za leto 2020 predvideva močan porast prometnih tokov, če se stvari ne bodo spremenile:

— notranji promet v zahodni Evropi se bo povečal za 33 %,

— notranji promet v vzhodni Evropi se bo povečal za 77 %,

— promet iz zahodne Evrope v vzhodno se bo povečal za 68 %,

— promet iz vzhodne Evrope v zahodno se bo povečal za 55 %.

2.13 Če se ta predvidevanja uresničijo, se bomo na vseh glavnih prometnih oseh soočali z zastoji. Prevelik obseg prometa bo imel pogubne posledice za sam promet. Zato si moramo znatno prizadevati za raziskave in razvoj na področju prometnih tehnologij (vrste motorjev, gorivo, energetska učinkovitost, preprečevanje onesnaževanja ...), za naložbe v infrastrukturo, izboljšanje somodalnosti, sanacijo železniškega tovornega prometa, razvoja prometa po vodnih poteh in po morju. Potrebujemo pravi Marshallov načrt za nove prometne tehnologije in naložbe v promet, da bi dosegli cilje Komisije za zmanjšanje emisij ogljika. Strokovnjaki s področja prometa so razvili koncept „optimodalnosti“, tj. optimizacije tehnične, gospodarske in okoljske učinkovitosti verig tovornega prometa, ter ustvarili mrežo optimodalnosti v Evropi. Pri tem je cilj preprečiti negativne vplive prometa na gospodarsko rast.

2.14 Zastavlja se vprašanje glede narave prometa ter njegove družbene in gospodarske namembnosti, kar je občutljiva tema. Svoboda gibanja je temeljna pravica, prost pretok oseb, blaga in storitev pa je eno temeljnih načel Evropske unije, na katerem temeljijo predpisi Svetovne trgovinske organizacije. Kdo lahko pravzaprav odloča o tem, ali je promet koristen ali ne? A je to vprašanje sploh smiselno? Menimo, da je dandanes treba upoštevati ekonomsko realnost stroškov prevoza, tj. internalizirati zunanje stroške posameznih vrst prevoza, ki jih krije družba, zlasti okoljske stroške, pa tudi stroške javnega zdravja in varnosti. S postavitvijo poštenih cen prevoznih storitev z bolj realističnimi stroški bi lahko zmanjšali posamezne prometne tokove v korist lokalnega prometa.

3. Kopenski promet

3.1 Somodalnost je postala evropsko vodilo, tj. čim bolj izboljšati posamezne vrste prevoza ter spodbujati večje dopolnjevanje in čim bolj učinkovito interakcijo med različnimi vrstami prevoza. 80 % kopenskega prometa poteka na razdaljah, krajših od 100 km. Zato je treba najti ustrezne rešitve za te potrebe, ki bi poleg cestnega prometa vključevale lokalni železniški promet, medtem ko bi bila rečni in pomorski promet za zelo kratke razdalje manj praktična. Vsekakor pa moramo močno spodbuditi kombinirani promet, ko je to smiselno, sicer Evropska komisija ne bo sposobna razviti nizkoogljičnega prometnega sektorja.

3.2 Mestni in regionalni promet

3.2.1 Ta vrsta prometa ima posebne omejitve. Mestni promet prispeva 40 % emisij CO₂ in 70 % emisij ostalih onesnaževal, ki so posledica cestnega prometa. Zastoji v mestih poleg škodljivih vplivov na javno zdravje in okolje predvidoma pomenijo strošek v višini 2 % BDP Evropske unije. Nujno je treba razviti javni prevoz. Da bi ta izpolnjeval zahteve po zagotavljanju pravih storitev splošnega pomena in tako predstavljal alternativo osebnemu avtomobilu, mora ustrezati naslednjim merilom: pogostost, hitrost, varnost, udobje, dostopnost, sprejemljiv strošek, velikost mreže in dobre povezave. Tako bi uresničili okoljske cilje, pa tudi rešili vprašanja s področja socialne kohezije, na primer kako preprečiti izoliranost predmestij.

3.2.2 Uporaba prevoznih sredstev na električno energijo je sicer zaželeno, vendar mora biti proizvodnja električne energije trajnostna in po možnosti brez emisij CO₂. Prav tako je treba spodbujati skupno lastništvo ali skupno uporabo avtomobilov.

3.2.3 Vzpostaviti bi bilo treba pravo politiko trajnostne mobilnosti v mestih. To vključuje omejevanje zasebnega prevoza z uvedbo pristojbin za vožnjo v mestih, predvsem pa boljšo kakovost in lažjo uporabo javnega prevoza z razvojem infrastrukture in potrebnih storitev ter vzpostavitev učinkovite intermodalnosti. Glede na stanje javnih financ v številnih državah članicah Evropske unije bi to lahko v nekaterih primerih omogočili z vzpostavitev javno-zasebnih partnerstev za izgradnjo nove infrastrukture, kot so posebni pasovi, namenjeni samo avtobusom, tramvajske proge, proge za trolejbus in proge podzemne železnice, nove regionalne železniške proge ali ponovna uporaba opuščenih prog, razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij, namenjenih prometu, posodobitev in poenostavitve izdajanja vozovnic itd.

3.2.4 Resničen napredek s sprejemljivimi stroški bi dosegli z razumnimi ukrepi, kot so razvoj zmogljivosti P+R (parkiraj in se pelji) z dobrimi povezavami do mestnih središč, vzpostavitev posebnih pasov, namenjenih samo avtobusom, ali ponovna uporaba opuščenih železniških prog.

3.2.5 Izboljšava informacijskih in komunikacijskih tehnologij bo učinkovit instrument za razvoj intermodalnega prevoza v okviru prave teritorialne politike upravljanja prometa. Te tehnologije omogočajo učinkovitejšo upravljanje prometa in bi morale omogočiti oblikovanje sistemov energetske optimizacije prometnih tokov v cestnem omrežju. Omogočajo tudi obveščanje potnikov v realnem času med celotnim potovanjem, poenostavitve in optimizacijo nakupa vozovnic ter enostavnejši postopek rezervacij. Na podlagi te tehnologije bodo potniki lahko bolje načrtovali pot, preverili vozni red in pogostost prihodov in odhodov ter celo porabo energije za izbrano vrsto prevoza. IKT se bodo tako uporabljale kot sredstva za ustvarjanje sinergij

med vrstami prevoza, uporabo infrastrukture in energetske učinkovitosti.

3.2.6 Težave pri upravljanju prometnih sistemov pogosto ne zadevajo samo posameznih občin, ampak širše območje okoli ožjega mestnega središča. Na pobudo lokalnih oblasti bi lahko na velikih in natančno opredeljenih geografskih območjih ustvarili prave storitve upravljanja mobilnosti, na primer v obliki prenosa javnih pooblastil. Med te storitve bi lahko vključili zlasti:

- analize mobilnosti na posameznih območjih ob upoštevanju lokalnih prevoznikov, pretoka potnikov, geografskih in mestnih značilnosti itd.;
- optimizacijo in prilagoditev storitev mobilnosti glede na ugotovljene potrebe;
- upravljanje medsektorskih storitev za boljšo intermodalnost: informacije, vozovnice in elektronske vozovnice, prevoz po naročilu, prevoz oseb z omejeno mobilnostjo, skupna uporaba avtomobilov itd.;
- preverjanje upravljanja mobilnosti in njegovega vpliva na okolje.

3.2.7 Pristojni organ bi seveda še vedno imel pravico izbire lokalnih prevoznikov, določal pristojbine, prometno politiko, politiko prevoza in prostorskega načrtovanja. Zagotavljal bi preglednost pogodb, opredeljeval ciljno usmerjene pogodbe med ponudniki storitev in zadevnimi lokalnimi oblastmi, določal cilje glede kakovosti storitev itd.

3.2.8 EESO je že poudaril odločilno vlogo lokalnih oblasti pri organizaciji javnega prevoza in prostorskem načrtovanju. Pri tem je pomembno tudi načelo subsidiarnosti, vendar pa želi Evropska unija upravičeno spodbujati najbolj trajnostne modele mestnega prometa. Tako je že dodelila sredstva iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada ter tudi iz programa CIVITAS. Zaželeno bi bilo, da EU okrepi izmenjavo dobrih praks na področju mestnega prometa, hkrati pa nameni sredstva iz prihodnjega okvirnega programa za raziskave na področju povezave med prometom in urbanističnim načrtovanjem.

3.3 Tovorni promet v mestih

3.3.1 Ta vrsta prevoza ustvarja veliko količino prometa. V Parizu, na primer, predstavlja 20 % prometa in 26 % emisij toplogrednih plinov. Zato je treba izboljšati logistiko v mestih in si, kadar je to mogoče, prizadevati za preusmeritev prevoza na železnico ali vodne poti.

3.3.2 Predvideli bi lahko:

- povezovanje dostave z uvedbo lokalnih centrov za dostavo, parkirišč in območij za ravnanje s tovorom v bližini ustanov in podjetij;
- distribucijske centre v mestih za zagotovitev dostave v mestnih središčih z omejitvijo tonaže, obvezno uporabo logističnih platform, optimizacijo polnjenja goriva in uporabo vozil na električni pogon;
- ohranitev – če je to mogoče – železniških zmogljivosti v mestih z zagotovitvijo dostopa za vse izvajalce;
- razvoj infrastrukture za rečna pristanišča v velikih mestih ob rekah.

3.4 Cestni tovorni promet

3.4.1 Porast cestnega tovornega prometa pomeni, da je treba upoštevati številne izzive: povečanje emisij CO₂, veliko odvisnost prometnega sektorja od fosilnih goriv, potrebo po izboljšanju infrastrukture, zlasti na področju varnosti, ter zagotavljanje ugodnih delovnih pogojev in okolja za poklicne voznike.

3.4.2 Treba je okrepiti raziskave in razvoj, da bi zmanjšali emisije CO₂, zlasti z oblikovanjem novih vrst motorjev in razvojem alternativnih virov energije. Spodbujanje uporabe izdelkov in/ali ukrepov, usmerjenih v alternativne načine pogona in zmanjšanje emisij CO₂, s pomočjo davčnih ukrepov, je še toliko bolj učinkovito, če jo spremlja ambiciozna politika na področju raziskav. Pri tem se mora internalizacija zunanjih stroškov⁽¹⁾ pravično izvajati za vse vrste prevoza.

3.4.3 Razvoj tehnoloških rešitev in uvedba informacijskih in komunikacijskih tehnologij, prilagojenih cestnemu tovornemu prometu, bosta bistvenega pomena za obvladovanje izzivov, s katerimi se sooča ta sektor, tj. zmanjšanje energetske odvisnosti, emisij vozil in preobremenjenosti omrežja. Treba bi bilo pripraviti jasen okvir za uvedbo novih tehnologij z oblikovanjem odprtih standardov, zagotavljanjem interoperabilnosti, povečanjem sredstev iz proračuna za raziskave in razvoj za tehnologije, ki jih je treba dodatno razviti, preden se uvedejo na trgu. Te tehnologije moramo uporabljati tudi za zmanjšanje števila voženj praznih vozil z boljšim informiranjem na področju logistike. Lahko pa tudi pomembno prispevajo k večji prometni varnosti.

3.4.4 Treba je izboljšati tudi infrastrukturo, zlasti z zagotavljanjem dobro opremljenih, varnih in varovanih parkirišč in

počivališč, da bi voznike zavarovali pred krajami in drugimi kaznivimi dejanji ter jim tako zagotovili varnost.

3.4.5 Treba je ohraniti privlačnost poklica voznika z zagotavljanjem dobrih delovnih pogojev in delovnega okolja, kot sta delovni čas v skladu s predpisi ter usklajen čas vožnje in počitka, ki ne bodo samo zapisani v zakonodaji, ampak veljali tudi v praksi⁽²⁾.

3.5 Železniški promet

3.5.1 Obseg železniškega potniškega prometa se povečuje, predvsem na velikih razdaljah s programi za visoke hitrosti, obseg železniškega tovornega prometa pa ostaja skromen (približno 8 % vsega tovornega prometa). Na splošno si moramo prizadevati, da se pri posodobitvi in izboljšavi konkurenčnosti železniškega prometa v čim večji meri upoštevajo varnostne zahteve in potrebe po zagotavljanju kontinuitete storitev v primeru sezonskih vremenskih težav.

3.5.2 EESO podpira predlog Komisije za železniška omrežja, namenjena predvsem tovornemu prometu, hkrati pa meni, da je treba razviti pravo kulturo storitev za stranke, ki bi bila konkurenčna in poslovno usmerjena. Liberalizacija bi ta prehod olajšala.

3.5.3 Pri takih železniških omrežjih bi opredelili časovne bloke in posebna območja, kjer bi tovorni vlaki imeli prednost, pri tem pa ne bi ovirali potniškega železniškega prometa.

3.5.4 Opozoriti je treba, da se v Evropski uniji ponekod že izvaja praksa, da so določene proge namenjene izključno železniškemu tovornemu prometu, na primer proga Betuwe med pristaniščem v Rotterdamu in Nemčijo. Omenimo pa lahko tudi projekta New opera in Fermed.

3.5.5 Razvoj tovornega železniškega prometa je možen ob upoštevanju določenih pogojev:

- zagotavljanje pravih logističnih storitev in ne le prevoznih storitev;
- znižanje stroškov za večjo konkurenčnost;
- večja zanesljivost opravljenih storitev;
- zagotovitev razumnega časa prevoza „od vrat do vrat“;
- večja fleksibilnost ponudbe in boljša odzivnost v primeru motenjenega prometa.

⁽¹⁾ Mnenje EESO 1947/2009 o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 1999/62/ES o cestnih pristojbinah za uporabo določene infrastrukture za težka tovorna vozila (še ni objavljeno v UL) in mnenje, objavljeno v UL C 317, 23.12.2009, str. 80.

⁽²⁾ UL C 161, 13.7.2007, str. 89. UL C 27, 3.2.2009, str. 49. UL C 228, 22.9.2009, str. 78.

3.5.6 Za razvoj železniškega tovornega prometa je potreben tudi razvoj intermodalnih platform za oprtni prevoz po cesti in železnici. V zvezi s tem lahko pozdravimo uvedbo povezave med Lyonom in Torinom. Po negotovem razvoju oprtnega prevoza pa moramo sedaj spodbujati uporabo potujočih avtocest (kot je alpska avtocesta ali proga Lorry-rail med Perpignanom in Luksemburgom) in pomorskih avtocest, kot je francosko-španski projekt Fres Mos med mestoma Nantes Saint Nazaire in Gijon.

3.6 Avtomobilski promet

3.6.1 Podnebno-energetski paket proizvajalcem avtomobilov nalaga stroga merila. Razvijati morajo nova vozila, ki uporabljajo alternative vire energije, predvsem električne in hibridne avtomobile. Prav tako je treba še vedno razmišljati o uporabi biogoriv. Trenutno se razvijajo učinkovitejša biogoriva tretje generacije, zlasti iz alg. Tako lahko preprečimo sporno izkoriščanje obdelovalnih površin, namenjenih kmetijski proizvodnji za prehrano ljudi.

3.6.2 Poleg razvoja tehnologij in ponudbe vozil na trgu je bil napredek dosežen tudi na drugih področjih, zlasti glede varčevanja z energijo in prostorom, ki je trenutno preobremenjen z avtomobili. Sem sodijo ukrepi, kot so tečaji o energetske varčni vožnji, ki so jih organizirala nekatera velika podjetja ali javni organi, skupna uporaba in skupno lastništvo avtomobila ter dajanje majhnih električnih vozil v najem v nekaterih mestih.

3.7 Hoja in kolesarjenje

3.7.1 V mestih je treba spodbujati tovrstne premike, ki pa jih omejujejo topografske in podnebne značilnosti ter demografski dejavnik. Kljub temu je jasno, da morajo lokalne oblasti razvijati varne kolesarske proge, saj je ena od ovir za uporabo koles prav potencialna nevarnost avtomobilskega prometa.

4. Pomorski promet

4.1 Pomorski promet je pomemben del mednarodne trgovine. Trenutno pa sektor trpi posledice krize in se sooča s presežkom zmogljivosti. Preprečiti je treba premajhen obseg naložb ter izgubo znanja in spretnosti, kar bi imelo pogubne posledice, ko si bo gospodarstvo opomoglo, še posebej ker je evropski prometni sektor vodilni v svetovnem merilu in ker moramo ohraniti enake konkurenčne pogoje in konkurenčnost evropskega ladjevja, ki je dodana vrednost Evropske unije.

4.2 Goriva

4.2.1 Ladje uporabljajo stranske proizvode nafte, ki zelo onesnažujejo okolje. Poleg potrebnega tehnološkega razvoja moramo s stroko preučiti, kako bi lahko najboljše izravnali škodljive vplive na okolje. Če se sistem trgovanja z emisijami CO₂ izkaže kot neprimeren, bi morda razmislili o uvedbi ekolo-

škega davka. O tej zadevi bi morali razpravljati mednarodni pomorski organi.

4.2.2 V vsakem primeru Odbor znova daje svojo podporo naložbam v raziskave in razvoj na področju ladij, goriv in okolju prijaznih pristanišč, in poudarja, da je treba uveljaviti pomorske avtoceste, predvidene v programu TEN.

4.3 Varnost

4.3.1 Nevarnostim in nesrečam na morju se ne moremo izogniti, vendar pa si moramo v čim večji meri prizadevati, da zagotovimo varnost potnikov in posadk, tako pri konstrukciji kot vzdrževanju plovil. Evropska zakonodaja na področju pomorske varnosti je sicer ena najbolj dodelanih zakonodaj na svetu. Prav tako je treba z odločnimi in strogimi ukrepi preprečevati nezakonito odplinjevanje rezervoarjev.

4.4 Usposabljanje

4.4.1 Za ohranitev in razvoj evropskega pomorskega prometa je treba mladim dati možnost, da se odločijo za pomorski poklic in v njem tudi ostanejo. Treba je izboljšati kakovost usposabljanja pomorščakov ter delovne in življenjske pogoje na krovu ladij ter si prizadevati za povečanje števila članov posadk.

5. Promet po celinskih vodah

5.1 Promet po celinskih vodah je dobro razvit na severu Evrope, v drugih državah pa ga je treba še razviti. Po zgledu ukrepov v pomorskem sektorju bi bilo treba predvideti možnost avtocest po celinskih vodah, saj tovrstni prevoz porabi celo trikrat do štirikrat manj energije kot cestni promet in sprošča prav toliko manj emisij. Ta inovativni koncept je možno razviti samo z uvedbo novih vrst ladij ter vzpostavitvijo pristaniških in logističnih platform.

5.2 Pri razvoju novih storitev prometa po celinskih vodah so ključnega pomena hibridna plovila za plovbo po celinskih vodah in morju. Tako bi zagotovili učinkovite in donosne storitve, saj bi bila taka plovila posebej prilagojena glede zmogljivosti in hitrosti ter bi ustrezala pristaniškim in navigacijskim zahtevam. Treba je optimizirati velikost plovil in ladij, da bi bilo zlasti možno prevažati polpriklonike in zabojnike.

6. Zračni promet

6.1 Zračni promet proizvaja 3 % obstoječega CO₂ v ozračju. Treba je poudariti, da so se emisije od leta 1990 povečevale dvakrat počasneje od rasti prometa. Zračni promet bo vključen v sistem trgovanja z emisijami, zato je Komisija podobno kot v primeru DDV izpostavila vprašanje obdavčitve kerozina pri prevozih znotraj Skupnosti.

6.2 Zračni promet je doživel razcvet z liberalizacijo sektorja in pojavom nizkocenovnih letalskih prevoznikov. Te družbe so pri ustanavljanju pogosto prejele državno pomoč, zato bi bilo primerno, da se ta poveže z obveznostjo, da prejemnice izvajajo izravnalne ukrepe.

6.3 Na področju politike zračnega prometa je bistvenega pomena vprašanje varnosti v zračnem prometu. Evropska unija bi morala biti vodilna pri vzpostavljanju mednarodnega sistema varnosti v zračnem prometu in v skladu s tem delovati tudi na mednarodni konferenci ICAO, ki bo marca v Montrealu.

6.4 Treba je tudi dobro pripraviti drugo fazo projekta „odprto nebo“ po letu 2012 in uspešno zaključiti pogajanja med Združenimi državami in Evropsko unijo na področju zračnega prometa.

7. Infrastruktura

7.1 EESO je vedno podpiral program vseevropskih prometnih mrež. Znova potrjuje svojo podporo programu, hkrati pa izraža zaskrbljenost glede težav pri financiranju in glede zamud.

7.2 Ugotavlja, da ima razširjena Evropa večje potrebe na področju prometne infrastrukture in da je treba razmisliti o prilagoditvi obstoječih finančnih instrumentov ali celo o uvedbi novih instrumentov. Vse razmisleke je treba osredotočiti na možnosti vzpostavitve trajnostne infrastrukture: povezovanje javnega in zasebnega financiranja, zagotavljanje novih, neproračunskih sredstev itd.

7.3 Treba je poudariti, da ima prometna infrastruktura pomembno vlogo za ekonomsko-socialni razvoj in regionalno kohezijo. Prometna infrastruktura pa je tudi temelj trajnostnega

in okolju prijaznega prometnega sistema. Izbira vrste infrastrukture je torej bistvenega pomena. Dostopnost regij in njihovo vključitev v nacionalne in evropske strukture moramo zagotoviti s spodbujanjem trajnostne in okolju prijazne infrastrukture.

7.4 Prihodnje smernice za TEN-T, ki bodo predložene v začetku leta 2011, morajo jasno odražati odločitev EU za nizkoogljični promet.

7.5 EESO znova potrjuje svojo odločno podporo programu GALILEO in poudarja, da je treba program vzpostaviti brez nadaljnega odlašanja.

8. Internalizacija okoljskih stroškov

8.1 Glede potrebe po internalizaciji okoljskih stroškov prevoza obstaja široko soglasje. Brez internalizacije bo stroške krila družba. To bi lahko celo spodbudilo vprašljive gospodarske prakse, ko bi izdelke, ki bi jih lahko dostavljali iz bližine doma, prevažali na zelo velikih razdaljah.

Najučinkovitejše sredstvo za internalizacijo velikega dela vplivov na okolje bi moral biti po mnenju EESO davek na CO₂. To bi bila močna spodbuda za podjetja, da sama iščejo poti za zmanjšanje emisij CO₂ in s tem povezane obremenitve okolja.

8.2 Uporabe ekovignete ni mogoče izključiti že takoj na začetku, čeprav je treba podrobno njene uvedbe in njen učinek še natančno preučiti. Uporabo tega načela bi bilo treba predvideti za zračni in pomorski promet v okviru pristojnih mednarodnih organov (ICAO in IMO- Mednarodna pomorska organizacija). Ponovno bi bilo treba začeti razpravo o reviziji direktive o evrovinjeti, hkrati pa upoštevati, da se načelo internalizacije zunanjih stroškov na splošno uporablja za vse vrste prevoza.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremembah v industriji in perspektivah industrije dvokolesnih motornih vozil v Evropi (mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 354/05)

Poročevalec: **g. RANOCCHIARI**

Soporočevalec: **g. PESCI**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29 (2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Spremembe v industriji in perspektive industrije dvokolesnih motornih vozil v Evropi.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca (seja z dne 18. marca) s 140 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Industrija dvokolesnih motornih vozil je v EU zelo pomembna tako z gospodarskega vidika kot z vidika zaposlovanja. Položaj posameznih proizvajalcev se zelo razlikuje: nekateri so dejavni v svetovnem obsegu, drugi v vseh ali v zelo specializiranih segmentih, nekateri na nacionalni ali celo lokalni ravni, včasih blizu obrtni proizvodnji. To velja tudi za dejavnosti, povezane s to industrijo. V njih so močno zastopana mala in srednje velika podjetja (MSP) ⁽¹⁾.

1.2 V zadnjem četrtletju leta 2008 je to industrijo zajela kriza. Padec povpraševanja je imel vrsto negativnih posledic za celoten sektor in močno vplival na strukturo in zaposlovanje (31-odstotno zmanjšanje povpraševanja s posledičnim 40-odstotnim padcem prodaje in naročil ter negativnim vplivom na zaposlovanje). Začasni podatki za leto 2009 potrjujejo negativen razvoj trga, na katerem je prišlo do 21-odstotnega padca v primerjavi z letom 2008 in 25-odstotnega padca primerjavi z letom 2007.

1.3 EESO izraža bojazen, da bo v letu 2010 še dodatno izgubljenih precej delovnih mest, če ne bodo čim prej pripravljene ukrepi v podporo panogi.

1.4 EESO je organiziral javno obravnavo v okviru 67. mednarodnega salona motornih koles (Milano, 12. novembra 2009), da bi zbral dodatna mnenja proizvajalcev, dobaviteljev sestavnih delov, sindikatov, uporabnikov, nevladnih organizacij in univerz. Ta obravnava je v glavnem potrdila stališča, ki so bila izražena že v delovni skupini.

1.5 EESO v zvezi s tem:

a) meni, da so potrebni ustrezni ukrepi v podporo povpraševanju po dvokolesnih motornih vozilih v državah članicah,

ter poziva Evropsko komisijo in države članice, naj spodbujajo srednjeročno izvajanje ali podaljšanje veljavnosti teh ukrepov, s posebnim poudarkom na vozilih z manjšim vplivom na okolje in z naprednimi varnostnimi lastnostmi,

b) upa, da bo Komisija pri pripravi prihodnjega predloga uredbe o dvokolesnih motornih vozilih predlagala cilje, ki jih panoga lahko uresniči, so postopni, v skladu z načrtovanjem, proizvodnjo in trgovino, ter zagotavljajo prilagodljivost pri rešitvah, ki jih lahko uvede industrija, s posledičnim manjšim povečanjem stroškov za potrošnika ter ob upoštevanju gospodarskih razmer in velike raznolikosti izdelkov,

c) meni, da sta za zagotovitev poštene konkurence potrebna večji nadzor pri homologaciji in na trgih ter vzajemnost v sporazumih o prosti trgovini med EU in jugovzhodno Azijo,

d) poziva Komisijo, naj za industrijo dvokolesnih motornih vozil razvije podoben pristop kot za CARS21 ⁽²⁾ ter tako podpre partnerstvo v industriji, konkurenčnost in zaposlovanje,

e) meni, da bi 7. okvirni program lahko prispeval k tem ciljem, ter poziva k vzpostavitvi platforme, namenjene industriji dvokolesnih motornih vozil in podpora podjetjem, ki proizvajajo v Evropi in ki uporabljajo evropsko proizvodno verigo,

f) poziva industrijo, da nadaljuje s prestrukturiranjem, združitvami in prevzemi ter razvija nadaljnje sodelovanje, tudi z dobavitelji sestavnih delov, da bi dosegli čim večjo sinergijo,

⁽¹⁾ Seznam proizvajalcev in druge informacije o sektorju dvokolesnih motornih vozil si je mogoče ogledati na spletni strani CCMI (http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/opinions_reports/total_list/index_fr.asp#PTW).

⁽²⁾ Konkurenčen ureditveni okvir za evropsko avtomobilsko industrijo v 21. stoletju (skupina na visoki ravni CARS21, 2007).

- g) meni, da je treba razviti „socialni dialog“ za spodbujanje zaposlovanja v panogi in oblikovati evropske standarde za stalno usposabljanje in specializacijo delavcev, obenem pa podpirati zmanjšanje negotovih zaposlitev,
- h) poziva Komisijo, da v okviru ukrepov, ki jih predvideva akcijski načrt za mobilnost v mestih, motornim kolesom namenijo posebno pozornost, saj lahko nesporno prispevajo k doseganju bolj trajnostne mobilnosti.

2. Industrija dvokolesnih motornih vozil v Evropi

2.1 Industrija dvokolesnih motornih vozil je v EU zelo pomembna tako z gospodarskega vidika kot z vidika zaposlovanja. V primerjavi z avtomobilsko industrijo⁽³⁾ kaže nekatere podobnosti, vendar predvsem vrsto posebnosti: manjši obseg, bolj razdrobljena struktura in bolj raznolika proizvodnja.

2.2 Ta panoga se je v zadnjih desetletjih močno preobrazila; zgodovinske evropske znamke so bile izpostavljene vse močnejši japonski konkurenci. Japonski proizvajalci, ki so danes med vodilnimi v tej panogi, so razvili svoje proizvodne dejavnosti neposredno v EU. Obenem se je panoga v Evropi reorganizirala s prestrukturiranjem, združitvami in prevzemi ter nastankom srednje velikih in velikih industrijskih skupin, ob katerih obstajajo še „nišni“ proizvajalci in precej MSP.

„Tradicionalni“ evropski, japonski in ameriški proizvajalci sicer danes še ohranjajo vodilni položaj na evropskem trgu, vendar se od devetdesetih let spopadajo z vse močnejšo konkurenco hitro razvijajočih se gospodarstev. Število izdelanih vozil v EU (1,4 milijona) je razmeroma majhno, zlasti v primerjavi s Kitajsko (več kot 20 milijonov), Indijo (več kot 8 milijonov) in Tajvanom (1,5 milijona), vendar so za njeno proizvodnjo značilne večja dodana vrednost, inovativnost, kakovost in varnost.

2.3 Eurostat uvršča industrijo dvokolesnih motornih vozil v postavko NACE 35.41. Po najnovejših podatkih (za leto 2006) je v EU-27 v panogi proizvajalcev dvokolesnih motornih vozil 870 podjetij, od tega 80 % v šestih državah članicah (Italiji, Veliki Britaniji, Nemčiji, Franciji, Španiji in Avstriji). Povprečni promet, ki obsega 8 milijonov EUR, kaže na precejšnje število MSP v panogi; ocenjujejo, da jih je 650 ali približno 75 % vseh podjetij.

2.4 90 % evropske proizvodnje ustvari približno sto majhnih in srednje velikih proizvajalcev, ki proizvajajo v različnih državah EU (razen v že omenjenih še na Češkem, Nizozemskem, Portugalskem, v Sloveniji in na Švedskem) ter na Norve-

škem in v Švici. Preostalih 10 % evropske proizvodnje je porazdeljene med majhne ali zelo majhne proizvajalce.

2.5 Položaj posameznih proizvajalcev se zelo razlikuje: nekateri so dejavni v svetovnem obsegu in v vseh segmentih (motocikli za različne namene – z različnimi delovnimi prostorninami motorja – skuterji z različnimi delovnimi prostorninami motorja, mopedi, trikolesniki in štirikolesniki), drugi v zelo specializiranih segmentih, nekateri na nacionalni ali celo lokalni ravni, včasih po velikosti in načinu proizvodnje blizu obrtni proizvodnji.

2.6 Tehnični predpisi (evropska homologacija) določajo več kategorij dvokolesnih motornih vozil z različnimi lastnostmi (delovna prostornina motorja, namen uporabe). Evropska direktiva o voznških dovoljenjih pa določa različne pogoje za vožnjo dvokolesnih motornih vozil (moped kategorije AM, motorno kolo kategorije A1, motorno kolo kategorije A2, motorno kolo kategorije A). Ta zapletenost prispeva k razdrobljenosti proizvodnje in zmanjšuje ekonomijo obsega.

2.7 Razdrobljenost industrije dvokolesnih motornih vozil ima delno zgodovinske korenine, vendar izhaja predvsem iz same narave trga teh vozil. Medtem ko segmenti, ki so tesneje povezani z majhnimi vozili (predvsem mestnimi), npr. skuterji, omogočajo večje sinergije pri proizvodnji, predvsem pogonskih motorjev, pa so segmenti, povezani z motociklom, kot so uporaba skupnih pogonskih motorjev in sestavnih delov pri modelih različnih blagovnih znamk, manj hvaležni za sinergije. Gre predvsem za dinamične lastnosti, ki se zelo razlikujejo glede na velikost vozila, ter za razlike, ki so povezane s posebnimi nameni uporabe vozil in končno tudi z različnimi pričakovanji uporabnikov. V mnogih primerih v skladu s povpraševanjem trga, ki ga v veliki meri tvorijo navdušenci v Evropi in na izvoznih trgih, obstaja močno istovetenje blagovnih znamk z določenimi konfiguracijami pogonskih motorjev ali koles (npr. bokerski motor BMW, Ducatijevo desmodromično krmiljenje ventilov, V-twin Moto Guzzija, Triumphov tricilindrski motor).

2.8 Vozila proizvajajo v majhnih serijah in v omejenem številu, zaradi česar je donosnost vloženega kapitala manjša kot v avtomobilski industriji. Ta značilnost se delno odraža tudi v panogah proizvodnje sestavnih delov in distribucije.

2.9 Ob podpori trga EU, ki se je povečeval že vse od leta 2002 (+ 22 % v obdobju 2002–2007), je promet proizvodnje dvokolesnih motornih vozil v EU leta 2006 znašal 7 milijard evrov, celotni promet panoge v EU pa 34 milijard evrov. Zanimiva je ugotovitev, da je panoga v obdobju 2004–2006 napredovala za 12 %, kar je več od industrije kot celote ali od avtomobilске panoge (obe + 8 %), to pa je pozitivno vplivalo na zaposlovanje.

⁽³⁾ Glej informativno poročilo CCMI o evropski avtomobilski industriji: sedanjem položaju in obeh za prihodnost, ki ga je sprejela komisija CCMI 13. novembra 2007.

3. Vloga industrije sestavnih delov, distribucije in poprodajnih storitev

3.1 Velika razdrobljenost je značilna tudi za industrijo sestavnih delov in distribucijo.

3.2 Sestavni deli delno prihajajo od dobaviteljev avtomobilske industrije, ki v majhnem obsegu delujejo tudi v panogi dvokolesnih motornih vozil (sistemi napajanja z gorivom), predvsem pa – zaradi zahtevane specializacije – od posebnih dobaviteljev (kolesa, izpušni sistemi, sklopke ...). Ocenjujejo, da je dobaviteljev približno 500. Ti dobavitelji so bili v preteklosti evropski (največ v Italiji, Španiji, Franciji, Veliki Britaniji, Nemčiji in na Nizozemskem). V zadnjih letih se je okrepila konkurenca azijskih dobaviteljev. Da bi ji bili kos, so evropski dobavitelji del svojih dejavnosti preselili v Azijo. Vendar pa so evropski proizvajalci sestavnih delov odvisni izključno od naročil evropskih proizvajalcev.

3.3 Distribucijska in servisna mreža ustreza zahtevi po bližini, ki je značilna za dvokolesna motorna vozila (to velja predvsem za mopede in skuterje): v EU je približno 37 000 prodajnih mest in mest za poprodajne storitve, ki jih pogosto vodijo družinska podjetja. Italija, Francija, Velika Britanija, Nemčija, Španija, Nizozemska, Grčija in Švedska imajo 91 % prometa v panogi distribucije in servisnih storitev. Ta promet se je v obdobju 2004–2006 povečal za 5 %.

4. Zaposlovanje in socialni vidiki

4.1 V obdobju 2002–2007 se je zaposlenost v industriji dvokolesnih motornih vozil v EU stalno povečevala in je leta 2007 dosegla 150 000 delovnih mest. Zanimiva je ugotovitev, da se je v obdobju 2004–2006 povečala za 4 %, medtem ko se je v celotni industriji zmanjšala za 3 %, v avtomobilski panogi pa za 5 %. Ta napredek kaže na dinamičnost in inovativnost panoge, h kateri v teh težkih časih prispeva naraščajoče povpraševanje po mestnih vozilih in vozilih za prosti čas.

4.2 25 000 teh delovnih mest je neposredno povezanih s proizvodnjo dvokolesnih motornih vozil. Večidel so v Italiji, Španiji, Franciji, Veliki Britaniji, Nemčiji, Avstriji in na Nizozemskem. Sezonska narava trga dvokolesnih motornih vozil (osredotočenega na pomlad in poletje) določa vrhunec proizvodnje v nekaterih obdobjih leta, v katerih proizvajalci zaposlujejo tudi sezonske delavce. Za izpolnitev začasnih potreb trga je zato potrebna večja prožnost.

4.3 20 000 teh delovnih mest je povezanih s proizvodnjo sestavnih delov in so predvsem v Italiji, Španiji, Franciji, Veliki Britaniji, Nemčiji, na Nizozemskem in Madžarskem.

4.4 105 000 delovnih mest je povezanih s prodajo in poprodajnimi storitvami. Zaradi njihove narave jih najdemo v celotni EU, čeprav je v Italiji, Nemčiji, Franciji, Veliki Britaniji, Španiji, na Nizozemskem, v Grčiji, Belgiji in na Švedskem skupno 92 % vseh zaposlenih na teh delovnih mestih.

5. Sedanje gospodarske razmere in mednarodni trendi

5.1 Prej navedeni podatki kažejo, da je bila industrija dvokolesnih motornih vozil v zadnjih letih zelo živahna; evropski trg se je povečeval in v letu 2007 štel več kot 2,7 milijona vozil (ocenjujejo, da je v EU v prometu približno 34 milijonov vozil). Vendar se je trg zaradi krize, ki je v zadnjih dveh letih prizadela EU, v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 skrčil za 7,4 %. Zlasti je bil velik padec v zadnjem četrletju leta 2008, in sicer za celih 34 % v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2007. Ta negativni trend se je utrdil v prvem četrletju leta 2009, v katerem se je prodaja motornih koles v primerjavi z enakim obdobjem leta 2008 zmanjšala za 37 %. Še začasni podatki za leto 2009 ta negativni trend na trgu potrjujejo: prodaja se je v celoti zmanjšala za 21 % v primerjavi z letom 2008 in za 25 % v primerjavi z letom 2007.

5.2 Učinke krize čutijo v celotni panogi. Za proizvajalce je imel padec prodaje – poleg tega, da je močno vplival na dohodke – za posledico zmanjšanje proizvodnje, da bi bilo tako mogoče zmanjšati presežne zaloge. Posledice tega zmanjšanja so bili zmanjšanje števila delovnih ur, zastoji v proizvodnji in zmanjšanje uporabe sezonskega dela, zaradi česar so bili spremenjeni kratkoročni in dolgoročni poslovni načrti. V nekaterih primerih je bilo potrebno stalno zmanjšanje števila zaposlenih, vse do 25 %. Nekateri srednje veliki in majhni proizvajalci so prišli pod prisilno upravo in so zdaj naproday, drugi pa so celo prenehali poslovati. Ta razvoj napoveduje druga prestrukturiranja, čeprav je težko napovedovati, kakšni bodo učinki možnih selitev izven Evrope na gospodarsko in socialno strukturo.

5.3 Tudi dobavitelji sestavnih delov morajo zaradi manjšega povpraševanja pri proizvajalcih zmanjšati proizvodnjo, kar posledično vpliva na zaposlenost. Nekateri so morali prenehati s poslovanjem; trenutno se ocenjuje, da približno 10 odstotkom dobaviteljev industrije dvokolesnih motornih vozil grozi stečaj. To povzroča dodatne stroške tudi za proizvajalce, ki se morajo soočiti z nepredvidenimi naložbami za podporo dobaviteljem sestavnih delov ali najti druge, celo tako, da razvijajo nove kalupe za aluminjske ali plastične dele, kjer siceršnje dobave niso več mogoče. Trenutno so se naročila in promet znižali za približno 40 %. Pogosto se dogaja, da se številni proizvajalci zato, da ostanejo konkurenčni, obračajo na dobavitelje v jugovzhodni Aziji.

5.4 Kriza in zmanjšanje dejavnosti sta močno prizadela distribucijo in poprodajne storitve, tudi zaradi majhnosti podjetij (MSP in družinska podjetja). V Španiji se je na primer število prodajnih mest v letu 2008 zmanjšalo za 25 % in posledica je bila, da so odpustili več kot 6 000 ljudi. Če se trend ne bo spremenil, bo v obdobju od leta 2009 do 2010 prenehalo poslovati 25 % podjetij in pogodbenih trgovcev ter 60 % predstavnikov. Učinki krize na distribucijsko mrežo povzročajo dodatne stroške tudi za proizvajalce, ki morajo vzdrževati mrežo, da bi lahko ohranili možnosti za prodajo izdelkov in izkoristili gospodarsko okrevanje, ko bo do njega prišlo.

5.5 EESO izraža bojazen, da bo lahko v letu 2010 še dodatno izgubljenih precej delovnih mest, če ne bodo čim prej pripravljeni ukrepi v podporo panogi. Poleg tega je treba za ohranjanje delovnih mest v panogi razviti „socialni dialog“ s spodbujanjem stalnega usposabljanja in specializacije delavcev, tudi na univerzitetni stopnji, obenem pa si prizadevati za zmanjšanje negotovih zaposlitev.

5.6 Srednjeročni ukrepi v podporo povpraševanju po dvokolesnih motornih vozilih so bili doslej osamljeni in nezadostni. Za razliko od avtomobilske industrije je v Evropi le Italija hitro pripravila premijo za razgradnjo vozil, ki je imela pozitivne učinke za italijanski in tako tudi za evropski trg, poleg tega pa je spodbudila izločanje najbolj onesnažujočih vozil iz prometa. V Italiji se je v prvih dveh mesecih leta 2009 promet na trgu zmanjšal za približno 35 %, kasneje pa se je izboljšal položaj skuterjev z majhno delovno prostornino motorja, na kar je vplivala premija 500 EUR za uničevanje zastarelih vozil. V negativnem položaju pa ostajajo motocikli in skuterji, pri katerih je prodaja upadla za skupno več kot 20 %. Španija je sicer po več mesecih napovedovanja v juliju uvedla premijo za uničevanje dvokolesnih motornih vozil, vendar ukrepa še ne izvaja, s čimer potrošnike dejansko spodbuja k čakanju in torej dodatno zavira nakupe (od januarja do avgusta 2009 se je prodaja skuterjev v primerjavi z enakim obdobjem leta 2008 zmanjšala za 52 %, motociklov pa za 43 %). Iz tega primera je jasno razviden pomen evropskega regulativnega okvira, ki naj bi spodbujal stabilnost na domačih trgih ter pomagal krepiti zaupanje potrošnikov.

5.7 Ukrepi v podporo povpraševanju so za uporabnike zagotovo koristni, vendar ne rešujejo nujno problema dobaviteljev sestavnih delov ali evropske industrije dvokolesnih motornih vozil. V Italiji je na primer pavšalna premija 500 EUR zelo močno izboljšala prodajo majhnih skuterjev delovne prostornine 125 in 150 cm³, uvoženih iz Tajvana in napredaj po 1 500 do 2 000 EUR, v manjši meri pa položaj evropskih, dražjih izdelkov, medtem ko ni prispevala k povpraševanju po srednje velikih dvokolesnih motornih vozil s cenami od 6 000 do 8 000 EUR. Evropski dobavitelji sestavnih delov niso imeli nobene koristi, ker azijskih proizvajalcev ne oskrbujejo. Da bi zagotovili koristi celotni panogi, je treba pripraviti ukrepe v

podporo povpraševanju, med drugim tudi premijo, ki se bo povečevala vzporedno s povečevanjem prodajnih cen podpiranih vozil, še posebej tistih, ki vsebujejo napredne rešitve za zmanjšanje vpliva na okolje in napredne varnostne sisteme.

5.8 Nujno je treba olajšati dostop do financiranja za podjetja EU, ki delujejo v panogi, tako da bodo zmogla dodatne stroške, ki jih povzroča kriza, in še naprej vlagala v raziskave, razvoj in inovacije (proizvajalci in dobavitelji sestavnih delov skupaj); tako bodo podjetja ostala konkurenčna, s poudarkom na kakovosti in inovativnosti, ter proizvajala vedno bolj ekološka in vedno varnejša vozila.

6. Obeti za panogo: izzivi in priložnosti

6.1 Če bodo negativni rezultati prve polovice leta potrjeni za celotno leto 2009, bo celotna panoga v letu 2010 utrpela zmanjšanje posojilne zmogljivosti pri bankah. Tudi če bi prišlo do skorajšnjega okrevanja, bodo zmožnosti za vlaganja ter raziskave in razvoj zmanjšane, kar bi imelo škodljive srednjeročne učinke in zato povečalo krhkost podjetij, z možnimi nadaljnjimi posledicami za zaposlenost.

6.2 V zadnjem desetletju – od uvedbe standarda Euro 1 v letu 1999 do standardov, ki se uporabljajo danes – je panoga dosegla znatno zmanjšanje emisij onesnaževal, približno 90-odstotno za CO in HC ter več kot 50-odstotno za NO_x. Spodbudni rezultati so bili doseženi pri zmanjšanju hrupa; panoga si v celoti (vključno z združenji potrošnikov) prizadeva za nadaljnje izboljšave, ki jih je mogoče doseči predvsem na cesti z izključno uporabo homologiranih izpuhov in okolju prijaznejšo vožnjo. Dokazala je inovativnost na področju varnosti z vrsto naprednih zavornih sistemov, ki se postopno vse bolj uporabljajo pri različnih vrstah dvokolesnih motornih vozil, vključno z vozili nove zasnove, kot so trikolesniki in štirikolesniki.

6.3 Komisija pripravlja predlog uredbe o dvokolesnih motornih vozilih, ki jo pričakujejo v začetku leta 2010. Čeprav je treba še naprej napredovati na področjih okolja in varnosti, je v sedanjih gospodarskih razmerah bistvenega pomena preprečevati spremembe z negativnimi učinki ter upoštevati dejanske zmožnosti panoge in velikost njenih akterjev. Glede novih standardov Euro je treba predlagati cilje, ki jih panoga lahko uresniči, in jih postopno uvajati, pri tem pa upoštevati roke, ki jih postavljajo načrtovanje, proizvodnja in trg. Zaželeno bi bilo, da bi uredba dajala prednost pristopu, ki bi panogi omogočal izkoriščanje njenih inovativnih sposobnosti in ji zagotavljal takšno stopnjo prilagodljivosti, ki bi upoštevala gospodarske razmere in veliko raznolikost izdelkov (v smislu tehničnih in tržnih značilnosti), še posebej glede širjenja naprednih zavornih sistemov. Industrija je tovrstne predloge že predložila Komisiji, in sicer za okoljski del in za del, ki se nanaša na varnost v cestnem prometu.

6.4 „Tradicionalni“ proizvajalci so – in bodo, še posebej v sedanjih gospodarskih razmerah, vedno bolj – izpostavljeni konkurenci ponudnikov nizkocenovnih in nizkokakovostnih izdelkov, predvsem dvokolesnih motornih vozil z majhno in srednjo delovno prostornino motorja, v glavnem iz jugovzhodne Azije. Marže so pri teh vozilih majhne. Preiskave so pokazale, da ti uvoženi izdelki pogosto ne izpolnjujejo zahtev evropske homologacije ter da ogrožajo varnost potrošnikov in okolja. Testi kitajskih dvokolesnih motornih vozil, uvoženih v EU, so pokazali neizpolnjevanje meril pri dolžini zavorne poti, ki je bila do 35 % daljša od zahtev homologacije v EU, in pri emisiji onesnaževal, ki so bile do 20-krat višje. Obstajajo tudi problemi, povezani s tem, da proizvajalci v hitro razvijajočih se gospodarstvih ponarejajo vozila ali dele vozil evropske proizvodnje, trgovske družbe, ki v EU uvažajo vozila, ki ne izpolnjujejo zahtev, pa ponarejajo potrdila o skladnosti. V delu trga EU, ki je cenovno zelo občutljiv, morajo pristojni organi in/ali službe za tehnični pregled za to, da bi zagotovili pošteno konkurenco, povečati nadzor pri homologaciji in na trgih, skrbno pregledovati „skladnost proizvodnje“ vozil, danih v prodajo, ter tako preverjati skladnost s homologiranim tipom in spoštovanje intelektualne lastnine.

6.5 „Tradicionalne“ proizvajalce pa potrošnik nagraduje za obliko in kakovost izdelkov ter stopnjo inovativnosti in varnosti. To velja za najdražja vozila z majhno in srednjo, zlasti pa za vozila z veliko delovno prostornino motorja in visoko dodano vrednostjo, ki se odlikujejo po tehničnih rešitvah in pri katerih je pomembna blagovna znamka. Ti izdelki najbolj trpijo posledice sedanjih gospodarskih razmer. Širša uporaba tehnično naprednih vozil, na primer hibridnih in električnih, ki se začnajo pojavljati na trgu, bo v veliki meri odvisna od podpore javnega sektorja in s tem od sposobnosti za premagovanje sedanje krize.

6.6 Posebno pozornost zahtevajo sporazumi o prosti trgovini, da bi zagotovili, da bi liberalizacija carin med EU in državami jugovzhodne Azije prinesla koristi obema stranema, in odpravili tudi netarifne ovire (na primer na Kitajskem prepoved vožnje za dvokolesna motorna vozila z delovno prostornino motorja nad 250 kubičnih cm), ki povzročajo evropskim izvoznikom velike težave.

6.7 Da bi se soočili z današnjimi izzivi, morajo evropski proizvajalci, enako kot že v preteklosti, nadaljevati s prestrukturiranjem, združitvami in prevzemi ter razvijati nadaljnje oblike sodelovanja, ki omogočajo čim večje povečanje možnih sinergij.

6.8 Preživetje evropskih dobaviteljev sestavnih delov je bistvenega pomena za ohranitev posebnosti značilne evropske proizvodnje, za katere potrošniki priznavajo, da so ekskluzivne. Treba je torej preprečiti ponovitev tega, kar se je zgodilo na primer z industrijo koles, kjer je prišlo do izginotja dobaviteljev pomembnih sestavnih delov, na primer ogrodij, tako da je danes Evropa pri montaži koles odvisna od Kitajske.

6.9 Evropski dobavitelji sestavnih delov se ne morejo soočiti s cenovno konkurenco in se morajo nujno opirati na inovacije, na skupni razvoj s proizvajalci, da bi – kjer je mogoče – dosegli ekonomijo obsega in dejansko partnerstvo, ki zagotavlja pretok naročil med proizvajalci in dobavitelji za najdražje izdelke.

6.10 Da bi se lahko čim bolje spopadli s temi izzivi ter podpirali konkurenčnost panoge in zaposlovanje, je zaželen podoben pristop kot za CARS21, specifičen za panogo motornih koles kot celoto.

6.11 Sredstva za raziskave v okviru 7. okvirnega programa lahko prispevajo k tem ciljem tako, da dajejo prednost podjetjem, ki proizvajajo v Evropi in uporabljajo evropsko proizvodno verigo. V ta namen bi tako kot v avtomobilski panogi lahko bistven prispevek – zlasti za mala in srednja podjetja – s sodelovanjem v konzorciju za vzpostavitev prednostnih nalog raziskav pomenila raziskovalna platforma za dvokolesna motorna vozila.

6.12 Komisija je nedavno predložila akcijski načrt za mobilnost v mestih. Med različnimi cilji tega načrta je tudi pospešitev prometa, kar je bistvena značilnost dvokolesnih motornih vozil. Industrija dvokolesnih motornih vozil je zaradi krize postala ranljiva, vendar bo dolgoročno imela korist od vse večjih potreb po alternativnih vozilih z nizkimi emisijami, ki bodo omogočala bolj trajnostno mobilnost, zlasti v mestih, pod pogojem, da bo sedanje gospodarske težave mogoče v srednjeročnem obdobju premagati brez nepopravljive škode.

V Bruslju, 18. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o reformi skupne kmetijske politike leta 2013 (mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 354/06)

Poročevalec: **g. RIBBE**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Reforma skupne kmetijske politike leta 2013.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 18. marca) s 163 glasovi za, 5 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO je zelo zaskrbljen, ker se razkorak med zavzemanjem za evropski model kmetijstva oz. večnamenskost in vsakdanjo realnostjo na kmetijah še naprej nenehno povečuje. Toliko bolj odločno in usmerjeno mora evropski model kmetijstva podpirati močna SKP, saj ga aktualni razvoj danes ogroža bolj kot kadarkoli prej.

1.2 Trgi kmete – pogosto zaradi nizkih ali zelo nihajočih cen – silijo v prilagajanje v smislu specializacije in racionalizacije kmetijske dejavnosti. Ti procesi lahko povzročijo problematično regionalno koncentracijo in opuščanje kmetijstva na območjih z omejenimi možnostmi. Zaradi tega pritiska prilagajanja EESO meni, da je nujno v prihodnje s sredstvi skupne kmetijske politike spodbujati ohranjanje in razvoj večnamenskega in trajnostno usmerjenega kmetijstva na celotnem ozemlju EU.

1.3 EESO je jasno, da je čista usmeritev v večjo konkurenčnost za namene svetovnega trga preveč kratkovidna rešitev. Gonilo SKP po letu 2013 mora biti evropski model kmetijstva, ki mora temeljiti na načelih neodvisnosti preskrbe s hrano in trajnosti ter na dejanskih potrebah kmetov in potrošnikov, in ne čisto ekonomsko optimirana, specializirana in regionalno koncentrirana proizvodnja, katere cilj so najnižje cene.

1.4 Toda za to so potrebni drugačni kmetijskopolitični pogoji, kajti po pogojih in cenah na svetovnem trgu ni mogoče vzdrževati zelenega večnamenskega kmetijstva.

1.5 EESO poziva Komisijo, Svet in EP, naj najprej jasno opredelijo cilj SKP, nato pa predstavijo potreben skupek instrumentov in določijo finančne potrebe. Nato je treba razjasniti vprašanje financiranja. EESO meni, da je napačno najprej določiti znesek za delovno področje, nato pa to vsoto razdeliti na posamezne ukrepe in med države članice.

1.6 V skladu s Pogodbo je stabilizacija trgov eden izmed ciljev SKP. Stabilni trgi so pomembni. Zato EESO meni, da je tudi v prihodnje pomembna uporaba tržnih instrumentov za stabilizacijo cen in preprečitev premočnih nihanj cen. Toda ukrepi za uravnavanje trga oz. zagotavljanje cen proizvajalcem so minimalni, do tretjih držav so kmetijski trgi EU med najbolj odprtimi. Iz tega nastane velik del problemov, ki jih ni mogoče trajno rešiti le s transfernimi plačili.

1.7 Kmetijska politika je torej več kot razdeljevanje denarja. Kmetje upravičeno pričakujejo pravičen dohodek od prodaje svojih proizvodov na trgu in družbenih storitev, ki jih opravljajo v okviru evropskega modela kmetijstva.

1.8 Za to je med drugim treba podpirati proizvodnjo in trženje kakovostnih proizvodov, ki izražajo regionalnost in raznolikost podeželskih območij v EU, tako da se spodbujajo kratke distribucijske poti in neposreden dostop kmetov ali združenj proizvajalcev do potrošnikov, da bi povečali konkurenčnost kmetij in se zoperstavili premoči pogajalskih izhodišč velikih trgovinskih verig. Raznolikost in značilnosti evropskih proizvodov je treba varovati tudi s pravnimi informacijami za potrošnike.

1.9 Pomembna naloga reforme bo sedanji neenotni sistem EU za podporo kmetijstvu spremeniti v enoten, družbeno sprejemljiv sistem, ki temelji na objektivnih merilih.

1.10 Plačila kmetom ne morejo več temeljiti na odločitvah ali pravicah iz preteklosti, poplačati morajo natančno opredeljene družbene storitve, ki so potrebne za ohranjanje evropskega modela kmetijstva in niso izražene v tržnih cenah. Treba je opredeliti njihov cilj.

1.11 Zaradi velikih strukturnih razlik in podnebnih pogojev, različnih povprečnih nacionalnih in regionalnih dohodkov kmetov, različnih začetnih in proizvodnih stroškov ter raznolikih storitev, ki jih za ohranjanje evropskega modela kmetijstva zagotavljajo različne kmetije in vrste kmetij, enotne evropske premije na površino ni mogoče utemeljiti. Veliko bolj je treba iskati regionalno specifične rešitve in rešitve, prilagajene posameznim vrstam kmetij.

1.12 Programe za razvoj podeželja je treba razširiti in tudi izboljšati. EESO pa jasno zavrača prenos tovrstnih nalog v splošno strukturno oz. regionalno politiko. Prav tako Odbor meni, da bi morali imeti ukrepi iz današnjega Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja jasen kmetijski namen; gradnja cest in širokopasovno kabelsko povezovanje ne spada data sem.

2. Naloge

2.1 Evropska komisija bo leta 2010 predložila sporočilo o svojih prihodnjih političnih težiščih in o prihodnjem proračunskem okviru od leta 2014 dalje. Vsebovalo bo opredelitve usmeritve politik Skupnosti, kot je SKP, in strukturnih skladov.

2.2 Cilj tega mnenja na lastno pobudo je izoblikovati **temeljne zamisli** organizirane civilne družbe o prihodnji usmeritvi in oblikovanju SKP. Tako bi Komisija dobila argumente in priporočila, ki bi jih lahko vključila v pripravo sporočila.

3. Izhodiščni položaj: evropski model kmetijstva – kmetijskopolični zglede Evrope – je ogrožen

3.1 Družbena pričakovanja do kmetijstva so se močno spremenila. Že dolgo ne gre več le za cilje iz člena 33 Pogodbe ES, ki je bil nespremenjen prevzet v Lizbonsko pogodbo, kot npr. z razvojem produktivnosti doseči proizvodnjo zadostne količine živil po primerni ceni.

3.2 Sedaj so tukaj novi izzivi: zagotovitev biotske raznovrstnosti, vzdrževanje obsežnih površin kulturne krajine, razvoj podeželja z ustvarjanjem in ohranjanjem delovnih mest, regionalni proizvodi kot kulturna dobrina itd. Poleg tega se mora kmetijstvo soočiti s posledicami podnebnih sprememb in vrhu tega prispevati k skladiščenju ogljikovega dioksida.

3.3 Lakota širom po svetu, pa tudi problemi na trgih energije vedno bolj jasno kažejo nadaljnje zelo pomembne funkcije domačega, tj. regionalnega kmetijstva: varno preskrbo s hrano oz. neodvisnost na področju prehrane ter pomen kmetijstva kot dobavitelja energije.

3.4 Varnost preskrbe z živili mora biti temeljna pravica vseh ljudi. Čeprav stoddotna samooskrba ni potrebna, bi moral biti

cilj doseči čim večjo stopnjo samooskrbe (tj. neodvisnost na področju prehrane).

3.5 Kmetijske površine pogosto odražajo del kulture in regionalne identitete, živila lahko predstavljajo značilnosti, po katerih se dežele in regije med seboj razlikujejo, ter njihovo zgodovino. Živila bi bilo teoretično mogoče uvažati, toda kulturno krajino in biotsko raznovrstnost je mogoče ohraniti le z aktivnim kmetijskim obdelovanjem zemlje; tega ni mogoče kupiti kot uvozni produkt. Na živila je treba gledati čisto drugače kot npr. na industrijske izdelke, katerih proizvodna lokacija je v prvi vrsti odvisna od proizvodnih stroškov.

3.6 Razprava o trajnostnem gospodarjenju je tako prisotna tudi v kmetijstvu. Politika v primeru kmetijstva, ki dosledno ravna v skladu s trajnostnimi cilji, govori o „evropskem modelu kmetijstva“.

3.7 EESO meni, da je ključ za ohranjanje količinsko zadostne, kakovostno visoke in regionalno diferencirane, površinsko obsežne ter okolju prijazne proizvodnje živil – ki varuje in neguje evropski prostor, ohranja raznolikost in značilnosti proizvodov ter spodbuja raznolikost in bogastvo vrst evropskih kulturnih krajin in podeželja, pri čemer so dohodki kmetov primerljivi s povprečnim nacionalnim oziroma regionalnim dohodkom – v ohranjanju in razvoju tradicionalnega (¹), večnamenskega kmetijstva v EU, torej v evropskem modelu kmetijstva.

3.8 Poudarja, da že danes – tudi v Evropi – obstajajo velike razlike med večnamenskim kmetijstvom in kmetijstvom, usmerjenim zlasti na globalizirane in liberalizirane trge.

3.9 Zelo je zaskrbljen, ker se razkorak med zavzemanjem za evropski model kmetijstva oz. večnamenskost in vsakdanjo realnostjo na kmetijah še naprej nenehno povečuje.

3.10 To se med drugim dogaja zato, ker se kmetje v „večnamenskem kmetijstvu“ na podeželju za razliko od čisto proizvodnega kmetijstva soočajo z nalogami, ki jih najprej veliko stanejo, nato pa ne prinesejo dobička, saj tržno oblikovane cene za kmetijske proizvode pač ne vključujejo kmetijskih storitev v okviru večnamenskosti.

3.11 Zato so kmetije danes prisiljene, da za svoje gospodarsko preživetje sledijo vsem mogočim smerem razvoja produktivnosti. Tako se EU po malem prikrito oddaljuje od evropskega modela kmetijstva, v kmetijstvu je opaziti trend industrializacije. Na eni strani nastajajo evropske kmetije, ki so po svoji usmeritvi vedno bolj podobne ameriškim, na drugi pa morajo svojo dejavnost opustiti mnoge kmetije, ki bi bile pomembne za ohranitev večnamenskega kmetijstva.

(¹) Izraz „tradicionalen“ se ne nanaša na velikost kmetije, temveč na način, kako se na njej gospodari in razmišlja: organiziranost v medsebojno povezane in dopolnjujoče se cikle, ki se odvijajo v čim tesnejši povezavi s kmetijo, prilagojenost temu, da se ohranjajo raznovrstna delovna mesta, ki zahtevajo določena znanja, povezanost z občino in regijo, občutek odgovornosti do narave in živali ter razmišljanje za naprej za več generacij.

3.12 Ti procesi so v različnih vejah kmetijstva in različnih regijah različno napredovali. V zadnjih letih je bilo pri tem zaznati močno dinamiko, deloma je opaziti prave zlome struktur: v Spodnji Saški je samo leta 2008 dejavnost opustilo 20 % vseh kmetij prašičereje, ne da bi se zmanjšalo število rejjenih živali.

3.13 Ne vemo, kam ta razvoj vodi. Že dolgo ni več mogoče izključiti, da lahko Evropa – kot se dogaja v industriji – izgubi celotne sektorje proizvodnje. Prvi primer bi lahko bil perutninski sektor, ki je že „industrializiran“ kot še noben drug. Eden največjih koncernov v Evropi, francosko podjetje Doux, je že več proizvodnih lokacij preselilo v Brazilijo, ker je proizvodnja tam cenejša.

3.14 To pomeni, da razvoj produktivnosti, za katerega poskrbijo podjetja sama, ni jamstvo za preživetje evropskega kmetijstva na nereguliranih globalnih trgih. Ta razvoj nikoli ni jamčil kmetijstva po vsej Evropi.

3.15 EESO poudarja, da močne koncentracije proizvodnje povzročajo večjo dovzetnost evropskega kmetijstva za krize.

3.16 Evropski model kmetijstva se odlikuje po tem, da se zavestno odpove produktivnosti, kar je seveda slabost v konkurenčnem boju. Toda prav to je politično in družbeno zaželeno. Kajti evropski državljani si uporabo GSO, hormonov in spodbujevalcev rasti, nadzorovanje salmonele ali ohranjanje kmetijstva predstavljajo drugače kot ljudje izven Evrope. Toda jasno je, da višja pričakovanja od proizvodnje v mednarodni primerjavi povzročajo višje stroške in teh ne smemo naprtiti samo kmetom!

3.16.1 Zato je izjemno pomembno, da se mehanizmi za nadzor meja okrepijo s sporazumi o zdravstvenem jamstvu, ki pripomorejo k ugotavljanju sledljivosti, varnosti in neuporabe proizvodov, prepovedanih v EU, pri čemer se iste zahteve uporabljajo tako za proizvode Skupnosti kot tudi za uvožene proizvode.

3.17 Evropski politiki imajo torej nalogo vzdrževati kmetijstvo, ki ne sme prevzeti vseh smeri razvoja produktivnosti, kljub temu pa mora lastnikom kmetij zagotoviti zadosten dohodek.

3.18 Evropski model kmetijstva ne more obstajati pod pogoji na svetovnem trgu in po takih cenah. Ni mogoče imeti kmetijstva, ki

— lahko v vseh evropskih regijah proizvaja pod (pogosto izkrijevanimi) pogoji na svetovnem trgu,

— hkrati izpolnjuje vsa proizvodna pričakovanja (glede kakovosti, varnosti, varstva naravnih virov, dobrega počutja živali itd.) in lahko obvladuje tudi evropske stroške

— ter poleg tega zagotavlja sodoben trg dela s privlačnimi plačili, ki ga odlikujejo visoka raven zaposlovanja in zaščite delavcev ter izobraževanja in nadaljnega usposabljanja.

3.19 Aktualni razvoj bolj kot kadarkoli prej danes pomeni ogroženost evropskega modela kmetijstva, zato ga mora podpirati močna SKP.

4. Politika po letu 2014 – opredelitev smeri: kam naj vodi SKP?

4.1 Čeprav je skupna kmetijska politika v svoji zgodovini deloma vedno znova doživljala temeljite spremembe in reforme, se znova odpira nova razprava o reformi – po letih 2000, 2003 in 2008. To je znak, da doslej niso bila zadovoljivo odgovorjena vsa družbena vprašanja v zvezi s SKP. Zato je skupna kmetijska politika vedno znova deležna ostre kritike ali do določene mere celo postavljena pod vprašaj. EESO meni, da se ob resnem upoštevanju evropskega modela kmetijstva skrajna tržna usmerjenost kmetijstva sama po sebi izključuje.

4.2 Vpleteni akterji se morajo na to družbeno razpravo ne le odzvati, temveč bi jo morali tudi udarno voditi. To je priložnost, da družba spozna, zakaj ima kmetijstvo dejansko poseben pomen. Trajnostno kmetijstvo in živinoreja v smislu evropskega modela kmetijstva sta temelj preskrbe s hrano v naši družbi in predstavljata sektor strateškega pomena za preudarno prostorsko upravljanje in načrtovanje, ohranjanje podeželja, skrb za okolje in boj proti podnebnim spremembam.

4.3 EESO meni, da je nujno najprej pridobiti privolitev družbe o tem, kakšno naj bi bilo evropsko kmetijstvo prihodnosti, kaj naj bi torej bil kmetijskopolitični vzor. Torej: ali želi SKP braniti in razviti evropski model kmetijstva ali želi peščico vedno bolj specializiranih, regionalno koncentriranih in najsodobnejše opremljenih kmetij pripraviti na vse močnejšo globalno konkurenco za najnižje cene?

4.4 EESO je jasno, da je čista usmeritev v večjo konkurenčnost za namene svetovnega trga preveč kratkovidna rešitev. Gonilo SKP po letu 2013 mora biti evropski model kmetijstva, ki mora temeljiti na načelih neodvisnosti preskrbe s hrano in trajnosti ter na dejanskih potrebah kmetov in potrošnikov, in ne čisto ekonomsko optimirana, specializirana in regionalno koncentrirana proizvodnja, katere cilj so najnižje cene.

4.5 Evropski model kmetijstva lahko preživi le, če se bo povečala konkurenčnost večnamenskega kmetijstva v primerjavi s čisto ekonomsko optimirano kmetijsko proizvodnjo. To mora postati ključna naloga SKP, v to je treba usmeriti kmetijskopolitične instrumente, kar bo vodilo do temeljitih sprememb v strukturi podpore. Nadaljnje zmanjševanje usmerjevalnih instrumentov bi bilo v nasprotju s to zahtevo.

4.6 EESO poziva Komisijo, Svet in EP, naj najprej jasno opredelijo cilj SKP, nato pa predstavijo potreben skupek instrumentov in določijo finančne potrebe. Nato je treba razjasniti vprašanje financiranja. EESO meni, da je napačno najprej določiti znesek za delovno področje, nato pa to vsoto razdeliti na posamezne ukrepe in med države članice.

4.7 EESO opozarja, da je treba v razpravah o osrednji temi SKP po letu 2013 upoštevati, da je šestina delovnih mest v Evropi posredno ali neposredno povezanih s kmetijsko proizvodnjo. SKP ima zato pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju delovnih mest v EU, zlasti na podeželskih območjih. Jasno je, da če propade kmetijska proizvodnja, odpadejo tudi delovna mesta pred- in poproizvodnje – vse do živilske industrije. Poleg tega je za kmetijsko uporabo namenjenih približno 80 % ozemlja EU, kmetijstvo ima pomembno vlogo pri trajnostni rabi virov, ohranjanju naravnih habitatov, biotski raznovrstnosti itd. Prav tako nosi vse večjo težo v boju proti podnebnim spremembam.

5. Raznolik skupek kmetijskopolitičnih ukrepov

5.1 Trg pozna cene, vendar skoraj nobenih vrednot. Cene, po katerih kmetje prodajajo proizvode, vse pogosteje določajo globalno ugodni proizvodni pogoji in proizvodni stroški. Evropski model kmetijstva pa vsebuje mnogo vrednot, ki niso izražene v svetovnih tržnih cenah.

5.2 V skladu s Pogodbo je stabilizacija trgov eden izmed ciljev SKP. Stabilni trgi so pomembni. Zato EESO meni, da je tudi v prihodnje pomembna uporaba tržnih instrumentov za stabilizacijo cen in preprečitev premočnih nihanj cen. Toda ukrepi za uravnavanje trga oz. zagotavljanje cen proizvajalcem so minimalni, do tretjih držav so kmetijski trgi EU med najbolj odprtimi. Iz tega nastane velik del problemov, ki jih ni mogoče trajno rešiti le s transfernimi plačili.

5.3 Kmetijska politika je torej več kot razdeljevanje denarja. Kmetje upravičeno pričakujejo pravičen dohodek iz prodaje svojih proizvodov na trgu in družbenih storitev, ki jih opravljajo v okviru evropskega modela kmetijstva.

5.4 Družba mora prek kmetijske politike zagotoviti podporo evropskemu modelu kmetijstva, če ga želi braniti. Kmetijstvo pa bo pri tem moralo sprejeti izziv, da družba za svojo podporo tudi pričakuje, da bodo izpolnjena njena pričakovanja od večnamenskega kmetijstva.

5.5 Trgovina/Trgi/Tržne ureditve

Nestanovitni/stabilni trgi

5.5.1 Kar zadeva trge in cene, je treba upoštevati in razrešiti najmanj tri različne probleme:

- vse večjo nestanovitnost trgov, pri čemer se proizvodne cene vse bolj znižujejo,
- vse večjo tržno moč predelovalnega in trgovskega sektorja v primerjavi s proizvajalci,
- očitne probleme v zvezi s proizvodnjo in prodajo kakovostnih lokalnih in regionalnih proizvodov; zato je za kmetijstvo, ki je osredotočeno na lokalne in regionalne trge, potrebna specifična zakonodaja.

5.5.2 Splošno pomanjkanje učinkovitih instrumentov za stabilizacijo trgov je spodbudilo špekulacije in nestanovitnost trgov. To pa je v nasprotju s sedanjimi in prejšnjimi pogodbami EU!

5.5.3 Velika nihanja cen povzročajo zmanjšanje deleža proizvajalcev v verigi ustvarjanja vrednosti in zvišanje trgovske marže.

5.5.4 Tudi uporabniki od tega nimajo veliko koristi, kar se je v preteklih letih jasno pokazalo: znižanje cen za sladkorno peso za 40 % se pri končnih cenah komaj kaj pozna, podobno velja za padce cen mleka in žita.

5.5.5 Izkušnje iz preteklosti kažejo, da so ukrepi za uravnavanje – če so pravilni in pravočasni – gospodarsko gledano stroškovno ugodnejši kot poznejše odpravljanje škode.

5.5.6 Mlečna kriza jasno kaže, da ni mogoče olajšati ukrepov za uravnavanje trga oziroma zmanjšati obsega proizvodnje na minimum, ne da bi s tem ogrozili visoke zahteve do proizvajalcev oz. večnamenskost kmetijstva, kot jo pričakujejo prebivalci.

5.5.7 Prenehanje veljavnosti sistema mlečnih kvot je povezano z nevarnostjo, da bodo mnogi proizvajalci mleka, predvsem v regijah z omejenimi možnostmi, opustili dejavnost, čeprav je njihova dejavnost v mnogih pogledih prav tako pomembna kot obdelovanje kmetijskih površin. Prav gotovo drži, da je proizvodnja količine mleka, ki se porabi v Estoniji, v drugih, bolj produktivnih regijah Evrope cenejša kot na kraju samem. Toda tako prelaganje proizvodnje zaradi stroškov je v popolnem nasprotju s cilji evropskega modela kmetijstva; EESO se opredeljuje za kmetijsko politiko, ki bi kmetijstvo, temelječe na načelu neodvisne preskrbe s hrano, omogočala povsod! Še enkrat: le s finančnimi prenosi to ne bo mogoče. Zato je treba trge in proizvodnjo urediti s predpisi.

5.5.8 Stabilizacija trgov s postavitvijo t. i. „varnostne mreže“ mora biti ena ključnih nalog reforme SKP!

5.5.9 EESO se zato zavzema, da

- se še obstoječi ukrepi za stabilizacijo trga ne le ohranijo in uporabijo, kadar trg to zahteva, temveč da se razvijejo in uvedejo novi pristopi, usklajeni s STO,
- se kljub vedno večjim nepredvidljivim zapletom na mednarodnih kmetijskih trgih poskrbi za strateško pripravljenost v kriznih primerih s skladiščenjem kmetijskih proizvodov,
- dodatno razmisli, kako s pomočjo organizacij proizvajalcev oz. sektorskimi dogovori stabilizacijsko vplivati na trge.

Težave v prehranjevalni verigi

5.5.10 Pri oblikovanju cen nastaja neravnovesje pogajalskih stališč, saj kmetje govorijo o nepravični pogodbeni praksi, katere vzrok je premoč pogajalskih stališč večjih trgovcev z živili.

5.5.11 Odločilno vprašanje, kdo ima kakšen delež v verigi ustvarjanja vrednosti, trenutno – čisto v smislu prostega trga – rešuje trg sam. To je vse prej kot zadovoljivo zlasti za tiste kmete, ki se jim pri vedno višjih stroških na enoto vedno bolj znižujejo cene za proizvajalce, na to pa morajo pogosto reagirati z ukrepi, ki niso usklajeni s cilji evropskega modela kmetijstva.

5.5.12 Ker v EU-27 le 15 trgovinskih verig obvladuje 77 % trga z živili, se EESO zavzema, da bi se na podoben način kot sedaj v ZDA preverjalo, ali konkurenčno pravo zadostuje za preprečevanje prevladujočih struktur na trgu in sporne pogodbene prakse. Pomembno je, da so v preverjanje vključene vse zadevne skupine. Ta študija bi morala pripeljati do sprememb konkurenčnega prava Skupnosti za kmetijski in živilski sektor, da bi se zagotovilo upoštevanje posebnih značilnosti tega sektorja in to zakonodajo prilagodilo zakonodaji držav, s katerimi EU tekmuje na svetovnem trgu, kakor je sklenila skupina na visoki ravni za mleko.

5.5.13 EESO pričakuje, da si bo Komisija prizadevala za preglednost oblikovanja cen in predlagala rešitve za preprečevanje t. i. asimetričnega oblikovanja cen ⁽²⁾.

Trženje lokalnih, regionalnih, specialnih in kakovostnih proizvodov

5.5.14 Velike verige živil in glavni predelovalci zahtevajo vedno več enakih, skoraj normiranih, cenjenih surovin. Tako ni veliko prostora za regionalno in proizvodnospecifično raznolikost.

⁽²⁾ Pri zvišanju cen proizvajalcev se hitro dvignejo potrošniške cene, pri znižanju cen na strani proizvajalcev pa potrošniške cene le počasi padajo.

5.5.15 Toda prav proizvodnja in trženje kakovostnih proizvodov kot izraz regionalnosti in raznolikosti podeželskih območij v EU je pomembna dejavnost za vzdrževanje evropskega modela kmetijstva. Zato jo je treba močneje podpreti. S skrajšanjem distribucije in z neposrednim dostopom kmetov ali povezav proizvajalcev do potrošnika je mogoče spodbuditi konkurenčnost prav manjših in delovno intenzivnih kmetij.

5.5.16 Mnogo bolj kot doslej je treba upoštevati geografske podatke in proizvodnotehnične diferenciacije. Treba jih je razumeti in ščititi kot „intelektualno lastnino“. Ustrezni podatki so lahko vezni člen med kmetijskimi proizvodi in regijami, tj. proizvodi imajo „varen“ izvor, toda tudi kakovostne značilnosti, ki so se „izkristalizirale“ v določenem času. Pomembno je jasno opredeliti, kaj se razume pod regionalnimi proizvodi.

5.5.17 Pri označevanju proizvodov trenutno obstaja zavajajoča in dvomljiva praksa. V prihodnje npr. ne bi smelo biti dovoljeno, da

- je na embalaži za mleko videti krave na paši, če se živali, iz katerih mleko izvira, več ne pasejo. Namesto tega je treba poskrbeti za diferenciacijo na trgu (od programov za mleko živali, ki se hranijo s senom ali se pasejo, do regionalnega trženja prek zadrug proizvajalcev ali majhnih zadrug),

- se za oglaševanje uporabijo regionalni podatki, če proizvodi izvirajo od drugod.

5.5.18 Preglednost trga in informacije za potrošnike (kot je oznaka izvora) je treba izboljšati in jih spremljati. Da bi bolje razširili poznavanje veljavnih pravil za evropske kmete, je treba sprožiti ustrezne kampanje za informiranje potrošnikov o evropskih proizvodnih sistemih. Poleg tega je treba posebno pozornost nameniti označevanju in v zvezi s tem EESO meni, da je treba upoštevati ugotovitve v mnenju o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom ⁽³⁾.

5.5.19 Prihodke od davkov bi bilo treba v prihodnje vlagati predvsem v krepitev regionalnih proizvodov in trgov.

5.6 Finančni instrumenti SKP

Sedanji položaj

5.6.1 Sistem za pomoč kmetijstvu v EU je trenutno neenoten: v EU 15 obstajajo premije za kmetije, ki temeljijo na pravicah do plačil iz preteklosti oz. se razvijajo v smeri enotnih premij na površino. V EU 12 je bil neposredno uveden sistem premij na površino, pri čemer plačila niso dosegala ravni EU 15.

⁽³⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 81.

5.6.2 Posledica tega je, da imajo kmetje dandanes zelo različne ugodnosti od sedanje prakse plačil. To se po eni strani pogosto občuti kot nepravilno, po drugi pa je sistem davko-plačevalcem težko razložiti.

5.6.3 Osrednja naloga prihajajoče reforme mora biti razviti enoten, družbeno sprejemljiv sistem, ki bo temeljil na objektivnih merilih.

5.6.4 Neposredna plačila iz prvega stebra izvirajo iz leta 1992 uveljavljenih znižanj zjamčenih cen. Do leta 2003 so se izplačevala kot povezana cenovna nadomestila, nato so jih Sklepi iz Luksemburga „ločili“. Ker je večina držav izbrala t. i. zgodovinsko shemo enotnega plačila, posamezni kmetje še vedno zelo različno profitirajo od sedanjega sistema. Zaradi ločitve nadomestil nimajo neposrednega vpliva na način proizvodnje.

5.6.5 Neposredna plačila (=premijske na površino) iz drugega stebra se izplačujejo kmetom za opravljanje določenih dodatnih družbenih storitev, ki presegajo osnovne zahteve in niso vključene v tržno ceno, oziroma kot spodbuda, da na območjih z omejenimi možnostmi sploh ohranjajo družbeno zaželeno proizvodnjo.

5.6.6 Neposredna plačila prvega stebra trenutno stoodstotno financira EU, pri drugem stebri pa morajo sodelovati države članice. Ta raznolik mehanizem financiranja v mnogih državah članicah vpliva na „privlačnost“ programov. EESO poziva Komisijo, naj pri prihodnjem načrtovanju programov posveti pozornost temu, da različne stopnje sofinanciranja ne bodo povzročile, da bodo države članice nekatere dele programa raje uporabljale kot druge.

5.6.7 Poleg neposrednih plačil obstajajo sredstva za spodbujanje podeželskega razvoja (iz tretje osi drugega stebra), naložbeno pomoč za kmetije (prva os drugega stebra) ter za program LEADER.

5.6.8 Neposredni finančni prenosi so zaradi nestabilnosti in nestanovitnosti trgov in drugih okoliščin pridobili razmeroma velik pomen za dohodke kmetij. Brez finančnih prenosov bi bila strukturna sprememba v kmetijstvu še bistveno bolj dramatična, četudi je treba ugotoviti, da iz trenutno najpomembnejšega instrumenta, neposrednih plačil iz prvega stebra, posamezne kmetije zelo različno profitirajo.

Prihodnji sistemi plačil

5.6.9 EESO vztraja pri svojem dosedanjem stališču glede neposrednih plačil prvega stebra. Zmeraj je poudarjal, da

imajo **namensko opredeljena** neposredna plačila pomembno vlogo, toda le dopolnilno⁽⁴⁾. Kmetje bi morali dohodke prejemati od prodaje na trgu in nadomestil za družbene storitve, ki niso vključene v tržno ceno proizvoda.

5.6.10 To potrebno, toda doslej neizvedeno plačevanje storitev postavlja pogoj, da se doseže soglasje o storitvah, ki jih bodo kmetje – posamezno ali kolektivno – izvajali. To bo pomembno za opredelitev jasnih načel za prihodnje dodeljevanje neposrednih plačil. Temeljiti morajo na objektivnih merilih, morajo biti „vezana“, da jih bo družba sprejela.

5.6.11 Načeloma bi morale veljati, da

- neposredna plačila prvega oz. drugega stebra prejemajo samo kmetje, ki se aktivno ukvarjajo s kmetijstvom, združenja za varovanje krajine ali druge institucije, ki se ukvarjajo z ohranjanjem kulturne krajine,
- so v neposrednih plačilih prvega oz. drugega stebra upoštevana delovna mesta, ustvarjena na posamezni kmetiji,
- so neposredna plačila prvega oz. drugega stebra nadomestilo za družbene storitve kmetijstva, ki so potrebne za ohranitev evropskega modela kmetijstva. Dohodki kmetov bi morali izhajati predvsem iz cen na reguliranem trgu, ki priznava proizvodne stroške,
- neposredna plačila prvega oz. drugega stebra zaradi zelo različnih podnebnih razmer v EU vsebujejo tudi določbe, ki bodo povsod v EU izravnale stroške, ki jih kmetom povzročijo podnebne razmere⁽⁵⁾.

5.6.12 Odločiti je torej treba, za katere konkretne storitve (in v kakšnih zneskih) naj bi se dodeljevala neposredna plačila. Kmetije oz. obrati, ki takih storitev ne izvajajo ali jih nočejo izvajati, ki torej ne služijo izvajanju evropskega modela kmetijstva, ne bi smeli prejeti neposrednih plačil.

5.6.13 Neposredna plačila za nadomestilo storitev splošnega gospodarskega pomena, ki niso ovrednotene na trgu (npr. konkretne, opredeljene okoljske storitve), bi morala biti nesporna. EESO priporoča, da se ustrezni programi ne le razširijo, temveč tudi dobijo bolj privlačno in prožno obliko. Zato je nujno treba znova uvesti „komponento spodbude“. Pomemben bi bil tudi bolj prožen odziv na posamezne dejavnosti kmetov. Programi bi morali biti veliko bolj usmerjeni v rezultate in manj v ukrepe.

5.6.14 V prihodnje bodo mnogi novi ukrepi del te kategorije, npr. kmetijske metode, ki prispevajo k ublažitvi podnebnih sprememb ali skladiščenju ogljika v tleh; gospodarjenje s travinjem zagotovo spada zraven.

⁽⁴⁾ UL C 368, 20.12.1999, str. 76–86; točka 7.6.1. (Op. prev.: mnenje ni prevedeno v slovenščino).

⁽⁵⁾ UL C 318, 23.12.2009, str. 35.

5.6.15 Tudi neposredna plačila kot nadomestilo za nenehne, nespremenljive naravne ovire ter plačila za nadomestilo omejitev uporabe s posebnimi pogoji, npr. na področju varstva narave, so več kot upravičena. Pri mnogih zaščitelih območjih je za ohranitev njihovega značaja pomembna določena kmetijska raba tal. EESO meni, da je nerealistično zavrniti plačila z utemeljitvijo, da uredba za zaščitena območja postavlja okvir, ki ga kmetje upoštevajo.

5.6.16 V prihodnje morajo biti v zvezi z neposrednimi plačili v ospredju kmetijske politike namensko opredeljena, in s tem tudi diferencirana, neposredna plačila za konkretne storitve, ki jih bo v družbi mogoče upravičiti. Izplačilo nadomestila prav gotovo spada mednje.

5.7 *Enotna premija na površino kot nadomestilo za šibko konkurenčnost?*

5.7.1 Eno izmed stališč v razpravi o tem, da bi današnja neposredna plačila prvega stebra spremenili v enotno evropsko premijo na površino utemljuje, da za evropsko kmetijstvo v primerjavi s konkurenco drugod po svetu veljajo višji proizvodni standardi, kar otežuje konkurenčni boj.

5.7.2 EESO meni, da je treba razmisliti o ustreznem nadomestilu za to slabost v konkurenčnem boju. Trgovinski sporazumi socialne in okoljske standarde, ki so odločilni za evropski model kmetijstva, obravnavajo kot netarifne ovire pri trgovanju, kar je popolnoma nesprejemljivo. Sistem STO je treba nujno reformirati, kajti globalni trgovinski sistem brez socialnih in ekoloških standardov je nesprejemljiv.

5.7.3 Za izravnavo ustreznih konkurenčnih slabosti je pomembno prikazati, v katerih vejah proizvodnje se evropski pogoji konkretno razlikujejo od pogojev najpomembnejših konkurentov in kakšen dokazani delež stroškov zaradi tega nastaja pri posameznih kmetijah/ vrstah kmetij/ oblikah proizvodnje.

5.7.4 Proizvodni pogoji in s tem stroški kmetov so v Evropi izredno različni: po posameznih regijah obstajajo velike strukturne in podnebne razlike, pa tudi različni proizvodni in življenjski stroški. Tudi s pomočjo ekonomij obsega v posameznih državah članicah, regijah in med vrstami kmetij se nastali stroški močno razlikujejo.

5.7.5 Prav tako je enostavno razumeti, da npr. dokazljive proizvodne slabosti kmetij, ki se ukvarjajo z živinorejo, ni mogoče rešiti z izplačilom enotne premije na površino, od katere bi profitirale tudi kmetije, ki se ne ukvarjajo z živinorejo.

5.7.6 Iz tega sledi: izravnave konkurenčnih slabosti ne bo mogoče doseči z enotno evropsko premijo na površino, temveč bo treba rešitve iskati regionalno specifično ob upoštevanju podnebnih razmer in vrst kmetij.

5.8 *Enotna premija na površino za prenos dohodka?*

5.8.1 Nedvomno je 50 milijard eurov, ki je vsako leto iz kmetijskega proračuna EU namenjenih za evropsko kmetijstvo, pomembnih za obstoj mnogih kmetij.

5.8.2 Cene, ki se izplačujejo v kmetijstvu, torej niso le prenizke za vzdrževanje evropskega modela kmetijstva, temveč kmetijstvo v Evropi kot celoto postavljajo pod vprašaj.

5.8.3 Zato se razpravlja o tem, da bi vsem kmetom odobrili neke vrste osnovno premijo in premijo za zagotovitev obstoja v obliki enotne evropske premije na površino.

5.8.4 Dohodek kmetov se na posameznih kmetijah in v različnih regijah zelo razlikuje. Tudi tukaj imajo razlike iz točke 5.7.4 odločilno vlogo. Zato je treba tudi problem dohodka obravnavati zelo diferencirano. Tudi tega ni mogoče rešiti z enotno evropsko premijo na površino, s katero bi prekomerno pridobile na primer kmetije z veliko površino in kmetije z malo delovne sile.

5.8.5 Namesto enotne premije na površino bi bilo treba morebiti razmisliti o premiji, ki bi se izplačevala na zaposlenega, vendar bi morala biti njena višina omejena. Tudi pri takem pristopu bi bilo treba pri odmeri premije upoštevati razlike, kot so navedene v točki 5.7.4. Poleg tega bi bilo treba pri takem sistemu premij prav tako upoštevati, da je dohodek kmetij odločilno odvisen od cen proizvajalcev in proizvodnih stroškov, ki pa vedno bolj nihajo. Sistem, ki upravičenost za svoj obstoj išče v ravni dohodka, se mora dovolj prožno odzivati na nihanja cen.

Prehodna obdobja

5.9 Enoten evropski sistem plačil – ki ga ne smemo zamenjati z evropsko premijo na površino – ki ne bo več temeljil na pravicah do plačil iz preteklosti, temveč na konkretno opredeljenih storitvah v sedanjosti, bo povzročil velike spremembe finančnih tokov med državami članicami, pa tudi med kmetijami. S finančno-tehničnega vidika bodo torej nekateri pridobili, nekateri izgubili. EESO meni, da je treba te okoliščine previdno obravnavati in morebiti predvideti prehodna obdobja. Ta pa morajo biti zasnovana tako, da bo do sredine, najpozneje do konca novega finančnega obdobja nov sistem brezhibno deloval.

5.10 Prihodnost drugega stebra

5.10.1 Mnogi državljani imajo vtis, da naj bi deli drugega stebra SKP popravili škodo, ki jo je politika sama povzročila z napačnimi okvirnimi pogoji.

5.10.2 Javnosti je treba razumljivo posredovati, da ukrepi, ki bodo v prihodnje ponujeni v okviru drugega stebra SKP, dopolnjujejo namensko usmerjena neposredna plačila in bodo v prihodnje še bolj usmerjeno služili ohranjanju, zagotavljanju in izvajanju evropskega modela kmetijstva. Pogoj za to je paleta čim bolj učinkovitih ukrepov.

5.10.3 To ne velja le za današnjo drugo os drugega stebra. Tudi naložbeno pomoč kmetijskim obratom je treba še bolj usmeriti v trajnost. EESO je prepričan, da so v Evropi nujno potrebne naložbe za izboljšanje kmetijskih obratov v smislu

trajnosti, pa tudi za delno preoblikovanje kulturne krajine, ki smo jo nekoč spremenili v skladu s čisto proizvodno-tehničnimi zahtevami (prim. vodno gospodarstvo, vodna direktiva).

5.10.4 EESO podpira širjenje in izboljševanje palete nalog, ki jih danes ponuja tretja os drugega stebra. Odločno pa nasprotuje prenosu tovrstnih nalog v splošno strukturno oz. regionalno politiko. Prav tako Odbor meni, da bi morali imeti ukrepi iz današnjega Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja jasen kmetijski namen; gradnja cest in širokopasovno kabelsko povezovanje ne spadata sem!

V Bruslju, 18. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Za nov način upravljanja mednarodnih organizacij

(2010/C 354/07)

Poročevalka: **ga. VAN WEZEL**

Soporočevalec: **g. CAPPELLINI**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 25. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Za nov način upravljanja mednarodnih organizacij.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. marca 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 132 glasovi za, nobenim glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Svetovno gospodarstvo še nikoli ni bilo tako močno povezano kot je danes. Velike globalne krize v večpolarnem svetu obelodanjajo potrebo po novem načinu upravljanja in večji legitimnosti mednarodnih organizacij. Ta legitimnost mora temeljiti na skupnih vrednotah, standardih in ciljih, na usklajenosti in učinkovitosti ter na vključenosti vseh držav in njihovih državljanov. **EESO podpira EU pri aktivnem vključevanju v oblikovanje novega načina upravljanja mednarodnih organizacij.**

1.2 Potreba po reformi mednarodnih organizacij, organizacij ZN in institucij Bretton Woods je bila znana že prej, izbruh finančne in gospodarske krize pa je tej reformi dal dodatni zagon. Takoj, ko je postalo jasno, da so posledice finančne krize nepovratne, je skupina **G20** prevzela pobudo pri iskanju rešitev. Kljub dobro sprejetim rezultatom, ki jih je dosegla skupina G20, je legitimnost njenih odločitev vprašljiva. **EESO poziva EU, naj oblikuje učinkovite povezave med procesom v okviru skupine G20 in predstavniškimi institucijami ZN, ter da okrepi ECOSOC.**

1.3 Državam v gospodarskem vzponu in državam v razvoju je treba dati pomembnejšo vlogo pri upravljanju mednarodnih organizacij. **EESO podpira nadaljnje prestrukturiranje Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada (MDS) s ciljem okrepiti zastopanost teh držav.**

1.4 Upravljanje mednarodnih organizacij bi moralo temeljiti na Ustanovni listini ZN in Splošni deklaraciji ZN o človekovih pravicah. EU je goreča zagovornica multilateralnega sodelovanja

in EESO v celoti podpira to usmeritev. **Vendar hkrati opozarja, da so se razmere za spodbujanje multilateralnih vrednot spremenile, in zato meni, da je treba ponovno obravnavati sporočili Evropske komisije o politikah, ki jih EU vodi na področju multilateralizma ⁽¹⁾.**

1.5 Čeprav imajo mednarodne organizacije morda jasne cilje, niso zelo učinkovite zaradi pomanjkljivega nadzora nad naknadnim izvajanjem njihovih odločitev in neustreznega ocenjevanja njihovega učinka. EU ima na voljo nadzorne sisteme, ki so dobra praksa in ki bi lahko bili uvedeni na mednarodni ravni za nadzor zapletenih dejavnosti na več ravneh. **EESO poziva EU, da te nadzorne sisteme uvede v mednarodne organizacije.**

1.6 **EESO podpira povečanje pristojnosti mednarodnih organizacij za regulacijo finančnih trgov na mednarodni ravni, katerega namen je preprečiti novo finančno krizo.** EESO podpira večjo regulacijo na evropski in mednarodni ravni na naslednjih področjih: povečanje rezerv, ureditev *hedge* skladov, odpravljanje davčnih zatočišč, odvrčanje od previsokih in neprimernih prejemkov, zmanjšanje tveganja finančnega vzvoda in nadnacionalna konsolidacija nadzornih organov.

1.7 **EESO podpira vsakršno pobudo EU za spodbujanje sodelovanja in usklajenosti med mednarodnimi organizacijami.** EESO poziva EU, da spodbudi naknadno izvajanje pobude nemške kanclerke Angele Merkel in olajša formalni dialog med mednarodnimi organizacijami za spodbujanje sodelovanja na podlagi agende MOD za dostojno delo.

⁽¹⁾ (COM(2001)231: Oblikovanje učinkovitega partnerstva z Združenimi narodi na področju razvoja in humanitarnih zadev in COM(2003)526: Evropska unija in Združeni narodi: izbira multilateralizma.

1.8 EESO pozdravlja resolucijo Evropskega parlamenta, ki države članice EU poziva k ratifikaciji posodobljenih konvencij MOD, in podpira poziv Evropskega parlamenta, naj Komisija pripravi priporočilo, na podlagi katerega bi države članice ratificirale posodobljene konvencije MOD in dejavno prispevale k njihovem izvajanju. **EESO želi biti dejavno vključen v pripravo tega priporočila.**

1.9 EESO se zaveda, da EU v strukturah upravljanja mednarodnih organizacij uporablja „mehko moč“, kljub temu pa meni, da bi EU morala za vsako posamezno mednarodno organizacijo oblikovati strategijo za povečanje svojega vpliva in okrepitev svojega položaja. **Pri pripravi teh strategij bi bilo treba upoštevati prispevek EESO s posvetovalnih srečanj.**

1.10 EESO upa, da bodo nova Lizbonska pogodba, nova funkcija visokega predstavnika za zunanje zadeve in intenzivnejše diplomatsko sodelovanje okrepili enotno nastopanje EU in izboljšali njen položaj v mednarodnih organizacijah. **EESO spodbuja EU, naj bo usklajena pri pripravi svojih zunanjih politik in dosledna pri določanju svojih ciljev.**

1.11 Postopek oblikovanja nove strukture upravljanja ni preveč pregleden. Vključiti je treba socialne partnerje in predstavniške organizacije civilne družbe, **pri čemer EESO od EU pričakuje, da bo zagotovila dober dostop do informacij o tem postopku.**

1.12 Učinkovitost mednarodnih organizacij je večja, če so odprte za posvetovanje z organizacijami civilne družbe, sindikati in organizacijami delodajalcev. Ti morajo biti del njihovih preglednih posvetovalnih struktur in njihovega nadzornega sistema. **EESO od EU (Evropske komisije in držav članic) pričakuje, da bo spodbujala in pospeševala boljše posvetovanje z organizacijami civilne družbe in socialnimi partnerji v prihodnjih strukturah upravljanja mednarodnih organizacij.**

2. Uvod

2.1 Razprava o sistemu upravljanja mednarodnih organizacij ni nova, pri čemer pa sta hitro širjenje in globok vpliv svetovne finančne krize razkrila pomanjkljivosti svetovnega modela upravljanja v globaliziranem gospodarstvu. Pokazala sta tudi čedalje večjo **soodvisnost** med državami. Kriza je prizadela vsa gospodarstva, hkrati pa je sprožila tudi globoko krizo zaposlovanja, ki je prizadela milijone že tako ranljivih delavcev in podjetij. Da bi čim bolj omejili negativne posledice sedanje krize in preprečili prihodnje krize, bo treba bolje regulirati finančni sektor, kjer se je kriza začela. Vendar to ni dovolj. Za oblikovanje trajnostnega in na vrednotah temelječega gospodarstva moramo ustvariti nov, učinkovitejši, odgovornejši in preglednejši način upravljanja svetovnega gospodarstva.

2.2 To mnenje bo osredotočeno na mednarodne organizacije, ki vodijo socialne, ekonomske in finančne politike, ob upoštevanju potekajočega procesa reforme teh organizacij in finančne krize. To so OZN, STO, MOD, Svetovna banka,

Mednarodni denarni sklad, OECD, skupina G20 in Odbor za finančno stabilnost.

2.3 Svet se sooča z **velikimi svetovnimi krizami**, ki jih lahko učinkovito rešimo samo na svetovni ravni. To ne velja zgolj za sedanjo finančno in gospodarsko krizo, temveč tudi za prehrambeno krizo, preskrbo z vodo in energijo, povečanje revščine, okoljske probleme, vključno z učinki podnebnih sprememb, varnost in množičnejše preseljevanje.

2.4 Globalizacija je spremenila gospodarske odnose, kar se mora odražati tudi v svetovni strukturi gospodarskega upravljanja. Razmerja moči se spreminjajo: države BRIK (Brazilija, Rusija, Indija in Kitajska) postajajo gospodarsko, politično in strateško čedalje pomembnejše. Bipolarni svet (hladna vojna) se je preoblikoval v enopolarni svet (prevlada ZDA), slednji pa se spreminja v **večpolarnega**. Države v gospodarskem vzponu in države v razvoju morajo imeti ustrezno vlogo v institucijah, ki sestavljajo nov svetovni model upravljanja.

2.5 Na te izzive lahko odgovorijo zgolj institucije, ki so **legitimne**. Nova struktura upravljanja bo legitimna samo, če bodo politike v njej **skladne**, njihovo izvajanje **učinkovito** in če bo **odprta** za sodelovanje vseh držav in njihovih državljanov.

2.6 V preteklih letih je bilo sprejetih več pobud za pregled svetovnega sistema upravljanja mednarodnih organizacij in za reformo ZN. Napredek je bil dosežen pri pristopu *One UN Delivery* (ukrepamo združeni) na nacionalni ravni, z rezidenčnim koordinatorjem ZN v vodilni vlogi. Leta 2009 je Svet izvršnih direktorjev za koordinacijo sistema ZN napovedal 9 pobud, ki naj bi jih s skupaj izvedle organizacije ZN in institucije Bretton Woods. V okviru iskanja nove strukture za upravljanje svetovnega gospodarstva se predlaga, da se okrepi vloga in pristojnost ECOSOC. Izbruh finančne in gospodarske krize je reformnemu procesu dal dodatni zagon, vodilno vlogo pa je prevzela skupina G20.

2.7 Na srečanju 24. in 25. septembra 2009 v Pittsburghu (ZDA) so voditelji držav skupine G20 sprejeli odločitve, ki bodo bistveno spremenile način upravljanja mednarodnih organizacij. V skladu s temi odločitvami bo skupina G20 postala glavni forum za mednarodno gospodarsko sodelovanje. Sklenili so, da si bodo še naprej prizadevali za regulacijo finančnih trgov in da bodo kakovostna delovna mesta v ospredju oživitve gospodarstva. Hkrati so se dogovorili, da vzpostavijo okvir za močno, trajnostno in uravnoteženo gospodarsko rast, s čimer so se zavezali, da bodo oblikovali skupne srednjeročne cilje za svojo makroekonomsko, davčno in trgovinsko politiko, ki bodo v skladu s trajnostno in uravnoteženo rastjo svetovnega gospodarstva. MDS so pooblastili, da jim pomaga pri ocenjevanju politik in tako olajša njihov dialog. S to potezo so precej povečali vlogo MDS, ki so mu že pred tem namenili dodatna sredstva v višini 500 milijard ameriških dolarjev. Pooblastila Svetovne banke na področju zmanjšanja revščine so dodatno

okrepili z dodatnim posojilom (100 milijard ameriških dolarjev), s posebnim poudarkom na zanesljivi preskrbi s hrano in energijo za revne. Voditelji skupine G20 se bodo znova srečali junija 2010 v Kanadi, novembra 2010 v Koreji in leta 2011 v Franciji.

2.8 Države članice skupine G20 so sklenile posodobiti strukturo gospodarskega sodelovanja. Glasovalne pravice držav v gospodarskem vzponu v MDS se bodo povečale za 5 % na račun držav z manjšimi gospodarstvi, ki so prekomerno zastopane. Tudi Svetovno banko so pozvali, naj preveri zastopanost držav v gospodarskem vzponu v svoji strukturi odločanja.

2.9 Čeprav so bili rezultati srečanj G20 dokaj dobro sprejeti, pa je **legitimnost** te vodilne vloge vprašljiva. Najrevnejše države sveta so namreč izključene iz razprave. Program skupine G20 ne temelji na dogovorjeni politiki in v njem ne sodelujejo aktivno vse pomembne mednarodne organizacije. V ZN obstaja velika zaskrbljenost, da se vloga te organizacije zmanjšuje, zlasti na področju socialno-ekonomskih vprašanj. Treba je najti novo ravnovesje med novo vlogo skupine G20, ZN in njihovimi agencijami ter institucijami Bretton Woods. Pričakovati je, da bodo podane nove pobude in zamisli glede na dejstvo, da se gospodarski in politični odnosi spreminjajo trajno in hitro.

2.10 Države skupine G20 morajo razviti učinkovite povezave z reprezentativnimi procesi Združenih narodov, da se interesi vseh držav v svetu upoštevajo v novi in vključujoči svetovni strukturi, ki jo bo spremljala ustanovitev „sveta ZN za ekonomsko in socialno varnost“, močno reformiranega ECOSOC-a z okrepljenimi pristojnostmi odločanja ali „globalnega ekonomskega sveta“⁽²⁾. Ob vseh teh spremembah mora EU najti svoje mesto, pri čemer nekateri opazovalci izražajo zaskrbljenost, da se bo ravnovesje moči spremenilo tako, da se bo evropski vpliv na mednarodnem prizorišču zmanjšal.

2.11 Vlogi civilne družbe in socialnih partnerjev v tem procesu ni namenjeno dovolj pozornosti. EESO priporoča, da skupina G20 dodeli formalno vlogo civilni družbi in socialnim partnerjem, in poziva ministre za delo držav skupine G20, da v svoje delo vključijo institucije, ki predstavljajo socialne partnerje na mednarodni ravni. Čeprav so nekatere mednarodne organizacije socialnim partnerjem in organizacijam civilne družbe že dodelile posvetovalni status, temu procesu na splošno primanjkuje preglednosti, saj bi morale biti vanj aktivneje vključene reprezentativne organizacije, kot so EESO in ekonomsko-socialni sveti.

3. Nov način upravljanja: načela

3.1 Vsak nov način upravljanja mednarodnih organizacij mora temeljiti na **načelih in vrednotah ZN**. Mednarodne organizacije sicer imajo lastno strukturo upravljanja, vendar mora

njihovo delovanje temeljiti na Ustanovni listini Združenih narodov, temeljnih človekovih pravicah, človeškem dostojanstvu ter enakopravnosti moških in žensk. Temeljiti mora tudi na pravičnosti in spoštovanju mednarodnih pogodb in standardov. Spodbujati mora družbeni napredek, boljši življenjski standard in večjo svobodo. Nova struktura upravljanja mednarodnih organizacij mora spodbujati trajnostni razvoj in socialno vključevanje ter se učinkovito odzivati na glavne svetovne probleme.

3.2 Vrednote iz Ustanovne listine ZN in Splošne deklaracije ZN o človekovih pravicah so hkrati vrednote Evropske unije. EU temelji na načelih svobode in dostojanstva, dialoga in stabilnosti ter spoštovanja mednarodnih sporazumov. Je tudi goreča zagovornica multilateralizma ter ZN in pogodb te organizacije. EESO vse to podpira. **Vendar hkrati opozarja, da so se razmere za spodbujanje multilateralnih vrednot spremenile, in zato meni, da je treba ponovno obravnavati sporočili Evropske komisije o politikah, ki jih EU vodi na področju multilateralizma.** (COM(2001)231: Oblikovanje učinkovitega partnerstva z Združenimi narodi na področju razvoja in humanitarnih zadev in COM(2003)526: Evropska unija in Združeni narodi: izbira multilateralizma.)

3.3 Nova struktura upravljanja svetovnega gospodarstva mora temeljiti na Mednarodnem paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah in se osredotočiti na reševanje najresnejših socialnih vprašanj, kot so brezposelnost, revščina, zanesljivost preskrbe s hrano ter čedalje večja neenakost. Prispevati mora k socialni pravičnosti in pravičnejšem svetu. Imeti mora večjo vlogo pri spodbujanju okolju prijaznega gospodarstva, pri zaščiti javnih dobrin, na primer čiste vode in zraka, biotske raznovrstnosti ter pri zmanjševanju emisij CO₂.

4. Nov način upravljanja: okrepljeno sodelovanje ter večja skladnost in učinkovitost

4.1 EESO poziva Evropsko komisijo in tudi druge evropske institucije, naj dejavno spodbujajo nov način upravljanja mednarodnih organizacij, s čimer bi povečali njihovo **usklajenost** in omogočili, da bolj **učinkovito** prispevajo k trajnostnemu razvoju, pa tudi k zagotavljanju dostojnega dela in trajnostnih projektov.

4.2 Mednarodne organizacije, zlasti organizacija ZN in njene agencije, imajo sicer jasne cilje, vendar jim pogosto primanjkuje **učinkovitosti**. Čeprav so cilji opredeljeni v mednarodnih pogodbah in standardih, je njihovo izvajanje pogosto neustrezno, učinkovitega sistema za oceno učinka pa ni. V okviru novega upravljanja mednarodnih organizacij bi bilo treba večji poudarek nameniti uveljavljanju in spremljanju izvajanja njihovih odločitev.

⁽²⁾ V skladu s priporočili komisije strokovnjakov pod predsedstvom prof. Josepha Stiglitzja, ki je delovala kot svetovalka konferenci ZN o svetovni finančni in gospodarski krizi ter vplivu krize na razvoj, junij 2009. Stiglitzeva komisija je priporočila tudi ustanovitev skupine strokovnjakov, ki bi svetovala Svetu.

4.3 Nadzor postaja pomembno orodje za zagotavljanje skladnega izvajanja politik in smernic za upravljavce in politične nosilce glede načina, kako naj se osredotočijo na področja, ki jih morajo obravnavati prednostno. Zagotavlja tudi „zgodnja opozorila“, ki omogočajo pravočasno in ustrezno delovanje. EESO meni, da bi bilo treba razviti in uporabljati tak pristop, ob upoštevanju potreb mednarodnih organizacij, v večjem in bolj usklajenem mednarodnem obsegu, saj je uspešna evropska izkušnja pri nadzoru kompleksnih dejavnosti na več ravneh spodbudila uvajanje skupnih upravljavskih zmogljivosti javnih organov, strokovnjakov in zasebnega sektorja.

4.4 Mednarodne organizacije bodo bolj učinkovite, če bodo medsebojno krepile svoje cilje. Nekatere mednarodne organizacije imajo pritožbene in zavezujoče arbitražne mehanizme (STO), medtem ko so druge razvile nadzorne mehanizme, četudi brez pristojnosti uveljavljanja (MOD). Politike mednarodnih organizacij si med seboj ne smejo nasprotovati, saj bodo cilji organizacij ZN, mednarodnih finančnih institucij in EU doseženi samo, če bodo v medsebojnem sodelovanju spodbujale svoje standarde, kot so enakost spolov, trajnostni razvoj, dostojno delo in liberalizacija trgovine.

4.5 Upravljanje finančnih institucij (**MDS, Svetovna banka, Odbor za finančno stabilnost**) je bilo v ospredju razprav o mednarodnem upravljanju svetovnega gospodarstva. Danes je regulacija finančnih trgov, ki morajo postati preglednejši, potrebna bolj kot kdajkoli prej, saj ustreznih ukrepov ni več možno sprejemati zgolj na nacionalni ravni. Za večjo učinkovitost mednarodnih organizacij pri preprečevanju prihodnjih kriz EESO podpira enakomerno povečanje njihovih pristojnosti za regulacijo finančnih trgov na mednarodni ravni, ne da bi postale prekomerno omejujoče, utesnjujoče in birokratske. EESO podpira večjo regulacijo na evropski in mednarodni ravni na naslednjih področjih: povečanje rezerv, ureditev *hedge* skladov, odpravljanje davčnih zatočišč, odvrčanje od previsokih in neprimernih prejemkov, zmanjšanje tveganja finančnega vzvoda in nadnacionalna konsolidacija nadzornih organov, če omenimo samo nekaj zadev.

4.6 Potrebno je več mednarodnega sodelovanja pri odpravljanju vpliva finančne krize na realno gospodarstvo. Za varno svetovno gospodarstvo je potrebna obsežnejša regulacija, ki bi v večji meri temeljila na vrednotah. Nemška kanclerka Angela Merkel je dala pomembno pobudo. Na srečanju STO, Svetovne banke (SB), MDS, MOD in OECD je predlagala Listino za trajnostno gospodarsko upravljanje⁽³⁾, ki bi postavila temelje za **usklajene politike za doseg skupnih ciljev**, pri čemer bi vsaka organizacija delovala na podlagi lastnega mandata. Na podlagi te listine so voditelji držav skupine G20 v Pittsburghu

oblikovali „temeljne vrednote za trajnostno gospodarsko dejavnost“, v katerih opredeljujejo svojo odgovornost do različnih interesnih skupin (potrošnikov, delavcev, vlagateljev in podjetnikov), da povečajo blaginjo ljudi z usklajenimi ekonomskimi, socialnimi in okoljskimi strategijami. OECD je pripravil „svetovni standard za 21. stoletje“, ki temelji na obstoječih standardih OECD za upravljanje družb, večnacionalna podjetja, boj proti korupciji in davčno sodelovanje⁽⁴⁾. Stiglitzeva komisija priporoča ostre ukrepe za preprečevanje upadajočega povpraševanja, ustvarjanje novih delovnih mest in doseganje razvojnih ciljev novega tisočletja. **EESO Evropski uniji in njenim državam članicam priporoča, da te pobude podprejo.**

4.7 Osrednjo vlogo v tej novi strukturi upravljanja bo imela **MOD**. Njeni temeljni delovni standardi in načelo dostojnega dela in trajnostnih podjetij so smernice za reševanje krize zaposlovanja. Na 98. konferenci junija 2009 so tri sodelujoče strani MOD sprejele globalni pakt o delovnih mestih, ki je sveženj ukrepov, s katerimi naj bi obrnili trend upadanja zaposlovanja in rasti. EESO poziva EU, da spodbudi formalni dialog med mednarodnimi organizacijami na podlagi agende MOD za dostojno delo na področju zaposlovanja, razvoja podjetij, socialne zaščite, humanih delovnih razmer, stabilnih delovnih razmerij in pravic na delovnem mestu.

4.8 Za večjo usklajenost Odbor predlaga EU, da znotraj in zunaj EU spodbuja ratifikacijo posodobljenih konvencij MOD in izvajanje agende za dostojno delo. Odbor zlasti poziva k ratifikaciji in izvajanju konvencij, ki najbolj zadevajo agendo za dostojno delo, vključno s konvencijami o zdravju in varnosti pri delu, konvencijami o socialni varnosti in konvencijo št. 94 o določbah o delu v javnih pogodbah. Predpisi EU države članice ne odvezujejo od njihovih obveznosti iz ratificiranih konvencij MOD. EESO podpira poziv Evropskega parlamenta v svoji resoluciji z dne 26. novembra 2009, naj Komisija pripravi priporočilo, na podlagi katerega bi države članice ratificirale posodobljene konvencije MOD in dejavno prispevale k njihovem izvaajanju. Po tem, ko je sprejel mnenji o socialni razsežnosti globalizacije⁽⁵⁾ in o spodbujanju dostojnega dela za vse⁽⁶⁾, **EESO želi, da bi bil dejavno vključen v pripravo tega priporočila.**

4.9 Poleg tega EESO podpira vse pobude EU k sodelovanju pri posebnih vprašanjih med mednarodnimi organizacijami. Dobri primeri so sodelovanje med STO in MOD na področju zaposlovanja, sodelovanje med Svetovno banko in MOD glede vprašanj socialne varnosti ter sodelovanje med Svetovno banko in MDS pri izvaajanju temeljnih delovnih standardov. Posebej pomembna vprašanja so zaposlovanje mladih, mikrofinanciranje in socialna varnost.

⁽³⁾ Skupno sporočilo za javnost kanclerke Angele Merkel, 5. februar 2009, Berlin.

⁽⁴⁾ Angel Gurría, generalni sekretar OECD, Rim, 12. maj 2009.

⁽⁵⁾ UL C 234, 22.9.2005, str. 41.

⁽⁶⁾ UL C 93, 27.4.2007, str. 38.

5. Nov način upravljanja: večje upoštevanje interesov držav v razvoju

5.1 Države v razvoju in države v gospodarskem vzponu morajo imeti večjo vlogo v novih strukturah svetovnega upravljanja, ki jih bodo sprejele mednarodne organizacije. Vendar mora njihovo vključevanje temeljiti na predpisih ZN in spoštovanju človekovih pravic. Cilj zagotavljanja dostojnega dela in uvajanja temeljnih delovnih standardov MOD v države v razvoju in države v gospodarskem vzponu mora biti vodilo politik mednarodnih organizacij. Svetovna banka in MDS se morata preoblikovati, da bi povečala zastopanost in vlogo revnejših držav v svojih institucijah in postopkih.

5.2 Državam v razvoju je treba pomagati, da bi jim omogočili učinkovito sodelovanje v postopkih odločanja STO. Treba jih je pripraviti za aktivnejšo udeležbo v trgovinskih pogajanjih in spodbuditi, da izpopolnijo in izboljšajo svoje znanje na trgovinskem področju ter tudi svoje tehnične zmogljivosti in sposobnosti na področju povezovanja trgov. Državam v razvoju je treba dati nekaj legitimnega političnega prostora v trgovinskih odnosih.

5.3 Marca 2009 je MDS opravil analizo občutljivosti držav z nizkimi dohodki za negativne učinke svetovne finančne krize in recesije kot posledice krize⁽⁷⁾. Na podlagi ocen MOD bo v skrajno revščino potisnjenih več kot 200 milijonov ljudi, predvsem ljudi iz držav v razvoju in gospodarstev v vzponu. Število zaposlenih, ki živijo pod pragom revščine (s plačilom nižjim od dva ameriška dolarja na dan), se lahko poveča na 1,4 milijarde, s čimer bi se izničil napredek, ki je bil v zadnjem desetletju dosežen glede zmanjšanja revščine v svetu. Vse večja revščina bo najbolj prizadela ženske, saj je 60 % revnega prebivalstva na svetu ženskega spola. V takih okoliščinah si je treba še dodatno prizadevati za izpolnitev razvojnih ciljev tisočletja. **EESO poziva EU, naj učinkovito uveljavi svojo zavezo k izpolnitvi razvojnih ciljev tisočletja.**

6. Kakšno vlogo bi lahko imela EU pri spodbujanju novega načina upravljanja v posameznih mednarodnih organizacijah?

6.1 EU mora imeti na mednarodnem prizorišču posebno vlogo. Evropska unija je najpomembnejša izvoznica na svetu, največji donator pomoči državam v razvoju in referenčni trg za ves svet. Kljub temu nekatere raziskave kažejo, da EU izgublja svoj položaj v ZN⁽⁸⁾. EU v generalni skupščini dobiva manj podpore za svoje resolucije o človekovih pravicah kot pred

desetletjem zaradi vse večjega vpliva držav (kot sta Kitajska in Rusija), ki zavračajo vmešavanje v „notranje zadeve“⁽⁹⁾.

6.2 EU ima v sistemu svetovnega upravljanja velik interes. Model socialnega tržnega gospodarstva EU je edinstven in se je izkazal kot izredno prožen pri reševanju zapletenih problemov sedanje gospodarske krize. EU in njene institucije morajo sprejeti aktivne ukrepe za zaščito svojih interesov in spodbujanje svojih vrednot.

6.3 EU ima svoje predstavnike v vseh mednarodnih organizacijah, ki se ukvarjajo z upravljanjem svetovnega gospodarstva, na primer v okviru udeležbe držav članic v upravnih odborih teh organizacij, z usklajevanjem politik članic v teh organizacijah, z zastopstvom članice, ki vodi predsedstvo, ali neposredno v okviru predstavniškega statusa ES. EU ima v večini mednarodnih organizacij zgolj status opazovalke (z izjemo STO in FAO), tako da lahko vpliv uveljavlja zgolj na podlagi „mehke moči“. Čeprav sta „mehka moč“ in mreža dobrega imena EU morda učinkoviti, pa bi si morala EU aktivno prizadevati za sprejetje formalnih stališč, kadar je to mogoče. **EU bi morala za vse mednarodne organizacije razviti strategijo za povečanje svoje vloge in okrepitev svojih stališč, da bi spodbujali bolj učinkovito in pošteno upravljanje omenjenih organizacij.**

6.4 V MDS predstavljajo EU različni govorniki (predsednik EURIMF, ECB, predsednik Euroskupine, minister za finance predsedstva EU), pri čemer razhajanja med državami članicami glede finančnih in razvojnih vprašanj ne dopuščajo, da bi Evropa spregovorila z enotnim glasom. Evropska komisija ima sicer pristojnost, da na področju trgovinskih zadev zastopa EU, vendar pa niti 16 držav članic EU, ki ima isto valuto in je del svoji pristojnosti preneslo na ECB, ne more vedno sprejeti enotnega stališča glede drugih finančnih in gospodarskih zadev. Glede na čedalje večji pomen institucij Bretton Woods in zlasti MDS EESO poziva EU in njene institucije, naj izboljšajo svoje usklajevanje pri upravljanju teh institucij. Države članice EU imajo v MDS skupaj 32 % glasovalnih pravic, v primerjavi s 17 % pravic ZDA. Zmanjševanje vpliva manjših držav članic EU na račun gospodarstev v vzponu je mogoče nadomestiti z boljje usklajeno politiko EU.

6.5 EESO poziva EU, naj spodbudi MDS k spodbujanju politik, ki **zagotavljajo dostop do posojil** in financiranja, zlasti za MSP in kmete, saj v vseh nacionalnih gospodarstvih ti sektorji predstavljajo hrbtenico gospodarstva in zagotavljajo največ delovnih mest. EESO predlaga tudi, naj EU mednarodne finančne institucije pozove, da zagotovijo sredstva za države v razvoju za izvedbo proticikličnih ukrepov, pri tem pa se **izogibajo procikličnim pogojnim obvezam.**

⁽⁷⁾ MDS, Vpliv svetovne finančne krize na države z nizkimi dohodki, marec 2009.

⁽⁸⁾ Richard Gowan, Franziska Brantner: *A global Force for Human Rights? An audit of European Power at the UN European Council on Foreign Relations*, september 2008. www.ecfr.eu

⁽⁹⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 13.

6.6 Z letom 2000 je EU znatno povečala svoje finančne prispevke v Svetovni banki (241 milijonov EUR leta 2008). EESO se zaveda pomena Svetovne banke za izkoreninjenje revščine in EU priporoča, naj Svetovno banko spodbudi, da sprejme razvojne politike, ki vključujejo dostojno delo ter dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja in drugih javnih dobrin. **EESO poziva EU, naj podpre Svetovno banko pri financiranju načrtov za oživitev gospodarstva** za države, ki jih je prizadela sedanja finančna in gospodarska kriza, ki se osredotočajo na podporo trajnostnega razvoja podjetij, ustvarjanje delovnih mest, javne naložbe, aktivne politike trga dela, zagotavljanje osnovne socialne varnosti za vse, dodatne varnostne mreže za najranljivejše ter naložbe v okolju prijazno gospodarstvo.

6.7 Po novi Lizbonski pogodbi ima Evropski parlament pristojnost soodločanja na področju trgovinske politike. Za EESO je to nova priložnost za okrepitev sodelovanja s Parlamentom in Komisijo na področju trgovinskih zadev. EESO je pripravil več mnenj o trgovinskih zadevah in o potrebi po uskladitvi trgovinskih politik s socialno in okoljsko politiko EU. ⁽¹⁰⁾

6.8 EU porabi veliko časa za usklajevanje svojih pogledov in stališč v mednarodnih organizacijah, zaradi česar namenja manj časa in truda pridobivanju podpore svojim stališčem pri drugih članicah mednarodnih organizacij. Ena od nedavnih pozitivnih izjem je Konvencija ZN o pravicah invalidov. Organizacije civilne družbe lahko zagovarjajo skupno stališče. EESO ugotavlja, da je glasovanje držav članic EU čedalje bolj enotno, in poziva EU, naj se pripravi na enoten nastop in tako prepreči izgubo vpliva, ker članice niso soglasne. Upati je, da bo Lizbonska pogodba to izboljšala. Sprejetje nove Pogodbe, novi položaj visokega predstavnika in okrepljeno diplomatsko sodelovanje ponujajo priložnost za izboljšanje mednarodnega položaja EU.

6.9 Boljši način upravljanja mednarodnih organizacij z večjo usklajenostjo in zato tudi bolj učinkovito se začne doma. Politike EU v ZN in agencijah ZN, G20 in institucijah Bretton Woods bi morale upoštevati enaka načela in spodbujati enake cilje, in sicer v skladu s pooblastili in strukturo posameznih organizacij. Veliko več prizadevanj je potrebnih za razvoj skladnih politik v mednarodnih organizacijah. Politika EU o skladnosti za razvoj je pozitiven zgled. EESO se sklicuje tudi na skladnost med notranjimi in zunanjimi politikami v lizbonski strategiji ⁽¹¹⁾.

7. Večji obseg posvetovanja in vključevanja socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe

7.1 Sodelovanje socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe je temeljni pogoj za zaščito in spodbujanje vrednot, ki so bistvene za mednarodne organizacije. Za civilno družbo je način upravljanja v mednarodnih organizacijah zelo pomemben. V najnovejši krizi se je pokazalo, da civilna družba, tj. davkoplačevalci, zaposleni, potrošniki, varčevalci, lastniki hiš in podjetniki plačujejo visoko ceno za neustrezno in neučinkovito svetovno upravljanje.

7.2 Nova struktura upravljanja se izoblikuje na diplomatskih srečanjih na vrhu na visoki ravni. Ta proces ni preveč pregleden. Organizacije civilne družbe in socialni partnerji imajo omejen dostop do informacij o postopkih, še bolj omejen dostop pa do postopkov odločanja. Organizacije civilne družbe in sindikati poskušajo mobilizirati javno mnenje in lobirati pri svojih vladah, naj posredujejo njihove predloge za prihodnjo strukturo upravljanja svetovnega gospodarstva. Z nekaterimi poslovnimi krogi se posvetovanja izvedejo, drugi pa so izključeni. Glasu organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev moramo bolje prisluhniti v okviru političnega procesa EU v sodelovanju z mednarodnimi organizacijami.

7.3 Na voljo so številni primeri dobre prakse vključevanja civilne družbe v upravljanje mednarodnih organizacij na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni. Na mednarodni ravni izstopa primer MOD. Predstavniki delodajalcev in zaposlenih ter vlad v vseh institucijah MOD so enakovredno zastopani pri upravljanju, odločanju, določanju standardov ali nadzoru. Svetovalni odbor za podjetja in industrijo (BIAC – *Business and Industry Advisory Council*) ter svetovalni odbor za sindikate (TUAC – *Trade Union Advisory Council*) pri OECD sta prav tako primera institucionalnega posvetovanja s socialnimi partnerji. Vse druge mednarodne organizacije imajo bolj zadržan odnos do posvetovanj s socialnimi partnerji in drugimi organizacijami civilne družbe, kot je na primer odnos do posvetovalnega statusa nevladnih organizacij pri ZN, ali pa se z njimi sploh ne posvetujejo kot v primeru skupine G20. Učinkovito upravljanje mednarodnih organizacij bo okrepljeno z institucionalizacijo vključevanja predstavniških organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev na pregleden način. Mednarodne organizacije lahko postanejo učinkovitejše, če v okviru njihovih mehanizmov spremljanja in nadzora ter sistemov zgodnjega opozarjanja sodelujejo organizacije civilne družbe in socialni partnerji.

7.4 EESO od EU pričakuje, da bo organizacije civilne družbe in socialne partnerje vključila v pripravo svojih politik in stališč v zvezi z novim načinom upravljanja mednarodnih organizacij. Poleg tega Odbor od EU pričakuje, da bo v mednarodnih organizacijah spodbujala odprtost za posvetovanje s civilno družbo in socialnimi partnerji v okviru razprave o njihovih

⁽¹⁰⁾ UL C 211, 19.8.2008, str. 82.

⁽¹¹⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 41.

upravljaljskih strukturah. **Koristno posvetovanje vključuje preglednost in enostaven dostop do dokumentov v časovnem okviru, ki omogoča, da se upoštevajo in vključijo stališča zainteresiranih strani.**

7.5 EESO pričakuje da bo EU (Evropska komisija in države članice) spodbujala in pospeševala boljše posvetovanje organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev v prihodnjem upravljanju mednarodnih organizacij.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prometni politiki na Zahodnem Balkanu

(2010/C 354/08)

Poročevalec: **g. ZOLTVÁNY**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

„Prometna politika na Zahodnem Balkanu.“

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. marca 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 132 glasovi za, 2 glasovoma proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila**1.1 Priporočila Evropski uniji (Evropski komisiji)**

- nadaljevati je treba širitveni proces;
- pospešiti je treba proces liberalizacije vizumskega režima za Albanijo ter Bosno in Hercegovino, da bodo lahko državljani teh držav brez vizumov potovali v države schengenskega območja. S Kosovom ⁽¹⁾ je treba začeti pogajanja o tem vprašanju;
- izkoristiti je treba vse razpoložljive vire financiranja, da bo mogoče čim bolj povečati vlaganja v infrastrukturne projekte, in se pri tem opreti na novoustanovljeni naložbeni okvir za Zahodni Balkan;
- socialna razsežnost mora pri izvajanju pogodbe o ustanovitvi prometne skupnosti ostati prednostna naloga. Treba je podpreti socialni forum, da bo postal učinkovito orodje za boljši sektorski socialni dialog na regionalni ravni;
- podpirati je treba prizadevanja za okolju prijaznejše načine prevoza, kot so npr. celinske plovne poti in železniške povezave na Zahodnem Balkanu;
- pri razvijanju skupne prometne politike je treba upoštevati ocene socialno-ekonomskih vplivov prometnih omrežij;
- podpirati je treba posodabljanje ključnega regionalnega prometnega omrežja v skladu s potrebami;
- ključno regionalno prometno omrežje v Jugovzhodni Evropi je treba pri pregledu politike omrežja TEN-T obravnavati kot bodoči del omrežja TEN-T in tako podpreti nadaljnje vključevanje Zahodnega Balkana v EU;
- začeti je treba študijo o zaposlovanju v državah Zahodnega Balkana, ki so pogodbenice prometne skupnosti. Razvoju programov usposabljanja za delodajalce in delojemalce je

tudi treba nameniti ustrezno pozornost, da se bosta lahko obe skupini bolje odzivali na spremembe na trgu dela;

- sekretariatu prometne skupnosti je treba dati na razpolago dovolj kadrov, usposobljenih za socialne zadeve in socialni dialog.

1.2 Priporočila Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru

- skupni posvetovalni odbor mora s svojim delom spodbujati socialne partnerje iz držav Zahodnega Balkana k aktivni udeležbi v socialnem dialogu tako na državni kot na regionalni ravni;
- organizirati je treba konferenco o prometni politiki na Zahodnem Balkanu, ki bi se je udeležili predstavniki organizacij civilne družbe iz držav Zahodnega Balkana ter predstavniki Evropske komisije in EESO;
- opredeliti je treba mehanizme za vzpostavitev in institucionalizacijo prihodnjega sodelovanja z regionalnim socialnim forumom, ki naj bi bil ustanovljen v skladu s pogodbo o ustanovitvi prometne skupnosti.

1.3 Priporočila vladam držav Zahodnega Balkana

- okrepiti je treba regionalno sodelovanje na področju prometne politike in prometne infrastrukture;
- poskrbeti je treba za učinkovito načrtovanje javnih vlaganj, ki so v regionalnem interesu, v prometni sektor in v njem povečati obseg krepitve zmogljivosti;
- izvesti je treba potrebne reforme in pospešiti proces sprejemanja pravnega reda (*acquis communautaire*);
- izkoristiti je treba priložnosti za zasebno financiranje/sofinanciranje prednostnih in dopolnilnih projektov (javno-zasebno partnerstvo) ter zanje ustvariti primerne pogoje;

⁽¹⁾ V skladu z Resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244/1999.

- izboljšati je treba preglednost javnih naročil;
- izboljšati je treba upravljanje meja in povečati pretočnost mejnih prehodov, da bo mogoče pospešiti regionalni promet in izboljšati njegovo kakovost;
- na regionalni ravni je treba razviti skladne politike za spodbujanje intermodalnega prevoza in uvajanje inteligentnih prometnih sistemov;
- še naprej je treba izboljševati odnose s sosednjimi državami in reševati odprta dvostranska vprašanja;
- aktivno je treba sodelovati pri razvoju strategije za Donavo, ki se pravkar pripravlja, da bo mogoče izkoristiti prednosti skupnih infrastrukturnih projektov s članicami EU in sosednjimi državami;
- socialne partnerje in predstavnike drugih ustreznih organizacij civilne družbe je treba vključiti v proces razvoja regionalne prometne politike in doseči zблиžanje politik zaposlovanja z reformami.

2. Ozadje mnenja

2.1 Vloga prometa in infrastrukture pri regionalnem sodelovanju na Zahodnem Balkanu velja za glavni dejavnik v skupnem gospodarskem, družbenem in okoljskem razvoju regije Zahodnega Balkana. Razvoj ključnega regionalnega prometnega omrežja v Jugovzhodni Evropi (ključno omrežje) je za države Zahodnega Balkana odlična priložnost, da združijo interese in si prizadevajo za gospodarsko in družbeno koristne rešitve, ki so poleg tega tudi okolju prijazne in koristijo celotni regiji. Z gospodarskega vidika izvajanje regionalnih infrastrukturnih projektov ugodno vpliva na razvoj regionalnih gospodarstev, pripomore k odpiranju njihovih trgov za nove poslovne pobude in omogoča učinkovitejšo trgovinsko izmenjavo med državami v regiji. Razvoj regionalnega prometnega omrežja pomaga vladam držav Zahodnega Balkana predvsem v boju proti visoki stopnji brezposelnosti in s tem spodbuja gospodarski razvoj celotne regije. Boljše priložnosti za delo in večja mobilnost delovne sile prispevajo tudi k družbenemu razvoju. Regionalno prometno omrežje prav tako pomaga poglobiti čezmejno sodelovanje in stike med ljudmi. Promet ima precejšen vpliv na okolje, zato je bistveno, da se pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja upoštevajo okoljska vprašanja.

Razvoj regionalnega prometnega omrežja ima tudi pomembno politično razsežnost. Z razvojem infrastrukturnih projektov lahko vlade držav Zahodnega Balkana skupaj z drugimi sodelujočimi akterji dokažejo svojo pripravljenost za premostitev dvostranskih napetosti in težav iz bližnje preteklosti. Razvoj

regionalnega prometnega omrežja zato prispeva k regionalnemu povezovanju držav Zahodnega Balkana.

2.2 Vloga Evropske unije pri razvoju prometne politike na Zahodnem Balkanu

2.2.1 EU ima na Zahodnem Balkanu neposreden interes, saj ta regija leži sredi Evrope. Vse države Zahodnega Balkana so bodisi kandidatke bodisi potencialne kandidatke za članstvo v EU, ta cilj pa bodo dosegle, ko bodo izpolnjevale vsa merila in pogoje za članstvo. Regionalno sodelovanje je eden od pogojev za uspešno vključitev teh držav v Evropsko unijo in je zato bistven del stabilizacijsko-pridružitvenega procesa. EU si zato prizadeva podpirati razvoj regionalnih projektov, vključno s ključnim regionalnim prometnim omrežjem, ki ima pri tem bistveno vlogo.

2.2.2 EU meni, da je promet najbolj primerno in ustrezno področje za učinkovito regionalno sodelovanje, in je zato prepričana, da ima lahko prometna politika na Zahodnem Balkanu daljnosežen učinek in da je z njo mogoče spodbuditi prilagajanje regije pravnemu redu Unije. Če upoštevamo dejstvo, da prek Zahodnega Balkana potekajo štirje od desetih vseevropskih prometnih koridorjev, je pomen prometne politike še toliko večji. Prometna politika EU v regiji ima tri glavne cilje. Prvi je izboljšati in posodobiti prometno omrežje v Jugovzhodni Evropi v korist družbenega in gospodarskega razvoja. Drugi je izboljšati promet v omrežju z mehкими/horizontalnimi ukrepi. Tretji je pomagati regiji, da področje prometa uskladi s pravnim redom Unije. EU se z državami Zahodnega Balkana trenutno pogaja o pogodbi o ustanovitvi prometne skupnosti (glej točko 4.3), da bi te prednostne naloge lahko izvajali.

3. Opis ključnega regionalnega prometnega omrežja

Ključno omrežje je v Memorandumu o soglasju o razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja v Jugovzhodni Evropi opredeljeno kot večmodalno omrežje, ki ga sestavljajo cestne, železniške in celinske vodne povezave med sedmimi sodelujočimi državami Zahodnega Balkana – Albanijo, Bosno in Hercegovino, Hrvaško, Nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo, Črno goro, Srbijo in Kosovim⁽²⁾ – in določena morska in rečna pristanišča ter letališča.

Ključno cestno in železniško omrežje je sestavljeno iz koridorjev in prometnih poti. Koridorji se prekrivajo z že vzpostavljenimi vseevropskimi koridorji V, VII, VII in X, ki zagotavljajo mednarodne povezave z EU. Prometne poti, od teh je sedem cestnih in šest železniških, dopolnjujejo ključno omrežje, njihov namen pa je med seboj povezati glavna mesta v regiji ter ta mesta povezati tudi s sosednjimi državami. Namenjene so tudi povezovanju večjih mest v regiji, dostopu do pristanišč (in letališč), ki so del ključnega omrežja, in zagotavljanju zadostne povezanosti z oddaljenimi območji v regiji. Ključno omrežje celinskih plovnihi poti sestavlja koridor VII (reka Donava) in reka Sava.

⁽²⁾ V skladu z Resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244/1999.

3.1 Ključno cesto omrežje

Skupna dolžina ključnega cestnega omrežja je 5 975 km; koridorji so dolgi 3 019 km, prometne poti pa 2 956 km. Podatki, ki so bili posredovani Prometnemu observatoriju za Jugovzhodno Evropo (SEETO), kažejo, da je 13,2 % ključnega cestnega omrežja v slabem ali zelo slabem stanju, medtem ko je skoraj 87 % cest v srednje do zelo dobrem stanju. ⁽³⁾

Cestni sektor je prevladujoč, zato mu je namenjenih tudi največ sredstev. Da bi zmanjšali zamude, zastoje in onesnaževanje ter izboljšali varnost, bo treba izboljšati kakovost cest. Čeprav si sodelujoče države prizadevajo za novo in strožjo zakonodajo, ostaja varnost v cestnem prometu ena večjih težav ⁽⁴⁾. Glede na podatke o varnosti v cestnem prometu je stanje v Jugovzhodni Evropi zaskrbljujoče, saj se zaradi nakopičenega učinka preizkusnih vlaganj, nezadostnega vzdrževanja in pomanjkljivega izvajanja predpisov število žrtev nenehno povečuje.

3.2 Ključno železniško omrežje

3.2.1 Skupna dolžina ključnega železniškega omrežja je 4 615 km; koridorji so dolgi 3 083 km, prometne poti pa 1 532 km. V dobrem stanju je samo 15 % ključnega železniškega omrežja, medtem ko je 19 % omrežja v slabem ali zelo slabem stanju. ⁽⁵⁾

3.2.2 Med vsemi načini prevoza so železnice najšibkejši člen. Analiza dostopnosti je pokazala, da je med istima točkama začetka in konca poti čas prevoza po železnici do 200 % daljši kot po cesti. Železniška infrastruktura je v vseh državah Zahodnega Balkana nezadostno razvita. Zato bodo v vseh državah v regiji potrebna obsežna vlaganja v železnice, v prihodnosti pa bo izziv tudi prestrukturiranje železniških podjetij, za katera pogosto velja, da imajo preveč zaposlenih.

3.3 Drugi načini prevoza (celinske plovne poti, pristanišča na celinskih vodah, morska pristanišča)

3.3.1 Skupna dolžina reke Donave (koridor VII) ⁽⁶⁾ na ozemlju Hrvaške in Srbije je 588 km, medtem ko je plovni del reke Save dolg 593 km. Ključno omrežje vključuje tudi sedem morskih in dve rečni pristanišči ⁽⁷⁾. Donava je – z izjemo

približno 30 km – povečini v dobrem stanju, medtem ko je stanje reke Save precej slabše ⁽⁸⁾.

3.3.2 Celinske plovne poti so okolju najbolj prijazen in najcenejši način prevoza, njihova pomanjkljivost pa je počasnost.

3.3.3 Intermodalni prevoz je omejen, trenutno predvsem na kopenski prevoz ladijskih zabojnikov med pristanišči, obstoječi intermodalni terminali pa se še vedno premalo uporabljajo. Kljub temu bi lahko intermodalni prevoz v okviru ključnega omrežja dosegel okoli 10-odstotni delež, ki pa se bo do leta 2015 predvidoma dvignil za 15 %.

3.3.4 Lahko bi dejali, da z izvajanjem nacionalnih prometnih strategij in sprejemanjem nove zakonodaje in predpisov, skladnih s pravnim redom Unije na področju prometa in njeno prometno politiko, vse države v regiji nenehno dosegajo napredek pri reformi prometnega sektorja. Države se na splošno zavedajo, da bi morale biti reforme v skladu z regionalnim interesom, kar pomeni, da ne bi smele ustvarjati razlik, ki bi utegnile zavirati razvoj in učinkovito upravljanje ključnega omrežja. Podobno kot za proces vključevanja v EU tudi v tem primeru velja, da so nekatere države dosegle večji, druge pa manjši napredek.

4. Okvirni dokumenti in institucionalni dogovori

4.1 Skupna prometna politika na Zahodnem Balkanu izhaja iz časa Pakta stabilnosti za Jugovzhodno Evropo iz leta 1999. Kot je navedeno zgoraj, EU meni, da je regionalno sodelovanje nujno za prihodnje članstvo držav Zahodnega Balkana v EU in tudi pogoj za razvoj regionalne prometne politike. EU zato te države spodbuja, naj začnejo sodelovati v okviru regije in izboljšajo usklajevanje na področju skupne prometne politike. Leta 2004 so Evropska komisija in sodelujoče države v regiji podpisale memorandum o soglasju za razvoj ključnega regionalnega prometnega omrežja, da bi spodbudile razvoj prometne infrastrukture v Jugovzhodni Evropi. Posledično so razne forume, vključene v dejavnosti v zvezi z regionalno prometno infrastrukturo, nadomestili trije glavni usklajevalni organi. Strateške odločitve se sprejemajo na letnem srečanju ministrov, izvajanje memorandumov o soglasju usklajuje usmerjevalni odbor, Prometni observatorij za Jugovzhodno Evropo (SEETO) pa opravlja funkcijo stalnega sekretariata ⁽⁹⁾. Memorandum o soglasju sodelujoče strani zavezuje k skupnemu razvoju in izvajanju večletnega drsečega akcijskega načrta za obdobje petih let. Memorandum o soglasju ima pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju okvira za usklajen proces priprave pogodbe o ustanovitvi prometne skupnosti z državami Zahodnega Balkana.

⁽³⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan, SEETO, december 2008, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc

⁽⁴⁾ Poročilo Evropske zveze za ceste (European Road Federation) ter gospodarske zbornice Belgije, Luksemburga in Jugovzhodne Evrope: *Networks for Peace and Development* (2006), http://www.erf.be/index.php?option=com_content&view=article&id=157%3Anetworks-for-peace-and-development&catid=18&Itemid=31

⁽⁵⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan, SEETO, december 2008, www.seetoint.org/

⁽⁶⁾ Pomen reke Donave je priznan v strategiji za Podonavje, ki se trenutno pripravlja na ravni EU.

⁽⁷⁾ V ključno omrežje so vključena naslednja morska pristanišča: Reka, Split, Ploče, Dubrovnik (Hrvaška), Bar (Črna gora) ter Drač in Vlorë (Albanija). Obe rečni pristanišči sta v Srbiji, in sicer v Beogradu in Novem Sadu.

⁽⁸⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan, SEETO, December 2009, www.seetoint.org, www.seetoint.org/

⁽⁹⁾ Cilj observatorija SEETO je tudi spodbujanje sodelovanja pri razvoju glavne in pomožne infrastrukture v večmodalnem ključnem regionalnem prometnem omrežju v Jugovzhodni Evropi ter spodbujanje in izboljševanje lokalnih zmogljivosti za izvajanje investicijskih programov, upravljanje ter zbiranje in analiziranje podatkov o ključnem regionalnem prometnem omrežju; www.seetoint.org

4.2 Pogodba o ustanovitvi prometne skupnosti z državami Zahodnega Balkana, o kateri trenutno tečejo pogajanja, bo nadomestila obstoječi memorandum o soglasju. Cilj te pogodbe je vzpostaviti povezan trg za infrastrukturo ter sisteme in storitve prevoza po kopnem, celinskih plovnih poteh in morju, ki so tesno povezani z ustreznim notranjim trgov prevoza v Evropski uniji. Ustanovitev prometne skupnosti bi pospešila povezovanje sistemov prevoza v regiji in povezovanje s tovrstnimi sistemi v EU. Prometna skupnost bi poleg hitrejšega prilagajanja ustrezne zakonodaje, vključno z deli pravnega reda, ki se nanašajo na socialne zadeve, uporabnikom storitev prevoza in državljanom omogočila, da bi hitreje izkoristili ugodnosti pristopanja k EU. Prav tako bi upravljavcem in investitorjem v prometnem sektorju zagotovila pravno varnost ter s tem spodbudila in pospešila potrebne naložbe in gospodarski razvoj⁽¹⁰⁾.

4.3 Drugi cilji so vzpostaviti stabilen zakonodajni in tržni okvir, s katerim bi bilo mogoče privabiti naložbe v vse načine prevoza in sisteme za upravljanje prometa, povečati učinkovitost načinov prevoza, prispevati k bolj trajnostni strukturi načinov prevoza ter pri razvoju prometa upoštevati tudi družbeni napredek in skrb za okolje. Poudariti je treba še dejstvo, da pogodba v nekaterih državah Zahodnega Balkana ne bo začela veljati, dokler ne bodo uveljavile vseh potrebnih delov pravnega reda Unije.

5. Glavni izzivi za prometno politiko na Zahodnem Balkanu

Povezovanje infrastrukture je za države Zahodnega Balkana velik izziv. Čeprav sta prometna infrastruktura in spodbujanje prometa bistven element gospodarskega razvoja, socialne kohezije in povezovanja, bi lahko rekli, da so za regijo Zahodnega Balkana značilne ravno izjemna razdrobljenost prometnega sistema, izrabljenost prometne infrastrukture in neučinkovitost storitev prevoza. Da bi dosegli spremembo na tem področju, si bo treba prizadevati za ustrezno načrtovanje, zakonodajo in financiranje. Pri iskanju odgovorov na te izzive bi bilo treba kljub temu upoštevati, da ima regija Zahodnega Balkana veliko zgodovinskih, političnih, ekonomskih, socialnih in geografskih posebnosti, zato je mogoče izkušnje s širitvijo prometne politike EU na dvanajst novih držav članic uporabiti le v omejenem obsegu.

5.1 Načrtovanje

5.1.1 Povezovanje v prometnem sektorju temelji predvsem na harmonizaciji predpisov in usklajevanju pristojnih organov. V procesu razvoja regionalne prometne politike sodelujejo številni akterji, zato je treba aktivnosti ustrezno načrtovati in usklajevati.

⁽¹⁰⁾ Sporočilo za javnost: Commission proposes a Transport Community with the Western Balkans and takes further steps in strengthening cooperation with neighbouring countries in the transport sector, Brussels, 5. marec 2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/382&guiLanguage=en>

5.1.2 Zaradi izvajanja pravnega reda Unije morajo vlade držav Zahodnega Balkana na nacionalni ravni načrtovati in izvajati pomembne reforme v prometnem sektorju, pa tudi v sektorjih, ki so z njim povezani. Ta proces bi bilo treba dopolniti še z natančno oceno učinka.

5.1.3 Kot enega pomembnih vidikov učinkovitega razvoja prometne politike bi bilo treba omeniti tudi učinkovito načrtovanje javne porabe in sodelovanje z drugimi zainteresiranimi stranmi, vključno s socialnimi partnerji in mednarodnimi finančnimi institucijami.

5.1.4 S tem povezan izziv je tudi potreba po usklajevanju nacionalnih prometnih strategij z regionalnimi interesi in usklajevanju izvajanja projekta ključnega omrežja, kar bi pripomoglo k učinkovitemu upravljanju in razvoju ključnega omrežja.

5.1.5 Priprava večletnih drsečih akcijskih načrtov SEETO za razvoj ključnega regionalnega prometnega omrežja pa zahteva tudi učinkovito načrtovanje in usklajevanje dejavnosti na regionalni ravni. Takšno usklajevanje bo potrebno tudi v okviru regionalnega socialnega foruma, v katerem bodo sodelovali predstavniki socialnih partnerjev in drugih zainteresiranih strani iz držav Zahodnega Balkana, vključno z nevladnimi organizacijami.

5.2 Zakonodaja

5.2.1 Prilagajanje nacionalne zakonodaje pravnemu redu in standardom EU je v prometnem sektorju prednostna naloga. Pravni red na področju prometa je še posebno obsežen, saj pokriva dostop do trga, pa tudi socialne, tehnične, davčne, varnostne in okoljske zahteve. Države Zahodnega Balkana se tako soočajo z izzivom izvajanja in uveljavljanja obsežnega korpusa pravnega reda na področju prometa, ki ga sestavljajo številne uredbe, direktive in sklepi. Dodaten izziv je tudi selektivno prenašanje in izvajanje pravnega reda.

5.2.2 Zaradi velike razdrobljenosti so vprašanja, povezana z mejnimi prehodi, za regijo Jugovzhodne Evrope zelo pomembna. Vpliv čakalnih dob na mejnih prehodih na učinkovitost in konkurenčnost ključnega omrežja je trenutno precej velik. Sodelujoče države Zahodnega Balkana bi si morale bolj prizadevati za izboljšanje upravljanja meja in postopkov ter skrajšanje čakalnih dob.

5.2.3 Opozoriti je treba tudi na okoljske vidike, saj je pri razvoju infrastrukturnih projektov upoštevanje okoljskih standardov vse bolj v ospredju. Okoljska zakonodaja je pomemben del pravnega reda Unije, zato njeno izvajanje niti ni vprašljivo. Kljub temu pa lahko rečemo, da imajo države Zahodnega Balkana resne težave z izvajanjem okoljske zakonodaje.

5.3 Financiranje

5.3.1 Razvoj in vzdrževanje prometnih omrežij zahtevata finančna sredstva, ki jih javni sektor ne more zagotoviti. Zato je usklajenost med donatorji zelo pomembna. Poleg EU bi morale tudi mednarodne finančne institucije, kot so Evropska banka za obnovo in razvoj, Svetovna banka, Evropska investicijska banka, Razvojna banka Sveta Evrope, in donatorji na bilateralni ravni usklajevati svoje dejavnosti in zagotoviti potrebna finančna sredstva, vlade držav Zahodnega Balkana pa bi lahko prometna omrežja financirale tudi s pomočjo javno-zasebnih partnerstev (JZP).

5.3.2 Pomen JZP je bil izpostavljen na ministrski konferenci septembra 2009 v Sarajevu. V ministrski izjavi so sodelujoči ne le priznali in pozdravili pomembno vlogo zasebnega sektorja pri razvoju infrastrukture, ampak tudi potrdili, da je treba razviti institucionalni in zakonodajni okvir, ki bi zasebnemu sektorju prek javno-zasebnega partnerstva omogočil sodelovanje v infrastrukturnih projektih. Poleg tega so se zavzeli za razvoj infrastrukturnih projektov na regionalni ravni in podprli ustanovitve Omrežja za javno-zasebna partnerstva v Jugovzhodni Evropi ⁽¹¹⁾. Ta izjava je dober okvir za izboljšanje razvoja infrastrukturnih projektov z JZP v regiji. Kljub temu bodo za njeno izvajanje potrebne reforme, vključno z reformo zakonodajne in regulativne ureditve, in dejavna podpora mednarodnih partnerjev, tj. Evropske komisije, mednarodnih finančnih institucij in donatorjev na bilateralni ravni, v obliki tehnične in finančne pomoči.

5.3.3 Eden izmed pomembnih ukrepov, ki naj bi zagotovili tesnejše sodelovanje med mednarodnimi finančnimi institucijami, donatorji na bilateralni ravni in Evropsko unijo, je tudi naložbeni okvir za Zahodni Balkan. Ta je bil vzpostavljen decembra 2009, sestavljata pa ga skupni mehanizem nepovratne pomoči in skupni mehanizem posojanja, ki sta namenjena financiranju prednostnih projektov na Zahodnem Balkanu, med katerimi imajo infrastrukturni projekti osrednjo vlogo ⁽¹²⁾.

6. Ekonomske in socialne posledice/vloga civilne družbe

Razvoj regionalnih prometnih omrežij je tako za delodajalce kot delojemalce hkrati priložnost in izziv, udeležba obeh skupin pa je bistvena za uspešno izvedbo katerega koli infrastrukturnega projekta. Kljub temu bi lahko dejali, da niti organizacije delodajalcev niti sindikalne organizacije svoje vloge socialnih partnerjev v odnosu do institucij EU, mednarodnih donatorjev in finančnih institucij ne izkoriščajo učinkovito. Po drugi strani je uspešnost obnove infrastrukture in reform, ki so s tem povezane, močno odvisna od široke podpore in njihovega vsesploš-

nega sprejetja. Brez aktivne udeležbe organizacij civilne družbe tega ne bi bilo mogoče doseči. Zato bi moral biti dialog s socialnimi partnerji in akterji civilne družbe bistven del priprave katere koli politike na Zahodnem Balkanu, vključno s prometno politiko. Vendar pa države Zahodnega Balkana nimajo dolge tradicije na področju socialnega in civilnega dialoga, njihovi mehanizmi posvetovanja so nezadostno razviti, njihovo pojmovanje partnerstva pa pomanjkljivo. Zato bi bilo treba vlade držav Zahodnega Balkana spodbujati, naj predstavnikom socialnih partnerjev in drugih ustreznih organizacij civilne družbe omogočijo aktivno udeležbo v procesu razvoja regionalne prometne politike in priprave strategij za reforme.

6.1 Organizacije delodajalcev

6.1.1 Promet je eden izmed sektorjev, v katerih se v regiji največ zaposluje. Zato bi morali biti delodajalci vključeni v pripravo politik in izvajanje reform, ki koristijo njihovim podjetjem, delojemalcem in državljanom njihovih držav. Sektorske organizacije za promet in posamezni delodajalci so prav tako vključeni v pogajanja o prednostnih ciljih nacionalnih in regionalnih prometnih omrežij in analizo njihovega vpliva na spodbujanje mobilnosti, ustvarjanja in ohranjanja delovnih mest ter splošnih koristi za nacionalna gospodarstva.

6.1.2 Organizacije delodajalcev imajo v državah v regiji različno prepoznavnost in vpliv. Njihov položaj je na splošno dokaj šibak, predvsem zaradi nezadostne sposobnosti notranje mobilizacije ter težav pri zagotavljanju učinkovite zastopnosti in uveljavljanju interesov v razmerju do vlad in drugih zainteresiranih strani.

6.1.3 Treba bo okrepiti zastopanost in analitične sposobnosti članov organizacij delodajalcev, kar bi lahko prineslo koristi ne le posameznim državam, temveč tudi EU.

6.2 Sindikalne organizacije

6.2.1 Promet je eden izmed sektorjev, ki v regiji zagotavljajo največ delovnih mest. V večini držav so socialne razmere in razmere na trgu dela negotove, hkrati pa se soočajo s trajno visoko brezposelnostjo, velikim deležem revščine in preseljevanja v aktivni populaciji ter imajo preobremenjene sisteme socialne varnosti. Železniški sektor je v enem desetletju v povprečju izgubil 50 % delovne sile ⁽¹³⁾. Reforma železnic, ki naj bi jo izvedle vse države, pomeni zmanjšanje števila zaposlenih, privatizacijo prevoznikov tovora in ukinitve nedobičkonosnih krajevnih povezav ⁽¹⁴⁾. Načrti za liberalizacijo železniškega prevoza bodo zato vplivali na zaposlovanje in delovne pogoje.

⁽¹¹⁾ Ministrska izjava o javno-zasebnih partnerstvih za razvoj infrastrukture v Jugovzhodni Evropi, 25. september 2009.

⁽¹²⁾ Introducing the Western Balkans Investment Framework, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/western-balkans-conference/wbif-a4-def_en.pdf; Western Balkans Investment Framework launched, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/09/246&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹³⁾ ETF – European Transport Federation, The social impact of EU transport infrastructure policy, 2005. Prispevek v okviru javnega posvetovanja.

⁽¹⁴⁾ World Bank, Railway Reform in the Western Balkans. Neobjavljen dokument. World Bank, Washington, D. C., 2005.

6.2.2 Zmanjšanje števila delovnih mest vpliva tudi na pristaniški sektor, skupnosti, ki so od njega odvisne, in domače gospodarstvo. Do podobnega zmanjšanja števila delovnih mest je prišlo tudi v sektorju prevoza po celinskih plovnih poteh.

6.2.3 Sindikalne organizacije imajo skupaj z drugimi socialnimi partnerji pomembno vlogo pri ocenjevanju učinka razvoja ključnega regionalnega prometnega omrežja na zaposlovanje. Regionalni sindikati s področja prometa so se pod okriljem Evropske federacije delavcev v prometu tako na ravni EU kot na nacionalni ravni zavzemali za vključitev ocene socialnega učinka v celoten proces strateškega načrtovanja in izvajanja pogodbe o ustanovitvi prometne skupnosti⁽¹⁵⁾. Sindikalne dejavnosti se osredotočajo tudi na zbliževanje politik zaposlovanja in reform.

6.3 Druge zainteresirane skupine

Razvoj infrastrukture ima velik vpliv na okolje. Varovanje okolja je zato pomemben del tega procesa in bi ga bilo treba upoštevati pri načrtovanju in razvoju infrastrukturnega omrežja. Pri tem imajo pomembno vlogo okoljevarstvene organizacije, med katerimi ima posebno mesto Regionalni center za okolje za Srednjo in Vzhodno Evropo (REC). Poslanstvo tega centra je zagotavljanje pomoči pri reševanju okoljskih problemov v regiji, njegov glavni cilj pa spodbujanje sodelovanja med nevladnimi organizacijami, vlada, podjetji in drugimi zainteresiranimi stranmi s tega področja ter podpiranje izmenjevanja informacij in vključitve javnosti v sprejemanje odločitev v zvezi z okoljem.

REC je skupaj s še eno pomembno regionalno pobudo, Svetom za regionalno sodelovanje, sklenil dogovor o izvajanju okvirnega programa *Načrt za okoljsko sodelovanje v Jugovzhodni Evropi*. Ta vključuje vrsto tematskih konferenc na visoki ravni, ki bi potekale štirikrat na leto.

Razvoj infrastrukture je poleg okoljevarstvenih organizacij pomemben predvsem za potrošniške organizacije iz celotne regije, pa tudi za najrazličnejše nevladne organizacije, ki delujejo na področju lokalnega razvoja, in združenja, ki spodbujajo uporabo avtomobilov, denimo avtomobilska združenja.

7. Vloga EESO pri razvoju prometne politike na Zahodnem Balkanu

Za države Zahodnega Balkana je značilno, da nimajo dolge tradicije na področju socialnega dialoga, hkrati pa so njihovi mehanizmi posvetovanja med socialnimi partnerji nezadostno razviti. Sodelovanje socialnih partnerjev v reformnem procesu je zato bistven pogoj za oblikovanje trajnostne regionalne prometne politike na Zahodnem Balkanu. EESO lahko z nasveti pomembno prispeva h krepitvi socialnega dialoga v regiji, tudi med forumom civilne družbe Zahodnega Balkana. Pomaga lahko pri iskanju partnerjev med organizacijami civilne družbe iz posameznih držav Zahodnega Balkana ter pri krepitvi zmogljivosti teh organizacij in njihovih članov. Poleg tega lahko njegove izkušnje pomenijo dodano vrednost pri ustanavljanju regionalnega socialnega foruma v sklopu pogodbe o ustanovitvi prometne skupnosti.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Evropska federacija delavcev v prometu (ETF) že od leta 2003 usklajuje sindikalne dejavnosti s člani iz Jugovzhodne Evrope. ETF pokriva naslednje sektorje: cestni promet, železniški promet, morski promet, promet po celinskih plovnih poteh in letalski promet. V pristaniškem sektorju socialni dialog na evropski ravni ne obstaja.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o organizacijah civilne družbe in predsedstvu Sveta EU (mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 354/09)

Poročevalec: g. BARABÁS

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 25. marca 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Organizacije civilne družbe in predsedstvo Sveta EU.

Pododbor, zadolžen za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejel 12. januarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 156 glasovi za, 2 glasovoma proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Lizbonska pogodba je začela veljati 1. decembra 2009 in prinaša pomembne spremembe institucionalnega okvira Evropske unije, s tem ko uvaja novo funkcijo stalnega predsednika Evropskega sveta. Lizbonska pogodba je tudi ustvarila pravno podlago za „trojko predsedstev“⁽¹⁾, v okviru katere tri države članice na podlagi vnaprej dogovorjenega programa v obdobju 18 mesecev opravljajo posebne naloge predsedovanja Svetu EU.

1.2 Za civilno družbo ima člen 11 Lizbonske pogodbe poseben pomen. Ta člen predvideva okrepitev participativne demokracije, pospešitev in institucionalizacijo dialoga z državljanji, poglobljeno posvetovanje v okviru priprave politik EU ter državljansko pobudo. Vse to prispeva k povečanju pomena civilnega dialoga.

1.3 Namen tega dokumenta je preučiti vprašanja iz zgornjih točk. Zato poudarja posebno vlogo EESO kot institucionalnega predstavnika organizirane civilne družbe na evropski ravni, predstavlja predloge za krepitev te vloge, hkrati pa izraža podporo določbam Lizbonske pogodbe, ki naj bi zagotovile učinkovitejše in preglednejše delovanje ter večjo legitimnost EU.

2. Novi „trojki predsedstev“ naproti

2.1 Sedanje predsedstvo, ali natančneje, sedanje predsedstvo Sveta Evropske unije, ni novost, saj to nalogo vsakih šest mesecev prevzame ena od držav članic Unije. V tem obdobju

je predsedujoča država „podoba in glas“ EU, opredeljuje strategije ter ima vlogo in naloge organizatorja in predstavnika.

2.2 Naloge predsedstva vključujejo veliko odgovornost in temeljijo na delu celotne vlade. Država članica med predsedovanjem ne sme zastopati svojih nacionalnih interesov.

2.3 S Sklepom Sveta z dne 15. septembra 2006 o sprejetju poslovnika Sveta (2006/683/ES) so bile spremenjene določbe o predsedovanju, s čimer je bila zagotovljena potrebna podlaga za uvedbo sistema „trojke predsedstev“. Ta poslovnik določa, da tri predsedstva, ki predsedujejo v obdobju osemnajstih mesecev – v tesnem sodelovanju in ob posvetovanju z Evropsko komisijo – pripravijo osnutek programa za dejavnosti Sveta za to obdobje.

2.4 Kakšna je prednost te nove oblike predsedovanja? Novi sistem ohranja značilnosti šestmesečnega predsedovanja, ki predsedujočim državam pušča nekaj manevrskega prostora. Program, ki ga „trojka“ pripravi skupaj, obenem prispeva k boljšemu sodelovanju med državami članicami, ki tako lahko zagotovijo večjo kontinuiteto in skladnost politik EU, s tem pa tudi delovanja Skupnosti.

2.5 Prva taka skupina predsedstev („trojka“), ki so jo sestavljale Nemčija, Portugalska in Slovenija, je predsedstvo prevzela 1. januarja 2007; v obdobju od 1. julija 2008 do 31. decembra 2009 jo je nasledila „trojka“, ki so jo sestavljale Francija, Češka in Švedska. Vendar se ocenjuje, da so pri delu teh „trojk“ zaradi različnih razlogov, predvsem zaradi odsotnosti pravne podlage, nacionalni interesi in želje prevladovali nad skupnimi stališči („trojke“).

⁽¹⁾ „Svetu [...] predsedujejo vnaprej določene skupine treh držav članic za obdobje 18 mesecev.“ (UL C 115, 9.5.2008, stran 341; Izjava o členu 16(9) Pogodbe o Evropski uniji o sklepu Evropskega sveta o predsedovanju v Svetu, člen 1(1)). Običajno se govori o „trojki predsedstev“.

2.6 Naloge „trojke predsedstev“ so po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe prevzele Španija, Belgija in Madžarska, in sicer 1. januarja 2010. Trojka bo delovala na podlagi delovnega programa, ki ga je Evropski svet sprejel na zasedanju 17. decembra 2009. Ta zelo ambiciozni program obsega različna področja. Eden od ključnih dejavnikov zagotavljanja uspešnega predsedovanja je sestava „trojke“: velika in/ali ustanovna država članica, tj. država z določeno količino izkušenj, država, ki se je pridružila pozneje, in „nova“ država članica.

2.7 Izkušnje kažejo, da imajo države z večjo politično težo tudi večjo pogajalsko moč, manjše države pa lahko svoj (pogosto le navidezno) slabši položaj ali morebitno neizkušenost kompenzirajo z dobro izbranimi prednostnimi nalogami, dobrimi pogajalskimi strategijami in pripravljenostjo na kompromis.

2.8 Po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe delovanje „trojke predsedstev“ ustvarja precedens glede porazdelitve nalog med predsednikom Evropskega sveta, izvoljenim za dobo dveh let in pol (z možnostjo enkratne ponovne izvolitve), ter „trojko“, ki deluje na podlagi rotacije – vse podrobnosti te porazdelitve nalog trenutno niso jasne. Za uspeh na tem področju je potrebno tesno sodelovanje. Glede na to, da se bo sedanji sistem še naprej uporabljal za številna področja, je upravičeno pričakovati, da si bodo seveda nacionalne vlade prizadevale, da bodo pritegnile pozornost in da bodo uspešne v šestih mesecih svojega predsedovanja. Ta nova situacija je povezana tudi z elementi, ki so enako pomembni za organizacije civilne družbe.

3. Nekaj značilnosti organizacij civilne družbe in sedanja praksa

3.1 Izhajamo iz stališča, da je za izvajanje nalog rotirajočega predsedstva Sveta v osnovi odgovorna nacionalna vlada. Odločilno vlogo pri opravljanju teh nalog imajo javni uslužbenci (diplomati), strokovnjaki in politiki. Dokumenti, ki urejajo opravljanje nalog predsedstva, in Lizbonska pogodba ne omenjajo organiziranega in institucionaliziranega sodelovanja civilne družbe.

3.2 Vendar se institucije EU in države, ki prevzamejo rotirajoče predsedstvo Sveta, vedno bolj zavedajo, da lahko sodelovanje družbene skupnosti, tj. organizacij civilne družbe in državljanov, bistveno prispeva k učinkovitemu delu. To kaže na priznavanje vrednosti participativne demokracije in pomena civilnega dialoga.

3.3 Vendar ne moremo sklepati, da na ravni EU obstaja ena sama politika in ena sama praksa vključevanja in sodelovanja civilne družbe pri izvajanju programov predsedstva Sveta. Položaj na nacionalni ravni se od države do države lahko močno razlikuje, nanj pa ima odločilen vpliv obseg organiziranosti in dejavnosti civilne družbe v državi, ki predseduje Svetu, ter kakovost njenih odnosov z vlado. Ne bi mogli reči, da je za te odnose značilno partnerstvo.

3.4 Iz zgoraj navedenega lahko sklepamo, da vključevanje organizacij civilne družbe v pripravo prednostnih nalog države, ki prevzema predsedovanje Svetu, ni splošen pojav. Iz tega logično sledi, da je občutek povezanosti civilne družbe s temi prednostnimi nalogami premajhen ali ga sploh ni.

3.5 Glede na to, da je „trojka predsedstev“ razmeroma nov koncept, ni presenetljivo, da civilna družba v treh predsedujočih državah le občasno sodeluje pri vnaprej dogovorjenih skupnih pobudah ali ukrepih. V zvezi s tem lahko prve spodbudne znake pričakujemo med predsedovanjem „trojke“ Španija-Belgija-Madžarska, zlasti v okviru priprav in organizacije prireditev civilne družbe, ki bodo deležne velike javne pozornosti (v Malagi leta 2010 in v Budimpešti leta 2011).

3.6 V zadnjih nekaj letih je postala navada, da država, ki predseduje Svetu, ob podpori Evropske komisije organizira srečanje predstavnikov civilne družbe – tako je na primer francosko predsedstvo septembra 2008 v mestu La Rochelle organiziralo večji forum civilne družbe. Na teh srečanjih se razpravlja o vprašanjih, ki neposredno zadevajo organizacije civilne družbe; v najboljših primerih so ta vprašanja vključena v prednostne naloge zadevne države.

3.7 Tematska leta, ki jih določa EU (leto 2010 je na primer evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti), ponujajo dobre možnosti za sodelovanje organizacij civilne družbe pri programih in dejavnostih predsedstva Sveta.

4. Evropski ekonomsko-socialni odbor in predsedstvo Sveta v sedanjosti

EESO je v preteklih letih izvajal različne dejavnosti v zvezi s predsedstvom Sveta, med drugim je:

- vabil visoke predstavnike države, ki predseduje Svetu, na svoja plenarna zasedanja in seje drugih organov (strokovnih in drugih skupin itd.);
- opredeljeval prednostne naloge in pripravljal posebne dejavnosti EESO v zvezi s programi polletnih predsedstev Sveta;
- na zahtevo in pobudo predsedstva Sveta pripravljal mnenja o različnih vprašanjih;
- sodeloval pri različnih programih predsedstva Sveta; objavljaj mnenja o vprašanjih, ki so bila predmet razprave;
- obiskoval predsedujočo državo Svetu; sodeloval pri posebnih programih in krepil povezave z različnimi organizacijami civilne družbe;
- sodeloval pri večjih dogodkih, ki jih je na evropski ravni organizirala civilna družba predsedujoče države Svetu;

- na svojem sedežu organiziral konference, predstavitve, kulturne prireditve, razstave itd., s tem pa omogočal predsedujoči državi in organizacijam civilne družbe, da se predstavijo;
- na svojem sedežu sprejemal skupinske obiske (predstavnikov civilne družbe) iz predsedujoče države Svetu;
- v okviru politike komuniciranja namenjal veliko pozornosti predsedujoči državi in njeni civilni družbi.

5. Naslednja faza: Lizbonska pogodba, predsedstvo Sveta in organizirana civilna družba – predlogi

5.1 Naše izhodišče je Lizbonska pogodba, ki je začela veljati 1. decembra 2009. Pogodba bo Evropski uniji omogočila, da zagotovi v prihodnost usmerjene odzive na različne izzive, s katerimi se sooča.

5.2 Naš cilj je razvijati participativno demokracijo ter krepiti dialog z državljani in civilni dialog, da bi tako povečali demokratsko legitimnost evropskih institucij.

5.3 Člen 11 Lizbonske pogodbe zagotavlja dobro podlago za ta namen; nove možnosti, ki jih predvideva ta člen, so popolnoma v skladu s preteklimi mnenji EESO, zlasti pa z mnenjem o dokumentu Komisije z naslovom *Komisija in nevladne organizacije: krepitev partnerstva* (sprejetim 13. julija 2000) ⁽²⁾ ter z mnenjem o *reprezentativnosti evropskih organizacij civilne družbe v civilnem dialogu* (sprejetim 14. februarja 2006) ⁽³⁾. To pomeni, da ni le mogoče, ampak tudi potrebno, da ima Odbor kot institucionalni predstavnik organizirane civilne družbe na evropski ravni aktivno vlogo pri zagotavljanju, da se v celoti izkoristijo možnosti, predvidene v Lizbonski pogodbi, zlasti v členu 11 Pogodbe, kar je Odbor že navedel v svojem mnenju o *izvajanju Lizbonske pogodbe: participativna demokracija in evropska državljanska pobuda* (člen 11), ki ga je tudi sprejel 17. marca 2010 ⁽⁴⁾.

5.4 V zvezi s tem predsedstvo Sveta lahko:

- poveča zavezanost k evropski ideji in prispeva k zagotavljanju, da postane aktivno evropsko državljanstvo bolj prisotno v našem vsakdanjem življenju;
- zagotovi, da se organizacije civilne družbe in državljani kot neposredni pobudniki in akterji vključijo v politične procese na različnih ravneh, ki določajo prihodnost Evropske unije;
- krepí civilni dialog;
- zagotovi, da EESO še naprej izvaja, prenavlja in bogati svoje dejavnosti, povezane s predsedovanjem Svetu; glede na to in navedbe v točki 4 EESO:
 - a) poudarja pobude in skupne ukrepe civilne družbe, vključno s prireditvami civilne družbe, ki se organizirajo v predsedujoči državi in so deležne velike javne pozornosti;
 - b) si prizadeva, da bi glavne pobude civilne družbe, ki izhajajo iz partnerskega dialoga med civilno družbo in oblastmi, vključili v programe predsedovanja, kar bi omogočilo, da bi jih družba lažje sprejela in podprla;
 - c) v okviru skupine za stike z evropskimi organizacijami in mrežami civilne družbe redno razpravlja o vprašanjih, ki so povezana z aktualnim predsedstvom Sveta in pomembna za organizacije civilne družbe;
 - d) spodbuja ekonomsko-socialne svete (ali podobne organe) v predsedujoči državi, da aktivno sodelujejo pri programih in dejavnostih, ki jih zadevajo;
 - e) zagotavlja, da člani iz predsedujoče države Svetu prejmejo vso podporo, ki jo potrebujejo za učinkovito opravljanje nalog v zvezi z predsedovanjem;
 - f) z razširjanjem najboljših praks omogoča, da lahko organizacije civilne družbe učinkovito prispevajo k delu predsedujoče države Svetu.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽²⁾ UL C 268, 19.9.2000.

⁽³⁾ UL C 88, 11.4.2006.

⁽⁴⁾ Glej stran 59 aktualnega Uradnega lista.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o izvajanju Lizbonske pogodbe: participativna demokracija in evropska državljanska pobuda (člen 11) (mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 354/10)

Poročevalka: **Anne-Marie SIGMUND**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Izvajanje Lizbonske pogodbe: participativna demokracija in evropska državljanska pobuda (člen 11 PEU).

Pododbor, zadolžen za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejel 11. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 163 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Določbe Pogodbe o Evropski uniji (PEU) o demokratičnih načelih Unije, zlasti člen 11, so po mnenju Odbora mejnik za Evropo državljanov, ki jo državljani resnično doživljajo, ki deluje in jo je mogoče oblikovati v praksi. Vendar pa je treba posamezne demokratične procese opredeliti bolj obvezujoče in jim dati potrebne strukture.

1.2 V zvezi s horizontalnim civilnim dialogom (člen 11(1) PEU) in vertikalnim civilnim dialogom (člen 11(2) PEU) Odbor poziva k jasni opredelitvi instrumenta ter pravil o njegovih postopkih in udeležencih. Komisijo spodbuja, naj podobno kot za člen 11(4) PEU s predložitvijo zelene knjige o civilnem dialogu začne s postopkom posvetovanja in na podlagi rezultatov sprejme potrebna pravila.

1.3 Odbor poudarja že večkrat izrečeno pripravljenost, da kot partner in posrednik v civilnem dialogu prispeva k njegovemu razvoju in utrdi svojo vlogo srečevališča. Odbor ponuja vsem organom Unije na voljo svojo mrežo in infrastrukturo za konstruktivno spremljanje civilnega dialoga z organizirano civilno družbo.

1.4 S členom 11(3) PEU se umešča praksa posvetovanja Komisije, ki se je že doslej obsežno uporabljala, v kontekst sedaj okrepljenega participativnega stebra evropskega modela demokracije. Tudi za ta instrument Odbor poziva k jasnim postopkovnim pravilom v skladu z načeli preglednosti, odprtosti in reprezentativnosti.

1.5 Člen 11(4) PEU uvaja evropsko državljansko pobudo in tako Pogodba prvič v zgodovini predvideva postopek neposredne demokracije na čezmejni, nadnacionalni ravni. Odbor izrecno pozdravlja to novo možnost in želi konkretno prispevati k tej zgodovinski novosti. Odbor pojasnjuje svoje stališče v zvezi s konkretnimi določbami o izvajanju, ki jih je še treba sprejeti leta 2010. Pri tem je treba zlasti paziti na naslednje:

— da se državljani pri izvajanju participativnih možnosti ne soočajo z nepotrebni ovirami, saj gre zgolj za „pobudo o agendi“;

— da se z jasnimi pravili in določbami pobudnikom olajša organizacija pobude v 27 državah članicah brez presenetljivih nacionalnih ovir;

— da se pobudnikom po potrebi zagotovi finančna podpora takoj, ko je dosežen določen prag.

1.6 Odbor je pripravljen biti osrednji element v nadnacionalni, demokratični infrastrukturi Evrope in bo svojo vlogo v skladu s členom 11 PEU opravljal ciljno in učinkovito. Poleg tega je pripravljen delovati kot informacijska služba za pomoč, po potrebi podpreti državljanske pobude s spremljajočim mnenjem, pripraviti posvetovanja o uspešni pobudi in morebiti z mnenjem podpreti oceno Komisije.

2. Ozadje

2.1 Decembra 2001 so se voditelji držav in vlad v Laekenu dogovorili o novem načinu priprave evropskih pogodb: sklenili so, da se skliče Konvencija o prihodnosti Evrope, ki je zaradi svoje sestave ⁽¹⁾ razvila občutno demokratično dinamiko in junija 2003 predložila besedilo, ki je vsebovalo inovativne predloge za večjo preglednost in udeležbo.

2.2 Potem ko je zaradi zavrnitve na referendumih v Franciji in na Nizozemskem Pogodba o Ustavi za Evropo, ki jo je pripravila konvencija, doživela neuspeh, je bila 13. decembra 2007 v Lizboni podpisana prenovljena pogodba o EU, ki je 1. decembra 2009 stopila v veljavo.

3. Uvod

3.1 Začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe prinaša poenostavitev in večjo preglednost mnogih postopkov, jasnejšo porazdelitev pristojnosti, širše pristojnosti Evropskega parlamenta in krepi podobo Evropske unije navznoter in navzven.

3.2 Poleg oblik parlamentarne (posredne) demokracije ⁽²⁾ evropski model demokracije razširja in krepi, nikakor pa ne nadomešča participativne (neposredne) demokracije, ki je zapisana v PEU.

3.3 Konkretno se določbe o participativni demokraciji nanašajo na naslednje:

— horizontalni civilni dialog,

— vertikalni civilni dialog,

— že obstoječo prakso posvetovanja Komisije in

— novo evropsko državljansko pobudo.

3.4 V skladu z naravo pogodbe o EU so določbe člena 11 PEU zgolj okvirni pogoji, ki jih je treba opredeliti, oblikovati in

⁽¹⁾ Poleg predsednika Valéryja Giscarda d'Estainga ter podpredsednikov Giuliana Amata in Jeana Luca Dehaena so bili člani Konvencije še:
— 15 predstavnikov voditeljev držav in vlad držav članic,
— 13 predstavnikov voditeljev držav in vlad držav kandidat,
— 30 predstavnikov nacionalnih parlamentov držav članic,
— 26 predstavnikov nacionalnih parlamentov držav kandidat,
— 16 predstavnikov iz vrst poslancev Evropskega parlamenta,
— 2 predstavnika Evropske komisije.

Poleg tega je sodelovalo še 13 opazovalcev, predstavnikov EESO, OR in socialnih partnerjev, ter evropski varuh človekovih pravic. Opazovalci EESO so bili Göke Frerichs, Roger Briesch in Anne-Marie Sigmund.

⁽²⁾ V členu 10 PEU je navedeno, da „delovanje Unije temelji na predstavniki demokraciji“.

izvajati z ustreznimi pravnimi predpisi in katerim morajo akterji dati življenje.

3.5 V zvezi z evropsko državljansko pobudo je Komisija že podala ustrezno pobudo in objavila zeleno knjigo ⁽³⁾; po posvetovanju bo predložila predlog uredbe za izvajanje člena 11(4) PEU. Tako je jasno pokazala pripravljenost na dialog pri pripravi izvajanja novega instrumenta in pri tem upošteva zlasti tiste akterje organizirane civilne družbe ter zainteresirane državljane iz vse Unije, ki bodo pozneje nosilci teh pobud.

4. Lizbonska pogodba – člen 11 PEU

4.1 Horizontalni civilni dialog

Člen 11(1) PEU: „Institucije dajejo državljanom in predstavniškim združenjem na ustrezen način možnost izražanja in javne izmenjave mnenj glede vseh področij delovanja Unije.“

4.1.1 Ta določba je podlaga za horizontalni „civilni dialog“, vendar ga ne opredeljuje natančneje. Odbor je že v več mnenjih izrazil stališče glede civilnega dialoga ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ in navedel, da je to ključni element udeležbe v evropskem modelu demokracije. Večkrat je tudi že poudaril, da je pripravljen delovati kot platforma in posrednik pri tem dialogu ter prispevati k nastajanju evropske javnosti. V zvezi s tem je Odbor tudi večkrat poudaril, da želi kot partner in posrednik v civilnem dialogu prispevati k njegovemu razvoju. V zvezi s tem je pripravljen utrditi svojo vlogo kot srečevališče in nuditi praktično podporo, na primer s svojo infrastrukturo. Odbor meni, da je zelo pomembno, da prispeva k temu, da civilni dialog doseže potrebno (evropsko) javnost in se razvije v resnično interaktivno razpravo.

4.1.2 Odbor znova poudarja, da je za ta instrument participativne demokracije potrebna jasna opredelitev in da je treba določiti konkretna podrobna pravila za njegovo delovanje. Tako je treba na primer jasno določiti merila reprezentativnosti, ki jih morajo izpolnjevati združenja, navedena v tej točki, da lahko sodelujejo v dialogu. Odbor je tudi že v zvezi z vprašanjem reprezentativnosti akterjev organizirane civilne družbe opozoril ⁽⁷⁾ na to, da je pomembno razlikovati med kvantitativno (legitimno zastopanje večine udeleženih) in kvalitativno (dokazilo o ustrezni strokovnosti) reprezentativnostjo. Odbor meni, da morajo biti združenja, ki se bodo vključila v dialog, reprezentativna tako kvantitativno kot tudi kvalitativno.

⁽³⁾ COM(2009) 622 konč., 11.11.2009.

⁽⁴⁾ Mnenje o organizirani civilni družbi in evropski upravi – prispevek Odbora k pripravi bele knjige z dne 25.4.2001, UL C 193, 10.7.2001.

⁽⁵⁾ Mnenje o reprezentativnosti evropskih organizacij civilne družbe v civilnem dialogu z dne 14.2.2006, UL C 88, 11.4.2006.

⁽⁶⁾ Raziskovalno mnenje o novem akcijskem programu socialnih ukrepov EU z dne 9.7.2008, UL C 27, 3.2.2009(tč. 7.6 in 7.7).

⁽⁷⁾ Glej opombo 5.

4.1.3 Poleg tega bo moral zakonodajalec natančneje določiti, kateri konkretni ukrepi so potrebni z njegove strani, da bo izpolnjena zahteva po „ustreznem načinu“ (glej člen 11(1) PEU).

4.1.4 V zvezi s tem Odbor meni, da je treba opozoriti na razliko med evropskim civilnim dialogom in evropskim socialnim dialogom ter svari pred mešanjem teh dveh izrazov. Vsekakor je evropski socialni dialog tudi eden od stebrov kvalificirane udeležbe, vendar pa je potrjen posebnim pravilom v zvezi z vsebino, udeležbo, postopki in učinki. Njegova navedba v Pogodbi odraža njegov pomen.

4.2 Vertikalni civilni dialog

Člen 11(2) PEU: „Institucije vzdržujejo odprt, pregleden in reden dialog s predstavniškimi združenji in civilno družbo.“

4.2.1 Ta odstavek upošteva vertikalni civilni dialog in zavezuje organe Unije k rednemu vzdrževanju tega dialoga. Tudi o tej vrsti civilnega dialoga je Odbor že predstavil svoje stališče⁽⁸⁾ in poziva Komisijo, naj tudi v zvezi s tem določi podrobnejša pravila, tako v zvezi z vsebino kot tudi s pravnimi postopki.

4.2.2 Evropski parlament je že pred časom – v pričakovanju sprejetja te pogodbenih določbe – ustanovil tako imenovano Agoro in s tem ustvaril instrument za vertikalni civilni dialog.

4.2.3 Ker člen 11(2) PEU vse organe zavezuje k dialogu s civilno družbo, Odbor poziva vse ostale organe, zlasti Svet, naj čim prej pojasnijo, kako nameravajo izvajati ta člen Pogodbe.

4.2.4 Odbor ponuja vsem organom Unije na voljo svojo mrežo in infrastrukturo za začetek tega vertikalnega dialoga z organizirano civilno družbo oz. konstruktivno spremljanje tega dialoga.

4.3 Posvetovanja Evropske komisije

Člen 11(3) PEU: „Evropska komisija izvaja obsežna posvetovanja z udeleženiimi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije.“

4.3.1 Ta določba umešča prakso posvetovanja Komisije, ki se je že doslej obsežno uporabljala, v kontekst sedaj okrepljenega

participativnega stebra evropskega modela demokracije. Odbor opozarja⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾, da je ta praksa posvetovanja v bistvu temeljni element pojma evropskega upravljanja⁽¹¹⁾, ki ga je Komisija uvedla leta 2001, in kot ukrep od zgoraj navzdol šele posredno omogoča ukrepanje civilne družbe. Znova opozarja na to, da je treba razlikovati med „posvetovanjem“ kot ukrepom oblasti in „participacijo“ kot državljansko pravico. Ta ukrep se ne nanaša na vidik dejavnega vključevanja organizirane civilne družbe v proces od spodaj navzgor.

4.3.2 Odbor je pripravljen v skladu s svojim mandatom podpreti Evropsko komisijo, kadar želi izvesti posvetovanja, ki presegajo običajni spletni sistem, npr. z organizacijo skupnih posvetovanj o konkretnih temah ali s posvetovanji v okviru forumov zainteresiranih strani v skladu z metodo „odprtega prostora“.

4.3.3 Vendar pa samo posvetovanje še ni resnični dialog z organizirano civilno družbo. Odbor zato poziva Komisijo, da predela in strukturira sedanjo prakso posvetovanja. Na eni strani je potreben ustrezen časovni okvir posvetovanj, da imajo organizirana civilna družba in državljani resnično čas za pripravo svojih odgovorov in posvetovanje ni zgolj formalnost. Na drugi strani je treba proces presoje oblikovati bolj pregledno. Komisija bi morala odgovoriti na prispevke in pojasniti svoje stališče glede sprejetih ali zavrnjenih predlogov, da pride do resničnega dialoga. O tem in drugih izboljšavah bi se morala Komisija intenzivno posvetovati s civilno družbo.

4.4 Evropska državljanska pobuda

Člen 11(4) PEU: „Najmanj milijon državljanov Unije iz večjega števila držav članic lahko s svojo pobudo Evropsko komisijo pozove, da v okviru svojih pristojnosti predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljani menijo, da je za izvajanje Pogodb treba sprejeti pravni akt Unije.“

4.4.1 Odbor se strinja z oceno, da pomen te nove evropske državljanske pobude za evropsko povezovanje močno presega pravno razsežnost in da jo je treba obravnavati kot prvi element neposredne demokracije na nadnacionalni ravni, ki pa je po besedilu določbe omejena na državljane Unije. Odbor bi pozdravil, če bi pri pregledu Pogodbe vanjo vključili tudi državljane tretjih držav s stalnim prebivališčem na območju Unije.

⁽⁸⁾ Glej mnenje o izgradnji močnejšega partnerstva med Komisijo in nevladnimi organizacijami z dne 13.7.2000, UL C 268, 19.9.2000, in mnenje o vlogi in prispevku organizacij civilne družbe k izgradnji Evrope z dne 24.9.1999, UL C 329, 17.11.1999.

⁽⁹⁾ Mnenje o organizirani civilni družbi in evropski upravi – prispevek Odbora k pripravi bele knjige z dne 25.4.2001, UL C 193, 10.7.2001.

⁽¹⁰⁾ Mnenje o beli knjigi o upravljanju v EU z dne 20.4.2002, UL C 125, 27.5.2002.

⁽¹¹⁾ COM(2001) 428 konč., 25.7.2001.

4.4.2 Treba je poudariti, da pri novi evropski državljanski pobudi ne gre za „državljsko pobudo“, ki jo poznajo mnoge države članice in ki sproži obvezujoči referendum, ampak za „pobudo za agendo“, ki Komisijo spodbuja k ukrepanju na zakonodajnem področju. To je instrument manjšine, ki zgolj daje možnost sooblikovanja političnega dnevnega reda. Pravico do zakonodajne pobude ima še naprej Komisija, morebitni zakonodajni proces, ki sledi, pa poteka v okviru predvidenih postopkov.

4.4.3 Vsekakor so za ta instrument potrebna določena pravila in standardi. Ker pa je treba instrumente neposredne demokracije na evropski ravni šele ustvariti, je treba dati državljanski pobudi okvir za postopen razvoj. Uredba o izvajanju člena 11(4) PEU bi morala določiti čim nižje minimalne standarde in standarde sprejemljivosti ter na področjih, kjer na ravni Skupnosti ni pridobljenih izkušenj, pustiti maneverski prostor za presojo in interpretacijo, ker lahko evropska državljanska pobuda doseže le, da se določena tema vključi v akcijski načrt Komisije.

4.4.4 Odbor pa se nikakor ne strinja s stališčem Evropskega parlamenta ⁽¹²⁾, da „ima Parlament politično nalogo, da nadzoruje postopek državljanske pobude“, in nasprotuje temu, da bi zakonodajalec nadzoroval proces na predzakonodajnem področju. Tovrstni „nadzor“ bi kršil načelo delitve oblasti; zato Odbor spodbuja ustanovitev neodvisnega „posvetovalnega organa“ oz. „službe za pomoč“, ki bi nudil pomoč pobudnikom pri pripravi in začetku evropske državljanske pobude, tako da bi se lahko v večini primerov izognili očitnim nasprotjem v zvezi z določbami dopustnosti in izvedbe, če jih že ni mogoče v celoti preprečiti.

4.4.5 Parlament v tem poročilu povsem upravičeno opozarja, da je treba razlikovati med peticijami, ki se naslovijo na Parlament, in državljanskimi pobudami, ki se kot poziv vložijo pri Komisiji. V tem smislu je treba za oba instrumenta soudeležbe od spodaj tudi popolnoma različno oblikovati postopke in zahteve.

4.4.6 Evropska državljanska pobuda kot instrument neposredne demokracije je tudi učinkovito sredstvo za začetek nadnacionalnih procesov posvetovanja. Dravljanji, ki so nekoliko odmaknjeni od „politične Evrope“, lahko sedaj sodelujejo s konkretnimi pobudami in cilji. Bolj kot bodo vabljeni in bolj kot se jih bo spodbujalo k sodelovanju pri pobudi brez nepotrebnih upravnih ovir, toliko hitreje bodo zapustili vlogo opazovalca nerazumljivih odločitev in iz objekta postali subjekt evropske skupnosti. Posledica tovrstnega postopoma sproženega procesa, ki zahteva razpravo o problemih, ki so pomembni za

Evropo, je neizogibno ustvarjanje evropske zavesti in evropske javnosti.

4.4.7 Vsebinsko je treba opozoriti na to, da evropska državljanska pobuda seveda ne sme kršiti Pogodbe ali Listine Unije o temeljnih pravicah. Kot v posrednem/parlamentarnem procesu se lahko tudi v neposrednem/državljskem procesu oblikovanja mnenja zgodi, da skupine skrajnežev izkoristijo obstoječe kanale oblikovanja mnenja in jih uporabijo oz. zlorabijo v svoje namene. To je velik, temeljni izziv vsake demokracije, hkrati pa tudi njena največja prednost v primerjavi z nedemokracijskimi sistemi. Sodobna predstavniška demokracija, ki temelji tako na posrednih kot tudi neposrednih stebrih, mora biti pripravljena odprto in pregledno razpravljati tudi o neprijetnih in morda celo skrajnih zadevah.

4.5 Zelena knjiga Evropske komisije o evropski državljanski pobudi

4.5.1 Čeprav Odbor ni bil neposredno vključen v postopek posvetovanja, ki je sedaj zaključen, želi pred obravnavo predlogov uredbe v Parlamentu in Svetu ustrezno prispevati k oblikovanju mnenja in v nadaljevanju predstavlja svoje stališče o vprašanih, ki jih obravnava zelena knjiga.

4.6 Najmanjše število držav članic, iz katerih morajo biti državljani

4.6.1 Odbor se strinja s Komisijo, da je treba prag določiti na podlagi objektivnih meril. Ne strinja se s Komisijo, da šele tretjina držav članic, torej 9 držav, zagotavlja reprezentativnost za interes Unije, niti se ne strinja z mnenjem nekaterih organizacij, da že 4 države članice predstavljajo to pomembno število.

4.6.2 Odbor pa se strinja z mnenjem Evropskega parlamenta, da četrtnina držav članic, torej trenutno 7 držav, predstavlja ustrezen prag. Ta vrednost se nanaša na člen 76 Pogodbe o delovanju EU (PDEU), v skladu s katerim se akti s področja upravnega sodelovanja, ki zadevajo pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah ali policijsko sodelovanje, lahko sprejmejo na pobudo četrtnine držav članic. Odbor meni, da je to primerna vrednost za ustrezno evropsko razsežnost državljanskih pobud.

4.7 Najmanjše število podpisnikov iz posamezne države članice

4.7.1 Ker Lizbonska pogodba govori le o „večjem številu držav članic“, bi lahko sprejeli tudi možnost, da se ne navede najmanjše število podpisnikov iz vsake države. Vendar pa se Odbor strinja z mnenjem Komisije, da glede na večkrat navedeno zahtevo po dvojni večini v Pogodbi ne bi bilo v duhu Pogodbe, če ne bi določili najmanjšega števila podpisnikov iz posamezne države članice.

⁽¹²⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7.5.2009, poročevalka Sylvia-Yvonne KAUFMANN (T6-0389/2009).

4.7.2 Namesto toge določitve številke 0,2 % na državo članico Odbor priporoča drsno lestvico, ki bi lahko predstavljala smiselno ravnotežje med državami. Tako bi lahko zahtevali absolutno najnižjo mejo 0,08 % ⁽¹³⁾ za to, da se upoštevajo podpisi v eni državi članici. Skupaj je za državljansko pobudo seveda potrebno 1 milijon podpisov. Rezultat kombinacije obeh meril je samodejna izravnava, ki je tudi v skladu z zahtevami Pogodbe o reprezentativnosti in resničnem vseevropskem interesu.

4.7.3 Odbor meni, da je tovrstno prožno pravilo, ki bi omogočalo lažje izvajanje, upravičeno tudi zato, ker evropska državljanska pobuda nenazadnje ni obvezujoč sklep, ampak je zgolj „poziv“ Komisiji.

4.8 Merila za podpis državljanske pobude

4.8.1 Odbor se strinja s Komisijo, da bi moral biti splošni pogoj za sodelovanje pri državljanski pobudi volilna pravica državljan, da se udeleži volitev v Evropski parlament v svoji državi prebivališča, zato da se prepreči nepotrebna upravna obremenitev. Kljub naklonjenosti za vključitev mladih (na primer z znižanjem starostne meje na 16 let) bi to odstopanje od pravice do udeležbe volitev v Evropski parlament prekomerno otežilo preverjanje podpisov, saj bi morale skoraj vse države pripraviti dvojne volilne imenike.

4.9 Oblika in besedilo državljanske pobude

4.9.1 Tudi v zvezi s tem Odbor meni, da so togi predpisi glede oblike neprimerni. Veljati bi morale nujne zahteve o obliki za upravne vloge in določiti bi bilo treba nekatere minimalne zahteve (glej tudi 4.13). Vsebina pobude in zahtevanega sklepa mora biti predstavljena jasno in nedvoumno. Vselej mora biti jasno, kaj nekdo s podpisom evropske državljanske pobude podpre.

4.10 Zahteva glede zbiranja podpisov ter preverjanja in potrjevanja njihove verodostojnosti

4.10.1 Ni razloga, da ne bi neodvisno od posamezne nacionalne zakonodaje na ravni Skupnosti določili enotnih postopkovnih zahtev oz. standardov za zbiranje podpisov ter preverjanje in potrjevanje njihove verodostojnosti, saj je evropska državljanska pobuda (nov) nadnacionalni instrument udeležbe.

4.10.2 Treba je dovoliti vse oblike zbiranja podpisov, ki omogočajo preverjanje identitete; tako bi morale biti mogoče zbiranje podpisov prek spletnega portala kot tudi zbiranje v javnosti. Odbor meni, da so zahteve, kot je potrditveni verodostojnosti podpisov prek nacionalnih organov ali notarja, nedopu-

stne ovire. Vsekakor je treba poleg preverjanja identitete zagotoviti tudi, da so navedeni podpisniki podpisali pobudo samostojno in prostovoljno. Zato je treba zlasti za elektronsko zbiranje podpisov sprejeti posebne previdnostne ukrepe.

4.10.3 Pri zbiranju podpisov prek spleta za varnost in verodostojnost zadostujejo ime, naslov, rojstni datum in potrditvena e-pošta. Cilj mora biti, da se zagotovi, da nobene pobude, ki izpolnjuje minimalne zahteve o zbiranju podpisov iz uredbe, v nobeni državi EU ne morejo presenetiti dodatne ovire. Podpisi Evropejcev, ki živijo v tujini, se štejejo kot podpisi države, v kateri imajo stalno prebivališče.

4.10.4 Podpise bi morale preverjati države članice, in sicer v okviru vzorčnega preverjanja, ki je običajno v nekaterih državah članicah EU.

4.11 Rok za zbiranje podpisov

4.11.1 Izkušnje z državljanskimi pobudami pred Lizbonsko pogodbo so pokazale, da je ravno začetek pobude lahko dolgotrajen. Zato Odbor meni, da je rok enega leta, ki ga predlaga Komisija, prekratek, in se zavzema za rok 18 mesecev. Glede na navedeno dejstvo, da pobuda začenja proces, ki presega konkretni cilj in je usmerjen k oblikovanju resnične evropske javnosti, Odbor meni, da bi bilo škoda, če bi zaradi relativno kratkega roka enega leta postavili pod vprašaj pozitiven rezultat tovrstnega procesa z vsemi spremljajočimi pravnimi in družbeno-političnimi učinki.

4.12 Prijava predlaganih pobud

4.12.1 Odbor se strinja s Komisijo, da je naloga pobudnikov, da vnaprej sami preverijo legitimnost in dopustnost svoje pobude. Prijava bi morala biti mogoča prek spletne strani, s katero upravlja Komisija in ki vsebuje tudi informacije o vsebinah pobud, da se lahko vsi državljani informirajo o tekočih pobudah.

4.12.2 V zvezi s tem Odbor poziva Komisijo, da prek spletne strani, ki naj bi jo postavili za evropsko državljansko pobudo, zagotovi tudi spletno orodje za zbiranje podpisov. Poleg tega bi lahko ta spletna stran služila tudi kot forum za razpravo o različnih pobudah ter tako predstavljala del evropskega javnega prostora.

4.12.3 Vendar pa Odbor meni, da bi morali imeti pobudniki državljanske pobude na voljo še kontaktno točko, ki bi zagotavljala svetovanje ne le o postopkovnih vprašanjih, ampak tudi o vsebini. Odbor je pripravljen delovati kot „služba za pomoč“.

⁽¹³⁾ Ta delež temelji na minimalni zahtevi 0,08 % za državljansko pobudo v Italiji.

4.12.4 Morebiti bi lahko razmislili o sistemu rumenega oz. rdečega kartona, s katerim bi pobudnike državljanske pobude relativno zgodaj lahko opozorili, da njihova pobuda morebiti ni sprejemljiva, na primer zaradi formalnih meril, kot je to, da Komisija na določenem področju nima ustreznih pristojnosti, ali zaradi jasnega kršenja temeljnih pravic.

4.13 Zahteve za organizatorje – preglednost in financiranje

4.13.1 Odbor meni, da bi morali pobudniki pobude predložiti naslednje podatke:

- odbor pobudnikov in njihovi zunanji predstavniki,
- morebitni podporniki,
- načrt financiranja,
- pregled človeških virov in struktur.

4.13.2 Odbor nikakor ne more sprejeti napovedi Komisije, da ni predvidena nobena oblika javne podpore in financiranja državljskih pobud, zlasti pa ugotovitve, da naj bi se le tako zagotovilo, da so tovrstne pobude neodvisne. Evropska komisija s finančnimi sredstvi podpira strukture in delo mnogih učinkovitih nevladnih organizacij in bilo bi nedopustno iz tega sklepati, da so ti akterji civilne družbe, ki jih sofinancira Komisija, zato od nje odvisni. Poleg tega bi bile v skladu s pristopom Komisije le velike organizacije s finančno močnimi podporniki sposobne razmišljati o državljanski pobudi.

4.13.3 Odbor zato predlaga, da EU zagotovi pomoč v obliki financiranja, takoj ko je dosežena prva stopnja, npr. 50 000 podpisov iz treh držav članic, da se izločijo brezizgledne ali neresne kampanje. Tudi tu bi lahko imel vlogo predlagan sistem rumenega oz. rdečega kartona.

4.14 Proučitev uspešnih državljskih pobud s strani Komisije

4.14.1 Odbor meni, da je rok 6 mesecev, ki ga predlaga Komisija, skrajna zgornja meja, in podpira dvostopenjski pristop, ki ga predlaga Evropski parlament v svoji resoluciji (2 meseca za preverjanje izpolnjevanja formalnih meril in 3 mesece za odločitev o vsebini⁽¹⁴⁾). Komisija bi morala ta notranji proces odločanja oblikovati čim bolj pregledno.

4.14.2 Po vložitvi uspešne državljanske pobude je treba dokončno proučiti pravno dopustnost.

4.14.3 V fazi politične presoje Komisije bo Odbor – morebiti tudi ob vključitvi Parlamenta in predsedstva Sveta – organiziral

posvetovanja, na katerih bi organizacije predstavile svojo pobudo Komisiji. EESO bi lahko ta proces po potrebi dopolnil tudi z raziskovalnim mnenjem ali mnenjem na lastno pobudo o tej temi.

4.14.4 Komisija mora sprejetje, delno sprejetje ali zavrnitev pobude podrobno in javno utemeljiti pobudnikom. V primeru zavrnitve mora Komisija izdati formalni sklep, proti kateremu je mogoče vložiti tožbo pri Sodišču EU.

4.15 Pobude, ki se nanašajo na ista vprašanja

4.15.1 Odbor meni, da bo pobudnikom prepuščena odločitev, ali želijo kljub temu začeti pobudo na podobno temo. Znova je treba spomniti, da gre pri novi evropski državljanski pobudi za „pobudo za agendo“. Odbor zato ne vidi razloga za vključitev prepovedi ali ovir.

4.16 Dodatne pripombe

4.16.1 Odbor meni, da bi morala Komisija za organizatorje državljanske pobude, ki jo je že podprlo 50 000 podpornikov iz treh držav članic, poskrbeti za prevod besedila v vse uradne jezike.

5. Sklepne ugotovitve

5.1 Določbe o demokratičnih načelih Unije, zlasti člen 11 PEU, so po mnenju Odbora mejnik za Evropo državljanov, ki jo državljani resnično doživljajo, ki deluje in jo je mogoče oblikovati v praksi. Vendar pa je treba posamezne demokratične procese opredeliti bolj obvezujoče in jim dati potrebne strukture.

5.2 Tako Odbor poziva Komisijo, da po zeleni knjigi o evropski državljanski pobudi objavi tudi zeleno knjigo o civilnem dialogu o konkretnem izvajanju členov 11(1) in 11(2), da se razmisli o že obstoječi praksi, podrobneje opredelijo in ocenijo postopki ter skupaj z organizirano civilno družbo izvedejo izboljšave, zlasti z ustvarjanjem jasnih struktur. Tudi v zvezi s tem Odbor ponavlja pripravljenost na sodelovanje v skladu s svojimi nalogami.

5.3 Poleg tega poziva ostale organe, da pojasnijo, kako nameravajo v praksi izvajati nove določbe Pogodbe.

5.4 S členom 11(4) PEU orjemo ledino na področju demokracije celo v svetovnem merilu. Prvič v zgodovini demokracije so državljani več držav skupaj dobili nadnacionalno pravico sodelovanja.

⁽¹⁴⁾ To bi morali urediti po vzoru postopka za pobude Evropskega parlamenta v skladu s členom 225 Pogodbe o delovanju EU; glej Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 9. februarja 2010 o revidiranem okvirnem sporazumu med Parlamentom in Komisijo za naslednje zakonodajno obdobje (P7_TA(2010)0009).

5.5 Ta nova demokratična državljanska pravica prinaša ogromen potencial. Usmerjena mora biti v krepitev predstavniške demokracije v Evropi. Neposredno utrjuje participativni element evropskega modela demokracije. Posredno pa lahko prispeva k povezovanju EU, njeni krepitvi, evropski javnosti in močnejšemu poistovetenju državljanov z EU. Zlasti ob upoštevanju velikosti in pestrosti Evrope je treba paziti na to, da vsi državljani, tudi tisti, ki nimajo veliko sredstev ali ne pripadajo velikim uveljavljenim organizacijam, lahko uporabljajo vsa demokratična sredstva. Uporaba demokratičnih sredstev ne sme biti vezana na obstoj znatnih finančnih sredstev.

5.6 Odbor, ki je v Lizbonski pogodbi potrjen kot posvetovalni organ, ki podpira Evropski parlament, Svet in Komisijo, bo kot doslej izvajal svoje temeljne naloge in pripravljajl mnenja v skladu z odgovornostmi, določenimi v Pogodbi. V skladu s svojo vlogo mostu se bo še močnejše kot doslej uveljavljajl kot jedro obsežne demokratične infrastrukture na evropski ravni.

5.7 V prizadevanju, da s svojim delovanjem čim bolje podpre navedene organe Unije in izboljša svoj način dela, v okviru evropske državljanske pobude predlaga še naslednje:

- pripravo mnenja o državljanski pobudi, ki jo Komisija formalno sprejme, v okviru roka za presojo;
- morebitno pripravo mnenja o podpori potekajoči državljanski pobudi;
- pripravo posvetovanj o uspešnih pobudah (z organizatorji, Komisijo, Parlamentom in Svetom);
- ustanovitev informacijske službe za pomoč (kot kontaktne točke za državljane o postopkovnih in podobnih vprašanjih);
- dodatne informacije (objava priročnika o participativni demokraciji, konference o praktičnem izvajanju itd.).

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

461. PLENARNO ZASEDANJE 17. IN 18. MARCA 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za severni stalež osliča in ribištvo, ki izkorišča ta stalež

COM(2009) 122 konč. – 2009/0039 (CNS) (*)

(2010/C 354/11)

Svet in Evropski parlament sta 18. januarja 2010 in 5. marca 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za severni stalež osliča in ribištvo, ki izkorišča ta stalež

COM(2009) 122 konč. – 2009/0039 (CNS) (*).

Odbor se strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o sistemu nadzora in izvrševanja, ki se uporablja na območju, zajetem v Konvenciji o prihodnjem večstranskem sodelovanju v ribištvu severovzhodnega Atlantika

COM(2009) 151 konč. – 2009/0051 (CNS) (*)

(2010/C 354/12)

Svet in Evropski parlament sta 18. januarja in 5. marca 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o sistemu nadzora in izvrševanja, ki se uporablja na območju, zajetem v Konvenciji o prihodnjem večstranskem sodelovanju v ribištvu severovzhodnega Atlantika

COM(2009) 151 konč. – 2009/0051 (CNS) (*).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za zahodni stalež šura in ribištvo, ki izkorišča ta stalež

COM(2009) 189 konč. – 2009/0057 (CNS) (*)

(2010/C 354/13)

Svet in Evropski parlament sta 18. januarja in 5. marca 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za zahodni stalež šura in ribištvo, ki izkorišča ta stalež

COM(2009) 189 konč. – 2009/0057 (CNS) (*).

Odbor se strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za stalež sardona v Biskajskem zalivu in ribištvo, ki izkorišča ta stalež

COM(2009) 399 konč. – 2009/0112 (CNS) (*)

(2010/C 354/14)

Svet in Evropski parlament sta 19. januarja in 5. marca 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o določitvi dolgoročnega načrta za stalež sardona v Biskajskem zalivu in ribištvo, ki izkorišča ta stalež

COM(2009) 399 konč. – 2009/0112 (CNS) (*).

Odbor se strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o uvedbi programa za dokumentacijo o ulovu tunov *Thunnus thynnus* in o spremembi Uredbe (ES) št. 1984/2003

COM(2009) 406 konč. – 2009/0116 (CNS) (*)

(2010/C 354/15)

Svet in Evropski parlament sta 19. januarja in 5. marca 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

*Predlog uredbe Sveta o uvedbi programa za dokumentacijo o ulovu tunov *Thunnus thynnus* in o spremembi Uredbe (ES) št. 1984/2003*

COM(2009) 406 konč. – 2009/0116 (CNS) (*).

Odbor se strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o nekaterih določbah za ribolov v območju Sporazuma GFCM (Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju)

COM(2009) 477 konč. – 2009/0129 (CNS) (*)

(2010/C 354/16)

Svet in Evropski parlament sta 19. januarja in 5. marca 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o nekaterih določbah za ribolov v območju Sporazuma GFCM (Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju)

COM(2009) 477 konč. – 2009/0129 (CNS) (*).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 247/2006 o posebnih ukrepih za kmetijstvo v najbolj oddaljenih regijah

COM(2009) 510 konč. – 2009/0138 (CNS) (*)

(2010/C 354/17)

Svet in Evropski parlament sta 19. in 18. februarja 2010 sklenila, da v skladu s členom 43 Pogodbe o delovanju Evropske unije, prejšnji člen 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog Uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 247/2006 o posebnih ukrepih za kmetijstvo v najbolj oddaljenih regijah Unije

COM(2009) 510 konč. – 2009/0138 (CNS) (*).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga, poleg tega je to vprašanje že obravnaval v mnenjih CESE 771/2008 in CESE 255/2010, ki sta bili sprejeti 22. aprila 2008 (**) in 17. decembra 2010 (***), zato je na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje in zavzel enako stališče kot v zgoraj navedenih mnenjih.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(*) Kratica bi morala biti COD.

(**) Mnenje EESO o strategiji za najbolj oddaljene regije: dosežki in prihodnji izzivi – UL C 211, 19.8.2008, str. 72.

(***) Mnenje o učinku sporazumov o gospodarskem partnerstvu na najbolj oddaljene regije (območje Karibov) – UL C ... str.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije: Prihodnji okvir konkurenčnega prava za področje motornih vozil

COM(2009) 388 konč.

(2010/C 354/18)

Poročevalec: **g. HERNÁNDEZ BATALLER**

Evropska komisija je 22. julija 2009 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije: Prihodnji okvir konkurenčnega prava za področje motornih vozil

COM(2009) 388 konč.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. marca 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 18. marca) s 84 glasovi za, 5 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 EESO se strinja z ugotovitvami Komisije o tem sektorju in področjih, ki potrebujejo večjo konkurenčnost. Po preučitvi vseh možnosti, ki jih ponuja Komisija, EESO zagovarja sprejetje sektorskih določb, ki bi imele obliko smernic in bi spremljale splošno skupinsko izjemo. EESO zato z zadovoljstvom pozdravlja predlog za uredbo in dopolnilne smernice. Vendar poudarja, da jih je treba brati skupaj s splošnimi vertikalnimi smernicami in kot njihovo dopolnilo; te smernice pa še niso bile predstavljene, kar otežuje neodvisno razlago.

1.2 EESO se strinja s Komisijo, da je treba oblikovati pravni okvir, ki naj bi na splošno pozitivno vplival na blaginjo potrošnikov in okrepil njihovo zaščito, vendar bi preoblikoval pristop, ki je že uporabljen v prejšnjih mnenjih o konkurenci ⁽¹⁾.

1.3 Uvesti je treba dvoletno prehodno obdobje za trgovce, od katerih je velika večina malih in srednje velikih podjetij, saj zaradi pravne varnosti ter načela legitimnih pričakovanj in sorazmernosti potrebujejo razumen rok za poplačilo naložb, boljše prilagoditev tehnološkemu razvoju na trgu in izboljšanje varnosti v cestnem prometu.

1.4 EESO tudi verjame, da bo novi pravni okvir zagotovil pravno varnost vsem subjektom in da ne bo postavljala novih ovir za podjetja, saj temelji na načelih Akta za mala podjetja in

ima na področju konkurence cilje, ki so enaki ciljem, navedenim v Uredbi 1400/2002.

1.5 EESO meni, da dodatne smernice ne bi smele omejevati sporazumov o prodaji ene same blagovne znamke, saj morajo biti ti skladni z novo uredbo o skupinskih izjemah.

1.6 Sporazume o gospodarskih vozilih bi lahko urejala splošna uredba o izjemah za kategorije vertikalnih omejitev, povezanih s prodajnim trgom.

2. Uvod

2.1 Uredba Komisije (ES) št. 1400/2002 z dne 31. julija 2002 o uporabi člena 81(3) Pogodbe za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj na področju motornih vozil ⁽²⁾, je določila strožje predpise kakor Uredba Komisije (ES) št. 2790/1999 z dne 22. decembra 1999 o uporabi člena 81(3) Pogodbe za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj ⁽³⁾ na področju motornih vozil.

2.2 Uredba Komisije (ES) št. 1400/2002 se osredotoča predvsem na ravnanja in vedenja, ki povzročajo precejšnje omejitve konkurence, ter navaja seznam omejitev, zaradi katerih se Uredba ne more uporabljati za noben del sporazuma („nedopustne omejitve“), in dodaten seznam omejitev, ki so nedopustne, vendar ne preprečujejo uporabe izvetja, določenega z Uredbo, za ostale dele sporazuma („posebni pogoji“).

⁽¹⁾ UL C 228, 22.9.2009, str. 47; UL C 175, 28.7.2009, str. 20.

⁽²⁾ UL L 203, 1.8.2002, str. 30.

⁽³⁾ UL L 336, 29.12.1999, str. 21.

2.3 Glavne značilnosti Uredbe Komisije št. 1400/2002:

- se ne uporablja samo za osebna vozila, temveč tudi za druge vrste prevoza, kot so avtobusi in tovornjaki;
- proizvajalce zavezuje, da se odločijo med selektivno ali izključno distribucijo, pri čemer se šteje, da sta izvzeti predvsem dve različni vrsti distribucije:
 - *izključni sistem*: če proizvajalec dodeli izključno ozemlje vsakemu distributerju ali serviserju (ali izključni skupini strank). Na dodeljenem ozemlju ne sme imenovati nobenega drugega distributerja. Za distributerje se lahko določijo tudi minimalne ravni kakovosti. Konkurenčnost se krepi s spodbujanjem pasivne prodaje na izključnem ozemlju, zlasti pa prodaje preprodajalcem zunaj mreže;
 - *selektivni sistem*: če se dobavitelj zaveže, da bo prodajal pogodbeno blago ali storitve, bodisi neposredno ali posredno, samo distributerjem ali serviserjem, izbranim v skladu s posebnimi merili. Sistem selektivne distribucije lahko temelji bodisi na kvantitativnih ali kvalitativnih merilih bodisi na kombinaciji obojega;
- posamezna pogodba ne sme kombinirati selektivnih in izključnih klavzul o distribuciji. Praktično to pomeni, da tako imenovana „klavzula o lokaciji“ ni dovoljena v sistemu selektivne distribucije, vendar jo je bilo mogoče uvesti za izključne distributerje;
- Člen 8(1) Uredbe razlikuje med tremi različnimi proizvodnimi trgi:
 - distribucija novih motornih vozil: tržni delež se izračuna na podlagi obsega pogodbenega blaga in storitev, ki jih prodaja dobavitelj, skupaj s kakršnim koli drugim blagom, ki ga prodaja dobavitelj in za katero kupec meni, da je zamenljivo ali nadomestljivo glede na značilnosti izdelkov, ceno in namen uporabe;
 - distribucija rezervnih delov: tržni delež se izračuna na podlagi vrednosti pogodbenega in drugega blaga, ki ga prodaja dobavitelj, skupaj s kakršnim koli drugim blagom, ki ga prodaja dobavitelj in za katero kupec meni, da je zamenljivo ali nadomestljivo glede na značilnosti izdelkov, ceno in namen uporabe;
 - storitve popraviljanja in vzdrževanja: tržni delež se izračuna na podlagi vrednosti pogodbenih storitev, ki

jih prodajajo člani distribucijske mreže dobavitelja, skupaj z vsemi drugimi storitvami, ki jih prodajajo ti člani in za katere kupec meni, da so zamenljive ali nadomestljive glede na značilnosti izdelkov, ceno in namen uporabe;

- poleg zgornjih pragov tržnega deleža člen 6(1)(c) Uredbe določa, da „cene ali pogoji dobave za pogodbeno ali ustrezno blago [, ki se] znatno razlikujejo med geografskimi trgi,“ niso združljivi. Komisija lahko v takšnih primerih odpravi izjemo, določeno v Uredbi;
- namen Komisije je bil obravnavati ovire pri vzporedni trgovini, po Uredbi 1400/2002 pa bi omejitve, ki jih naložijo dobavitelji za prodajo končnim uporabnikom v drugih državah članicah (na primer tako, da je nabavna cena ali plačilo distributerju odvisno od namembnega kraja vozil ali od stalnega prebivališča končnih uporabnikov), pomenile posredno omejevanje prodaje. Poleg tega prodajni cilji, dodelitev izdelkov ali bonusni sistemi, ki temeljijo na ozemlju, manjšem od skupnega trga, niso dovoljeni.

2.4 Pravni okvir za motorna vozila se je v zadnjih letih spreminjal, zlasti s sprejetjem Uredbe (ES) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2007 o homologaciji motornih vozil glede na emisije iz lahkih potniških in gospodarskih vozil in o dostopu do informacij o popravilu in vzdrževanju vozil ⁽⁴⁾; določbe te uredbe so bile namreč sprva neobvezne, vendar so septembra 2009 ⁽⁵⁾ postale obvezne. Ne glede na to bodo v voznih parkih še nekaj let mnoga vozila, za katere ta uredba ne bo veljala, in bodo predstavljala znaten trg za neodvisne serviserje.

2.4.1 V zvezi s konkurenco na trgu avtomobilskih rezervnih delov, ki temelji na pravicah industrijske lastnine, katerih nosilec je proizvajalec, ter v zvezi s široko uporabo podizvajalskih pogodb z dobavitelji originalne opreme („orodjarskih pogodb“) je bilo rečeno, da nekateri rezervni deli ostanejo ujeti v mrežah proizvajalcev avtomobilov.

2.4.2 Komisija je zato v svojem revidiranem predlogu direktive o modelih predlagala uvedbo „klavzule o popravilih“; EESO je pozdravil predlog in pri tem potrdil ⁽⁶⁾, da se „monopol, podeljen lastniku modela, nanaša samo na videz (model) izdelka, ne pa na sam izdelek“ ter da „bi v primeru, če bi nadomestne dele, ki jih zajema klavzula o popravilih, vključili v režim zaščite modelov, to pomenilo vzpostavitev monopola izdelkov na sekundarnem trgu, v nasprotju s temeljno naravo zakonske zaščite modelov“.

⁽⁴⁾ UL L 171, 29.6.2007, str. 1.

⁽⁵⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 62.

⁽⁶⁾ Glej mnenji EESO: UL C 388, 31.12.1994, str. 9 in UL C 286, 17.11.2005, str. 8.

2.5 EESO je v zvezi z avtomobilskim sektorjem sprejel mnenje o dobaviteljih avtomobilske industrije in trgih na koncu prodajne verige (⁷), v katerem poudarja, da akterji na koncu prodajne verige vključujejo proizvajalce motornih vozil, njihove dobavitelje in neodvisne ali pooblaščen ponudnike na področju opravljanja storitev, rezervnih delov in dodatne opreme ter na področjih proizvodnje, distribucije in maloprodaje, vključno z mrežo 834 700 podjetij, večinoma MSP, s skupnim prihodkom 1 107 milijard EUR in približno 4,6 milijona zaposlenimi.

3. Najnovejše dogajanje v zvezi z dokumenti Komisije

3.1 Komisija je 21. decembra 2009 sprejela:

— *osnutek uredbe Komisije (ES) št. .../... o uporabi člena 101(3) Pogodbe za nekatere skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj v sektorju motornih vozil ter*

— *osnutek obvestila Komisije: Dopolnilne smernice o vertikalnih omejitvah v sporazumih o prodaji in popravilih motornih vozil ter distribuciji rezervnih delov za motorna vozila.*

O teh dokumentih je začela javno posvetovanje.

3.2 Komisarka za konkurenco je Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru 15. januarja 2010 poslala dokumenta, navedena v zgornji točki, in izrazila zanimanje za stališče Odbora o teh zakonodajnih predlogih.

3.3 Zato bo poročevalec v tem mnenju o dokumentu COM(2009) 388 konč. istočasno preučil tudi osnutek zakonodaje, naveden v točki 3.1.

4. Povzetek dokumentov Komisije

4.1 **Sporočilo Komisije** z naslovom Prihodnji okvir konkurenčnega prava za področje motornih vozil predlaga:

a) *da se v zvezi s sporazumi o prodaji novih motornih vozil z začetkom veljavnosti 31. maja 2013:*

— uporabljajo splošna pravila predlagane nove skupinske izjeme za vertikalne sporazume;

— sprejmejo sektorske smernice, da se prepreči izključitev konkurenčnih proizvajalcev vozil s trga ter zaščiti njihov dostop do maloprodajnih avtomobilskih trgov in trgov servisnih storitev, da se zaščiti konkurenca znotraj ene

blagovne znamke ter da se ohrani odvrčilni učinek člena 81;

— ohranijo določbe Uredbe, ki veljajo za sporazume o distribuciji motornih vozil, do 31. maja 2013;

b) *da se v zvezi s sporazumi o popravilih in vzdrževanju ter/ali dobavi in distribuciji rezervnih delov z začetkom veljavnosti 31. maja 2010:*

— uporabljajo splošna pravila predlagane nove skupinske izjeme za vertikalne sporazume;

— sprejmejo sektorske smernice, ki bi dopolnjevale uredbo o skupinski izjemi, ali kombinacijo obeh instrumentov, da se okrepi sposobnost organov za konkurenco za širši in bolj celovit odziv na težave v zvezi s konkurenco, zlasti glede: (i) dostopa do tehničnih informacij, (ii) dostopa do rezervnih delov, (iii) zlorabe garancij in (iv) dostopa do mrež pooblaščenih serviserjev.

4.2 Osnutek uredbe o skupinski izjemi

4.2.1 Ti vertikalni sporazumi lahko s spodbujanjem boljše koordinacije med udeleženi podjetji izboljšajo gospodarsko učinkovitost znotraj proizvodne ali distribucijske verige, čeprav je to odvisno od stopnje tržne moči strank sporazuma.

4.2.2 Poleg tega je treba vertikalne sporazume z omejitvami, ki lahko omejujejo konkurenco in škodijo potrošnikom ali ki niso nujne za doseganje zgoraj navedenih pozitivnih učinkov, izključiti iz upravičenosti do skupinske izjeme.

4.2.3 Osnutek razlikuje med sporazumi o prodaji novih motornih vozil („primarni trg“) in sporazumi o popravilih in vzdrževanju ter distribuciji rezervnih delov („sekundarni trg“).

4.2.4 Pravila splošne uredbe o vertikalnih sporazumih se bodo uporabljala za „primarni trg“, zlasti pa za omejitve tržnega deleža, neizvzetje nekaterih vertikalnih sporazumov ter za pogoje, predvidene v tej uredbi, po kateri bi lahko bili ti vertikalni sporazumi upravičeni do izvzetta, ki ga, ob upoštevanju vseh v njej predvidenih pogojev, omogoča splošna uredba. To se zdi smiselno, saj gre za trg, na katerem obstaja konkurenca.

4.2.5 V zvezi s „sekundarnim trgom“ je treba upoštevati nekatere posebne značilnosti poprodajnega trga motornih vozil, povezane s tehnološkim razvojem ter večjo kompleksnostjo in zanesljivostjo avtomobilskih komponent, ki jih proizvajalci vozil kupijo od dobaviteljev originalne opreme.

(⁷) UL C 317, 23.12.2009, str. 29–36.

4.2.6 EESO se strinja s Komisijo, da imajo konkurenčni pogoji na prodajnem trgu motornih vozil tudi neposreden vpliv tako na javno varnost, saj je vožnja vozil lahko nevarna, če ta niso pravilno popravljena, kot tudi na področje javnega zdravja in okolje zaradi emisij ogljikovega dioksida in drugih onesnaževal, ki zahtevajo redno vzdrževanje vozil.

4.2.7 Vertikalni sporazumi za distribucijo rezervnih delov ter storitve popravilja in vzdrževanja bi morali uživati ugodnosti skupinske izjeme le v primeru, če poleg pogojev za izvzete, določenih za take sporazume v splošni uredbi, izpolnjujejo tudi strožje zahteve glede nekaterih strogih omejitev konkurence, ki lahko omejijo dobavo rezervnih delov na avtomobilskem prodajnem trgu, zlasti pa:

- sporazumi, ki člane sistema selektivne distribucije omejujejo pri prodaji rezervnih delov proizvajalca vozil neodvisnim serviserjem, ki te dele uporabljajo za zagotavljanje storitev popravilja ali vzdrževanja;
- sporazumi, ki kljub skladnosti s splošno uredbo omejujejo zmožnost proizvajalca rezervnih delov za prodajo teh delov pooblaščenim serviserjem v distribucijskem sistemu proizvajalca vozil, neodvisnim distributerjem rezervnih delov, neodvisnim serviserjem ali končnim uporabnikom: nič od tega ne vpliva na uporabo pravil zasebnega prava o odgovornosti, na možnost zahtevati uporabo „rezervnih delov, ki so enake kakovosti kot sestavni deli“, vključno s sporazumi, ki zajemajo obveznosti pooblaščenih serviserjev, da uporabljajo le rezervne dele, ki jih za ta popravila v garancijskem obdobju zagotovi proizvajalec vozila;
- sporazumi, ki omejujejo možnost proizvajalca sestavnih ali originalnih rezervnih delov, da svojo blagovno znamko ali svoj logotip dejansko namesti na vidnem mestu teh delov.

4.3 Osnutek dopolnilnih smernic

4.3.1 Smernice določajo načela, kako se v skladu s členom 101 Pogodbe ocenjujejo vprašanja, ki nastanejo v okviru vertikalnih omejitev v sporazumih za prodajo in popravila motornih vozil ter za distribucijo rezervnih delov. Smernice se uporabljajo brez poseganja v uporabo splošnih smernic o vertikalnih sporazumih, ki jih dopolnjujejo.

4.3.2 Komisija bo pri razlagi teh smernic upoštevala tudi kodeks ravnanja, ki sta ga predstavili združenji proizvajalcev avtomobilov ACEA in JAMA v zvezi z nekaterimi dobrimi poslovnimi praksami, ki naj bi jih proizvajalci motornih vozil uporabljali tako, da bodo pri izpolnjevanju svojih pogodbenih obveznosti do svojih pooblaščenih distributerjev in serviserjev delovali v dobri veri.

4.3.3 Smernice so sestavljene iz naslednjih poglavij:

- Področje uporabe Uredbe o skupinski izjemi za motorna vozila in razmerje z Uredbo o splošni vertikalni skupinski izjemi;
- Uporaba dodatnih določb v skupinski izjemi za motorna vozila;
- Ocena posebnih omejitev: prodaja ene same blagovne znamke in selektivna distribucija.

4.3.4 Uvedena je novost v zvezi s prodajo ene same blagovne znamke: referenčna točka za začetek petletnega obdobja je začetek pogodbenega razmerja med pogodbenicama in ne nadomestitev enega pogodbenega dokumenta z drugim, ki pokriva isto zadevo. Vendar je ta navedena v opombi 9 Smernic (in ne v glavnem besedilu). Glede na pomen te spremembe bi bilo priporočljivo, da se vključi v glavno besedilo.

4.3.5 Smernice določajo obveznosti prepovedi konkurence ter njihove negativne učinke (ovire za vstop ali razširitev konkurenčnih dobaviteljev) in pozitivne učinke (pomoč pri premagovanju problema zajedavstva, izboljšanje podobe blagovne znamke in ugledu distribucijske mreže).

4.3.6 V zvezi s selektivno distribucijo je pomembno, da imajo neodvisni serviserji dostop do tehničnih informacij in da ni zlorab garancij.

5. Ugotovitve

5.1 Sektor motornih vozil (osebna in gospodarska vozila) ima že več kot dve desetletji na področju konkurence koristi od predpisov o posebni skupinski izjemi.

5.2 Komisija je v ocenjevalnem poročilu, ki ga je pripravila 31. maja 2008, ocenila vpliv skupinske izjeme na prakso v avtomobilskem sektorju. Zainteresirane strani so dale veliko pripomb na to poročilo, zaradi česar je osebje Komisije pripravilo oceno učinka (SEC (2009) 1052, SEC (2009) 1053); priporoča se, da se ti dokumenti berejo skupaj s sporočilom COM(2009) 388 konč.

5.3 Hkrati teče postopek revizije in sprejetja nove splošne skupinske izjeme, ki bo od maja 2010 nadomestila sedanjo uredbo (ES) št. 2790/1999 z dne 22. decembra 1999. Komisija – na podlagi domneve, da bo ta uredba revidirana – predlaga:

— tri podmožnosti za sektor motornih vozil: (ii) uporabo skupinske izjeme zgolj za vertikalne sporazume, (iii) sprejetje sektorskih smernic skupaj s splošno skupinsko izjemo in (iv) sprejetje sektorskih določb v obliki uredbe o skupinski izjemi, ki bi bila usmerjena na omejevanje konkurence na prodajnem trgu,

— ter nato – z osnutkom uredbe in smernic – sprejetje uredbe s sektorskimi določbami, ki bi jo spremljale smernice.

5.4 Nakup motornega vozila je, skupaj z nakupom hiše, največja postavka v gospodinskem proračunu evropskih potrošnikov ter tudi najbolj jasno ponazarja pomen in obseg dokončanja enotnega trga. Na podlagi sektorskih ocen se ugotavlja, da je od vseh stroškov v življenjski dobi avtomobila 40 % porabljenih za nakup, 40 % za vzdrževanje in 20 % za zavarovanje.

5.5 Najpomembnejši cilj evropskih potrošnikov v zvezi s konkurenco v sektorju motornih vozil lahko povzamemo tako: nakup ali, kadar je potrebno, popravilo po najboljši ceni in večja varnost v cestnem prometu.

5.6 Čeprav je ključnega pomena, da se zagotovi živahen in konkurenčen trg, ki je v koraku s tehnološkim razvojem ter zajema vse gospodarske akterje v avtomobilskem sektorju, zlasti mala in srednje velika podjetja, ni nič manj pomembno, da se potrošnikom pošlje pomirjujoče sporočilo.

5.7 Sedaj veljavna Uredba (ES) št. 1400/2002 je posredovala več takih pozitivnih sporočil, na primer: s to uredbo postanejo garancije, ki jih proizvajalec izda v eni državi članici, pod enakimi pogoji veljavne v vseh državah članicah; potrošniku z garancijskim listom, ki ga je izpolnil trgovec v drugi državi članici, ni treba več čakati na odobritev garancije v svoji matični državi; trgovec ali serviser, ki mu je potrošnik predal svoj avtomobil, ne bo več mogel zaračunati dajatev ali zahtevati dodatnih dokumentov.

5.8 Vendar so še vedno težave v zvezi s preprodajo novih vozil posrednikom, z dobavitelji, ki svojim trgovcem postavljajo zahteve zlasti glede izpolnjevanja zahtev v zvezi z „identiteto blagovne znamke“, s svobodo izbrati drugega pooblaščenega trgovca ali nacionalne uvoznike ter v zvezi s posrednim omejevanjem navzkrižne dobave vozil med pooblaščenimi trgovci.

5.9 Komisija je zelo natančno spremljala izvajanje Uredbe (ES) št. 1400/2002, kar se odraža v zglednih odločbah, kot so štiri odločbe, sprejete leta 2007, ki so temu sektorju zagotovile dragocene smernice na področju dostopa do tehničnih infor-

macij (zadeva Comp/39.140-39.143, v katere so vpleteni DaimlerChrysler, Fiat, Toyota in Opel) ⁽⁸⁾.

5.10 Osem let po sprejetju Uredbe (ES) št. 1400/2002 gospodarski kazalniki potrjujejo, da se je precej izboljšala raven konkurence na zadevnih trgih, kar je utrdilo odločitev Komisije za strožje, sektorske skupinske izjeme.

5.11 Za to dinamično, kompleksno okolje konkurence so značilni zlasti padec realnih cen novih motornih vozil, vstop novih blagovnih znamk na trg, nihanje tržnih deležev konkurenčnih blagovnih znamk, zmerna in vse manjša koncentracija ter več možnosti za potrošnike v različnih primerljivih tržnih segmentih. Vendar v okviru notranjega trga še vedno ostaja raznolikost nacionalnih trgov, zlasti v novih državah članicah, kjer je bolj razvit trg rabljenih avtomobilov in neodvisnih serviserjev.

5.12 Ovire za večjo konkurenco, ki so nedvomno neugodne za potrošnike, se nanašajo predvsem na dostop neodvisnih serviserjev do rezervnih delov in tehničnih informacij. Piratstvo in ponarejanje rezervnih delov je v tem sektorju še vedno zaskrbljujoče, v nekaterih primerih zaradi nizke kakovosti proizvodov, v drugih pa zaradi ogrožanja varnosti v cestnem prometu, ki jo takšni deli povzročajo.

5.13 Predlogi Komisije za prihodnji okvir konkurenčnega prava, ki se bo uporabljal za sektor motornih vozil, so v skladu s tem zavezujočim pristopom in politiko. EESO zato opozarja na svoja prejšnja mnenja, v katerih je izrazil podporo delu Komisije glede skupinskih tožb, bodisi na splošno ali, še posebej, zaradi kršitve pravil konkurence.

6. Posebne ugotovitve

6.1 EESO meni, da je odločitev Komisije, da predlaga posebno uredbo in smernice, uravnotežena odločitev, saj upošteva morebitne gospodarske posledice, vpliv na mala in srednje velika podjetja, ki opravijo velik del popravil, trg vzdrževanja in distribucije rezervnih delov ter tudi možne okoljske in socialne posledice in posledice za varnost v cestnem prometu.

EESO želi poudariti naslednje vidike predloga:

6.2 **Posebna ureditev za sektor motornih vozil kot dopolnilo k uredbi o splošnih skupinskih izjemah** – EESO ugotavlja, da je treba Dopolnilne smernice, ki jih je predlagala Komisija za sektor motornih vozil, brati skupaj s splošnimi vertikalnimi smernicami in kot njihovo dopolnilo (glej točko I.1(1) Smernic), vendar te še niso bile predstavljene, kar seveda ovira neodvisno in individualno oceno Dopolnilnih smernic.

⁽⁸⁾ UL C 66, 22.3.2007, str. 18.

6.3 Začetek veljavnosti novega režima – Osnutek uredbe določa začetek veljavnosti za dve ureditvi, glede na zadevni trg. Tista, ki se nanaša na trg za rezervne dele, popravila in vzdrževanje trga, začne veljati že 1. junija 2010, druga pa podaljšuje veljavnost Uredbe 1400/2002 za prodajo in preprodajo novih vozil do 31. maja 2013.

6.3.1 EESO se zaveda, da je raven konkurence v tem trenutku nižja na prvem od teh trgov ter da je treba to spodbujati, vendar lahko obstoj dveh ločenih sistemov povzroči težave, saj pogodbe med trgovci in distributerji pogosto vsebujejo oba elementa.

6.3.2 EESO podpira varovanje interesov potrošnikov v hitro spreminjajočih se razmerah na področju razvoja konkurence na trgu za rezervne dele, popravila in vzdrževanje, vendar se strinja, da bi bilo treba sprejeti prehodno določbo, ki bi preprečila ustvarjanje dodatnih ovir za ponovno pogajanje o pogodbah med distributerji in trgovci v luči novih pravil.

6.3.3 EESO poziva Evropsko komisijo, da s 1. junijem 2010 v celoti uveljavi novo uredbo o skupinskih izjemah za motorna vozila, hkrati pa določi dvoletno prehodno obdobje za primarni trg, da se lahko obstoječi sporazumi o distribuciji prilagodijo novim pravilom.

6.3.4 Treba je opozoriti, da lahko proizvajalci prekinejo sporazume z dvoletnim odpovednim rokom. To pomeni, da bi morali trgovci, ki so sprejeli določene odločitve in izvedli ustrezne naložbe na podlagi sedanje uredbe o skupinskih izjemah, počakati do junija 2013 za podpis novega sporazuma o distribuciji, razen če se proizvajalcem in trgovcem dovoli, da prilagodijo svoje pogodbe že prej, če menijo, da je to potrebno glede na nova pravila in morebitne spremembe tržnih pogojev.

6.3.5 Začetek uporabe nove uredbe o skupinskih izjemah za primarni trg s 1. junijem 2010 bi imel dodatno prednost, saj bi sovpadal z začetkom veljavnosti nove uredbe o skupinskih izjemah in smernic za poprodajni trg.

6.3.6 Glede na to, da je velika večina trgovcev vključena tudi v poprodajne storitve, je povsem razumljivo, zakaj se EESO zavzema za hkratno uporabo nove uredbe o skupinskih izjemah za primarne in sekundarne trge. To bi zagotovilo poenostavitev, prilagodljivost, nenazadnje pa tudi nižje stroške prehoda.

6.4 Prodaja ene same blagovne znamke

V skladu s Smernicami (točka 25 in opomba 9) proizvajalcem ne bo dovoljena vključitev obveznosti, povezanih z eno samo blagovno znamko, v nove sporazume z njihovimi sedanjimi trgovci, ko bo nova uredba o skupinskih izjemah začela veljati. Glede na to, da bo velika večina proizvajalcev v prihodnjih letih

še naprej uporabljala isto distribucijsko mrežo, bi ta sklep praktično odpravil možnost prodaje ene same blagovne znamke. Ta omejitev ni le v nasprotju s predlogom EESO (glej točko 1 zgoraj), temveč tudi z novo uredbo o splošnih skupinskih izjemah (28. julij 2009), v kateri ni predvidena nobena omejitev za sporazume o prodaji ene same blagovne znamke.

6.5 Osebna in gospodarska vozila

Komisija (tako kot v sedanji uredbi) obravnava osebna in gospodarska vozila na isti ravni, čeprav so osebna vozila potrošniško blago, gospodarska vozila pa kapitalske dobrine, ki se uporabljajo v podjetniškem okolju, kjer kupec ne kupi samo vozila, ampak paket, v katerem je servisiranje temeljni vidik odločitve za čim boljšo uporabo gospodarskih vozil, kar velja tudi za kmetijske traktorje in gradbeno opremo. Taka tržna razlika pomeni, da tudi vidiki konkurence niso enaki za ti dve vrsti proizvodov.

6.5.1 Sektor gospodarskih vozil pravzaprav – tako na primarnih kot sekundarnih trgih – ni imel nobenih težav v zvezi s konkurenco ali bil predmet kritike končnih uporabnikov, ker gre za zelo konkurenčen trg s tradicionalno visokim tržnim deležem neodvisnih dobaviteljev rezervnih delov.

6.5.2 EESO zato meni, da za sporazume, ki se nanašajo na gospodarska vozila, mora veljati uredba o splošnih skupinskih izjemah, tudi v zvezi s poprodajnim trgom – tako kot za traktorje in gradbeno opremo.

6.6 Dobava rezervnih delov

6.6.1 Člen 5(b) osnutka uredbe navaja, da se izjema uporablja za „omejitev, dogovorjeno med dobaviteljem rezervnih delov, orodja za popravilanje ali diagnostične ali druge opreme in proizvajalcem motornih vozil, ki ovira dobaviteljevo možnost prodaje navedenega blaga ali storitev pooblaščenim ali neodvisnim distributerjem ali pooblaščenim ali neodvisnim serviserjem ali končnim uporabnikom“.

6.6.2 Besedilo te omejitve se ne zdi skladno s ciljem Komisije.

6.6.3 Klavzula o nakupu rezervnih delov v sedanji uredbi o splošnih skupinskih izjemah v praksi preprečuje proizvajalcem, da bi prisilili kupce, da od njih kupijo več kot 30 % blaga, ki ga dobavijo. Zato preusmerjanje dobave na mreže omogoča nižje cene. Čeprav proizvajalci še vedno ohranjajo več kot 30 % deleža dobav, bi to lahko pojasnili z načrti proizvajalcev glede

ciljev, bonusov in popustov. To stanje je dokaz pritiska konkurence, ki ga proizvajalci delov izvajajo na proizvajalce vozil.

6.6.4 Vendar v predlaganem členu 5(b) ni omenjen noben odstotek, ki bi bil meja, preko katere distributerji ali serviserji ne bi bili dolžni dobavljati od proizvajalca (kot je sedanja klavzula v zvezi s 30 %).

6.6.5 Poleg tega pa je navedeno, da morajo proizvajalci rezervnih delov pooblaščenim serviserjem zagotoviti dobavo. Vendar bo to zgolj teoretična možnost, če bodo lahko proizva-

jalci nalagali izključno ali kvazi izključno dobavo od svojih mrež za rezervne dele.

6.7 Garancija

EESO poudarja stališče Komisije glede garancij za motorna vozila. Glede na neposredno odgovornost proizvajalca za pravilno delovanje in popravilo okvar, Komisija določa, da je obveznost, da morajo serviserji v pravno veljavnem garancijskem obdobju uporabljati izključno rezervne dele, ki jih zagotavlja proizvajalec, izjema. EESO meni, da je to stališče sprejemljivo, vendar to ne sme voditi k temu, da potrošniki ne morejo izkoristiti neodvisnih serviserjev za vidike, povezane z rednim vzdrževanjem vozil, saj bi to verjetno pomenilo omejitev pravic potrošnikov do kakovostnih proizvodov in ustreznih garancij.

V Bruslju, 18. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Evropske komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Pregled inovacijske politike Skupnosti v spreminjajočem se svetu

COM(2009) 442 konč.

(2010/C 354/19)

Poročevalec: **g. MALOSSE**

Evropska komisija je 2. septembra 2009 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pregled inovacijske politike Skupnosti v spreminjajočem se svetu

COM(2009) 442 konč.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. marca 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca 2010) s 108 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasoma.

1. Kaj je inovativnost?

1.1 Po opredelitvi, navedeni v sporočilu, je inovativnost „*spособnost prevesti nove ideje v poslovne dosežke z uporabo novih postopkov, izdelkov ali storitev bolje in hitreje kot konkurenca*“ ⁽¹⁾.

1.1.1 Bolj kot sposobnost je inovativnost dejavnost, proces, ki omogoča pretvorbo obstoječih ali novih idej v rezultate.

1.1.2 Inovativnost je pogosto sad skupnega dela (združenja podjetij, socialnih partnerjev, raziskovalcev); lahko se nanaša tudi na notranje poslovanje podjetja, še zlasti kot rezultat idej zaposlenih. Evropska podjetja bodo morala v soočanju s svetovno konkurenco razviti boljše postopke za povezovanje zaposlenih z uspešnostjo podjetja in spodbujanje njihove ustvarjalnosti.

1.1.3 Inovativnost se lahko nanaša tudi na področja, ki na trg neposredno ne vplivajo: npr. človekov razvoj, zdravje, socialna in okoljska inovativnost ter inovativnost na področju storitev splošnega pomena, državljanstva ali razvojne pomoči.

1.2 Inovativnost bi v resnici morala biti bolj družbeni cilj, čim večje izkoriščanje človekove ustvarjalnosti za spodbujanje trajnostnega in skladnejšega gospodarskega razvoja.

1.2.1 Inovativnost mora najti rešitve za družbene izzive tega stoletja: trajnostno oskrbo z energijo in varstvo podnebja,

demografski razvoj, globalizacijo, privlačnost regij, ustvarjanje novih delovnih mest ter družbeno kohezijo in socialno pravičnost.

1.3 Inovativnost ni sama sebi namen; pomaga doseči družbene cilje, ki jih je mogoče povzeti s pojmom napredek in trajnost; vendar se je treba dogovoriti o načinu opredelitve in merjenja teh pojmov.

Odboru se zdi vredno omembe, da bi EU lahko na tem področju utirala pot, tako da določi in uporablja nove gospodarske in družbene kazalnike za merjenje rasti in njenega razvoja skozi čas ⁽²⁾.

2. Kaj je doslej dosegla EU?

Sporočilo seveda laskavo ocenjuje ukrepe Unije na področju izboljšanja okvirnih pogojev, podpore širšemu sprejemanju inovativnih izdelkov in storitev na trgu, ustvarjanja sinergij in finančnega vidika. Ob tem je treba opozoriti, da obravnava predvsem tehnološke inovacije.

Uporaba izraza „politika Skupnosti“, ko se govori o inovativnosti, je nekoliko pretirana, ker gre – kot kaže ocena, podana v tem sporočilu – predvsem za sveženj ukrepov in dejavnosti, ki se usklajujejo. EU dejansko na tem področju nima ustreznih pravnih pristojnosti (podporne pristojnosti).

⁽¹⁾ *Creating a National Innovation Framework* (Ustvarjanje nacionalnega okvira za inovacije), *Science Progress*, Richard Nedis in Ethan Byler, april 2009.

⁽²⁾ V skladu s priporočili iz poročila Komisije o merjenju gospodarske učinkovitosti in družbenega napredka (*Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*) (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr) morajo ti kazalniki presegati preprosto merjenje BDP in upoštevati zapletena in diferencirana merjenja razpoložljivega dohodka, izobraževanja, okolja in porazdelitve bogastva.

2.1 Izboljšanje okvirnih pogojev

2.1.1 Nekateri ukrepi, ki jih sprejela EU, so imeli resnično pozitiven vpliv kot na primer revizija pravil o državnih pomočeh za spodbujanje okoljskih naložb in naložb v raziskave in razvoj ali združitev mrež *Euro Info Centers* in *Innovation Relay Centers* v okviru mreže *Enterprise Europe Network*. Začetek izvajanja evropskega Akta za mala podjetja je vzbudil veliko upov, ki jih doslej ni spremljalo dovolj konkretnih in opaznih dosežkov za mala in srednja podjetja⁽³⁾. Lahko bi navedli tudi sporočilo Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta, ki je sicer korak v pravo smer, vendar še vedno ostaja brez sredstev za izvedbo.

2.1.2 V nasprotju s tem dejstvo, da glede patenta Skupnosti še vedno ni bila sprejeta nobena odločitev, več kot očitno priča o nesposobnosti Evropskega sveta, da bi sprejel potrebne ukrepe, ki bi neposredno vplivali na inovativnost, kar je razvidno iz nenehnega upadanja števila patentov, registriranih v Evropi, v primerjavi s preostalim svetom, pa tudi iz bistveno višjih stroškov za Evropejce. Posledično EU pesti pomanjkanje zaščite, kar škodi podjetjem, zlasti malim in srednje velikim.

2.1.3 Politike in instrumenti, ki jih predlaga Evropska komisija, so bili doslej osredotočeni predvsem na nujne predhodne stopnje inovativnosti ter na velike javne ali zasebne raziskovalne organizacije. Te bi bilo treba dopolniti z dodatnimi ukrepi in instrumenti, kot npr. s procesi standardizacije, ki se močneje in sistematično osredotočajo na proces uvajanja inovacij.

2.1.4 Uprave so lahko, predvsem na lokalni ravni, vir inovativnosti na vseh področjih.

2.1.4.1 Pri javnih naročilih naročniki prepogosto dajejo prednost najcenejšemu ponudniku na račun kakovosti predlogov. Inovativnost pa je mogoče spodbujati tudi z ustreznim usmerjanjem javnih naročil in tako izboljšati kakovost storitev za državljane⁽⁴⁾.

2.2 Izvajanje inovacijskih politik

2.2.1 Sporočilo poudarja povečanje možnosti za financiranje iz proračuna EU v okviru finančne perspektive 2007-2013.

2.2.1.1 To povečanje za akterje, ki obžalujejo počasnost in zapletenost postopkov, zlasti 7. okvirnega programa za raziskave in razvoj, ni vidno. Enako velja za evropske strukturne sklade, ki jih zaradi birokratske okornosti in pomanjkanja preglednosti zaradi razpršenosti pomoči in načela dodatnosti ni mogoče uporabljati kot resnične vzvode za inovativnost.

2.2.1.2 Prihodnja revizija finančne uredbe mora poenostaviti, koncentrirati in tipizirati pravila, ki urejajo udeležbo, upravičenost in poročanje.

2.2.2 To velja tudi za finančne instrumente Evropske investicijske banke (EIB); ta na splošno deluje prek posrednikov, ki uporabljajo svoje pogoje. EIB in Komisija sta sicer vložila velike napore v spodbujanje financiranja inovativnih malih in srednje velikih podjetij (MSP), vendar učinki niso vidni. Evropski trg za financiranje ostaja razdrobljen in dokaj nenaklonjen tistim MSP, ki so sicer inovativna, vendar ne na področju tehnologije. Na nacionalni ravni je treba bančni sektor spodbuditi, naj prevzema več tveganja pri financiranju malih in srednje velikih podjetij.

2.2.3 Novi okvirni program za konkurenčnost in inovacije (CIP) si je prizadeval vključiti obstoječe, vendar razpršene ukrepe in programe. Dejavnosti dejansko ostajajo razdeljene v podprograme in ni dokazov o njihovi usklajenosti. Poleg tega je bil programu CIP dodeljen proračun v višini 3,6 milijarde EUR za 7 let, kar je majhen znesek glede na resnost izzivov, s katerimi se sooča EU.

2.2.4 Evropski programi s težavo dosegajo lastne cilje, predvsem na področju udeležbe zasebnega sektorja in zlasti MSP. Razpoložljiva sredstva se prednostno dodeljujejo javnim institucijam na račun zasebnega sektorja. Po mnenju EESO sta ključnega pomena dobro upravljanje javnih sredstev, dodeljenih za raziskave in inovacije, ter dejanski učinek teh naložb na evropsko gospodarstvo.

2.2.5 Usklajevanje med programi Skupnosti in nacionalnimi programi ni učinkovito. Tako na primer ni skupne priprave programov držav članic in EU, s čimer bi se lahko izognili zmedji zaradi zamenjavanja načela dodatnosti in načela dopolnjevanja.

2.3 Ustvarjanje sinergij

2.3.1 Obstoj nacionalnih programov reform v okviru lizbonske strategije zagotavlja referenčni okvir za države članice na področju inovativnosti. Vendar njihov vpliv in učinkovitost zmanjšujeta heterogenost pristopov in šibka vključenost socialnih partnerjev in drugih akterjev civilne družbe v njihovo oblikovanje in uresničevanje.

2.3.2 Evropski raziskovalni prostor je bil vzpostavljen za spodbujanje skladnosti sistema in sinergij z državami članicami. EESO meni, da bi ta vidik v prihodnosti moral postati prednost in da bi mu morali namenjati veliko več pozornosti.

⁽³⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 30.

⁽⁴⁾ Prvi korak je bil storjen v okviru pobude za vodilne trge (približevanje naročnikov za podporo oddajanju javnih naročil inovativnim podjetjem), vendar bo treba rezultate podrobno proučiti (saj je bila pobuda uvedena šele septembra 2009).

2.3.2.1 Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT) na primer s svojo sedanjo strukturo ne more izpolniti svojega prvotnega poslanstva, da omogoča izmenjavo mnenj med področji raziskav, podjetij in izobraževanja. Inštitutu so dodeljena sorazmerno skromna sredstva (2,8 milijarde EUR za obdobje od leta 2008 do 2013 ⁽⁵⁾) in tako ostaja navidezen instrument s slabim dostopom za podjetja, ki niso seznanjena z evropskimi programi.

2.3.3 Po podatkih najnovejšega sistema inovacijskih kazalnikov ⁽⁶⁾ imajo evropske države, ki so vodilne na področju inovativnosti, skupne značilnosti: velike izdatke za izobraževanje, vseživljenjsko izobraževanje, velike izdatke za raziskave in razvoj ter instrumente za podporo inovativnosti. Temu bi lahko dodali še dobre prakse socialnega in civilnega dialoga.

Treba bo najti boljše sinergije, da bi te dobre prakse razširili po vsej Evropi in da bi bolj odkrito spodbujali približevanje med EU in državami članicami pri sprejemanju skupnih in usklajenih političnih odločitev v prid tem ključnim dejavnikom za uspeh.

2.3.4 To sinergijo je treba razširiti tudi na akterje civilne družbe in javno-zasebna partnerstva.

Kot primer: „grozdi“ zdaj omogočajo učinkovito sodelovanje univerz in raziskovalnih ustanov s podjetji, v okviru struktur, ki jih podpirajo javne in zasebne naložbe. Ta izkušnja „grozdov“ je pozitivna na nacionalni ravni, vendar EU od tega ne more imeti koristi, saj ni podporne politike Skupnosti. EU bi morala sprožiti pobude za „evropeizacijo“ grozdov, ki naj bi omogočila profesionalizacijo njihovega upravljanja, njihovo internacionalizacijo in s tem optimizacijo njihovega delovanja in financiranja.

2.3.5 Sinergijam med prednostnimi nalogami, ki jih določajo različni programi EU za podporo inovativnosti, je treba dati prednost v okviru družbenih izzivov. Dejansko je mogoče najti iste prednostne naloge v različnih programih Skupnosti, vendar med njimi ni povezav.

3. Priporočila EESO

EESO podpira oblikovanje ambiciozne evropske strategije inovativnosti, ki ponuja širši in bolj povezan pristop.

3.1 Izhodiščna načela

- Inovativnost je treba razumeti v širšem pomenu besede, tako v zvezi z izdelki in storitvami, ki se dajejo na trg, kot tudi v

zvezi z nepridobitnim sektorjem in družbenim ali socialnim področjem.

- Lizbonska pogodba razširja obseg politik Skupnosti na področjih, naklonjenim inovativnosti: na področjih trgovinske politike, energije, vesolja, turizma, kulture, zdravstva itd.
- Inovativnost je po naravi interdisciplinarna in zajema različna področja, zato bi morala biti takšna tudi strategija in sredstva za njeno izvajanje.
- Inovativnost mora biti združljiva z načeli in vrednotami Evropske unije. Inovacija je dejansko lahko tehnološko „dobra“, vendar ima hkrati lahko nezaželene posledice za okolje ali socialno kohezijo.
- Državljanje je treba seznanjati z novimi tehnologijami, in sicer tako, da se jih vključuje v javno razpravo (gensko spremenjeni organizmi, jedrska energija ipd.).
- Razvoj ključnih tehnologij ⁽⁷⁾ (nanotehnologij, mikro- in nanoelektronike, fotonike, naprednih materialov, biotehnologij, informacijskih tehnologij, znanstvenih simulacij) je treba podpreti ciljno in ob upoštevanju njihove interdisciplinarne narave. Ob tem pa morajo evropski raziskovalni programi vključevati element spodbujanja interdisciplinarnega pristopa in uporabe ključnih tehnologij v tradicionalnih sektorjih.
- Prednostne naloge je treba opredeliti glede na družbene cilje EU (zdravje, okolje, energija itd.)
- Strategija EU za inovativnost mora temeljiti na sinergijah in partnerstvih z akterji zasebnega sektorja in civilne družbe.
- MSP morajo biti v središču prihodnjega evropskega načrta za inovativnost. Spodbujati je treba vse okvirne ukrepe, programe in določbe, ki jo olajšujejo.

3.2 Predlogi

3.2.1 V okviru svoje študijske skupine je EESO 14. januarja 2009 pripravil javno obravnavo na Inštitutu za tehnološka predvidevanja v Sevilji. Iz te obravnave, ki so se je udeležili predstavniki inštituta in lokalni akterji za podporo inovativnosti, je izšlo več konkretnih predlogov.

⁽⁵⁾ Za primerjavo: letni operativni proračun MIT (Massachusetts Institute of Technology) je 2,4 milijarde dolarjev.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe.

⁽⁷⁾ Prim. sporočilo Komisije o pripravi na prihodnost: razvoj skupne strategije za ključne spodbujevalne tehnologije v EU, COM(2009) 512 konč.

3.2.2 Osnova vsake politike je, da ima dobre kazalnike in dobre analitične instrumente. EU ima danes več analitičnih instrumentov: evropski sistem inovacijskih kazalnikov, *INNO-Policy TrendChart*, evropsko opazovalnico grozdov (*European Cluster Observatory*), *Innobarometer*, sektorsko spremljanje inovacij in sistem kazalnikov EU za vlaganja v raziskave in razvoj v industriji (*EU industrial R&D investments scoreboard*). Zaradi koherentnosti EESO priporoča ustanovitev enotne „evropske opazovalnice inovativnosti“, ki bi prevzela obstoječa orodja, vendar bi jih medsebojno bolj uskladila in jih napravila še bolj prepoznavne. Poleg tega je ocena smiselna samo, če se doseženi rezultati vrednotijo glede na zastavljene cilje; prihodnji evropski načrt bo moral vsebovati jasne cilje, tudi glede kvantitativnih kazalnikov. Opazovalnica bo morala biti zmožna na podlagi jasnih ciljev in kazalnikov delovati pregledno in neodvisno, da se zagotovi objektivno ocenjevanje politik.

3.2.3 Temeljne raziskave ustvarjajo nujno potrebno osnovo za prihodnje inovacije. Zato EESO podpira povečanje evropskih proračunov za tovrstne raziskave, zlasti za naslednji okvirni program EU za raziskave in razvoj, pod pogojem, da se določijo prednostne naloge (v skladu z družbenimi izzivi) in da se dosežejo učinki vzvoda z nacionalnimi programi in zasebnim sektorjem.

3.2.3.1 Poleg tega EESO predlaga, da se proučijo novi pristopi za spodbujanje sodelovanja MSP v programih EU, kot je koncept odgovornega partnerstva. Šlo bi – na temelju skupne listine – za zmanjšanje upravnih formalnosti (revizije, poročanje).

3.2.4 Dober način za razvijanje pozitivne sinergije, ki spodbuja inovativnost v podjetjih, pa tudi na področju izobraževanja, je tudi razvijanje partnerstev med raziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami, zlasti univerzami ter gospodarskimi in družbenimi akterji⁽⁸⁾.

3.2.4.1 EIT bi moral delovati kot „glava“ mreže obstoječih struktur, da bi se tako spodbujalo širjenje novih tehnologij v vse sektorje. Dolgoročno bi moral EIT omogočati financiranje naložb v infrastrukturo na evropski ravni, v okviru katere bi se zblíževale politike na področjih raziskav, izobraževanja in inovativnosti.

3.2.4.2 Poleg tega je treba spodbujati programe za spodbujanje mobilnosti raziskovalcev med državami članicami, pa tudi med javnim in zasebnim sektorjem. Dobra praksa, ki bi jo kazalo preskusiti na evropski ravni, je danski industrijski doktorat, ki inženirjem, ki delajo v podjetjih, omogoča, da pripravijo doktorat, in sicer predvsem z obiskovanjem tečajev v drugi državi članici⁽⁹⁾.

3.2.5 Instrumenti odpiranja dejavnosti za podporo inovativnosti med EU in državami članicami bi morali po mnenju EESO postati prednostni elementi prihodnjega programa. V tem smislu je treba krepiti lokalne mreže, ki so most med evropsko in lokalno ravno, z izmenjavo idej in projektov. EESO priporoča vzpostavitev platform evropskih partnerstev, ki bi bile odprte za akterje civilne družbe. Osnova za to platformo bi bila lahko mreža *Enterprise Europe Network*, ki deluje za podjetja na lokalni ravni.

3.2.6 Ključnega pomena je izboljšanje dostopa do finančnih sredstev, predvsem za razvoj inovativnih MSP in novoustanovljenih podjetij. Okrepiti je treba vlogo Evropske investicijske banke, zlasti z razširitvijo mehanizma financiranja z delitvijo tveganja, in vzpostaviti evropski trg tveganega kapitala.

3.2.6.1 Poleg tega EESO priporoča posebne ukrepe v okviru Akta za mala podjetja, na primer spodbujanje „drugega borznega trga“ v Evropi ter davčne spodbude za naložbe posameznikov v inovativnost in spodbujanje udeležbe zaposlenih.

3.2.7 Ugotavljamo, da inovativnost in podjetniški duh v številnih državah med mladimi upadata. V učnih načrtih je treba spodbujati ustvarjalnost in samoiniciativnost.

3.2.7.1 EESO po zgledu koncepta ambasadorjev ženskega podjetništva predlaga vzpostavitev mreže ambasadorjev mladih podjetnikov, s podporo evropskih institucij.

3.2.8 Boljša uporaba strukturnih skladov je nujna, če želimo spodbujati inovativnost v državah, ki jih zajema politična kohezija. Zlasti bi bilo treba bolj usmerjati ukrepe, da bi se izognili obveznemu načelu dodatnosti, ki je vir zamud in pomanjkanja prepoznavnosti. EESO poudarja potencial družbene inovativnosti med akterji civilne družbe. To inovativnost so strukturni in izobraževalni programi doslej povsem prezrli.

3.2.9 Tudi politiko konkurence (državne pomoči, sodelovanje med podjetji) v EU je treba prilagoditi za večjo podporo boljšemu izkoriščanju inovativnosti in prenosa tehnologij. Nekaterim sektorjem, kot so gradnja stanovanj ali prometna infrastruktura in prevozna sredstva, bi bilo treba v zvezi s tem nameniti posebno pozornost zaradi njihove vloge pri vprašanju podnebnih sprememb.

3.2.10 EU z Lizbonsko pogodbo krepi svoje pristojnosti na področjih trgovinske politike in zunanjega sodelovanja. To priložnost je treba izkoristiti, da bi tako zasnovali evropsko politiko na področju znanstvene in tehnične izmenjave, usklajeno z nacionalnimi politikami. Posebno pozornost je treba nameniti izmenjavam in sodelovanju z državami, ki so sosede EU.

⁽⁸⁾ UL C 228, 22.9.2009, str. 9.

⁽⁹⁾ Financirajo jih z evropskimi štipendijami Marie Curie.

4. Sklepne ugotovitve

4.1 Uspeh te strategije bo bolj kot od proračunskih sredstev, ki ji bodo dodeljena, odvisen od politične volje Evropske komisije in držav članic, da zagotovijo njeno izvedbo, kakovost partnerstev, zlasti s civilno družbo, in vzpostavitev dialoga z državljani. EESO zato poziva Evropski svet in Evropsko komisijo, naj predložita akcijski načrt za inovativnost, ki naj postane temelj strategije za rast in zaposlovanje v Evropi (EU 2020).

4.2 Prihodnji evropski načrt za inovativnost mora biti podprt z ustreznim akcijskim načrtom s časovnim razporedom za izvajanje in spremljanje napredka. V zvezi s tem je pravna oblika načrta (priporočila, akt ali katerakoli druga oblika) postranskega pomena. Njegovo učinkovitost bodo določali vsebina in natančne, količinsko določene zaveze, z izračuni in roki za izvedbo.

4.3 Cilj te strategije mora biti udejanjenje prave politike „Skupnosti“, v korist ponovnega zagona evropskega gospodarstva.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi direktiv 1998/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES in 2009/65/ES glede pristojnosti Evropskega bančnega organa, Evropskega organa za zavarovanja in poklicne pokojnine ter Evropskega organa za vrednostne papirje in trge

COM(2009) 576 konč. – 2009/0161 (COD)

(2010/C 354/20)

Samostojni poročevalec: **g. ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

Svet je 25. novembra 2009 sklenil, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi direktiv 1998/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES in 2009/65/ES glede pristojnosti Evropskega bančnega organa, Evropskega organa za zavarovanja in poklicne pokojnine ter Evropskega organa za vrednostne papirje in trge

COM(2009) 576 konč. – 2009/0161 (COD).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. marca 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 18. marca) s 115 glasovi za, nobenim glasom proti in 1 vzdržanim glasom.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO meni, da je kriza priložnost za nujno izvedbo obsežne reforme sistema nadzora. Cilj reforme mora biti preprečevanje tako posameznih incidentov kot večjih kriz ter razvijanje odpornosti proti takšnim udarcem. Zato se je treba opirati na temelje, ki so določeni na ravni Skupnosti, ali celo na interakcijo trdnega sistema Skupnosti in sorodnih sistemov v drugih državah.

1.2 EESO obžaluje, da nepopolna uskladitev pogojev za dostopanje na trge in zahtev glede previdnosti danes omogoča regulatorne arbitraže in izkrivljanje konkurence. Uskladitev teh zahtev na podlagi trdnosti, obvladovanja tveganj finančnih akterjev in kakovostnega obveščanja javnosti je nujna za vzpostavitev interesne skupnosti v evropskem gospodarskem prostoru. Ta premik mora spremljati stalna skrb za usposobljenost nadzornikov predvsem na podlagi medsebojnega sodelovanja.

1.3 Zato EESO podpira Komisijo pri njenih prizadevanjih, da bi sektorski nadzorni organi dobili pristojnosti za opredeljevanje skupnih tehničnih standardov, ki bi omogočali razrešiti spore

med nacionalnimi organi. EESO odobrava razvoj odnosov med nadzornimi organi v smeri sporazumnega reševanja morebitnih sporov v zvezi z njihovo prakso na posameznih področjih, za katera so predvideni skupni procesi odločanja. Strinja se s Komisijo, da je treba natančno razlikovati med tem, kaj spada na tehnično področje in kaj na politično področje, ki je v pristojnosti institucij EU s političnim mandatom.

1.4 EESO poziva Komisijo, naj širokopotezno izvaja ukrepe svojega programa, da bi dokončala začete spremembe tehničnih standardov v sektorju vrednostnih papirjev ter pričakovanih direktiv v sektorju zavarovanja in poklicnih pokojnin.

2. Ozadje

2.1 Evropska komisija je 26. oktobra 2009 predstavila predlog direktive Omnibus I s ciljem spremeniti vse direktive o dejavnostih, ki so del finančnega sektorja. Gre za direktive, ki se nanašajo na kapitalske zahteve, finančne konglomerate, poklicne pokojnine, zlorabo trga, trge finančnih instrumentov, prospekte, dokončnost poravnave, preglednost, preprečevanje pranja denarja in investicijske sklade.

2.2 Cilji Komisije so zaščita javnosti, finančna stabilnost in izboljšanje enotnega trga, ki ga nacionalni sistemi nadzora, četudi so deloma usklajeni, ne morejo uresničiti.

2.3 Za doseg te ciljev je treba torej opredeliti obseg pristojnosti, določenih v uredbah, da bi s preoblikovanjem obstoječih evropskih nadzornih odborov ustanovili evropske nadzorne organe. Predlog direktive o spremembi omogoča spremembo in poenotenje obstoječega besedila.

2.4 Ta predlog je izraz politike, ki jo je Komisija razvila, da bi vzpostavila učinkovitejši, bolj povezan in trajnejši evropski sistem nadzora na podlagi analize sklepov poročila skupine na visoki ravni, ki ji je predsedoval Jacques de Larosière. V skladu s sporočilom Komisije iz maja 2009 naj bi ta sistem sestavljala Evropski odbor za sistemska tveganja, zadolžen za makroekonomski nadzor in nadzor groženj za finančno stabilnost, ter Evropski sistem finančnih nadzornih organov, sestavljen iz mreže nacionalnih finančnih nadzornih organov, ki bi usklajeno sodelovali z novimi evropskimi nadzornimi organi.

2.5 Evropski nadzorni organi bi morali nastati iz treh nadzornih odborov „tretje stopnje“ v strukturi, nastali na podlagi postopka odločanja, poimenovanem po profesorju Lamfalussyju, in bi imeli pristojnosti eden za bančništvo, drugi za zavarovanja in poklicne pokojnine, tretji pa za vrednostne papirje in trge.

2.6 Da bi bila evropska finančna pravila bolj usklajena, si je Komisija v svojem sporočilu iz maja 2009 z naslovom Evropski finančni nadzor⁽¹⁾ določila za cilj, da bo organom omogočila pripravo projektov tehničnih standardov ter spodbujala izmenjavo mikrobodetnih informacij.

2.7 Obravnavani predlog to uresničuje v treh glavnih oseh: opredeljuje področje uporabe resnično tehničnih standardov (pripomočki, metode, statistike, obrazci ...), katerih namen je zagotoviti konvergenco nadzora, da bi bil ta bolj enoten. Komisija bo morala te standarde še sprejeti.

2.8 Predlog organe pooblašča za reševanje sporov med nacionalnimi organi, ki se nanašajo na situacije, ko je sodelovanje nujno, da bi nacionalni interes prilagodili skupnemu, in v primeru usklajevanja pred morebitno obvezujočo odločitvijo.

2.9 Predlog uvaja tudi ustrezne kanale za izmenjavo informacij, ki brez pravnih ovir omogočajo skupno doktrino, zlasti v odnosih med nacionalnimi organi in novimi evropskimi organi.

2.10 Slednji bodo pooblaščeni med drugim tudi za sodelovanje s podobnimi organi tretjih držav, za pripravo mnenj zlasti o bonitetnih vidikih čezmejnih združenj in pripojitev ter za pripravo seznama finančnih udeležencev EU, ki imajo dovoljenje za poslovanje.

3. Splošne ugotovitve

3.1 To mnenje EESO spada v sklop mnenj, ki so bila sprejeta po finančni krizi v letih 2007–2008, zlasti mnenja o poročilu de Larosièrejeve skupine⁽²⁾ ter mnenja o makro- in mikrobodetnem nadzoru. Čeprav je mogoče prve neposredne vzroke te krize pripisati slabostim finančnega sistema ZDA, pa je kriza razkrila tudi vrzeli evropskih nadzornih sistemov ter velike razlike med njimi. EESO obžaluje, da niti krize niti predhodni incidenti (zlasti primer *Equitable Life*) niso bili zadosten razlog za to, da bi se prej lotili potrebnih reform.

3.2 Težave, ki so jih doživljale stranke ustanov, ki so razvile čezmejne dejavnosti, lahko ogrozijo zaupanje potrošnikov v enotni trg.

3.3 Novi organi bi morali imeti strukture za posvetovanje z ustreznimi strokovnimi sredinami, organizacijami sindikatov in uporabniki finančnih storitev ter ohraniti dialog z EESO kot predstavnikom civilne družbe.

3.4 EESO izpostavlja tehnično naravo treh novih organov. Njihov status samostojnih organov mora ostati podrejen političnim pristojnostim Komisije in, končno, Evropskega parlamenta.

3.5 EESO ugotavlja, da bi morale biti finančne ustanove, ki izvajajo dejavnosti v več državah članicah, deležne kar najbolj enotnega nadzora. Posebej pozoren je na dejstvo, da predlagani sistem ne ustvarja novih obveznosti za finančne udeležence, katerih stroške bi občutili uporabniki, razen v primeru držav, ki so izkoristile regulatorno arbitražo in izkrivljanje konkurence in morajo svojo prakso uskladiti z zahtevami.

3.6 EESO odobrava vključitev načela „priprave boljše zakonodaje“ v predlagani sistem, in sicer s pomočjo javnega posvetovanja in študije učinka že od faze snovanja ukrepov. Prav tako

⁽¹⁾ COM(2009) 252 konč.

⁽²⁾ UL C 318, 23.12.2009, str. 57.

pozdravlja prizadevanja Komisije za spodbujanje prožnosti in nujnosti.

3.7 Ob dejstvu, da imajo trije novi organi značaj kolegijev, pa se EESO zavzema za ravnovesje različnih

nacionalnih organov v primeru spora. Po mnenju EESO kolegialnost pomeni, da nacionalni organi sprejemajo skupne odločitve, ne da bi pri tem dajali prednost velikosti trgov ali prisotnosti gospodarskih subjektov zunaj držav njihovega izvora.

V Bruslju, 18. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Predlogu uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu

COM(2009) 541 konč. – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Poročevalec: **g. SALVATORE**

Svet Evropske unije in Evropski parlament sta – prvi 11. novembra 2009 v skladu s členom 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, drugi 5. marca 2010 v skladu s členom 43(2) – Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu

COM(2009) 541 konč. – 2009/0153 (CNS).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 130 glasovi za, nobenim glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) se strinja s spremembami Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu na podlagi novih znanstvenih ugotovitev, med njimi tudi rezultatov usklajenega ukrepa IMPASSE, izvedenega v okviru VI. okvirnega programa.

1.2 Tudi EESO se zavzema za uresničitev obeh ciljev uredbe, ki sta: čim večje zmanjšanje tveganja, povezanega z gojenjem tujih in lokalno neprisotnih vrst, ter odprava zapletenih upravnih postopkov za gospodarske subjekte v tem sektorju. Upravne obremenitve so povezane z nacionalnimi dovoljenji, ki so potrebna za ribogojške objekte, v katerih gojijo tuje in lokalno neprisotne vrste.

1.3 Pri tem je bistvenega pomena zagotoviti biološko varnost objektov. Za to je treba sprejeti ustrezne ukrepe: a) med prevozom, b) z uporabo natančno opredeljenih protokolov v sprejemnih objektih in c) z upoštevanjem ustreznih postopkov vse do dajanja ribjih proizvodov v potrošnjo.

1.4 V tem okviru se zdi nova opredelitev zaprtih ribogojških objektov dobro strukturirana in skladna z rezultati projekta

IMPASSE, vendar pa lahko zelo tehnični jezik pripelje do razlag, ki niso vedno pravilne. Da bi preprečili morebitne nejasnosti v fazi izvajanja, bi bilo treba v novi uredbi izrecno navesti, da so zaprti ribogojški objekti tisti objekti, ki se nahajajo na kopnem.

1.5 Nova uredba določa tudi, da je treba pri zaprtih ribogojških objektih poskrbeti, da gojene alohtone vrste ali biološki material ob poplavih ne bi zašli v odprte vode. Zato bi bilo treba določiti varnostno razdaljo med omenjenimi objekti in odprtimi vodami, ki bi bila odvisna od vrste, lokacije in strukture objekta.

1.6 Glede na to, da voda ne predstavlja edinega tveganja za pobeg, pa bi bilo treba zagotoviti tudi vse potrebne sisteme za zaščito zaprtih ribogojških objektov pred plenilci, ki lahko povzročijo pobeg gojenih vrst in njihovo širjenje.

1.7 EESO se strinja tudi s stališčem, da premiki iz zaprtega v odprti ribogojški objekt ne morejo škodovati kot rutinski premiki. Zato bi bilo tudi zaželeno, da bi bili zaprti ribogojški objekti – kadar proizvodni cikel to dopušča – vodeni in upravljani ločeno od odprtih sistemov, s čimer bi zmanjšali morebitna tveganja okužbe vodnih ekosistemov.

2. Uvod

2.1 Ob vse večjem povpraševanju po beljakovinah iz ribjih proizvodov ter upadanju ribolova zaradi pretiranega izkoriščanja morij in notranjih voda je ribogojstvo lahko pozitiven prispevek k zadovoljevanju naraščajočega povpraševanja po tovrstnih živilih. Dejansko je bila na svetovni ravni v zadnjih treh desetletjih v ribogojstvu zabeležena 11-odstotna letna rast proizvodnje (Naylor & M. Burke, 2005) ⁽¹⁾.

2.2 V takšnih okoliščinah gospodarski in poslovni interesi močno podpirajo uvajanje in gojenje tujih in lokalno neprisotnih vrst, vendar pa je treba te interese kljub vsemu prilagajati ciljem ohranitve ekosistemov, ki bi bili lahko ogroženi, če se ta dejavnost ne izvaja pravilno.

2.3 Uvajanje tujih vrst je eden glavnih dejavnikov motenih vodnih ekosistemov, za katere je kriv človek, v svetovnem merilu pa tudi drugi najpogostejši razlog za zmanjševanje biotske raznovrstnosti, takoj za uničevanjem habitatov. V vseh ekosistemih obstaja krhko ravnovesje, ki je rezultat počasnega razvojnega procesa, po zaslugi katerega je vsak organizem v interakciji z lastnim okoljem in vzpostavlja vrsto odnosov s svojim prostorom ter z drugimi prisotnimi organizmi. V takšnem položaju ima vsak organizem natančno opredeljeno vlogo in zapolnjuje točno določeno ekološko nišo. Zanimivi so tudi učinki podnebnih sprememb na migracije ribjih vrst v različnih vodnih okoljih.

2.4 Ko tuja vrsta postane del nove skupnosti, vstopa v interakcijo z vrstami, ki so tam bile že prej, in lahko na nepredvidljiv način spremeni predhodna ravnovesja. Novi prebivalci lahko avtohtone vrste napadajo ali z njimi tekmujejo za hrano in prostor, iz držav izvora lahko prinesejo nove zajedavce in druge patogene, ali pa se križajo z avtohtonimi vrstami.

2.5 Zato je treba opredeliti glavne značilnosti zaprtih ribogojških objektov. Te so: fizična pregrada med divjimi in gojenimi organizmi, ravnanje s trdnimi odpadki, ustrezno odstranjevanje mrtvih organizmov, nadzor in čiščenje vhodnih in izhodnih voda.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Tveganje pobega tujih in lokalno neprisotnih vrst iz ribogojških objektov se večja sorazmerno z zmanjševanjem nadzora.

Zaprti sistemi, v katerih ribogojstvo poteka znotraj varnih struktur, ki jih ščitijo fizične in kemične pregrade, zmanjšujejo tveganje pobega na minimum, medtem ko odprti ekstenzivni ribogojški sistemi omogočajo manjšo raven varnosti in včasih tudi nenamerno širjenje uvoženih vrst v naravna okolja.

3.2 Ocenjuje se, da je približno 20 % neavtohtonih vrst vzgojenih v odprtih sistemih in manj kot 10 % v intenzivnih zaprtih sistemih, vendar žive živali v nekaterih primerih (kot so dvolupinske školjke) začasno – med fazo čiščenja – preselijo celo precej daleč v zaprte ali odprte objekte, kjer je tveganje širjenja zelo veliko (IMPASSE) ⁽²⁾.

3.3 Obstoječi zaprti sistemi uporabljajo različne tehnologije čiščenja vhodnih in izhodnih voda, ki pa vse predvidevajo fizično ločitev ribogojnic od naravnih vodnih ekosistemov. Kljub vsemu pa je hiter razvoj teh ribogojških tehnik in različnih ribogojških sistemov Svet spodbudil k pripravi uredbe, ki je predmet tega mnenja.

3.4 Z Uredbo (ES) št. 708/2007 je bil vzpostavljen okvir, s katerim se urejajo ribogojške prakse glede tujih in lokalno neprisotnih vrst, da bi tako ocenili in kar najbolj zmanjšali njihov možni vpliv na vodne habitate. Uredba določa sistem dovoljenj, ki ga je treba vzpostaviti na nacionalni ravni.

3.5 Dovoljenja niso potrebna v primerih, ko zaprti ribogojški objekti zagotavljajo biološko varnost gojenja. Za zmanjšanje tveganja je treba sprejeti ustrezne ukrepe med prevozom, uporabljati natančno opredeljene protokole v sprejemnih objektih in upoštevati ustrezne postopke vse do dajanja ribjih proizvodov v potrošnjo.

3.6 Nova opredelitev zaprtih ribogojških objektov ustrezno upošteva rezultate ukrepa IMPASSE, vendar pa bi bilo treba tudi jasno navesti, da so zaprti ribogojški objekti tisti objekti, ki so na kopnem.

3.7 EESO se v celoti strinja s ciljem iz predloga za novo uredbo, in sicer, da je treba preprečiti prehajanje trdnih odpadkov ali gojenih rib ali njihovih delov v odprte vode. Zaradi močnega razvoja tehnologije filtriranja in čiščenja odpadnih voda ter v stalni skrbi za biološko varnost pa je treba upoštevati dejstvo, da je slednje možno zagotoviti s pomočjo različnih sistemov: fizičnih, kemičnih, bioloških ali kombinacij vseh teh.

⁽¹⁾ Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

⁽²⁾ IMPASSE projekt No 44142. D1.3. Poročilo 3.1. *Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species*. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini), 2008 (stran 14).

4. Posebne ugotovitve

4.1 Da bi preprečili vsakršno tveganje okužbe vodnih ekosistemov, je treba opredeliti ustrezne ukrepe za spremljanje in nadzor uvajanja ter prenosov tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu. To pa je možno le s pripravo, sprejetjem in izvajanjem mednarodnih kodeksov, ki bi določali ustrezne prakse in postopke.

4.2 Ker voda ni edino tveganje za pobeg, bi bilo treba zagotoviti vse potrebne sisteme zaščite zaprtih ribogojških objektov pred plenilci, zlasti pticami, ki lahko povzročijo pobeg gojenih živali in njihovo širjenje v naravi.

4.3 Zaželeno je tudi, da se zaprti ribogojški objekti vodijo in upravljajo ločeno od odprtih gojitvenih sistemov, da bi čimbolj zmanjšali vsa morebitna tveganja okužbe vodnih ekosistemov.

4.4 EESO se strinja z odločitvijo, da se državam članicam zaupa odgovornost za redno posodabljanje seznama obstoječih zaprtih ribogojških objektov na njihovih ozemljih, ki je dostopen na internetu, da se tako zagotovi kar največjo javno dostopnost teh podatkov in poveča odgovornost tako gospodarskih subjektov kot drugih zainteresiranih strani na lokalni ravni za pravilno upravljanje ribogojških objektov.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

<u>Obvestilo št.</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2010/C 354/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o nekaterih določbah za ribolov v območju Sporazuma GFCM (Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju) COM(2009) 477 konč. – 2009/0129 (CNS)	71
2010/C 354/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 247/2006 o posebnih ukrepih za kmetijstvo v najbolj oddaljenih regijah COM(2009) 510 konč. – 2009/0138 (CNS)	72
2010/C 354/18	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije: Prihodnji okvir konkurenčnega prava za področje motornih vozil COM(2009) 388 konč.	73
2010/C 354/19	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Evropske komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Pregled inovacijske politike Skupnosti v spreminjajočem se svetu COM(2009) 442 konč.	80
2010/C 354/20	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi direktiv 1998/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES in 2009/65/ES glede pristojnosti Evropskega bančnega organa, Evropskega organa za zavarovanja in poklicne pokojnine ter Evropskega organa za vrednostne papirje in trge COM(2009) 576 konč. – 2009/0161 (COD)	85
2010/C 354/21	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Predlogu uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu COM(2009) 541 konč. – 2009/0153 (CNS)	88

Cena naročnine 2010 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 100 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	770 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), CD-ROM, 2 izdaji na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	300 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaji	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku objavlja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem CD-ROM-u.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Format CD-ROM bo leta 2010 nadomeščen s formatom DVD.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

Urad za publikacije Evropske unije
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

SL